

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 376

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

54. évfolyam
2011. december 22.

Közléményszám	Tartalom	Oldal
I	<i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
	VÉLEMÉNYEK	
	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	
	474. plenáris ülés, 2011. szeptember 21. és 22.	
2011/C 376/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A megújuló energiaforrások ösztönzése és az európai szomszédságpolitika: az euromediterrán országok esete (feltárási vélemény)	1
2011/C 376/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Nagyvárosi területek és városi régiók az Európa 2020 stratégiában (saját kezdeményezésű vélemény)	7
2011/C 376/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A LEADER mint helyi fejlesztési eszköz (saját kezdeményezésű vélemény)	15
2011/C 376/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fiatal európai gazdák jövője (saját kezdeményezésű vélemény)	19
2011/C 376/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Vidékfejlesztés és foglalkoztatás a Nyugat-Balkánon	25
2011/C 376/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Euromed-térség reprezentatív civil társadalmainak támogatása (saját kezdeményezésű vélemény)	32

HU

Ár:
7 EUR

(folytatás a túloldalon)

2011/C 376/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egységes európai égbolt II. (saját kezdeményezésű vélemény)	38
---------------	---	----

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

474. plenáris ülés, 2011. szeptember 21. és 22.

2011/C 376/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Európa, a világ első számú turisztikai célpontja – az európai turizmus új politikai kerete” (COM(2010) 352 végleges)	44
2011/C 376/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata (COM(2011) 78 végleges)	51
2011/C 376/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre egyes ipari termékeknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről (COM(2011) 259 végleges – 2011/0111 (CNS))	58
2011/C 376/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelmével kapcsolatos egyes feladatokkal, köztük a közigazgatási és a magánszektor hamisítással és a szerzői jogi kalózkodással foglalkozó uniós megfigyelőközpont képviselőiként történő összehívásával való megbízásáról (COM(2011) 288 végleges – 2011/0135 (COD))	62
2011/C 376/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól (COM(2011) 289 végleges – 2011/0136 (COD))	66
2011/C 376/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai szabványosításról, valamint a 89/686/EGK és a 93/15/EGK tanácsi irányelv, a 94/9/EK, a 94/25/EK, a 95/16/EK, a 97/23/EK, a 98/34/EK, a 2004/22/EK, a 2007/23/EK, a 2009/105/EK és a 2009/23/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról (COM(2011) 315 végleges – 2011/0150 (COD))	69
2011/C 376/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégiáról (COM(2010) 573 végleges)	74

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

474. PLENÁRIS ÜLÉS, 2011. SZEPTEMBER 21. ÉS 22.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A megújuló energiaforrások ösztönzése és az európai szomszédságpolitika: az euromediterrán országok esete (feltárási vélemény)

(2011/C 376/01)

Előadó: **Jean-Pierre COULON**Társelőadó: **Stéphane BUFFETAUT**

2011. január 28-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A megújuló energiaforrások ösztönzése és az európai szomszédságpolitika: az euromediterrán országok esete (feltárási vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2011. szeptember 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 164 szavazattal 2 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások: hogyan teremtsünk kátfélelőből szimfóniát?

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság reméli, hogy a mediterrán országokba visszatér a béke, és a régiót a jövőben stabilitás jellemzi majd.

1.2 Az észak-afrikai és a közel-keleti országok közelmúltbeli eseményei nyilvánvalóvá teszik, hogy a „laissez-faire” megközelítés immár tarthatatlan, és hogy fenntarthatóbb jövőt kell építeni, amelynek középpontjában az egyének jóléte és a társadalmi fejlődés áll.

1.3 Ebben az összefüggésben elengedhetetlen, hogy a megújuló energiaforrások, főként a napenergia használatának ösztönzése regionális együttműködés alapján történjen, amely a közös fejlesztésre irányul.

1.4 Az EGSZB üdvözlöi a megújuló energiaforrások nagy léptékű fejlesztésére irányuló regionális kezdeményezéseket a földközi-tengeri térségben (földközi-tengeri napenergia-terv, Dii, Medgrid stb.) és e kezdeményezések gyors, hatékony, valamint összehangolt végrehajtását szorgalmazza.

1.5 E kezdeményezéseken felül az EGSZB a régió számára egy „Zöld New Deal” létrehozására hív fel, mely az alacsony energiafogyasztásra épül, és fogyasztási szokásaink és termelési módszereink gyökeres megváltoztatásával jár.

1.6 A földközi-tengeri térség energia- és szén-dioxid-megtakarítási potenciálja jelentős; kihasználásához megfelelő technológiákat és új viselkedési formákat kell ösztönözni. Az energiahatékonyság javítása elengedhetetlenül hozzátartozik a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez.

1.7 Az alacsony szénfogyasztású energiarendszer eredményes kialakítása nem kizárólag az egyes országok energiaágazatának a felelőssége. Erős regionális szolidaritást és jelentős finanszírozásokat tesz szükségessé, amelyek során minden fél jól jár, mind az északi, mind a déli parton.

1.8 Tekintettel az egyes országok helyzetének sokféleségére a rendelkezésre álló erőforrásokat, a szükségletek szintjét és az üvegházhatású gázok kibocsátásának szintjét illetően, az EU-n kívüli mediterrán országok felelőssége valóban közös, de ugyanakkor eltérő is. A körülményekhez igazodó és szilárd nemzeti stratégiákat alkotó regionális szemléletre van tehát szükség.

1.9 A Földközi-tenger déli partján lévő országokban a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez előnyös feltételeket teremtő, nemzeti szintű programokat (jogalkotás, pénzügyi ösztönzők, szabványok) kell bevezetni, köztük egy olyan, hosszú távú programot, amely a fosszilis energiáknak juttatott káros hatású támogatások tartós megszüntetésére irányul.

1.10 Üdvözljük az Európai Bizottság kezdeményezését, amely abból áll, hogy felülvizsgálja mediterrán térségre vonatkozó megközelítését, és olyan strukturált és megerősített együttműködést szorgalmaz, amelynek keretében a megújuló energiaforrások kiemelt szerepet kapnak. ⁽¹⁾

1.11 Mindazonáltal úgy ítéljük meg, hogy ennek az együttműködési szándéknak mielőbb cselekvésekben és programokban is meg kell nyilvánulnia. Az EGSZB amellel száll síkra, hogy minden kezdeményezett párbeszédnek kezdettől fogva ki kell térnie a szociális szempontokra.

1.12 Megerősítjük az EGSZB „Energiaellátás: Az ellátásbiztonságot garantáló szomszédsági politika” című, 2011 márciusi véleményében megfogalmazott felhívását arra vonatkozóan, ⁽²⁾ hogy az energiaközösséget (a délkelet-európai országok, köztük a balkáni országok energiaközösségét) terjesszék ki a Földközi-tenger déli partvidékére, és ennek során különösen az energiahatékonyságot, a megújuló energiaforrásokat, továbbá a hálózatok összekapcsolását és interoperabilitását támogassák.

1.13 Ennek a közösségnek – kezdve a Maghreb-országokkal – integrálnia kell a közösségi jogalkotás bizonyos elemeit. Az új közösség célja emellett egy új energiacharta kidolgozásának és egy új energiahatékonysági jegyzőkönyv aláírásának az ösztönzése, valamint a megújuló energiaforrások fejlesztése kell, hogy legyen.

1.14 Ebben az összefüggésben az EGSZB emlékeztet annak fontosságára, hogy létrejöjjön egy társadalmi fórum, a délkelet-európai országok energiaközössége kapcsán létrehozott fórum mintájára. A megújuló energiaforrások fejlesztésének nem szabad pusztán ipari projektekre korlátozódnia.

1.15 Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükség van technikai segítségnyújtásra, hogy olyan helyi szakértelem alakulhasson ki a megújuló energiaforrásokkal és az energiahatékonysággal kapcsolatban, amely hozzájárulhat a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez, továbbá a déli országok közötti együttműködés is elengedhetetlen. A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos technológiákra irányuló képzési szükségleteket előzetesen fel kell térképezni, és ezek alapján megfelelő euromediterrán cselekvési tervet kellene kidolgozni.

1.16 Határozottan azt ajánljuk, hogy fokozottan támogassák a kutatási és fejlesztési tevékenységeket a megújulóenergia-projektek gazdasági megtérülésének javítása érdekében. A technológiatranszfer – az egyetemek és kutatóközpontok részvételével működő – közös regionális kutatás-fejlesztési platform keretein belül történhetne.

1.17 Ennek szellemében az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egyfajta energetikai ERASMUS-t a mediterrán

térségre vonatkozóan, melynek révén a diákok a régió egészében (a Földközi-tenger északi, déli, keleti és nyugati partján egyaránt) képezhetnék magukat a megújuló és fenntartható energiaforrásokkal összefüggő technológiák terén.

1.18 Új eszközökre van szükség a megújuló energiaforrások támogatásához és ösztönzéséhez. Ezeknek lehetővé kellene tenniük a projektek pénzügyi egyensúlyának biztosítását, többek között azokat, amelyek a megújuló energiaforrásokról szóló európai irányelv 9. cikkében szerepelnek. ⁽³⁾

1.19 Az EGSZB támogatja egy euromediterrán beruházási bank felállításának tervét, és egyetért azokkal a közelmúltbeli közleményekkel, amelyeket az Európai Parlament és az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlés adott ki a tárgyban.

1.20 Az EGSZB úgy látja, hogy a megújuló energiaforrások támogatásához innovatív és testre szabott finanszírozási mechanizmusok kidolgozására van szükség. E mechanizmusokat euromediterrán keretben kellene feltérképezni, és ennek alapján – az euromediterrán beruházási bank támogatásával – kísérleti projekteket kellene elindítani a „Zöld New Deal” létrehozása érdekében.

1.21 A kereskedelmi tárgyalások keretében szintén lényeges ösztönözni a megújuló energiaforrásokat előnyben részesítő termékek és szolgáltatások kereskedelmének liberalizálását.

1.22 Az európai szomszédságpolitika (ENP) cselekvési tervei kulcsfontosságú eszközt képviselnek a nemzeti és regionális energetikai célkitűzések előmozdításában a kétoldalú kapcsolatokban.

1.23 Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszerről (ETS, Emissions Trading System) szóló, a szén-dioxid finanszírozására vonatkozó új irányelv ⁽⁴⁾ azt a kockázatot rejt magában, hogy ezáltal elvész a földközi-tengeri térség déli területein útnak indított projekteknak juttatott támogatás egy része, amennyiben az Európai Bizottság nem vállal kötelezettséget arra, hogy az irányelvben előírtaknak megfelelően tárgyalásokat kezdeményez harmadik országokkal.

1.24 Meg kell állapítani, hogy a földközi-tengeri napenergia-terv (PSM) elindítása több, a megújuló energiaforrások fejlesztésére irányuló régióbeli kezdeményezés katalizátora, ami üdvözlendő. A különböző kezdeményezések – valamint az ezeket végrehajtó és irányító intézmények (Európai Bizottság, Unió a Mediterrán Térségért stb.) – megfelelő összehangolása nélkül azonban az eredmények elmaradhatnak a várakozásoktól. A déli országok részére indított műszaki segítségnyújtási programok által és a különböző kezdeményezések támogatásával az EU hozzájárulhat a megújuló energiák hatékony és harmonikus alkalmazásához a régióban, és ahhoz, hogy a jelenlegi kakofónia szimfóniává fejlődjön.

1.25 Az energiahálózatok tekintetében a decentralizált napenergia-termelés hatékony és gazdaságilag életképes választ jelentene a hálózattal nem rendelkező elszigetelt területek számára. Különösen a kiterjedt, alacsony népsűrűségű területeken lenne hasznos.

⁽¹⁾ COM(2011) 200 végleges és COM(2011)303 végleges.

⁽²⁾ HL C 132., 2011.5.3., 15. o.

⁽³⁾ HL L 140., 2009.6.5., 16–62. o.

⁽⁴⁾ HL L 140., 2009.6.5., 63–87. o. (11a cikk (5) bekezdés).

1.26 Célszerű lenne európai uniós szinten egy politikai kockázati garanciaeszközt létrehozni a földközi-tengeri térség déli országai részére (például az EU által garantált kincstárjegyek kibocsátásával). A jövőben biztosítani kellene azt is, hogy a tagállamok kötelezettséget vállaljanak arra, hogy a déli országoktól garantált minimummennyiséget vásárolnak villamos energiából.

1.27 Elengedhetetlen az összes szereplő, köztük a civil társadalom figyelmének felkeltése az összes kezdeményezés iránt. A megújuló energiaforrások előmozdítására irányuló nemzeti programokba figyelemfelkeltő kampányokat kellene illeszteni mind az energiahatékonyság, mind pedig a megújuló energiaforrások témakörében. A közösségi hálók, valamint az új információs és kommunikációs technológiák jelentősen támogatják e mobilizációt.

2. Bevezető

2.1 A régióban, különösen a partvidékeken, több évtizede nagymértékű gazdasági-társadalmi fejlődés és gyors ütemű urbanizáció tapasztalható. E tendenciák várhatóan folytatódnak. A fenti tényezők együttes hatására a mediterrán térség ökoszisztémája sérülékeny, állapota romlik. ⁽⁵⁾

2.2 Az energiát illetően a mediterrán térséget kétfajta nyilvánvaló és jelentős egyenlőtlenség jellemzi: egyrészt az északi partján fekvő országok között, amelyek gazdagabbak és több energiát fogyasztanak, mint a déli partvidékiek; másrészt pedig az energiaforrásokkal való ellátottság tekintetében.

2.3 A régióban az elért előrehaladás ellenére a jelenleg megfigyelhető energetikai trendek nem fenntarthatóak. E tendenciák összehangolt fellépéssel megfordítandók annak elkerülésére, hogy a fejlődés nagy szénigénnyel és energiapazarlással járjon. Munkahelyeket lehet majd teremteni olyan új, jelentős piaci részekben, mint az energiahatékonyság, a környezetbarát építés, az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés, vagy a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos iparágak és technológiák.

2.4 Bár több sikeres gyakorlati példát is említhetünk – ilyen a megújuló energiaforrásokról Algériában bevezetett konkrét törvény vagy több, főként nap- és szélenergiával összefüggő projekt megvalósítása például Egyiptomban, Marokkóban és Tunéziában –, sajnos azonban az ilyen megoldások fenntarthatóságát és szélesebb körű elterjedését célzó jelenlegi erőfeszítések többnyire elégtelennek bizonyulnak.

2.5 Ugyanakkor meg kell állapítanunk, hogy a szkeptikus és közönyös hozzáállás hosszú időszaka után a fenntartható energetikai fejlődés manapság többé-kevésbé kézzelfogható hatással kezd járni a vállalatok, helyi önkormányzatok és államigazgatások gyakorlatára és együttműködésére.

3. Energetikai perspektívák a földközi-tengeri térségben: a megújuló energiákban, valamint a nagyobb energiahatékonyságban rejlő lehetőségek és előnyök

3.1 Az energetikai függőség jelentősen növekedhet a Földközi-tenger térségében és az EU-ban. A regionális energiahatékonysági arány 2007-ben 42 %-os volt. A földközi-tengeri energiaügyi megfigyelőközpont adatai szerint 2030-ig ez az arány várhatóan stabilizálódik, sőt 40 %-ra csökken (40 % a kőolaj,

30 % a földgáz és 70 % a szén esetében), az északi országok 97 %-os arányával szemben. A földközi-tengeri energiaügyi megfigyelőközpont alternatív forgatókönyve szerint e feszültség csökkenthető, és a regionális függőségi ráta 2030-ra 18 %-ra mérsékelhető. Azonban még ebben az esetben is jelentős különbségek maradnának az országok között. Az ellátás költségeinek növekedéséhez és annak az országok, a háztartások és a vállalkozások energetikai számlájára gyakorolt hatásaihoz kapcsolódó társadalmi és gazdasági kockázatok így jelentősen növekednének.

3.2 Bárhogy alakul is a helyzet, a fosszilis energiaforrások felhasználásából adódó szén-dioxid-kibocsátás a régióban legalább 30 %-kal meg fogja haladni a 1990-es szintet. Egyébiránt 2030-ban a földközi-tengeri térség déli és keleti országaiban az egy főre jutó kibocsátás – bár az észak-mediterrán országokénál még mindig 40 %-kal alacsonyabb – a Földközi-tenger medencéjében keletkező kibocsátások 55 %-át teheti ki, szemben a 2007-es 36 %-kal.

3.3 Egyre nagyobb kockázatként jelenik meg a régióban a folyamatosan növekvő vízhiány. A tengervíz sótalánítása, melyet több országban már kifejlesztettek, gyakorlatilag elkerülhetetlen, ami fokozhatja a víz és az energia kölcsönös függőségéhez kapcsolódó feszültségeket.

3.4 A gazdasági és társadalmi fejlődésre való törekvés jogos, ehhez pedig elengedhetetlen az energia. Az energia önmagában is képes jelentősen veszélyeztetni a gazdasági és társadalmi fejlődést, és nem csupán a legsebezhetőbb országokban.

3.5 Az új energetikai paradigma abból áll, hogy az energiaszisztemben ne csupán az energiatermelő ágazatot (a kínálatot), hanem az energiafogyasztást (a keresletet) is belefoglaljuk, és biztosítsuk annak olyan fejlődését, amelynek révén optimális feltételekkel valósítható meg az energetikai szolgáltatás az erőforrásokat, a gazdasági és társadalmi költségeket, továbbá a helyi és globális környezetvédelmet illetően. Ezáltal új szereplők kerülnek előtérbe: vállalkozások, önkormányzatok, háztartások, építőipari, szállítási, ipari, mezőgazdasági és szolgáltatási ágazati szakemberek.

3.6 A földközi-tengeri térség energia- és szén-dioxid-megtakarítási potenciálja jelentős. Több megbízható becslés szerint az elkövetkezendő húsz évben mintegy 20 %-os fogyasztáscsökkenést lehet elérni (az energiaárak további növekedése esetén ennél többet is).

3.7 Az energiahatékonyság javítása elengedhetetlenül hozzátartozik a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez. Megjegyzendő: az energiahatékonyság és az energiamegtakarítások mindenekelőtt attól függnek, hogy a polgárok, a vállalkozások és a munkavállalók mit tesznek szokásaik megváltoztatása érdekében. ⁽⁶⁾

3.8 Több akadály hátráltatja azonban ezeknek a potenciáloknak a kibontakozását. Ezek intézményi, szabályozási, technikai, pénzügyi jellegűek, illetve a képzéssel és a tájékoztatással stb. kapcsolatosak. Meg kell állapítani, hogy a megújuló energiaforrások a legtöbb esetben kevésbé versenyképesek, mint a hagyományos energiák, főként a jelenlegi helyzetben, melyre a külső költségek internalizálásának hiánya jellemző.

⁽⁵⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: „A Földközi-tenger térsége és az éghajlatváltozás: környezeti és energetikai kihívások”, CESE 682/2009, 2009. szeptember 30.

⁽⁶⁾ HL C 318, 2011.10.29., 155. o.

3.9 E probléma áthidalására nemzeti szinten programok bevezetésére van szükség, hogy előnyös feltételeket teremtsünk a megújuló energiaforrások ösztönzéséhez. Ezeknek a nemzeti jogalkotásra kellene irányulniuk a megújuló energiaforrások, a pénzügyi ösztönzők, valamint a szabványok fejlesztése érdekében. Szintén indokolt hosszú távú nemzeti tervek bevezetése, amelyek a fosszilis energiáknak juttatott káros támogatások tartós csökkentésére, sőt megszüntetésére irányulnak, és amelyek hozzájárulnak a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez. Ezeknek figyelembe kellene venniük a lakosság legsebezhetőbb rétegeinek helyzetét.

3.10 Hasonlóképpen fontos egyértelmű szabályozási keretet, valamint új támogatási és ösztönző eszközöket kialakítani a megújuló energiaforrások esetében a projektek pénzügyi egyensúlyának biztosítása érdekében, a megújuló energiaforrásokról szóló európai irányelv 9. cikkének megfelelően.

3.11 A megújuló energiaforrások fejlesztésének egyik kulcsfontosságú szempontja a villamos energia, elsősorban napenergia decentralizált termeléséhez nyújtott támogatás, mely megfelelő szabályozás, finanszírozás és képzés révén valósul meg.

3.12 Jelentős akadályt jelent az is, ahogyan a különböző szereplők tekintenek a megújuló energiaforrásokra. Elengedhetetlen az összes szereplő, köztük a civil társadalom figyelmének felkeltése. A megújuló energiaforrások előmozdítására irányuló nemzeti programokba figyelemfelkeltő kampányokat kellene illeszteni mind az energiahatékonyság, mind pedig a megújuló energiaforrások fejlesztésének témakörében.

4. A földközi-tengeri energiaügy/környezetvédelem/együttműködés kérdése: a regionális dimenzió

4.1 Tekintettel az egyes országok helyzetének sokféleségére, a mediterrán országok felelőssége valóban közös, de ugyanakkor eltérő is. Közös e felelősség a fenntartható jövőbeli energetikai megoldások kidolgozása, azok főbb irányvonalainak meghatározása és közös alapjainak (erőforrások, finanszírozási mechanizmusok, bevált gyakorlatok megosztása, képzés, kapacitások növelése, technológiatranszfer stb.) együttes kialakítása szempontjából; eltérő pedig abban a vonatkozásban, hogy végrehajtásuk az egyes országok sajátosságainak – technológiai előfeltételek nélkülöző – figyelembevételét igényli. A körülményekhez igazodó és szilárd nemzeti stratégiákat alkotó regionális szemléletre van tehát szükség.

4.2 Égető szükség van arra, hogy nagyságrendet váltsunk az alacsony energiafogyasztásra épülő kiegészítő politikák végrehajtásában. Ezt csak fokozzák a térség energiaigényének nagymértékű növekedési tendenciái, a fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődéssel összefüggő problémák súlya, az ellátásbiztonsággal kapcsolatos problémák, valamint annak szükségessége, hogy áttérjünk egy alacsony szén-dioxid-felhasználású gazdaságra a változó éghajlati feltételekhez történő alkalmazkodás céljából.

4.3 Ez a kihívás csupán egy olyan euromediterrán együttműködés végrehajtásával válaszolható meg, amely a fenntartható fejlődéssel összhangban álló energiarendszerek új modelljén alapul annak érdekében, hogy a jelenlegi szükségletek kielégítése ne veszélyeztesse a jövő nemzedékek szükségleteinek ellátását. A jogszabályok harmonizációja és rugalmas eszközök elfogadása nélkülözhetetlen lesz regionális szinten egy versenyképes zöld energiapiac létrehozásához.

4.4 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság az európai szomszédságpolitika összefüggésében a megújuló energiaforrások termelésével és kezelésével kapcsolatos együttműködésben rejlő lehetőségekre helyezi a hangsúlyt, valamint hogy intenzívebb párbeszéd révén meg kívánja erősíteni az energiaügyi együttműködést a földközi-tengeri országokkal.

4.5 Az EGSZB azonban úgy ítéli meg, hogy ennek a szándéknak mielőbb meg kell nyilvánulnia az együttműködés előmozdítását célzó cselekvésekben és programokban. Hangsúlyozza, hogy minden megkezdett párbeszédnek már a kezdetektől magában kellene foglalnia a társadalmi vonatkozásokat, hogy biztosítható legyen a megújuló energiaforrások fejlesztésének beillesztése egy átfogóbb gazdasági és társadalmi fejlesztési tervbe. E folyamatok érvényre juttatása érdekében fokozott jelentőséget kell majd tulajdonítani a szociális partnereknek. Hasonlóképpen kívánatos a széles értelemben vett civil társadalom és a média bevonása annak érdekében, hogy az északi és déli országok közötti „sajátos közös érdekek” követésére irányuló törekvéseket magáévá tegye a lakosság.

4.6 Az EGSZB megerősíti az „Energiaellátás: az EU számára ellátásbiztonságot garantáló szomszédsági politika” (7) című, 2011. márciusi EGSZB-veleményben közzétett felhívást, és támogatja az Európai Bizottság hiteles integrációs, progresszív és differenciált lehetőségek felkínálására vonatkozó javaslatát a földközi-tengeri térség déli területei számára az EU belső energiapiaca vonatkozásában, sőt egyfajta „energiaközösség” létrehozását támogatja az EU és a földközi-tengeri térség déli területei között, illetve az energiaközösséget létrehozó szerződés kiterjesztését azokra a szomszédokra, akik még nem csatlakoztak.

4.7 Az EGSZB megítélése szerint az új közösség célja egy új energiacharta kidolgozásának és egy új energiahatékonysági jegyzőkönyv aláírásának az ösztönzése, valamint a megújuló energiaforrások fejlesztése kell, hogy legyen. Ebben az összefüggésben az EGSZB emlékeztet annak fontosságára, hogy létrejöjjön egy társadalmi fórum, a délkelet-európai országok (balkáni országok) energiaközössége kapcsán létrehozott fórum mintájára.

4.8 Az EGSZB egy „Zöld New Deal” létrehozására hív fel a régióban, mely az alacsony energiafogyasztásra épül, megkezdve fogyasztási szokásaink és termelési módszereink gyökeres megváltoztatását.

4.9 A finanszírozás kérdése különös jelentőséggel bír. Rendezni kell például a politikai kockázat kérdését a magánfinanszírozások előmozdítása érdekében. Például a földközi-tengeri napenergia-terv összefüggésében célszerű lenne egy politikai kockázati garanciaeszközt létrehozni uniós szinten (például az EU által garantált kincstárjegyek kibocsátásával).

4.10 Az EGSZB támogatja egy euromediterrán beruházási bank felállításának tervét, és egyetért azokkal a közelmúltbeli közleményekkel, amelyeket az Európai Parlament (8) és az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlés (9) adott ki a tárgyban. Reméli, hogy az Európai Beruházási Bank kezdeményezni fogja ennek az euromediterrán beruházási banknak a felállítását, partnerségben a dél-mediterrán országok pénzintézeteivel.

(7) HL C 132., 2011.5.3., 15. o.

(8) Az EP 2011. február 17-i állásfoglalása – P7_TC1-COD(2010)0101.

(9) Az Unió a Mediterrán Térségért Parlamenti Közgyűlés politikai, biztonsági és emberi jogi bizottságának ajánlása, 2011. március 4., Róma.

5. A kutatás, a technológiatranszfer, a képességek kibontakoztatása, a képzés, a kereskedelem és a civil társadalom részvételének szempontjai

5.1 A mélyreható energetikai paradigmaváltás, mely a kínálat elsőbbsége helyébe a kereslet elsőbbségét teszi, alapvetően módosítja a polgárok energetikai rendszerekhez való viszonyát. Ebben az összefüggésben az EGSZB a Földközi-tenger mindkét partjának egyetemei közötti hálózati munkára és olyan kezdeményezésekre támogatására hív fel, melyek lehetővé teszik a tapasztalatcserét, illetve a bevált gyakorlatok megosztását az érintett szereplők között, a földközi-tengeri térségben a fenntartható energiával foglalkozó földközi-tengeri nyári egyetem mintájára.

5.2 Határozottan azt ajánljuk, hogy fokozottan támogassák a kutatás-fejlesztési tevékenységeket, amelyek – elősegítve a technológiai innovációt – számottevően növelhetik a termelékenységet, aminek köszönhetően a befektetők által értékelhető mértékben javíthatják a megújulóenergia-projektek gazdasági megtérülését. Fontos, hogy elősegítsük a Földközi-tenger két partja közötti technológiatranszfert, ami egy olyan – egyetemek és kutatóközpontok részvételével működő – közös regionális kutatás-fejlesztési platform keretein belül történhetne, amely magában foglalja a létesítmények megvalósításának és működtetésének különféle vonatkozásait.

5.3 Ennek szellemében az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egyfajta energetikai ERASMUS-t a mediterrán térségre vonatkozóan, melynek révén a diákok (a Földközi-tenger északi, déli, keleti és nyugati partján egyaránt) képezhetnék magukat a megújuló és fenntartható energiaforrásokkal összefüggő technológiák terén.

5.4 Elvben egész sor egybehangzó szempont szól alternatív forgatókönyvek kidolgozása és amellett, hogy a „vállalkozás-területek-képzés” hármásra irányuló partnerségek fokozatosan kiemelt helyet kapjanak a fenntartható, jövőbeli földközi-tengeri energetikai fejlesztési stratégiákban.

5.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükség van a déli országok közötti együttműködésre, továbbá az azt célzó technikai segítségnyújtásra, hogy olyan helyi szakértelem alakulhasson ki, amely hozzájárulhat a megújuló energiaforrások fejlesztéséhez. A képzési szükségleteket előzetesen fel kell térképezni, és figyelembevételükkel megfelelő euomediterrán cselekvési tervet kell kidolgozni.

5.6 A megújuló energiaforrások fejlesztése várhatóan tisztességes munkahelyek megteremtéséhez vezet, azonban alap- és továbbképzésre is szükség lesz majd regionális és interregionális szinten. Ez csak szervezett társadalmi egyeztetés keretében alakulhat ki eredményesen.

5.7 A megújuló energiaforrásoknak a folyamatban lévő és a jövőbeli kereskedelmi tárgyalások keretében történő előmozdítása érdekében célszerű liberalizálni a megújuló energiaforrásokat előnyben részesítő termékek és szolgáltatások kereskedelmét.

5.8 Ezen túlmenően az ENP cselekvési tervei kulcsfontosságú eszközt képviselnek a nemzeti és regionális energetikai célkitűzések előmozdításában a kétoldalú kapcsolatokban. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy aktualizálja a cselekvési terveket annak érdekében, hogy a megújuló energiaforrások

fejlesztése előtt kedvezőbb távlatok nyíljanak. Gondoskodni kell arról, hogy a cselekvési tervek egymás között koherensek legyenek a megújuló energiaforrások tekintetében.

5.9 Fontos a civil társadalom (nem kormányzati szervezetek, szövetségek, polgári szervezetek, szakszervezetek stb.) részvétele a megújuló energiaforrások előmozdítását célzó programokban. E programok sikeréhez a polgárok szerepvállalására, továbbá a legszélesebb körű tájékoztatásra van szükség a közvélemény és valamennyi szereplő minél eredményesebb mobilizálása érdekében.

6. Regionális kezdeményezések a megújuló energiaforrások fejlesztése érdekében

6.1 A földközi-tengeri napenergia-terv: a fenntartható fejlődés katalizátora a régióban

6.1.1 A földközi-tengeri napenergia-terv fő célkitűzése a déli országok energiaszükségletének kielégítése, illetve az előállított villamos energia részleges szállítása az európai országokba, a projektek gazdasági és pénzügyi megtérülésének jelentős kiegészítő elemeként. A zöld villamos energia Európába történő exportálása a megújuló energiaforrásokról szóló európai irányelv 9. cikkének köszönhetően vált lehetővé. Ez az export azonban meglévő összeköttetéseket, illetve specifikus szabályozás kidolgozását feltételezi az alkalmi előnyyszerzési akciók és a piaci torzulások hatásainak elkerülése végett.

6.1.2 A földközi-tengeri napenergia-terv mennyiségi célkitűzése 20 GW, megújuló energiaforrásból (alapvetően nap- és szélenergiából) származó új kapacitás előállítását, valamint villamosenergia-hálózatok és összeköttetések fejlesztését írja elő 2020-ig az észak/dél és dél/dél viszonylatban. Az energiahatékonyság és a technológiaátadás pillanatnyilag kísérő intézkedésnek tekintendő, ami egyébiránt sajnálatos a régióban rejlő potenciál, illetve a korábban hangsúlyozott kihívások szempontjából. A földközi-tengeri energiaügyi megfigyelőközpont 2020-ig szóló előrejelzéseit illetően a földközi-tengeri napenergia-terv célkitűzése további erőfeszítéseket tenne szükségessé a megújuló energiaforrásokból származó újabb, 11GW mennyiségű kapacitásbővítésre a „laissez-faire” forgatókönyv és csupán 1GW mennyiségűre az alternatív forgatókönyv esetében. Ebben az összefüggésben kíváncsi, hogy a tagállamok kötelezettséget vállaljanak arra, hogy a déli országoktól garantált minimummennyiséget vásárolnak villamos energiából a projekt előmozdítása érdekében.

6.1.3 A földközi-tengeri napenergia-terv problematikája kettős: egyrészt a villamos energia beszerzési árára építve – akár helyi, akár exportviszonylatban –, illetve koncessziós erőforrásokhoz, támogatásokhoz vagy karbon kredithez fordulva javítania kell a projektek megtérülését, másrészt saját tőke – melyet biztosítani kellene, ha elegendő a megtérülés és kontrolláltak a kockázatok –, illetve első lépésben fejlesztési pénzüstízetek (EBB, AFD, KfW, EBRD, Világbank, Afrikai Fejlesztési Bank, Iszlám Fejlesztési Bank), később pedig kereskedelmi bankok által nyújtott kölcsönök formájában biztosítania kell azok finanszírozását.

6.1.4 A földközi-tengeri napenergia-terv túllép az eddigi együttműködés keretein. A kezdeményezés magában foglalja majd az Unió a Mediterrán Térségért tagállamait, az Európai Bizottságot, a vállalkozásokat, az ágazat kutatóintézeit és nem kormányzati szervezeteit, valamint számos köz- és magánbefektetőt, illetve pénzüstízetet.

6.1.5 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szorosan működjön együtt az Unió a Mediterrán Térségért titkárságával, melynek feladata a földközi-tengeri napenergia-terv, és különösen az ehhez kapcsolódó stratégia megvalósítása. Megosztott referenciakeretet kell felállítani a stratégia megvalósításának előmozdítására. Fontos lesz például a közös megközelítés elfogadása az olyan kulcskérdésekkel kapcsolatban, mint a finanszírozás eszközei vagy a technológiatranszfer.

6.2 Medgrid – közös fejlesztési projekt a villamos energia kereskedelme terén a földközi-tengeri térségben

6.2.1 Amint már említettük, az egyik legfőbb kihívás a villamosenergia-összeköttetések hálózatának kiegészítése és megerősítése a Földközi-tenger két partján fekvő országok között, hiszen jelenleg csupán egyetlen összeköttetés létezik: Spanyolország és Marokkó között, 1 400 MW átviteli kapacitással. A MEDELEC (a földközi-tengeri térség villamosenergia-iparának egészét összefogó szövetség) szerint az a maximális átviteli kapacitás, amelyet a hálózat a már meglévő beruházási tervek alapján elérhet, megközelítőleg 5 GW lehet. A földközi-tengeri napenergia-terv célkitűzéseinek megvalósítása érdekében tehát jelentős erőfeszítésre lesz szükség az összeköttetések teljesítményének növeléséhez a déli országok között csakúgy, mint a az előbbieket és a Földközi-tenger északi térségében fekvő országok között.

6.2.2 A Medgrid céljai között szerepel a földközi-tengeri hálózat irányvonalainak meghatározása 2020-ig, intézményi és szabályozási keretek biztosítása a villamosenergia-kereskedelem számára, a hálózati infrastruktúrába eszközölt beruházások előnyeinek értékelése, műszaki és technológiai együttműködés kialakítása a földközi-tengeri térség déli és keleti területein fekvő országokkal, valamint fejlett átviteli technológiák biztosítása.

6.3 Dii GmbH - Renewable energy bridging continents (A kontinenseket egymáshoz közelítő megújuló energiaforrások)

6.3.1 A Dii hosszabb távra tekint, mint a földközi-tengeri napenergia-terv: 2050-re. Abból indul ki, hogy akkorra az európai országok villamosenergia-szükségletének 15 %-a a földközi-tengeri térség déli területein fekvő országok sivatagjaiban felállított naperőművekből érkezik. 2009-es beindítása óta azonban a Dii a megújuló energiaforrások általában vett fejlesztésére koncentráló közös fejlesztés felé fordult, és nem kizárólag a napenergiára és a dél/észak exportra összpontosít. A Dii a földközi-tengeri napenergia-terv koncepciójához kapcsolódik ugyan, de hosszabb távon, számszerűsíthető célkitűzések nélkül gondolkodik.

6.4 Egyéb kezdeményezések

6.4.1 Megemlítendő olyan egyéb kezdeményezések is, mint a régió megújuló energiaforrásainak fejlesztésére vonatkozó, „Paving the Way for the Mediterranean Solar Plan” (A földközi-tengeri napenergia-terv előkészítése) elnevezésű európai uniós műszaki segítségnyújtási projekt, a földközi-tengeri térség déli területein fekvő országokat célzó európai finanszírozások: a Szomszédsági Beruházási Alap (FIV) és az Euromediterrán Beruházási és Partnerségi Alap (FEMIP) a megújuló projektek finanszírozására, valamint az Európai Bizottság közleménye az „Energiainfrastruktúra-prioritások 2020-ig és azt követően – Az integrált európai energiahálózat programterve” címmel (COM(2010) 677 végleges), mely a hangsúlyt a zöld villamos energia dél és észak közötti kereskedelmére, illetve az azt elősegítő összeköttetések megerősítésének szükségességére helyezi. Több ország is útjára indított nemzeti terveket, ilyen például a marokkói napenergia-terv és a tunéziai napenergia-terv, melyek a megújuló energiaforrások nemzeti fejlesztési terveinek portfólióját tartalmazzák.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Nagyvárosi területek és városi régiók az Európa 2020 stratégiában (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 376/02)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

2011. január 20-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság eljárási szabályzata 29. cikkének 2. bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Nagyvárosi területek és városi régiók az Európa 2020 stratégiában.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2011. szeptember 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 142 szavazattal 3 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli, hogy az európai intézmények – a Tanács, az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a Régiók Bizottsága – a 2020-ig szóló területfejlesztési menetrend kapcsán egyre nagyobb figyelmet fordítanak a nagyvárosok fejlődésére. Ez a növekvő prioritás megfelel annak az álláspontnak, amelyet az EGSZB az elmúlt évtized során következetesen hangoztatott.

1.2 Egy nagyvárosi terület nem csupán egy nagy várost jelent. Az EGSZB meghatározása szerint ez a kifejezés olyan nagyvárost vagy többközpontú város csoportot jelent – a környező kisebb településekkel és vidéki területekkel együtt –, amelynek legalább 500 000 (vagy akár sokkal több) lakosa van. A nagyvárosi területek olyan funkcionális régiók, amelyek jelentős gazdasági területet és munkaerőpiacot alkotnak. Általában nem esnek egybe a hagyományos közigazgatási egységekkel (például tartományokkal vagy körzetekkel). A nagyvárosi területek a transzeurópai közlekedési hálózat fontos csomópontjai, miközben maguk is összetett közlekedési hálózatokat alkotnak.

1.3 Az EGSZB támogatja egy kreatív megközelítés kialakítását a 21. századi városmegújulás, a jól alkalmazkodó és versenyképes nagyvárosi területek tekintetében. A gazdasági, társadalmi, környezeti és területi tendenciák, valamint a nem túl kecsegtető gazdasági kilátások miatt sürgető szükség van arra, hogy az EU-nak legyen egy koherens városfejlesztési menetrendje, amely szorosan kapcsolódik az Európa 2020 stratégiához. Az EGSZB városfejlesztési menetrenddel, valamint annak az Európa 2020 stratégiára gyakorolt hatásával kapcsolatos nézetei az 5. és 6. pontban olvashatók.

1.4 Jelenleg egyáltalán nem világos, hogy miként kellene uniós – és sok esetben országos – szinten kezelni a kérdést. Ez részben az irányítással és felelősségvállalással kapcsolatos problémáknak, részben pedig a sokféle megközelítésnek tudható be. Konkrétabban arról van szó, hogy eltérnek a vélemények a kívánatos felülről, illetve alulról kiinduló megközelítéseket

illetően, továbbá problémák vannak a nagyvárosok és a kisebb (városkörnyéki) települések és vidéki területek között, ami feszültségeket kelt. Az is jelentős gond, hogy a nagyvárosok fejlődése gyakran nem követi a közigazgatási határokat.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a kiegyensúlyozott és erős nagyvárosi területek, amelyek kialakulását az Európa 2020 stratégia támogatja, úttörő szerepet játszhatnak a jövőbeli fejlődésben, melyhez mindegyik a saját identitásával és jellegzetességeivel járul hozzá, emellett kedvező makrogazdasági hatást gyakorolnak majd Európára. A nagyvárosok fejlesztésére vonatkozó politikák végrehajtása mellett a regionális különbségek csökkentésére is figyelmet kell fordítani.

1.6 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság meglévő városfejlesztési szolgálatközi csoportja mellett hozzanak létre egy magas szintű csoportot vagy munkacsoportot is, amely a nagyvárosok fejlesztésével foglalkozik. Ennek a munkacsoportnak interdiszciplináris jellegűnek kellene lennie, magában foglalva a tagállamok, a nagyvárosi területek, az állami és magánszereplők, valamint a civil társadalom különböző képviselőit. Biztosítani kellene a gyakorlati szakemberek és a kutatás közötti strukturális cserét, például a European Metropolitan Network Institute [Európai Nagyvárosi Hálózat Intézete], az *Urban Europe* [Városi Európa] közös programalkotási kezdeményezés és a METREX keretében.

1.7 A munkacsoport céljával azt kellene kitűzni, hogy dolgozza ki az országhatárokon túllépő, nagyvárosi Európa hosszú távú jövőképét. A jelenlegi elaprózott megközelítéseket átfogó koncepcióval kell felváltani egy 2050-ig szóló koherens és hatékony európai városfejlesztési menetrend formájában, amelynek az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó, holisztikus Európa 2020 programra kell összpontosítania.

1.8 A menetrendet a jelenlegi (és a jövőbeli) trendek alapos elemzésével kell alátámasztani, felhasználva a Eurostat statisztikáit és adatait, valamint az ESPON kutatásait és más jól meghatározott forrásokat.

1.9 A Lisszaboni Szerződés és az Európa 2020 stratégia az irányítás terén ugyancsak változtatást kíván. A többszintű kormányzást most komolyan kell venni, nem maradhat csupán írott malaszt. A nagyvárosi területeket a regionális fejlődés fontos tényezőiként kell elismerni. Az Európai Bizottságon belül a városokkal és a nagyvárosokkal kapcsolatos ügyeket jobban össze kell hangolni, és ennek megfelelően kell prezentálni. A nagyvárosi területekre vonatkozó politika valójában az európai, a nemzeti (hiszen Európa és az államok legfontosabb területeit érinti), a regionális és a helyi politikák egyik összetevője. A nagyvárosi területek hatóságainak szerepet kell vállalniuk e szempontok összességének koordinálásában.

1.10 A nagyvárosok fejlődése Európában már régóta zajlik. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy egy jövőorientált uniós platform – munkacsoport vagy szolgáltatói csoport – katalizátorként működhet közre a jelenleg zajló folyamatokról folyó vita irányításában, az alulról és a felülről szerveződő megközelítések meghatározásában, a regionális és helyi önkormányzatok és a civil társadalom megfelelő modellek kidolgozására való ösztönzésében, a kapcsolódások elősegítésében, valamint a határokon átnyúló kezdeményezések támogatásában.

1.11 Felgyorsultak az események. Ebben a véleményében az EGSZB elemzésekkel, érvekkel és javaslatokkal támogatja a kívánatos megközelítéseket. Arra kéri az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy vegye ezeket figyelembe, erősítve ezzel az Európai Bizottság „A jövő városai” témájában zajló mérlegelési folyamatához kapcsolódóan a kohéziós politikáról szóló következő jogalkotási csomag városi dimenzióját.

2. Elemző megjegyzések

2.1 Az Európai Uniót nehéz és bonyolult viszony fűzi a városokhoz és a nagyvárosi területekhez. Az EU, illetve a városok és nagyvárosok közötti kölcsönös bonyodalmak számos okra vezethetők vissza, a hatékony kormányzás hiányától kezdve a különböző helyzetek és fejlemények széles köréig.

2.2 Előzmények az Európai Bizottság és a Tanács oldaláról

2.2.1 1972-ben az Európai Tanács az európai regionális politikát a Közösséget erősítő lényeges tényezővé nyilvánította. A finanszírozás a hátrányosabb helyzetű régiók támogatásával kezdődött, elősegítve Európa kiegyensúlyozott és harmonikus fejlődését. 1986-ra a regionális különbségek megszüntetését az egységes piac megteremtésével járó fontos mellékfeladatnak tekintették.

2.2.2 A nyolcvanas és kilencvenes években a politika és a programok hatékonysága növekedett. Az Európai Unióról szóló 1992-es Szerződés, majd pár évvel később az Unió bővítéséről szóló tárgyalások a strukturális alapok jelentős növeléséhez vezettek.

2.2.3 A városok csak egy későbbi szakaszban léptek be az EU politikaformálásának folyamatába, bár városi kísérleti projekteket már a kilencvenes évek elején is indítottak. A kis és a nagy városokat nemigen különböztették meg. Hosszú ideig inkább

csak az EU gazdag és szegény részei – a nyugat-európai, úgynevezett „kék banán” és a többi terület – között tettek különbséget, és a viták is ekörül folytak.

2.2.4 1998-ban az Európai Bizottság a *Fenntartható városfejlesztés: cselekvési keret* című közleménnyel érdekes kezdeményezést tett, amelynek azonban a Tanácsban zajló vitákra és a napi tevékenységekre gyakorolt hatása nagyon korlátozott maradt.

2.2.5 Eközben a Regionális Politikai Főigazgatóság, a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság, a Mobilitáspolitikai és Közlekedési Főigazgatóság, az Energiaügyi Főigazgatóság, valamint a Foglalkoztatás, Szociális Ügyek és Társadalmi Összetartozás Főigazgatósága programokat és projekteket dolgozott ki a városok vonatkozásában. Az ESPON célirányos tanulmányok készítését vállalta fel az INTERREG program által támogatott regionális és nagyvárosi fejlesztések témakörében.

2.2.6 A Tanács 2004-től kezdve közvetlenebbül is részt vett a városokkal kapcsolatos ügyekben. A területrendezésért és területfejlesztésért felelős miniszterek informális találkozóinak keretében évente két alkalommal olyan ülésre került sor, amelyek középpontjában a városi dimenzió állt. Az Európai Bizottság és a Tanács részéről a Szerződésekben gyökerező formális hatáskörök híján nem sok konkrét fellépésre került sor.

2.2.7 Közben az informális miniszteri üléseken számos nyilatkozatot fogadtak el. Az egyik igen fontos nyilatkozat a 2007-es Lipcsei Charta volt, amelynek az volt a célja, hogy felállítson egy városfejlesztési menetrendet. Megfogalmazott egy sor olyan városfejlesztési kérdést – beleértve a nagyvárosok kérdését is –, amelyet egy közös európai keretben kell kezelni, tiszteletben tartva a szubszidiaritás elvét. Ez a nyilatkozat egy strukturáltabb megközelítés első lépése volt. Említésre méltó további lépéseket jelentettek még a miniszteri találkozók következtetései⁽¹⁾ az építészeti és a kultúra fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásáról. A célkitűzéseket és érveket továbbfejlesztették, mindenekelőtt a marseille-i és a toledói informális miniszteri ülésen.⁽²⁾ A 2011. májusi gödöllői következtetések és nyilatkozat jól mutatják, hogy egyre nagyobb igény van a nagyvárosok kiegyensúlyozott fejlesztésének integrált, több ágazatot átfogó megközelítésére.⁽³⁾

2.2.8 Bár a városok kérdése jelen van az Európai Bizottság közleményeiben és az uniós programokban, a városfejlesztési menetrend általános képe és előrehaladása nem túl látványos. Ez nemcsak a formális hatáskörök hiánya miatt van így, hanem azért is, mert hiányoznak a világos célkitűzések, és a témát nem kezelik eléggé súlyponti kérdésként. A tagállamokat belpolitikai okok és a szubszidiaritás elve tartja vissza attól, hogy a városfejlesztési kérdéseket uniós szinten vitassák meg.

⁽¹⁾ HL C 319/05, 2008.12.13., 13. o.

⁽²⁾ Ezeket a nyilatkozatokat a francia és a spanyol elnökség alatt fogadták el: 2008-ban Marseille-ben, illetve 2010-ben Toledóban.

⁽³⁾ Lásd a magyar elnökség következtetéseit, valamint az Európai Unió 2020-ig szóló területfejlesztési menetrendjét, melyekről a 2011. május 19-én rendezett gödöllői informális miniszteri találkozón állapodtak meg.

2.3 Az EGSZB korábbi nézetei

2.3.1 2004-ben az EGSZB javaslatot⁽⁴⁾ tett közzé, hogy jobban ráirányítsa az EU-ban a figyelmet a kritikus tömeget elért nagyvárosi területekre és a nagyméretű városokra, főleg két okból: egyrészt mivel ezek – jó és rossz oldalaikkal együtt – mintegy „a világgazdaság laboratóriumai”, másrészt mivel az agglomerációk növekedése figyelhető meg. Az elmúlt évtized során mindkét trend erősödött. Mindezt nemrég az informális miniszteri üléseken is elismerték.

2.3.2 Az EGSZB azzal érvelt, hogy a regionális különbségek csökkentésére fordított figyelem mellett ugyanakkora súlyt kell helyezni az erős nagyvárosi területekre, amelyekben a jövőbeli fejlesztések frontvonalát kell látni.

2.3.3 Európában – akárcsak a világ többi részén – a nagy agglomerációk általában vonzzák a magas színvonalú tevékenységeket, a nemzetközi vállalatokat és a kutatóközpontokat, a szolgáltatásokat, mindenfajta kreatív fejlesztést és az oktatási intézményeket. A globalizáció ezeket még inkább reflektorfénybe állítja, mivel az országhatárok elmosódóban vannak: a korszerű szállítás és digitális kapcsolatok révén nemzetközi kapcsolatok jönnek létre, kedvező környezetet kínálva egyúttal a tehetségek összehozásához.

2.3.4 Kétségtelen, hogy mivel a nagyvárosi területek és a városi régiók mágnesként vonzzák az EU minden tájáról az emberek valamennyi típusát, valamint a bevándorlókat, ezeken a helyeken elég nagy a munkanélküliek és az alacsony képzettségűek aránya is. Ez olyan jelenség, amelyet nem könnyű kezelni, és gyakran (akár jelentős) társadalmi, kulturális és gazdasági problémák forrása is. Az ökológiai kihívások sokfélék és jól láthatóak.

2.3.5 2008-as véleményében az EGSZB röviden leírta az egyes tagállamokban tapasztalható aktuális helyzetet. A decentralizációs tendencia ellenére és annak ellenére, hogy Európa-szerte vita folyik arról, hogy milyen megközelítést és intézkedéseket kellene alkalmazni a nagyvárosok fejlesztése kapcsán, minden országnak megvan a saját menetrendje, amely szorosan kapcsolódik a történelmi és jogalkotási eseményekhez. Az EGSZB ezért egy uniós magas szintű csoport felállítása mellett érvelt, amely megvitatná és felállítana egy városfejlesztési menetrendet a nagyvárosi területek számára,⁽⁵⁾ hangsúlyt fektetve a versenyképes, fenntartható és inkluzív növekedésre. Ennek alapján a nagyvárosi területeket – a nemzeti kormányokkal együttműködve – arra kell ösztönözni, hogy határozzák meg saját lisszaboni stratégiájukat. A folyamatot, beleértve a helyes gyakorlatokat is, uniós szinten kell megvitatni, amiben az Európai Bizottságnak aktív és nyomon követő szerepet kell játszania.

⁽⁴⁾ Lásd az EGSZB saját kezdeményezésű véleményét „Nagyvárosi területek: társadalmi-gazdasági következmények Európa jövőjét illetően” címmel (HL C 302., 2004.12.7., 101. o. – 2004/C 302/20) 2007-ben az EGSZB több specifikus témával foglalkozott az „Európai nagyvárosi területek: társadalmi-gazdasági következmények Európa jövőjét illetően” című vélemény folytatásaként kiadott újabb véleményében (HL C 168., 2007.7.20., 10. o. – 2007/C 168/02).

⁽⁵⁾ Az EGSZB feltáró véleménye „A városi környezet kiegyensúlyozott fejlődése felé: kihívások és lehetőségek” címmel (előadó: Joost van Iersel, HL C 77., 2009.3.31., 123. o. – 2009/C 77/27).

2.3.6 Eddig ilyen megközelítés még nem került gyakorlati megvalósításra, és továbbra sincs tisztázva, hogy ki, milyen keretek és feltételek között, miért felelős.

3. A jelenlegi helyzet

3.1 A nagyvárosi területek jelentőségét ma senki sem vitatja.⁽⁶⁾ A világméretű trendeket az OECD és a Világbank is elemezte. A kutatóközpontok Európa-szerte hasonló feltételezésekre alapozzák nézeteiket, mint amelyeket ebben a véleményben ismertettünk. Sok azonban még a zűrzavar akörül, hogy miként kell kezelni a kérdést uniós – és gyakran nemzeti – szinten. Ez részben az irányítást és a felelősségvállalást illető problémákra, részben pedig az alkalmazott sokféle megközelítésre vezethető vissza. Néhány példa:

— a nagyméretű városiasodott területeken gyakran nincs kellő összhang és kapcsolat a területrendezésért, valamint az infrastrukturális, lakhatási és általános szolgáltatásokért felelős várostervezők, illetve a gazdasági fejlődést, dinamizmust és munkahelyteremtést elősegítő szereplők között, más szóval rendszerint nem egyeztetik az elképzeléseket;

— egyre gyakoribb, hogy a felsőoktatási intézmények és a kutatóintézetek hasznos esettanulmányokat publikálnak az agglomerációkról, de az állami szervekkel folytatott hatékony kommunikáció még mindig korlátozott;

— a nemzeti, regionális és helyi szintű hatóságok rendszerint vonakodnak megosztani nézeteiket a magánszektorral, mint például az ingatlantervezőkkel és a befektetőkkel;

— a városok és régiók, valamint a kormányok elsősorban Brüsszeltől várnak pénzügyi támogatást, rendszerint elmulasztva azt a lehetőséget, hogy megvitassák a kedvező szakpolitikákat, és nem veszik észre, hogy meg kellene vitatni az uniós jogszabályok nagyvárosi területekre gyakorolt hatását.

3.2 Az Európai Bizottság és a Tanács fokozódó elkötelezettsége a programok széles skálájában nyilvánul meg. Az eltérő ágazati megközelítések miatt ezek a programok különböző területekre helyezik a hangsúlyt, és általában a problémakörök eltérő definícióján alapulnak. Emiatt rendszerint nehéz kiigazodni a megközelítések között, és ezzel romlik a hatékonyság a kívülállók és a végfelhasználók számára.

3.3 A lisszaboni stratégia kétségtelenül hozzájárult a városfejlesztésnek a szélesebb európai keretek és ambíciók közé való beépítéséhez. Ezt azonban nem mindig fogadják lelkesen a tagállamok, amelyek ritkán érzik szükségét a saját városi ügyekbe való „szupranacionális” beavatkozásnak. A városi projektek európai finanszírozásába ezért sokszor a nemzeti közigazgatás is bekapcsolódik, ahelyett hogy az az Európai Bizottság és a helyi szint közötti ügyként zajlana, mindenfajta felülről történő beavatkozás nélkül.

⁽⁶⁾ Híresek Richard Florida („Cities and the creative class” [Városok és a kreatív osztály]), Charles Landry („The Creative City” [A kreatív város]) és Edward Glaeser („Triumph of the City” [A város győzelme]) művei.

3.4 A szemléletes pozitív példák ellenére általában a tagállamokban és európai szinten sincs tiszta kép arról, hogy milyen jellegű alulról, illetve felülről induló kezdeményezésekre van szükség. Ez oda vezet, hogy a nagyvárosok, ahelyett hogy egy strukturáltabb megközelítést követnének, inkább egyénileg folytatnak városmarketinget.

3.5 Végül pedig a vitát gyakran negatívan befolyásolják a vidéki és a városi területek (ideértve a városkörnyéki településeket is) közötti kontraproduktív feszültségek.

3.6 Az eredményes többszintű kormányzást a legtöbb esetben történelmi és kulturális akadályok gátolják, amelyek akadályozzák, hogy a valódi kihívásokra pozitív válasz szülessen.

3.7 Összegezve: a tagállamok és az agglomerációs területek gyakran továbbra is a napi tevékenységekre koncentrálnak, ahelyett hogy nyitottak lennének az integrált stratégiákra vagy a hosszú távú célokra. Nincs jól meghatározva, hogy az EU milyen hozzáadott értéket nyújt, részben azért, mert a tagállamok nem értenek egyet sem az Európai Bizottság mandátumát, sem pedig az (informális) tanácsulések pontos szerepét illetően, részben pedig azért, mert jelenleg az Európai Bizottságnak nincs módjában megfelelni a szerepéről alkotott különféle tagállami nézeteknek.

4. A 21. századi városmegújulás egy proaktív megközelítése

4.1 Noha az Európai Bizottság közleményeiben és az uniós programokban a városok egyre nagyobb hangsúlyt kapnak, az összkép továbbra is mozaikszerű. A gazdasági, társadalmi, területi és környezetvédelmi követelmények, valamint a borús pénzügyi kilátások koherens és működőképes városfejlesztési menetrendet tesznek szükségessé. Egy ilyen menetrend kontinensszerte támogatná a meglévő és rejtett gazdasági, társadalmi, kulturális és technológiai lehetőségek megvalósulását.

4.2 Az EGSZB néhány korábbi véleményében – a 21. század városi újjászülésének előmozdításáról folyó nemzetközi politikai és tudományos vita kapcsán – meggyőző érveket sorakoztatott fel egy ilyen uniós menetrend mellett. A nagyvárosi dimenzióról szóló vita meghatározó elemei a következők:

- a nagyvárosi területek és városi régiók irányába történő paradigmaváltás mint a globalizáció következménye, melyet nemzetközi hálózatépítés és értékláncok jellemeznek, illetve a nemzeti határok összemosódása;
- az ipari alapú régiók átalakulása és szerkezetváltása az újonnan specializálódott gyáripár és szolgáltatások irányába, és ennek hatása a gazdasági medencékre és a nagyvárosi területekre;
- a városok klaszterek alapjaként való specializálódása, ami vonzó a beruházások számára;

- egyetemek, kutatóközpontok, szakképzett munkaerő, regionálisan fejlett ipari értékláncok és fejlett szolgáltatások közelsége;
- nemzetközi összekapcsoltság az intelligens belső mobilitással és közlekedési rendszerekkel párhuzamosan;
- zöld város: éghajlatváltozás, alacsony energiafogyasztási és környezetvédelmi követelmények, melyek hatékonyabb és célzottabb helyi és regionális gazdálkodást és állami–magán partnerségeket tesznek szükségessé;
- széles körű igény a sűrű városok előnyben részesítésére a városok terjeszkedése helyett;
- nagyobb kölcsönhatás a városi és vidéki területek között;
- szociális fenntarthatóság, demográfiai változás, a munka minősége a társadalom minden szintjén, melyet megfelelő oktatás és iskoláztatás támogat a régióban;
- a kulturális szakadékok áthidalásának sürgető szükségessége, pozitív lehetőségek megteremtésére helyezve a hangsúlyt a kisebbségek számára, ami jótékony hatású a társadalom egészére nézve, valamint;
- a lakhatás és az életminőség javításának szükségessége, különösen a migrációval való összefüggésben;
- a várostervezés művészetének hangsúlyozása, biztosítva a feltételeket a nagyvárosi területek egészének optimális fejlődéséhez, ami szükségesé teszi a várostervezők és építészek bevonását;
- garanciák a belső és külső biztonságra és védelemre;
- szabadidő.

4.3 Végül, de nem utolsósorban, a nagyvárosi területek és városok hatékony irányításának a felülről lefelé irányuló és az alulról felfelé építkező megközelítések egyénen kell alapulnia. Valamennyi érdekelt bevonását biztosítani kell a nagyvárosi területek szintjén: a legjobb eredményeket akkor lehet elérni, ha minden részt vevő társadalmi szint magáénak érzi a feladatot. Minél jobb a kölcsönhatás a döntéshozatali és a végrehajtási szintek között – lásd: többszintű kormányzás –, annál hatékonyabb a végeredmény.

4.4 A választott helyi és regionális szereplők kulcsfontosságúak a szerepvállalásban. Emellett ki lehetne alakítani a részvételi demokrácia új formáit a civil társadalom számára. A tendenciák európai uniós szintű meghatározása segíthet ebben.

4.5 A Lisszaboni Szerződés kifejezetten elismeri a „területi kohéziót” mint általános célkitűzést a gazdasági és társadalmi kohézió mellett. ⁽⁷⁾ Mindhárom aspektust az EU és a tagállamok közötti megosztott hatáskör politikai területei között idézi. Következésképpen a régiókra vonatkozó politikák ezentúl nem tekintendők a tagállamok kizárólagos előjogának a „szubszidiaritás” nevében. Ez az álláspont megjelenik a transzeurópai hálózatokról szóló rendelkezésekben is. ⁽⁸⁾

⁽⁷⁾ Lásd az EUSZ 3.3. cikkét.

⁽⁸⁾ Lásd az EUMSZ 170–172. cikkét.

4.6 Ezen túlmenően a szubszidiaritás elvét kiterjeszti a regionális és a helyi szintre, hiszen a Szerződés kifejezetten hangsúlyozza a helyi és regionális autonómiát,⁽⁹⁾ ami tényleg összhangban áll a valósággal, mivel a belső piac, az ipar, a K+F, az energia, a környezetvédelem, az egészségügy területére vonatkozó politikák megvalósítása nagyrészt a régiókban és különösen a nagyvárosi területeken való végrehajtástól függ.

5. A városfejlesztési menetrend és a nagyvárosi fejlesztés

5.1 Az európai társadalomnak fel kell készülnie a jövőre, és ehhez a rendelkezésére álló egyik eszköz a területi kohézió. Az EGSZB véleménye szerint a nagyvárosi területek – mint súlypontok – és a fejlesztési folyamatok holisztikus megközelítései összeegyeztethetőek az európai egységes városi struktúrával, és előmozdítják a társadalmi-gazdasági alkalmazkodóképességét.

5.2 A nagyvárosi fejlesztésnek azt kellene maga után vonnia, hogy új, virtuális módon tekintsünk Európa térképére. Annak ezentúl nem lenne szabad kizárólag együttműködő tagállamok képét, sem pedig a nagy és a kicsi, illetve a vidék és a város közötti különbségtételre épülő képet mutatnia. A térképnek inkább a nagyvárosok fejlődését kellene mutatnia – országokon belül, valamint határokon átnyúló szinten –, mint a ma és a belátható jövő társadalmi, gazdasági és műszaki fejlesztéseinek térbeli kiigazításait. Ebben az összefüggésben a nagyvárosok fejlesztését célzó menetrend segítené az európai társadalmat az alkalmazkodás optimális megvalósításában.

5.3 Az EGSZB véleménye szerint a nagyvárosi fejlesztéseknek eredményesen kell tudniuk segíteni a vidéki területek és a városok közötti polarizáció megszüntetését. Ez a kérdés élénk vita tárgyát képezi. Számtalan érv szól a kettő közötti pozitív kölcsönhatás előmozdítása mellett. Új eszközöket kell kidolgozni a kölcsönös előnyök elősegítésére. Érdekes kezdeményezést indít a közeljövőben a METREX: ez az URMA – városi-vidéki együttműködés a nagyvárosi területeken –, melyben fejlesztési módszereket és konkrét projekteket ismertet. További pragmatikus fejlesztéseket lehet elérni a többközpontúság megfelelő alkalmazása, valamint olyan projektek létrehozása révén, melyek új irányítási formákon alapulnak. Terjeszteni kell a jó gyakorlatokat.

5.4 Az EGSZB által 2008-ban említett fejlesztéseken túlmenően megállapítható, hogy fokozódtak a nagyvárosok fejlesztésének kibontakoztatására vonatkozó erőfeszítések. Ezek többségét gazdasági okok vezérlik, azonban a területi, szociális és kulturális okok is fontos szerepet játszhatnak. A számos különböző példából és modellből a következőket érdemes megemlíteni:

— a német „Metropolregionen” területek közötti együttműködés tovább erősödik az „Initiativkreis Europäische Metropolregionen” keretében;

— „pôles métropolitaines” területek Franciaországban a „pôles d'excellence” területek mellett;

— Grand Paris (ideértve jövőbeni összeköttetését az Atlanti-óceánnal, illetve északkal);

— Öresund régió várható kiterjesztése és Nagy-Stockholm megerősítése;

— intenzívebb projektek a holland Randstad térségben (Amszterdam és a jövőbeli „testvérváros”, Rotterdam–Hága körül);

— Barcelona, Valencia és Bilbao nagyvárosi területeinek létrehozása;

— a születőfélben lévő helyi vállalkozási partnerségekkel kapcsolatos tapasztalat Anglia néhány nagyobb városában;

— Varsó, Gdańsk és a sziléziai Katowice városi régiók nagyvárosi fejlesztése; a két utóbbi esetben jelentősebb határokon átnyúló hatással számolhatunk (Balti-tenger és Csehország);

— nagyvárosi fejlesztések Prága és Budapest körül;

— Bécs–Pozsony „testvérváros” születése;

— nagyvárosi törekvés Lipcse körül, melynek kulturális nevezője a „Luther-évtized”, az 1517. évi lutheri reformáció 500. évfordulója.

5.5 Különösen nagy lökést jelenthetnek a nagyvárosok fejlesztése számára az olyan jövőbeli makrorégiók, mint a balti régió, a dunai régió és Északnyugat-Európa (jóllehet nem hivatalosan, az irodalom ez utóbbiba sorolja Nord-Pas-de-Calais, Belgium, Luxemburg, Hollandia és Észak-Rajna-Vesztfália térségét).

5.6 Európai szempontból a határokon átvívelő kezdeményezésekre – néha a nemzeti kormányok támogatásával, de sokszor anélkül – különös figyelmet kell fordítani. Említést érdemel a német „Initiativkreis Metropolitane Grenzregionen”. A létező modellek mellett, mint például Öresund és Lille-Kortrijk, egy sor új kezdeményezés van születőben. Példaként Felső-Rajna (Bázel, Strasbourg, Karlsruhe), Alsó-Rajna (Rajna-vidék-Pfalz, Luxemburg, Nancy), Katowice, Savoya-Aosta stb. térségét említhetjük. Hamburg az összeköttetések javítása révén kapcsolatai erősítését tervezi Öresund régióval. Az együttműködés érdekes példáját jelenti az orosz Kalinyingrád és a gdański nagyvárosi terület közötti kapcsolat kiépítése.

5.7 A kisebb tagállamok – mint Szlovénia – különleges előnyökre tehetnek szert a jól meghatározott, határokon átvívelő kezdeményezésekből. 2007 óta ezeket az új, határokon átnyúló kezdeményezéseket az európai területi együttműködési csoportosulások (EGTC) jogi eszközével ösztönzik.

⁽⁹⁾ Lásd az EUSZ 5.3. cikkét.

5.8 Az EGSZB azt javasolja, hogy az EGTC eszközének alkalmazása ne korlátozódjon a szomszédos, határokon átnyúló régiókra. Azokat az európai nagyvárosi régiókat, amelyek a harmadik országokkal (Kínával) szemben versenyképesebb Európát kívánnak építeni, támogatni kell abban, hogy intenzívebb együttműködést hozzanak létre az értékláncok mentén, melyet a kultúra, az oktatás, az adminisztratív együttműködés stb. területén létező hagyományos együttműködés „felépítménye” kísér, hogy a gazdasági együttműködés kevésbé legyen kitéve a válságoknak. Jó példa lenne erre egy Hamburg–Toulouse EGTC, mivel mindkét város a repülőgépiparra specializálódott.

5.8.1 Az EGSZB javasolja, hogy a meglévő vagy potenciális EGTC-k képviselői és a bejelentő hatóságok által tapasztalt problémák, ahogyan az az EGTC-k nyomon követéséről szóló 2010. évi jelentésben szerepel, képezzék tárgyát a 2011. évi EGTC-irányelv felülvizsgálatának.

5.9 Az EU-nak mélyreható elemzésre van szüksége a jelenlegi társadalmi-gazdasági körülmények között folyó nagyvárosi fejlesztésekről. Ehhez Európa naprakész gazdaságföldrajzi, társadalmi és technológiai térképére van szükség. Az ESPON nagyon hasznos lehet e téren. Továbbra is elengedhetetlen marad az Eurostat szerepe a megbízható adatszolgáltatásban. Ezen túlmenően fontos az Urban Audit és az Urbact jobb kihasználása a kutatási és gyakorlati tapasztalatokból származó eredmények terjesztésének biztosítása érdekében.

5.10 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság meglévő városfejlesztési szolgálatközi csoportjának mintájára létre kellene hozni egy magas szintű csoportot vagy munkacsoportot is, amely a nagyvárosok fejlesztésével foglalkozik. Ennek a magas szintű csoportnak interdiszciplináris jellegűnek kellene lennie, magában foglalva a tagállamok, a nagyvárosi területek, az állami és magánszereplők, valamint a civil társadalom különböző képviselőit.

5.11 A munkacsoport céljaul azt kellene kitűzni, hogy 2050-ig szóló hosszú távú kilátásokkal dolgozza ki a nagyvárosi Európa hosszú távú jövőképét, beleértve a határokon átnyúló nagyvárosi területeket is, ahogyan az az *Urban Europe* [Városi Európa] közös programalkotási kezdeményezésben is szerepel.

5.12 A nagyvárosok fejlesztésének a 4.2. pontban kifejtett elemeire építve egy európai platform katalizátorként működhetne az alábbi megfontolások miatt:

- közös nevezők megtalálása a nagyvárosi fejlesztések között a nagyvárosi területek közötti rendkívül nagy eltérések ellenére; valamint a legjobb gyakorlatok előmozdítása;
- az Európa 2020 stratégia, valamint a stratégiában foglalt holisztikus megközelítés, illetve prioritások alkalmazása oly módon, hogy a lehető legtöbb érdekelt fél vegyen részt az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéssel kapcsolatos európai uniós célkitűzések teljesítésében a nagyvárosi területeken;

- a vezetéssel és gazdálkodással kapcsolatos jelentős kihívások és fejlesztések megvitatása;
- előnyt kovácsolni az ismeretek megosztásából a kutatási egységek és a hatóságok között;
- racionális válaszok meghatározása a tartóssá vált pénzügyi megszorítások időszakában, mely a rendelkezésre álló források egyébként is hatékonyabb felhasználását teszi szükségessé;
- az oktatás-kutatás-innováció hármasának kidolgozása, mely a nagyvárosiasodás motorja egész Európában;
- intelligens kísérleti projektek megvitatása és elindítása – a jövő fenntartható városának koncepcióját követve – az élhető város, az összekapcsolt város, a vállalkozó város és az úttörő tevékenységet folytató város témakörében;
- az éghajlatváltozással kapcsolatos európai menetrend városokra gyakorolt hatásának mérése (energia, közlekedés, építőipar), és a kívánatos megközelítések megfogalmazása;
- segítség a vidéki területek és a városok közötti polarizáció megszüntetésében;
- hozzáadott érték nyújtása a nagyvárosok fejlesztéséről szóló egyre élénkebb nemzeti vitákhoz, valamint lehetőségek megteremtése az alkalmazkodóképesebb régiók számára;
- a nagyvárosi területek mint funkcionális régiók jelentőségének meghatározása szélesebb (világszintű) összefüggésben.

5.13 Eddig a strukturális tapasztalatcserék és a „levont tanulságok” korlátozottak maradtak. Egy európai uniós munkacsoport rendkívül ösztönző szerepet játszhatna, és közreműködhetne a legjobb gyakorlatok és a gyakorlati tapasztalatok terjesztésében. Mindez segítséget jelentene az európai politikák kialakításában, illetve az európai alapok helyi szintű projektekre való összpontosításában is.

5.14 Számos tanulmány és elemzés foglalkozik a nagyvárosok fejlesztésével Európában. Egy európai keret segítene az elaprózódás elleni küzdelemben és az együttműködés elmélyítésében. Európa-szerre jobban össze lehetne fogni a speciális szak tudással rendelkező kutatóközpontokat és egyetemeiket.

5.15 Európai kísérleti projekt indulhatna például fiktív „élő laboratóriumok” (gyakorlati közösségek) létrehozásával olyan speciális témakörökben, mint a gazdasági klaszterek, a tudásháromszög, a fenntartható fejlődés, a köz- és magánszféra közötti inkluzív partnerségek, a szociális lakhatás, a (nemzeti szint alatti) területfejlesztésben megnyilvánuló vezető szerep stb. Minden egyes „laboratóriumot” egy nagyvárosi terület koordinálna, és különböző köz- és magánszereplőket fogna össze.

5.16 Meglenne a helyük a kereslet által vezérelt kezdeményezéseknek is, melyekben a nagyvárosi területek adott kihívásokat és problémákat ismertetnének uniós szinten. Az ezekkel való megfelelő szembenézés útjait és módozatait ezt követően Európa-szerte meg kellene találni. Egy későbbi fázisban aztán össze lehetne gyűjteni a politikai ajánlásokat, tapasztalatokat, valamint a legjobb és a rossz gyakorlatok áttekintését.

5.17 További lehetséges kezdeményezések: európai oktatási rendszer a városok és a nagyvárosi területek számára, mely megbízható adatokkal szolgál azokról a jövőbeli projektekről, melyeket máshol már megvalósítottak; évente megrendezésre kerülő konferencia a nagyvárosok fejlesztésének aktuális helyzetéről; és, ami a legfontosabb, az egységes piac megvalósításával kapcsolatos városi tapasztalatokból nyert tanulságok levonása.

5.18 Az EGSZB véleménye szerint az interaktív módszerek és egy valóban működő többszintű kormányzás kialakítása, valamint a városok és a nagyvárosi területek bevonása az európai integráció folyamatába a rejtett lehetőségek teljesen új útjait nyitja majd meg, és valószínűleg növeli a nyitott szellemiséget.

6. Európa 2020 – szilárd alap egy európai uniós városfejlesztési menetrend számára

6.1 Az EGSZB véleménye szerint az Európa 2020 stratégia hasznos eszközöket biztosít a lehetőségek kiaknázásához és a nyitott hozzáállás kialakításához. A nagyvárosok fejlesztésére irányuló megfelelő figyelem jobb társadalmi és gazdasági feltételeket teremt, valamint javítja a nemzeti és nemzetközi ismertséget.

6.2 Az EGSZB osztja Johannes Hahn biztos nézetét, aki az Európa 2020 stratégia kulcsfontosságú szereplőinek tekinti a városokat és a nagyvárosi területeket, és aki a városfejlesztésről Toledóban (2010 júniusában) rendezett informális miniszeri találkozón kijelentette, hogy „a gyorsuló globalizáció és a gyors strukturális változások jelentette kihívások megválaszolásakor a városok élen járnak az innováció és a gazdasági előrehaladás ösztönzésében”.

6.3 2008. évi véleményében az EGSZB a lisszaboni stratégiára alapozva menetrendet sürgetett a nagyvárosi területek számára. ⁽¹⁰⁾ Különösen az Európa 2020 globális programkialakítása, mely új dimenziókkal egészíti ki a lisszaboni stratégiát, nyújt speciális lehetőségeket a nagyvárosi területek, valamint a többszintű kormányzás javítása számára, mely évek óta igen gyenge pontot jelent.

6.4 A nagyvárosi területeken a kommunikációs útvonalak rövidebbek, mint nemzeti szinten. A döntéshozatali folyamatokat és a tervezést általában könnyebb megvalósítani. A hatóságok és más érdekeltek – a szociális partnerek és a civil társadalom, nevezetesen valamennyi oktatási szint, a várostervezők, az ingatlantervezők és a magánbefektetők – rendszerint

átgondoltabban cselekednek. Sikeres példák mutatják, hogy a megfontoltság, a közös tudatosság, illetve még a büszkeség is különleges motorjai a fejlődésnek a nagyvárosi területeken.

6.5 Egyre több a sikeres példából ihletet merített, átgondolt útiterv. Ezek a legtöbb esetben jövőképpel rendelkező polgármestereknek és széles körben osztott nézeteknek köszönhetően látták meg a napvilágot. Álljon itt néhány példa: Nagy-Bilbao, Koppenhága–Malmö, Bécs és Birmingham.

6.6 Egy városfejlesztési menetrend kölcsönös haszonnal járna: az Európa 2020 stratégia hasznos struktúrát biztosíthatna egy ilyen politika számára, miközben a sikeres nagyvárosi területek jótékony hatással lennének az Európa 2020 megvalósítására. ⁽¹¹⁾ Az alkotóelemek a következők.

6.6.1 Az Európa 2020 stratégia eredményesebb koordinációt tesz szükségessé az Európai Bizottságon belül, a Tanáccsal való szoros együttműködésben. A politikaalakítást és az uniós programokat racionalizálni kellene. Az EGSZB kiáll a projektek Európai Bizottságon belüli csoportosítása mellett. Ennek fontos kísérő hatása lesz, hogy ismertebbé válnak az Európai Bizottság fellépései, illetve az (európai) koordináció.

6.6.2 Egy jól meghatározott átfogó megközelítésnek elő kell segítenie azoknak az elkerülhetetlen pénzügyi megszorításoknak a kompenzálását, melyek a jelenlegi gazdasági visszaesés idején minden tagállamban sújtják a városokat.

6.6.3 Mostanáig a szubszidiaritás elve akadályozta a városfejlesztési menetrend megvalósítását. Az EGSZB véleménye szerint az Európa 2020 stratégia szorosabb koordinációt tesz szükségessé az EU és a tagállamok között, a szubszidiaritás rugalmasabb megközelítése, valamint az uniós és a nemzeti hatáskörök közötti kevésbé éles különbségtétel mellett.

6.6.4 Alapvetően fontos, hogy ez a rugalmasság megnyissa az utat a regionális, nagyvárosi és helyi önkormányzatok uniós keretben történő felelős szerepvállalása előtt. A többszintű kormányzás évek óta széles körű vita tárgyát képezi, különösebb kézzelfogható eredmény nélkül. Eljött a pillanat, hogy az üres szövegek helyett valóban többszintű kormányzás legyen, illetve megerősödjének a köz- és magánszereplők, valamint a civil társadalom közötti működőképes interaktív kötelezettségvállalások.

6.6.5 Az Európa 2020 stratégiába illeszkedő városfejlesztési menetrend azt is szükségessé teszi, hogy az Európai Bizottság fokozottan nyomon kövesse a városokkal és nagyvárosi területekkel közvetlenül kapcsolatos kérdéseket. Ez azt jelenti, hogy a városokat és a nagyvárosi területeket – ideértve az érdekelt feleket és a civil társadalmat – a politikák és az európai uniós programok végrehajtásának társszereplőiként kell elfogadni.

⁽¹⁰⁾ Lásd az 5. lábjegyzetet.

⁽¹¹⁾ Ezzel kapcsolatban érdekes észrevételeket találhatunk a 2011 júniusában elfogadott *Az európai városfejlesztési menetrend és jövője a kohéziós politikában* című jelentésben – Európai Parlament A7-0218/2011, előadó: Oldřich Vlasák.

6.6.6 Az Európa 2020 stratégia ugyancsak szorosabb kapcsolatokat ajánl az egyes tagállamok között. E téren két fontos területet lehet meghatározni:

- a tagállamoktól elvárható, hogy közelebbről vizsgálják meg egymás gyakorlatait és eredményeit;
- a tagállamok közötti szorosabb kapcsolat kedvező hatással lenne a határ menti régiókra és a nagyvárosi területekként bennük rejlő lehetőségekre. A nemzeti kormányok kétoldalú és háromoldalú kötelezettségvállalásai igen hasznosak lennének a határokon átnyúló együttműködés elmélyítése szempontjából.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A LEADER mint helyi fejlesztési eszköz
(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2011/C 376/03)

Előadó: **Roman HAKEN**

2011. január 20-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A LEADER mint helyi fejlesztési eszköz

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 151 szavazattal, 15 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az elmúlt húsz év során a LEADER módszer bebizonyította életképességét. Tervbe kell ezért venni a LEADER megközelítés mint kipróbált fejlesztési eszköz kibővítését, megtartva eközben alapelveit, például a civil társadalom közvetlen bevonását képviselőinek a helyi partnerségben történő részvétele által, vagy az állandó párbeszédet a helyi lakossággal a jövőbeli fejlesztési prioritásokról.

1.2 A 2013 utáni időszakra szóló operatív programokat illetően meg kellene fontolni a partnerségek jelentős megerősítését (különösen az ágazatokon átnyúló helyi és regionális partnerségeket a vidéki, valamint külön a városi területeken is), melynek keretében el kell indítani a folyamatok és partnerségek szükséges szabványosítását, és magas szintű követelményeket kell támasztani projektjeikkel szemben azok hozzáadott értékére, hasznosságára és hatékonyságára vonatkozóan. A partnerségeket mindig az alulról felfelé építkező megközelítésnek megfelelően kell kialakítani.

1.3 Az EGSZB kiáll a LEADER megközelítés mellett, és javasolja annak alulról felfelé építkező partnerségek formájában történő kiterjesztését más uniós vidékfejlesztési alapokból származó eszközökre. Kifejezetten ajánlja, hogy ezt a módszert más elnevezéssel a városokban is alkalmazzák a fejlesztési stratégiák és beruházások sikerre vitele érdekében. A partnerségek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy összekapcsolják egymással a helyi közigazgatás, a vállalatok, a közhasznú szervezetek és a helyi polgárok fenntarthatóságra összpontosító tevékenységeit. Ez azonban azt jelentené, hogy szakítunk a jelenleg az EMVA és a strukturális alapok kapcsán alkalmazott „ágazati” gondolkodással, és fékezzük a különböző alapok szigorú elhatárolására irányuló tendenciát, miközben hasonló szabályokat fogadunk el annak érdekében, hogy a különféle alapokat egységes ellenőrzési rendszer és mutatók keretében lehessen felhasználni.

1.4 A 2013 utáni időszakra az EGSZB a következőket javasolja:

a) átfogó helyi fejlesztési megközelítés a vidéki régiók tekintetében, amely egyetlen költségvetésbe fogja össze a különböző

alapokból származó forrásokat, és a vidékfejlesztési és a környezetvédelmi alapokhoz, az Európai Regionális Fejlesztési Alaphoz, az Európai Halászati Alaphoz, az Európai Szociális Alaphoz, valamint egyéb eszközökhöz való hozzáférés lehetőségén alapul, egyszerűsített eljárást követve, illetve az adminisztratív terhek növelése nélkül;

b) meg kell vitatni és el kell fogadni a vidéki térségek egységes meghatározását, továbbá integrált megközelítés alkalmazását kell megkövetelni a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása során;

c) a LEADER megközelítés modellként való felhasználása az alulról felfelé építkező partnerségek kialakításához és működtetéséhez;

d) az egyes alapok keretében finanszírozási lehetőségek biztosítása az integrált, a helyi partnerek kapacitásait és készségeit kihasználó fejlesztési stratégia kialakításához és végrehajtásához;

e) az összeférhetlenségek egyértelmű és gondos meghatározása a helyi akciócsoportok tagjai számára, ami által a LEADER végrehajtását érő számos kritika nagy része elhárítható lenne; az átláthatóság növelése, a nyilvános ellenőrzés, valamint a polgárok tájékoztatásának megerősítése érdekében a helyi akciócsoportokkal, tevékenységeikkel és a különböző településeken stb. elért konkrét eredményeikkel kapcsolatos tájékoztatás fejlesztése. Ehhez igénybe kell venni a konferenciák, szemináriumok szervezése, publikációk készítése, illetve a helyi médiaszereplések (rádió, televízió, sajtó stb.) adta lehetőségeket.

1.5 A Barca-jelentés⁽¹⁾ egyik kulcsfogalma a „területi fejlesztési modell”, amellyel egy integrált területi, esetleg regionális problémamegoldási megközelítést kívánnak támogatni. E „területi” stratégia célja a helyi lehetőségek elégtelen kihasználása

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/future/barca_en.htm.

elleni küzdelem. Ez a modell tehát teljes mértékben összhangban áll a LEADER megközelítés szellemével és céljaival: „alulról felfelé építkező” megközelítés, amely a helyi problémák sajátos jellegén alapul, és amelynek keretében a megoldásokat közösen dolgozzák ki a helyi erők, akik együtt jobban ki tudják használni a régiókban rejlő lehetőségeket. A témában folytatott viták során gyakran elhangzik, hogy a Lisszaboni Szerződés megújította a szubszidiaritás fogalmát, a regionális és helyi szereplők megerősített szerepével összekapcsolva azt.

1.6 Az EGSZB javasolja az adminisztratív terhek jelentős csökkentését, különösen a kis volumenű projektek számára (például a benyújtandó dokumentumok és jelentések számának csökkentésével), illetve a LEADER módszernek az egyszerűsítési folyamatba való bevonását, ami nagyobb rugalmasságot tenne lehetővé, és innovációkat ösztönözne a régiók szintjén. A projektek kapcsán az EGSZB javasolja egy kiterjedt európai előlegek általi finanszírozási rendszer, vagy tartós finanszírozás bevezetését. Ez érzékelhetően fokozná helyi szinten az alapok iránti fellelvélképességet, és pedig anélkül, hogy veszélybe sodorná a kisvállalkozásokat – akik a projektek kezdeményezői, végső kedvezményezettjei, és így egyszersmind irányítói – pénzforgalmát. Az EGSZB ugyanakkor ajánlja, hogy fontolják meg annak lehetőségét, hogy a nemzeti szintű társfinanszírozást nem pénzügyi (természetbeni, például önkéntes munka révén történő) hozzájárulással helyettesítsék.

1.7 Amennyiben a források mennyisége megnő, több alap összevonásra kerül, illetve a megközelítést áttűtetjük a városi területekre is, az EGSZB javasolja, hogy egy „tanulási folyamat” révén térjünk vissza ahhoz a szakaszhoz, amelyben a LEADER megközelítést „laboratóriumnak” tekintettük, és támaszkodjunk a megközelítés és az elindított közösségi kezdeményezések vidéki területeken történő végrehajtásának két évtizede során felhalmozott, tagadhatatlanul pozitív tapasztalatokra. Az EGSZB nagyobb rugalmasságot ajánl ennek az innovatív folyamatnak a használatában. Ez lehetővé tenné a régiók számára a gyorsabb fejlődést.

2. Bevezetés

2.1 A LEADER módszer és létrejötte – története, hatásai

2.1.1 Azóta, hogy 1991-ben közösségi kezdeményezésként bevezette, az Európai Bizottság hosszú időn keresztül, több szakaszban fejlesztette tovább a LEADER megközelítést. A LEADER I tapasztalatszerzésnek, a LEADER II „laboratóriumnak” tekinthető, majd pedig a 2006-ig futó LEADER+ révén „beérített” a módszer. 2004 és 2006 között a megközelítést kísérleti jelleggel bevezették az új tagállamokban is. A jelenlegi, 2007-es tervezési időszak kezdete óta a LEADER a közös agrárpolitika második pillére alá tartozó négy tengely részét képezi, és a politika kiemelt eszközének tekinthető. A LEADER finanszírozása ez idő szerint a tagállamok vidékfejlesztési programjainak részeként az EMVA-n keresztül, illetve a tagállamok és az Európai Bizottság közös gazdálkodásának elve alapján tagállami társfinanszírozással történik. 1991 óta 9,75 milliárd eurót fordítottak a különböző LEADER közösségi kezdeményezésekre és az EMVA jelenlegi 4. tengelyére. Jelenleg több mint 2 200 helyi akciócsoport működik az EU-ban. Az elmúlt húsz év folyamán a LEADER uniós finanszírozása hozzájárult ahhoz, hogy a vidéki területek különböző szereplőinek egyedülálló, mind a 27 EU-tagállamot átfogó hálózata alakuljon ki.

2.1.2 A megközelítés révén egyedi és innovatív partnerségi és együttműködési modell alakult ki, amely lehetővé teszi a projektek átlátható finanszírozását még a 27 tagú EU legtávolabbi régióiban is, amelyek így uniós finanszírozáshoz juthatnak.

2.2 Jelenlegi helyzet az EU-ban – helyi akciócsoportok

2.2.1 A LEADER mind finanszírozási eszközként, mind pedig módszerként népszerű a vidéki területeken, és pedig nemcsak a helyi akciócsoportok tagjai, hanem elsősorban a vidéki közösségek, valamint az azok területén tevékenykedő más szereplők körében. Helyi akciócsoportokat az EU mind a 27 tagállamában létrehozta; Bulgáriában és Romániában a közeli jövőben kezdik meg működésüket. A LEADER alapvető szerepet tölt be a tagjelölt és a potenciális tagjelölt államok előcsatlakozási stratégiájában.

2.2.2 A 27 EU-tagállamban eddig 2 192 helyi akciócsoportot választottak ki, az EMVA 2007–2013 közötti költségvetése pedig összesen mintegy 5,5 milliárd eurót tesz ki.

2.2.3 A LEADER az EMVA negyedik tengelyét támogatja 2007–2013 között. Az összes kiadás – ideértve a tagállamok és a magánszféra társfinanszírozását is – közalapokból elérte a 13,9 milliárd eurót, magánalapokból pedig az 5 milliárd eurót.

2.2.4 Az új tagállamokban nagyobb mértékben alkalmazzák a LEADER-t, mint az EU-15-ben. Egyes tagállamokban a helyi akciócsoportok az ország szinte teljes területét lefedik, és hatékony eszközt jelentenek a vidéki területekre és a kis vidéki városokra vonatkozó politika végrehajtásában. Ez a struktúra megfelelő módon kiegészíti a helyi közigazgatást.

2.2.5 A helyi akciócsoportok lehetővé tették olyan adminisztratív kapacitás kialakítását, amely képes az uniós finanszírozást helyi szinten teljes átláthatóság mellett szétosztani.

2.2.6 A jelenlegi, gazdasági válság által jellemzett időszakban ezek a rugalmas helyi közvetítő szervezetek hatékonyan járulhatnak hozzá a foglalkoztatás helyi szintű bővítéséhez.

2.3 A LEADER+ értékelése

2.3.1 A LEADER+ közösségi kezdeményezés végrehajtását az Európai Unió Számvevőszéke megvizsgálta, és hat alapvető ajánlást intézett az Európai Bizottsághoz és a tagállamokhoz, összefoglalva a LEADER+ megközelítés gyenge pontjait. Az Európai Bizottság reagált erre, és a Számvevőszék által megfogalmazott kritikát a jelenlegi időszak fennmaradó részét illetően, valamint a LEADER következő tervezési időszakban történő kialakítása során figyelembe fogja venni.

2.3.2 Az EU-15-ön belül mintegy 893 helyi akciócsoport vett részt a LEADER+ közösségi kezdeményezésben. 2004-ben hat új tagállam további 250 helyi akciócsoportja kezdett a LEADER-hez hasonló intézkedéseket bevezetni. A közösségi kezdeményezés számára összesen 2,1 milliárd eurót utaltak ki.

2.3.3 A LEADER módszernek köszönhetően a vidéki régiók megkezdhetik partnerségek kiépítését az állami és a magánszféra között. A LEADER módszer érzékelhetően javította az európai alapok iránti felvevőképességet.

2.3.4 A LEADER+ révén a jelenlegi időszakban tovább bővül a helyi akciócsoportok száma, ami mára meghaladta a 2 200-at.

2.3.5 Az Európai Számvevőszék kritikái ellenére a LEADER megközelítés használata konkrét eredményekkel jár, és teljes mértékben megfelel az Európai Unió politikájának, ugyanis hatékony, pozitív fejlődést idéz elő, jól célzott, kiterjedt és átlátható. A LEADER módszer tehát teljes létjogosultsággal rendelkezik az európai vidékfejlesztési politikában és a tagállamok vidékfejlesztési programjai között, és fokozottabb támogatást érdemel, és pedig nem csupán a közös agrárpolitika keretében. A LEADER módszer ágazatokon átnyúló helyi partnerségek létrehozását ösztönzi, és a szubszidiaritás elvén alapuló finanszírozási eszközként fellépve olyan projekteket támogat, melyek célja a helyi népesség igényeinek megfelelő fejlődés és az életszínvonal emelése a vidéki területeken.

2.3.6 A jelen vélemény célja, hogy felkeltse az érdeklődést a LEADER megközelítés iránt, és megkönnyítse a strukturális alapok igénybevételét a helyi akciócsoportok számára az egyéb finanszírozási eszközök keretében, a vidékfejlesztés területén kívül. Ezen túlmenően hozzá kell járulnia annak alátámasztásához is, hogy legalábbis fenn kell tartani a KAP keretében a LEADER rendelkezésére bocsátott általános költségvetést, és így továbbra is biztosítani kell a LEADER módszer jelentőségét a KAP-on belül.

2.3.7 A LEADER módszer az EU más megfelelő programjaiban is használható. A vidéki területeken ez a módszer egyébként lehetővé tette a vidéki közösségek kohéziójának megerősítését.

3. Ajánlások a vidéki területekre vonatkozóan

3.1 A LEADER módszer képes felgyorsítani a vidéki agglomerációk fejlődését. Annyira hatékonynak bizonyult, hogy lehetőség szerint az EU teljes vidéki térségére ki kellene terjeszteni. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a LEADER módszer maradjon a KAP keretében, és hogy ez a megközelítés tegye lehetővé a kohéziós politika alapjainak és a környezetvédelmi szektor eszközeinek felhasználását is. Így lehetővé válna az átfogó vidékfejlesztési megközelítés alkalmazása és a hatékonyabb fellépés a vidéki területek integrált fenntartható fejlődése terén. Ezáltal javíthatnánk a kapcsolatokat és a kölcsönhatásokat a városok és a vidék között. ⁽²⁾ Az EMVA-n belül a LEADER

módszer praktikus kapcsolatot jelent a vidéki és a városi területek között. Az ez utóbbiak tekintetében alkalmazandó megközelítésben változtatni kell az alapelven, és külön kell azt választani a LEADER-tól, például egy LEADEV (összehangolt cselekvések a városi gazdaság fejlesztéséért) nevű program bevezetésével.

3.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy a LEADER megközelítés segítségével a finanszírozási eszközök nagyobb részét használják fel, ne csak azokat, amelyek a jövőbeli vidékfejlesztési programból származnak. A módszert az Európai Halászati Alap keretében is használják. Ezenkívül azt javasolja, hogy valamilyen egyéb operatív program, amelynek célkitűzései a vidéki területekre irányulnak, és amelynek ezeken a területeken lehetnek kedvezményezettjei (kis települések, vidéki iskolák, mikro-, kis- és középvállalkozások, mezőgazdasági üzemek, közhasznú szervezetek stb.), biztosítson lehetőséget a megfelelő programban való részvételre az EMVA keretében megvalósított LEADER módszeren keresztül. Ehhez az eszközök 5–25%-át kell rendelkezésre bocsátani. Ez garantálja az olyan integrált és innovatív projektek részvételét, amelyeket a közösség összehangolt erőfeszítésével valósítottak meg a vidéki területeken.

3.3 Az EGSZB annak figyelembevételét ajánlja, hogy a LEADER módszer olyan újszerű, alulról felfelé építkező megközelítést jelent, amelyet emiatt az adminisztratív eljárások és a témakörök tekintetében a lehető legkevesebb korlátozásnak kell alávetni. Helyi szinten maguk az emberek tudják legjobban, hogy mire van szükségük: ez a szubszidiaritás alapelve. Az EGSZB javasolja, hogy a partnerségekben a nyilvános ellenőrzés elvét alkalmazzák a helyi lakosság kezdeményezésére támaszkodva.

3.4 A helyi akciócsoportok és partnerségek által jelentett magas hozzáadott értéket az adja, hogy a helyi lakosság körében aktivizáló, mozgósító, ösztönző és kezdeményezésekre serkentő hatást fejtenek ki. Ezt az előnyt a LEADER+ közösségi kezdeményezés végrehajtásának értékelésekor nem használják ki megfelelően, ezért az EGSZB azt javasolja, hogy helyezzenek nagyobb hangsúlyt a helyi akciócsoportok tagjai által egy adott területen végzett munka jelentőségére. Ez lehetővé tenné a nyílt megközelítés alkalmazását a helyi fejlesztési stratégia kidolgozásakor, továbbá a helyi szintű koordinációt, valamint mindazok részvételét, akiknek érdekük fűződik a fenntartható és változatos, jobb életminőséget garantáló fejlődéshez. Az EGSZB javasolja még, hogy a közösségek önkéntesen létrehozott partnerségei válhassanak helyi akciócsoportok tagjaivá, és nyújthassanak be projektelképzéseket. Nyilvánvaló mindamellett, hogy a LEADER nem megoldás a közösségek költségvetési bevételeinek alacsony szintjére, és nem képes az EU különböző tagállamaiban helyi szinten finanszírozni az általános érdekű szolgáltatásokat.

3.5 A helyi akciócsoportok közötti területközi és nemzetközi együttműködés alapvető a LEADER módszer alkalmazása során. Az elmúlt két évtizedben nem ismerték el megfelelőképpen ennek a módszernek a régiók (több helyi akciócsoport) közötti és nemzetközi együttműködések és partnerségek során kifejtett igen előnyös hatását. Egy olyan Európai Unióban, amelynek tagállamaiban az életszínvonal esetenként nagymértékben eltér, és amelynek vidéki területei szélsőségesen különbözőek lehetnek (még egyazon országon belül is), ez a fellépés létfontosságú, sőt elengedhetetlen a vidék számára, amelynek fejlődését meghatározó módon befolyásolhatja.

⁽²⁾ Lásd: http://ec.europa.eu/regional_policy/newsroom/pdf/pawel_samecki_orientation_paper.pdf (10. o.).

4. Ajánlások a városi területekre vonatkozóan

4.1 Ha a partnerség módszereit valamennyi uniós alap esetében alkalmazni lehet, akkor a vidéki területeken megvalósított LEADER módszer elvét a városi területeken és városokban külön is fel lehet használni „helyi partnerségek” kialakítására. Ezt kezdetben egy átmeneti időszakon keresztül lehetne megtenni, amelyet követően értékelésre kerülne sor. Az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy ez a partnerségi megközelítés a „program a városi fejlődésért” nevet kapja, és hogy ezt a lehetőséget a különböző főigazgatóságok által kezelt összes fejlesztési alap tartalmazza. A források összevonása fokozná felhasználhatóságukat.

4.2 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a LEADER módszert elvét alkalmazzák – a LEADER-től függetlenül és külön – a városkörüli övezetekben is. Az ilyen térségekben a városok is hozzájárulnának a módszerhez azzal a céllal, hogy fokozatosan csökkentsék a vidéki és városi területek fejlettsége közötti különbséget.

4.3 Az EGSZB javasolja a korábbi URBAN közösségi kezdeményezés, a LIFE program és más, a LEADER módszer alapelveit alkalmazó programok tevékenységeinek összekapcsolását és integrálását együttes hozzáadott értékük növelése érdekében.

4.4 A projektek előkészítése és végrehajtása során nagyon is helyénvaló lenne, hogy a helyi közigazgatás közvetlenül részt vegyen a városi agglomerációk partnerségeiben, illetve hogy konzultáljanak vele a különböző tevékenységekről. Így csökkenthető lenne az ellentmondások száma a különböző projektek között, és szinergiákat lehetne kialakítani a helyi közigazgatás és a helyi partnerség által irányított projektek között, elnyerve adott esetben a projektpartnerek támogatását is. A szinergiák kialakításához a legjobb alkalmazandó módszer a városok, városi területek és meghatározott városi agglomerációk fejlesztésével kapcsolatos integrált tervek bevezetése.

4.5 A városi területeken a LEADER módszert úgy lehetne alkalmazni, hogy az adott, szubregionális városi terület számára előre meghatározott kritériumok szerint – amint az jelenleg a vidéki területeken történik – partnerséget hoznak létre.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdaság és Szociális Bizottság véleménye – A fiatal európai gazdák jövője (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 376/04)

Előadó: **Pedro NARRO**

2011. január 20-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A fiatal európai gazdák jövője

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. június 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 22-i ülésnapon) 136 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A statisztikai adatok világosan megmutatják, hogy mindenhol csökken a fiatal gazdák száma, és hogy egyre többen hagynak fel a mezőgazdasági tevékenységgel. Ennek a megállíthatatlan folyamatnak a kapcsán, amely szöges ellentétben áll azzal, hogy szembe kell néznünk az élelmezési kihívással, az EGSZB azt szeretné, ha a fiatal gazdákat támogató politika valódi prioritássá válna az uniós és a nemzeti intézmények számára.

1.2 Az EGSZB megállapítja, hogy a vidéki területek új lehetőségeket kínálnak, amelyeket kihasználhatnak a vidéki fiatalok. A mezőgazdasági tevékenység egyre összetettebbé és egyre inkább műszaki jellegűvé válik, és egyre nagyobb felkészültséget igényel. A fiatalok azzal az előnnyel indulnak, hogy a mezőgazdasági tevékenységhez modern, vállalkozói szemlélettel állnak hozzá, amely alkalmazkodik az új technológiákhoz. Ha megfelelő eszközökkel és jogi kerettel rendelkezik, akkor a megfiatalított agrárszektor képes a leginkább arra, hogy jó minőségű élelmiszerek termelése és a természeti erőforrások ésszerű felhasználása révén szembenézzen az élelmezésbiztonság kihívásával.

1.3 A fiatal gazdák legfőbb problémái abban gyökereznek, hogy nehezen jutnak földterülethez és hitelhez. Ebből kiindulva sürgősen olyan új rendszerek kidolgozására van szükség, melyek elősegítik a földhöz jutást, illetve biztosítani kell, hogy az érintettek európai garanciarendszer segítségével hitelhez jussanak.

1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egy európai megfigyelőközpontot, amely elemezné és kiértékelné a gazdálkodáskezdéssel, a gazdaságok fiataloknak történő átadásával és általában a mezőgazdasági nemzedékváltással kapcsolatos problémákat és kérdéseket.

1.5 A fiatal gazdák támogatása nem korlátozódhat csupán a vidékfejlesztés területére. A KAP jelenlegi átalakítása kapcsán a KAP első pillérében új támogatási rendszert kellene kialakítani,

kimondottan a fiatalok számára. A KAP második pillérének keretében pedig a gazdálkodáskezdési támogatásokat kötelező intézkedéssé kell tenni az egész Európai Unióban.

1.6 Az egyik még megoldásra váró feladat Európában az, hogy megkönnyítsék a gazdaságok átadását a fiatalok számára. Az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen politikák sikeréhez nagyban hozzájárulna a nyugdíj emelése, melynek révén a gazdálkodók megfelelő körülmények között vonulhatnak vissza.

1.7 A fiatal gazdákat célzó képzés és új technológiák jelentik az alapot ahhoz, hogy kialakulhasson a vállalkozói szemlélet. Nem elég az elméleti és kevésbé naprakész oktatás: a fiataloknak olyan állandó szakmai tanácsadást kell kapniuk, amely igazodik a tevékenységükkel kapcsolatos valós igényekhez. Az EGSZB azt javasolja, hogy „Erasmus farmer” néven indítsanak új csereprogramot a fiatal gazdák számára, adaptálják a Leonardo programot, és az ágazatban tevékenykedők előregedése miatt szorgalmazza, hogy a fiatalok is vegyenek részt a szövetkezetekben és az agrárszervezetekben. Népszerűsíteni kellene a vidéki területen élő gyermekeknek szóló speciális képzési és oktatási formákat, például a nyári táborokat és a különféle tevékenységeket.

1.8 Az Európai Unió nagy felelősséggel tartozik a fiatal gazdálkodók iránt. Ugyanakkor az is elengedhetetlen, hogy a tagállamok saját jogkörükben biztosítsanak adókedvezményeket, csökkentsék a bürokráciát, fejlesszék a vidéki infrastruktúrát és közszolgáltatásokat, támogassák a rövidebb értékesítési láncokat, ösztönözzék a diverzifikációt, illetve végső soron tegyenek meg mindent, hogy a vidék vonzó helyszín legyen mind az élet, mind pedig a munka szempontjából.

2. A fiatal európai gazdák

2.1 Tíz év telt el azóta, hogy az EGSZB kidolgozta a fiatal gazdákról szóló legutóbbi véleményét.⁽¹⁾ A véleményben megfogalmazott félelmek sajnos megalapozottnak bizonyultak. Azon túl, hogy folytatódott a fiatal gazdák számának rohamos csökkenése, azok, akik nagy nehézségek árán talpon maradtak az ágazatban, most, egy évtizeddel később, olyan helyzetben vannak, hogy fény helyett inkább árnyékot látnak az alagút végén.

2.2 Európai átlagban egy 35 évnél fiatalabb gazdára kilenc 55 év feletti gazda esik. Néhány tagállamban – például Portugáliában, Spanyolországban, Olaszországban, az Egyesült Királyságban vagy Bulgáriában – a fiatal gazdák aránya elenyészően alacsony: mindössze egy fiatal gazda jut húsz 55 évesnél idősebbre. Vannak azonban olyan országok is, például Lengyelország, Ausztria vagy Németország, ahol egy fiatal gazdára csupán három 55 év feletti jut. Ezek a különbségek annak tulajdoníthatók, hogy bizonyos országok kedvező jogszabályi keretekkel rendelkeznek, amelyek a gazdaságok átruházására irányuló ösztönzők révén elősegítették a nemzedékváltást a mezőgazdaságban.

2.3 A mezőgazdasági struktúrák vizsgálata azt mutatja, hogy bár eltérő sebességgel, de szisztematikusan csökken a gazdák száma, és az előregedés is sokkal nagyobb mértékű, mint más gazdasági ágakban. 2000 óta 9 %-os csökkenés figyelhető meg a gazdák számában, és 45 %-kal kevesebb a fiatal gazda.

2.4 Az aktív termelők kiesését hosszú távon nem tudja majd kompenzálni a termelési növekedése. Olyan időkben, amikor a nyersanyagok árai nagymértékben ingadoznak, kiemelt jelentőséget kapnak az olyan stratégiai koncepciók, mint az élelmiszerbiztonság és az élelmiszerből való önellátás,⁽²⁾ amelyekről különböző alkalmakkor már szó esett az EGSZB véleményeiben. A környezet és más közjavak védelme globális érdek, mivel ezek nem importálhatók máshonnan. A mezőgazdasági termelőknek így a pusztai gazdasági tevékenységen túlmutató szerepük van. A gazdák nélkül a környezetbarát, intelligens és fenntartható növekedésre épülő Európa 2020 stratégia pusztán utópia marad.

2.5 A mezőgazdaság stratégiai szerepe nem vonható kétségbe, mégis úgy tűnik, hogy a mezőgazdasági tevékenységgel való felhagyás tendenciája nem akar véget érni. A KAP reformja során ezért sürgősen komolyan el kell gondolkodni azon, hogy milyen irányt kell venni ahhoz, hogy a mezőgazdaság vonzóbbá és jövedelmezővé váljon. A helyzet különösen az állattenyésztési ágazatban kritikus. Ha a fiatalok nem találnak kedvező feltételeket a szakma műveléséhez, akkor a gazdálkodáskezdési támogatást, a képzést, a tulajdonátruházást és az adózást stb. érintő minden konkrét és jó szándékú intézkedés hatástalan lesz.

⁽¹⁾ HL C 36., 2002.2.8., 29–35. o. – Új gazdaság, tudásalapú társadalom és vidékfejlesztés. A fiatal gazdák kilátásai.

⁽²⁾ HL C 54., 2011.2.19., 20–23. o. – Az ellátás biztonsága az uniós mezőgazdasági és élelmiszer-ipari ágazatban.

3. A fiatal európai gazdák előtt álló kihívások

3.1 Az uniós mezőgazdaság változóban van; sokan úgy gondolják, hogy átalakulás zajlik egy új mezőgazdasági modell irányába. A fiatal gazdáknak kell majd reagálniuk az új kihívásokra, és mezőgazdasági tevékenységüket úgy alakítaniuk, hogy elérjék a meghatározott célokat. A stabil, hosszú távra szóló politikák hiánya olyan bizonytalanságot és instabilitást keltett az ágazatban, ami rányomta a bélyegét a mezőgazdasági termelők gazdasági tervezésére is.

3.2 A termelők helyzete paradox: több kockázatot vállalnak, többet fektetnek be, nagyobbak a termelési költségeik, jobban képzettek, mint korábban – és mindezek ellenére termékeikért még soha ilyen kevés pénzt nem kaptak, mint ma. A fiatal gazdákat célzó eszközökről és szakpolitikákról folyó vita nem leplezheti el a tény, hogy ha nem sikerül a termelőknek minimális jövedelmezőséget és tisztességes árat garantálnunk a termékeikért, akkor a mezőgazdasági tevékenység csökkenni fog Európában. Annak érdekében, hogy a gazdák meg tudjanak élni a munkájukból, az EGSZB azt ajánlja, hogy hozzanak létre egy, a mezőgazdasági piacokra vonatkozó szabályozást, amely a mezőgazdasági termékek piacának átláthatóságán alapul, valamint az élelmiszerek olyanfajta cseréjén, amely nagy, termelésre és cserére szolgáló mezőgazdasági régiók létrehozása által lehetővé teszi élelmiszeri szuverenitást. Mivel a WTO szabályai nem alkalmazhatók a mezőgazdaság számára, ezért erre szakosodott intézmények létrehozását kellene tervbe venni, ahogyan azt többek között a MOMAGRI (Mouvement pour l'Organisation Mondiale de l'Agriculture – Mozgalom a Mezőgazdasági Világszervezetért) is ajánlja.

3.3 Az élelmiszerlánc kiegyensúlyozatlan viszonyai nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a fiataloknak nincs kedvük a mezőgazdasági tevékenységhez, hiszen az élelmiszerlánc működését jól jellemzi, hogy hatalmas különbség van a termelői ár és a végső fogyasztói ár között, átláthatatlanok a viszonyok és bevettek a megtévesztő gyakorlatok⁽³⁾.

3.4 Az EU ambiciózus kereskedelem-liberalizációs folyamatba kezdett többek között a Földközi-tenger országaival, a Mercosur-országokkal és Kanadával. A fiatal gazdák nem értik, hogyan egyeztethető össze a szigorú minőségi, környezeti és szociális normák szerint zajló termelés az uniós termelési normáktól igen távol eső, olcsó termékek importjával. Ez a folyamat olyan irányba hat, hogy a termelés a legversenyképesebb zónákban összpontosul, és jelentős vidéki területek válnak elhagyottá⁽⁴⁾.

3.5 A KAP reformja egy másik lehetőséget jelent arra, hogy a támogatásokat a fiatal gazdák igényei alapján alakítsák, és a mezőgazdasági javak termelésére összpontosítsák. A fiatalok támogatása nem jelenti az idősebbek pályája szélére szorítását, pusztán arról van szó, hogy találni kell egy olyan, koherens keretet, amely lehetővé teszi, hogy a mezőgazdasági tevékenység életképes maradjon.

⁽³⁾ HL C 48., 2011.2.15., 145–149. o. – Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc.

⁽⁴⁾ HL C 255., 2010.9.22., 1–9. o. – Kereskedelem és élelmiszerbiztonság.

3.6 A közösségi jogalkotó a fiatal gazdák segítésére hagyományosan a gazdálkodáskezdés-támogatási politikára összpontosította erőfeszítéseit. Elérkezett az ideje annak, hogy olyan új intézkedéseket vezessenek be, amelyek a KAP első és második pillére révén elősegítik a fiatalok mezőgazdasági tevékenységét. Az új modell alapját a támogatásnyújtáson belüli prioritások meghatározásának kellene jelentenie.

3.7 A hatóságoknak fokozottan részt kellene venniük a mezőgazdasági munka elismerésében és népszerűsítésében. A címkézés, a minőség és a reklám területén létező számottevő uniós szabályozás ellenére nagymértékű tájékoztatatlanság és növekvő érdektelenség figyelhető meg annak kapcsán, hogy mit jelent az egészséges és jó minőségű élelmiszerek előállítása. ⁽⁵⁾ Az európai fogyasztók jövedelmük alig 14 %-át költik élelmiszerre. Az EGSZB elismeri a mezőgazdasági szakmai szervezetek által nemzeti és európai szinten végzett fontos, komoly munkát, amely didaktikus módon népszerűsíti és ösztönzi a gazdálkodói munkát és hangsúlyozza az élelmészeti ágazat stratégiai szerepét.

3.8 Az ún. nyomon követhetőség elvéről szóló, „a tanyától a tányérig” uniós jelmondatot következetesen át kell adni a fogyasztónak. A minőségi termékekre irányuló stratégia igen fontos mind a vállalkozások versenyképessége, mind a fogyasztók egészsége szempontjából, ezért azt hatékonyan ki kell terjeszteni a harmadik országokból származó, az Európai Unióba behozott termékekre a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megelőzése és az ettől való visszatartás érdekében.

3.9 A költségvetés mindig alapvető eleme minden stratégiának, bár az EGSZB elismeri, hogy a mezőgazdasági tevékenység életképességének elősegítéséhez szükséges intézkedések nagy része nem többletforrásokon, hanem a változás és egy koherens, hosszú távú és a vidék vonzóbbá tételére szolgáló stratégia megvalósítását célzó politikai akaraton alapul. ⁽⁶⁾

4. Fellépési területek

Vidékfejlesztés – Gazdálkodáskezdés

4.1 A fiatal gazdák és állattenyésztők jövőjéről szóló európai vita hagyományosan a gazdálkodáskezdés-támogatási politika elemzésére összpontosított. Bár csupán kevés és részleges statisztika áll rendelkezésre, azért az adatokból egyértelműen kiderül, hogy mennyire eltérő szerte Európában a fiataloknak nyújtott támogatás mértéke és prioritásai. Míg például Franciaország vidékfejlesztési költségvetésének mintegy 10 %-át szánja a fiatalok gazdálkodáskezdési támogatására, más országokban, így többek között Hollandiában, Máltán, Írországbban, vagy Szlovákiában – különböző okokból – nem létezik ezt támogató intézkedés. A 2007–2013-as pénzügyi időszakban az egész EU-ban a vidékfejlesztési források 3 %-át szentelik a fiataloknak. A mezőgazdasági tevékenységbe kezdő fiatalok átlagéletkora 28 év. Az EGSZB úgy véli, hogy mivel a gazdálkodáskezdés stratégiai jelentőségű az Unió egésze szempontjából, helyes lenne ezt az intézkedést kötelezővé tenni a vidékfejlesztési tervekben, és előírni a támogatás kötelező minimális mértékét.

⁽⁵⁾ HL C 18., 2011.1.19., 5–10. o. – *Közösségi agrármodell: a termelés minősége és a fogyasztók tájékoztatása mint versenyképességi tényezők.*

⁽⁶⁾ HL C 132., 2011.5.3., 63–70. o. – *A KAP jövője 2020-ig: az élelmészeti, a természetes erőforrásokat érintő és a területi kihívások kezelése.*

4.2 Úgy látja továbbá, hogy a gazdálkodáskezdési támogatás európai uniós rendszerének rugalmasnak kellene lennie annak érdekében, hogy ösztönözze a részvételt, elsősorban a határidők tekintetében. A rendszer bonyolultsága és a vele járó óriási bürokrácia fékezi a folyamatot. Egyes esetekben a tagállamoknak eltérő időtartamú, és így differenciált finanszírozású gazdálkodáskezdési terveket kellene előírniuk. Sok országban megnehezíti a fiatalok gazdálkodáskezdésre vonatkozó döntését az, hogy minimum 5 évre vállalniuk kell, hogy folytatják ezt a tevékenységet. A gazdálkodáskezdési támogatásoknak különböző szinteken kellene struktúrálniuk. Valóban helyénvaló lenne megkülönböztetni a főfoglalkozásként ezt űző fiatal gazdák és a részdíjban ezzel foglalkozók támogatását. Ezenkívül az új uniós jogi keretnek nemcsak azokat a fiatal termelőket kellene figyelembe vennie, akik 2014-től kezdenek az ágazatban dolgozni, hanem azokat is, akik ezt már korábban megtették.

A fiatalok szerepe a KAP első pillérében

4.3 A KAP folyamatban lévő reformja során különös figyelmet kellene fordítani a fiatal gazdák helyzetére a közvetlen támogatások új modelljének keretében. Az Európai Bizottság közvetlen támogatásokkal kapcsolatos új megközelítésének szorgalmaznia kellene a fiatalok kiemelt támogatását. E támogatás történhetne úgy, hogy bizonyos százaléknyi többlettámogatást nyújtanak meghatározott kiemelt gazdálkodóknak, így fiataloknak. Egy másik lehetőség az lehetne, hogy specifikus támogatást vezetnek be a fiatalok számára. E támogatás nem területalapú volna, hanem olyan kritériumok szerint változna, mint a foglalkoztatás, a gazdaság típusa vagy a megvalósított beruházások. Az EGSZB támogatja az arról a koncepcióról folyó vitát, amely szerint az aktív gazda a támogatás kedvezményezettje, és úgy véli, hogy az aktív szövetkezet koncepciójával is foglalkozni kellene.

A fiatal gazdák szerepe a KAP második pillérében

4.4 A KAP második pillérének, éppúgy, mint az elsőnek, lényeges mértékben hozzá kell járulnia a fiatal gazdák tevékenységük gyakorlása során való támogatásához és ösztönzéséhez.

4.4.1 A KAP második pillérének intézkedései meg tudják teremteni, és meg is kell, hogy teremtsék azokat az előfeltételeket, amelyek lehetővé teszik a fiatal gazdák számára az intézkedésekhez való hozzáférést, biztosítva, hogy amennyiben a költségvetési források csökkennének, valamennyi kérelmezőt figyelembe vesznek.

4.4.2 A második pillérben belül létre kell hozni a fiatal gazdákat támogató szükséges struktúrákat, főként egy tanácsadói szolgálatot, valamint az állattartással foglalkozó gazdaságoknak segítséget nyújtó szolgálatot. Mivel az állatok kivétel nélkül naponta a gazdák gondozására és munkájára vannak utalva, tagállamonként ennek megfelelő politikai intézkedéseket kellene hozni, és olyan szervezeteket kellene felállítani, amelyek biztosítják a gazdálkodó betegség vagy szabadság alatti helyettesítését. A gazdálkodókat segítő szolgálat megléte lényeges szerepet játszik akkor, amikor a fiatalok a családi vállalkozás folytatásáról vagy abbahagyásáról döntenek. A mai fiatalok már nem hajlandók a gazdaság további fenntartására, ha tudják, hogy egész életükben, szabadság kivétele nélkül, évi 365 napot kell majd dolgozniuk. Mivel effajta segítségnyújtási szolgálat még számos tagállamban nem létezik, itt az idő, hogy

a KAP második pillére keretében bevezessünk kötelező jellegű intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik a gazdálkodó számára, hogy betegség (beleértve a szülés előtti és utáni szülési szabadságot), szabadnapok vagy az éves szabadság idején igénybe vegyen ilyen szolgáltatást.

Képzés – új technológiák

4.5 A mezőgazdasági tevékenység sikerének egyik alapeleme a jövőbeli gazdálkodók képzése. Ugyanakkor miközben egyes országokban megfelelő a képzés, más országokban óriási különbségek léteznek a közigazgatási szervek által nyújtott képzések és a gazdálkodók valódi szükségletei között. A mezőgazdasági szervezeteket figyelembe kell venni a fiatalok képzése során. Naprakésszé tett, a fiatal gazdák szükségleteihez igazított tantervekre támaszkodva a fiatalokat magasan képzett tanárok által nyújtott, színvonalas képzésben kell részesíteni. A kurzusok időnként a támogatáshoz való hozzájutás bürokratikus feltételévé válnak, és nem kapnak elegendő támogatást. Az ebből eredő motivációhiány problémákhoz vezet, főként akkor, amikor megvannak annak előfeltételei, hogy a képzés nagyon hasznos eszközzé váljon a fiatal gazdálkodók kezében. Nagyon fontos a képzés gyakorlati célja. A dán modell sikeresen integrálta az elméleti és a gazdaságokban folyó gyakorlati oktatást. Ebben a rendszerben 3 év 8 hónapra van szükség a „zöld kártya” megszerzéséhez.

4.6 Az EU-nak támogatnia kellene azokat az európai képzési programokat, amelyek olyan termelőket és gazdaságokat céloznak, melyek legalább 1 éven keresztül az azt megelőző két évben agrárszakon végzett fiatalokat foglalkoztatnak. A támogatás kedvezményezettjének ígéretet kell tennie arra, hogy képzési tervet állít össze a fiatal számára, aki később akár át is veheti a gazdaság irányítását, a képzés időtartama alatt viszont ismereteivel és új, innovatívabb szemlélettel gazdagíthatja a gazdaságot. Alapvetően támogatásról és az igények kielégítéséről van szó, mely utóbbiak gyakran kiegészítik egymást a fiatalok és az idősebbek részéről. Az is hasznos lenne, ha bizonyos uniós programokon, például a Leonardo programon, a hetedik kutatási keretprogramon vagy a „Mozgásban az ifjúság” programon belül külön alprogramot hoznának létre a fiatal gazdák számára. Az EGSZB szerint a diákokhoz és fiatal vállalkozókhoz szóló Erasmus programot módosítani kellene, hogy a fiatal gazdák is részt vehessenek benne, és képzésüket más uniós mezőgazdasági üzemekben egészíthessék ki.

4.7 A biogazdálkodás érdekes, de nem az egyetlen módját jelenti annak, hogy valaki tevékenységet kezdjen az ágazatban. Az integrált termelést és a talajmegőrzéses mezőgazdaságot is ösztönözni kellene európai szinten. Az oktatásnak olyan új termelési módszerek irányába kellene mutatnia, melyek növelik a terméshozamot, és elősegítik a természeti erőforrások fenntartható felhasználását. A biotechnológia is új lehetőségeket teremthetne Európában a fiatal gazdák számára. (7)

(7) HL C 100., 2009.4.30., 44–52. o. – Az EU és a globális élelmezési kihívás.

Egységben az erő

4.8 A fiatalok bevonása a mezőgazdasági szervezetek és szervezetek munkájába elengedhetetlen ahhoz, hogy e szervezetekben megjelenjenek az új eszmék, valamint az innováció és a valódi vállalkozói szellem. Egy olyan helyzetben, amelyben a kereslet néhány nagy értékesítési lánc formájában összpontosul, sürgősen új lendületet kell adni a szervezeteknek az értékesítés javítása érdekében. Az EGSZB így a gazdálkodók által irányított eladási központok létrehozását javasolja annak érdekében, hogy kiegyensúlyozza az erőviszonyokat a nagykereskedelem erőfölényben lévő beszerzőközpontjaival. Ennek kapcsán elő kellene segíteni a fiatalok részvételét a szervezetek irányítási szerveiben, és be kellene őket vonni a döntéshozatali folyamatba, képzettségükre és vállalkozói szellemükre építve. A legjelentősebb francia mezőgazdasági szervezetben, a Terrenában több olyan, fiatalokkal foglalkozó bizottság is van, amely oktatja, illetve bevezeti őket a mezőgazdasági szervezetek komplex világába.

Egyéb európai politikák

4.9 Az EU-nak a különféle uniós politikákhoz tartozó forrásokat elsősorban arra kellene felhasználnia, hogy vonzó életkörülményeket biztosítson vidéken, másodsorban pedig arra, hogy hozzájáruljon a vidéki területek társadalmi-gazdasági struktúrájának fő elemeit képező gazdasági tevékenységek – így a mezőgazdaság – megerősödéséhez. Ennek megfelelően kell a környezetvédelemre, a kutatásra vagy a vállalkozásokra irányuló uniós projektek révén specifikus támogatási formákat létrehozni általában a fiatalok, és közelebbről a fiatal gazdák számára. Néhány ezzel kapcsolatos kedvező uniós tapasztalatot ismét fel kellene használni. Jó példa erre a PEJA nevű európai csereprogram, amelynek keretében fiatal gazdálkodók szerte Európából értékes képzésen vehettek részt egy másik uniós országbeli gazdaságban, illetve a Tellus elnevezésű oktatási program, amely a CEJA és az Európai Bizottság együttműködéséből kelt életre, és célja, hogy megismertesse az iskolásokkal a mezőgazdasági munka ismeretlen világát. A mezőgazdasági nemzedékváltásnak kiemelt uniós célnak kell lennie. Ezzel kapcsolatban jó alapként szolgálhat új jogalkotási kezdeményezésekhez az, ha létrehozunk egy olyan európai megfigyelőközpontot, amely elemzi a fiatal gazdák helyzetét és igényeit. Nem új bürokratikus szervek létrehozásáról van szó, hanem világos, konkrét funkciókkal felruházott eszközök kialakításáról, amelyek elemzik és továbbadják az európai mezőgazdaság nemzedékváltásával kapcsolatos releváns információkat és statisztikákat.

Tagállami kezdeményezések

4.10 A fiatal gazdákra irányuló európai politikákat tagállami szinten kidolgozandó, specifikus kezdeményezéseknek kell kísérniük. A fiatalok legfőbb aggódalmi az örökléssel, a tulajdonhoz való hozzájutással és az adóeljárásokkal kapcsolatosak. Sürgősen szorgalmazni kellene hatékony intézkedések végrehajtását a mezőgazdasági tevékenység megkezdésének ösztönzésére. Ezzel szemben általánosságban megfigyelhető az EU különböző országaiban a bonyolult bürokrácia, amelyen számos intézkedés sikere múlik.

4.11 A tagállamoknak olyan mechanizmusok kidolgozására kellene összpontosítaniuk erőfeszítéseiket, melyek megkönnyítik a fiatal gazdák számára a földhöz jutást, biztonságos hátteret garantálva ahhoz a jelentős beruházáshoz, amely a gazdálkodás megkezdésének szükséges, de az egyik legnagyobb akadályt jelentő tényezője. Egyes nemzeti kezdeményezések már elindultak bizonyos lehetséges irányba: Franciaországban például a SAFER szervezetet bízták meg azzal, hogy korlátozza a birtokkoncentrációt, és segítse a fiatalok földhöz jutását.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 22-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították.

3.2. pont

A pont a következőképpen módosítandó:

A termelők helyzete paradox: több kockázatot vállalnak, többet fektetnek be, nagyobbak a termelési költségeik, jobban képzettek, mint korábban – és mindezek ellenére termékeikért még soha ilyen kevés pénzt nem kaptak, mint ma. A fiatal gazdákat célzó eszközökről és szakpolitikákról folyó vita nem leplezheti el a tényt, hogy ha ~~nem sikerül a termelőknek nincs kilátásuk a~~ minimális jövedelmezőségre és termelési költségeikkel arányos felvásárlási árra ~~tisztességes árat garantálnunk a termékeikért,~~ akkor a mezőgazdasági tevékenység csökkenni fog Európában. ~~Annak érdekében, hogy a gazdák meg tudjanak élni a munkájukból, az EGSZB azt ajánlja, hogy hozzanak létre egy, a mezőgazdasági piacokra vonatkozó szabályozást, amely a mezőgazdasági termékek piacának átláthatóságán alapul, valamint az élelmiszerek olyanfajta cseréjén, amely nagy, termelésre és cserére szolgáló mezőgazdasági régiók létrehozása által lehetővé teszi élelmiszeri szuverenitást. Mivel a WTO szabályai nem alkalmazhatók a mezőgazdaság számára, ezért erre szakosodott intézmények létrehozását kellene tervbe venni, ahogyan azt többek között a MOMAGRI (Mouvement pour l'Organisation Mondiale de l'Agriculture – Mozgalom a Mezőgazdasági Világszervezetért) is ajánlja.~~

A szavazás eredménye

Mellette	36
Ellene	66
Tartózkodik	27

4.7. pont

A pont a következőképpen módosítandó:

A fiatalok bevonása a mezőgazdasági szervezetek és szövetkezetek munkájába elengedhetetlen ahhoz, hogy e szervezetekben megjelenjenek az új eszmék, valamint az innováció és a valódi vállalkozói szellem. Egy olyan helyzetben, amelyben a kereslet néhány nagy értékesítési lánc formájában összpontosul, sürgősen új lendületet kell adni a szövetkezeteknek az értékesítés javítása érdekében. ~~Az EGSZB így a gazdálkodók által irányított eladási központok létrehozását javasolja annak érdekében, hogy kiegyensúlyozza az erőviszonyokat a nagykereskedelemin erőfölényben lévő beszerzőközpontjaival. Ennek kapcsán elő kellene segíteni a fiatalok részvételét a szövetkezetek irányítási szerveiben, és be kellene őket vonni a döntéshozatali folyamatba, képzettségükre és vállalkozói szellemükre építve. A legjelentősebb francia mezőgazdasági szövetkezetben, a Terrenában több olyan, fiatalokkal foglalkozó bizottság is van, amely oktatja, illetve bevezeti őket a mezőgazdasági szövetkezetek komplex világába.~~

A szavazás eredménye

Mellette	47
Ellene	60
Tartózkodik	17

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Vidékfejlesztés és foglalkoztatás a Nyugat-Balkánon

(2011/C 376/05)

Előadó: **Cveto STANTIĆ**

2011. január 19–20-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Vidékfejlesztés és foglalkoztatás a Nyugat-Balkánon.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külcapcsolatok” szekció 2011. szeptember 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén 166 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az uniós, csakúgy mint a nyugat-balkáni országok⁽¹⁾ vidéki területeinek társadalmi-gazdasági jellemzőivel kapcsolatos adatok nem megbízhatóak és egymással nem összehasonlíthatóak, ami részben azzal magyarázható, hogy nem rendelkezünk egységes meghatározással a vidéki területek fogalmát illetően. Az EGSZB ezért támogatja a *vidéki területek meghatározására szolgáló kritériumok* uniós szintű harmonizációját, amely lehetővé tenné a vidéki területek, illetve az alkalmazott szakpolitikák és intézkedések könnyebb összehasonlítását.

1.2 A nyugat-balkáni vidéki területek számos olyan strukturális és társadalmi-gazdasági nehézséggel néznek szembe, melyekre az uniós vidékfejlesztési politika és a közös agrárpolitika (KAP) keretében megoldást lehet találni. Az EGSZB határozottan javasolja, hogy a nyugat-balkáni országok a sajátos nemzeti problémákat és prioritásokat szem előtt tartva kamatoztassák az EU vidékfejlesztési politikatervezésben szerzett tapasztalatait.

1.3 A Nyugat-Balkán hatalmas vidéki területei néptelenedtek el, természeti erőforrásai pedig kihasználatlanok, míg a népesség és a gazdasági tevékenység aránytalan módon koncentrálódik a városokban. Ez a tendencia káros következményekkel jár gazdasági, társadalmi, területi és környezeti szempontból egyaránt. Ezért ezekben a térségekben a fenntartható gazdasági növekedés ösztönzése érdekében az egyes területekhez kötött sajátos intézkedéseket kell eltervezni és alkalmazni.

1.4 A Nyugat-Balkán gazdaságára jellemző az önellátó és félig önellátó mezőgazdaság, a magas munkanélküliségi arány, a rejtett munkanélküliség, valamint az alacsony munkaerő-mobilitás. A vidéki területek számára egyedül az olcsó munkaerő és az értékes természeti források jelentenek versenyelőnyt. A vállalkozások fejlődését olyan tényezők korlátozzák,

mint a fejletlen infrastruktúra, a szakképzett munkaerő hiánya, a piacokhoz és pénzforrásokhoz való korlátozott hozzáférés, a beruházási támogatások hiánya és az alacsony vállalkozói potenciál.

1.5 A Nyugat-Balkán vidéki területein az extenzív mezőgazdaság továbbra is a vidéki gazdaság alapvető hajtóereje és az egyik legfontosabb munkalehetőség. Ugyanakkor korszerűsítésre és a termelékenység növelésére van szükség, ami mezőgazdasági munkaerő-felesleget fog előidézni. A megoldás a vidéki gazdaság diverzifikációja a falusi gazdaságok bevételi kockázatainak csökkentése érdekében.

1.6 A vidéki gazdasági élet diverzifikációját elősegíteni hivatott vidékfejlesztési politikák továbbra sem megfelelőek, és nem illeszkednek bele az uniós vidékfejlesztési politikába. Még ha léteznek is bizonyos nemzeti szakpolitikák ezen a téren, a folytonosságot és a végrehajtást a politikai instabilitás és a gyakori kormányváltások akadályozzák. A legtöbb országban léteznek ugyan vidékfejlesztési alapok, de az európai unióshoz képest ezek továbbra is csekély mértékűek.

1.7 A vidéki területeken a pénzügyi támogatás legfőbb forrása továbbra is a vidékfejlesztést célzó előcsatlakozási támogatási eszköz (IPARD). Az országok többsége számára – annak bonyolultsága és nehézkes végrehajtási eljárásai miatt – nehézséget jelent a jelenlegi uniós vidékfejlesztési modell átvétele. Ezért az EU-nak meg kellene fontolnia az IPARD irányítási és ellenőrzési elveinek és eljárásainak egyszerűsítését, hogy hatékonyabban és könnyebben lehessen élni a rendelkezésre álló alapok és intézkedések nyújtotta lehetőségekkel.

1.8 Az IPARD-eszközhöz való hozzáférés egyik fő nehézsége a nemzeti és helyi szint nem megfelelő adminisztratív és intézményi kapacitása, valamint a lehetséges kedvezményezettek kapacitáshiánya. A nemzeti kormányokat arra ösztönözzük, hogy fokozzák az intézményépítésre és a lehetséges kedvezményezettek kapacitásépítésére irányuló erőfeszítéseket.

⁽¹⁾ Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Koszovó (az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1244/99 sz. határozata értelmében), Montenegró és Szerbia.

1.9 Az EGSZB nagyobb rugalmasságot ajánlana a vidékfejlesztéssel kapcsolatos előcsatlakozási támogatások használatára, különösen abban az értelemben, hogy *el kellene törölni a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országok közötti különbségtételt a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz való hozzáférés tekintetében*. Mivel a helyzet országonként eltérő, nagyobb súlyt kellene helyezni az adminisztratív kapacitás és a felvevőképesség eseti felmérésére.

1.10 A vidéki munkanélküliség, a szegénység és a kirekesztés hatékonyabb leküzdéséhez az egyes szakpolitikák és a rendelkezésre álló különböző alapok jobb koordinálására van szükség. A regionális politika fontos kiegészítő támogatást adhat a vidékfejlesztési politika számára, amennyiben megfelelően ötvözik őket egymással, és mindkettőt koherensen alkalmaznak.

1.11 A megerősítendő és jobban koordinálandó nemzeti politikák és intézkedések közé tartoznak a következők:

- *az aktív befogadást elősegítő politikák*: az állami támogatások igénylésével kapcsolatos információhoz és tanácsadáshoz való jobb hozzáférés;
- *munkaerő-piaci szakpolitikák*: a munkaerőpiacra irányuló határozott intézkedések fokozása által magasabb foglalkoztatási arányt és a regionális eltérések csökkenését lehetne elérni;
- *oktatás és szakképzés*: az oktatás biztosítása valamennyi szinten, a korai iskolaelhagyás leküzdése és a fiatalok szaktudásának és szakképzettségének erősítése, testre szabott szakképzések biztosítása a munkaerőpiac igényei és a meglévő szakképzettségek közötti eltérések csökkentése érdekében;
- *vidékfejlesztési politika*: nagyobb figyelmet kellene szentelni a 2. és a 3. tengelynek, miközben az 1. tengellyel kapcsolatos intézkedések a legtöbb országban már léteznek. ⁽²⁾

1.12 A vállalkozói és szervezői képességek hiányának, a demográfiai problémáknak, valamint a városokkal összehasonlítva gyöngye minőségű szociális infrastruktúrájának a következtében a civil társadalom nem játszik fontos szerepet a vidéki területeken. Az egyik lehetséges megoldás olyan helyi civil szervezeti hálózatok megteremtése lehetne, melyek révén elérhető lenne a lefedett terület és népesség kritikus tömege. Ebben a vonatkozásban a LEADER program ⁽³⁾ potenciálisan hasznos eszköznek bizonyul a civil társadalmi részvétel javítása érdekében.

1.13 Ahhoz, hogy javuljon az életminőség és a fiatalokat a vidéki területeken való maradásra ösztönözhetőségük, sokrétűbb vidéki gazdaságra van szükség. E célkitűzés eléréséhez a főbb

⁽²⁾ 1. tengely – a mezőgazdaság versenyképességének javítása, 2. tengely – a környezetvédelem és a területrendezés támogatása, 3. tengely – a gazdasági tevékenységek diverzifikációjának elősegítése és a vidéki területek életminőségének javítása, 4. tengely – a LEADER program szerinti megközelítés.

⁽³⁾ A LEADER francia betűszó, melynek jelentése „A vidéki gazdaság fejlesztésére irányuló fellépések közötti kapocs” (*Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale*).

kihívások továbbra is a következők: vidéki infrastrukturális beruházások, az élelmiszeriparral integrált tudásalapú mezőgazdaság, jobb humántőke, megfelelő vállalkozói környezet és jobb szociális szolgáltatások. Szintén jó lehetőségnek tűnik a gazdag kulturális, történelmi és természeti örökségen alapuló falusi és ökoturizmus.

2. Bevezetés és háttér

2.1 A vidéki terület fogalmának meghatározása

2.1.1 A kérdés vizsgálatát többek között az is nehezíti, hogy nem létezik uniós szintű egységes meghatározás a vidéki területek fogalmára. Az egyes országokban különböző definíciók léteznek, és ezek eltérő kritériumokat használnak: ilyen a népsűrűség, az agrártevékenységen alapuló gazdaság, a központi területektől való távolság, a főbb szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya stb. A nemzetközi összehasonlítások érdekében gyakran élnek a vidéki területek OECD-féle meghatározásával. A nyugat-balkáni országok az utóbbi időben szintén ehhez a módszer-tanhoz igazítják saját statisztikáikat.

2.1.2 Ezért az EGSZB pártolja a vidéki területek uniós szintű meghatározására szolgáló kritériumok harmonizálását. Ezáltal a különböző alkalmazott intézkedések és szakpolitikák hatékonyságának összehasonlítása és nyomon követése is könnyebbé válna.

2.2 Az uniós vidékfejlesztés mint a közös agrárpolitikának (KAP), illetve a KAP jövőbeli reformjának fontos része

2.2.1 Mivel az EU lakosságának közel 60 %-a él az EU összterületének 90 %-át kitevő vidéki területeken, a vidékfejlesztés életbevágóan fontos szakpolitikai terület az EU számára. A vidékfejlesztési alapok az intézkedések széles körét segítik elő. A négy szakpolitikai tengelyre épülő jelenlegi uniós modell elegendő rugalmasságot biztosít a tagállamoknak és a regionális önkormányzatoknak ahhoz, hogy a szakpolitikákat sajátos igényeikhez igazítsák.

2.2.2 A KAP jövőbeli reformjának egyik fő célkitűzése a kiegyensúlyozott területfejlesztés. Evvel kapcsolatban az EGSZB-nek meggyőződése, hogy amennyiben a jövőbeli európai mezőgazdasági és vidékfejlesztési szakpolitikákat az innováció és a versenyképesség felé irányítják, ez a vidéki területeken új vállalkozási lehetőségeket, több munkahelyet és a bevételek diverzifikációját eredményezheti. ⁽⁴⁾

2.3 A vidékfejlesztési szakpolitikák jelentősége a nyugat-balkáni nemzetgazdaságok számára

2.3.1 Tekintettel a vidéki területek méretére, az ott élő népesség arányára, ⁽⁵⁾ valamint a mezőgazdaságnak a nemzetgazdaságokban betöltött szerepére, nyilvánvaló, hogy a vidékfejlesztésnek is kulcsfontosságú szakpolitikai területté kell válnia a Nyugat-Balkánon.

⁽⁴⁾ Lásd a HL C 132., 2011.5.3., 63. o., A KAP jövője című EGSZB-velemény 3.3.4. pontját.

⁽⁵⁾ A nyugat-balkáni országok összterülete 264 462 km² (az EU összterületének 6 %-a). Az összlakosság 26,3 millió fő, ennek 50 %-a él vidéki területeken. A 89,2 fő/km² -es átlagos népsűrűség jóval alacsonyabb az uniós átlagnál (114,4).

2.3.2 A Nyugat-Balkán vidéki területei számos sajátos strukturális és társadalmi-gazdasági kihívással néznek szembe: ilyen a jövedelmek alacsony szintje, a foglalkoztatási lehetőségek hiánya, a romló életminőség, az elnéptelenedés stb. A komplex uniós vidékfejlesztési kereten alapuló megfelelő vidékfejlesztési politikával ezeken azonban sikeresen úrrá lehet lenni.

3. A nyugat-balkáni vidéki területek néhány közös jellemzője – gazdasági potenciáljuk meghatározó tényezői

3.1 Kivételesen gazdag állat- és növényvilágával a Nyugat-Balkán a biodiverzitás szempontjából Európa egyik leggazdagabb része. A Nyugat-Balkán a természetes élőhelyek változatos tárházát foglalja magába: ide tartoznak a tengerparti lagúnáktól és mocsaras területektől a mediterrán erdőkn, hegyi réteken és legelőkön át az édesvízi mocsarak és karsztos területek egyaránt.

3.2 A lakosság számnak főként a félreeső és kevésbé termékeny területeken megfigyelt csökkenése és (Albánia és Koszovó kivételével) a lakosság elöregedése egyaránt rendkívül kedvezőtlen hatással van a vidéki munkaerőpiacra. A régió valamennyi országára jellemző tendencia a vidéki területek felől a városi és tengerparti területek felé, illetve a külföldre való migráció. A vidéki területekre elsősorban a nyugdíjasok vagy a menekültek költöznek.

3.3 A kedvezőtlen oktatási szerkezet és a gazdaságilag aktív lakosságra jellemző elégtelen képzettség, hiányzó tudás és szakképesítés komolyan korlátozza a vidéki gazdaság jövőbeli kilátásait. A munkaerőpiacot a munkaerő alacsony mobilitása jellemzi, ami az alternatív foglalkoztatási és bevételi lehetőségek hiányához vezet.

3.4 A legtöbb vidéki területen továbbra is az extenzív legeltetés és földművelés képezi a fő tevékenységet. Uniós összehasonlításban a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya a legmagasabbak között van.

3.5 A vidéki háztartások, főként pedig a szűkös anyagi lehetőségekkel rendelkezők csak korlátozottan férnek hozzá a mezőgazdasági piacokhoz, a munkaerőpiacokhoz és a pénzpiacokhoz, valamint az információhoz és tudáshoz. Ennek következtében pedig igen csekély esélyük van arra, hogy elkerüljék a szegénység kockázatát.

3.6 A vidéki területek fő gondjai közé tartozik a gazdasági tevékenységek és a bevételi források csekély diverzifikációja, valamint a magánszektorban való alacsony foglalkoztatottság. A gazdasági szolgáltatások és a szociális infrastruktúra egyaránt elégtelen és alulfejlett. Ez rányomja bélyegét mind a vidéki lakosság életminőségére, mind pedig a vidéki területek versenyképességére és társadalomszerkezetére.

4. A mezőgazdaság továbbra is a vidéki gazdasági élet alapvető hajtóereje a Nyugat-Balkánon

4.1 Bár a mezőgazdaság részaránya 2000 óta csökken a Nyugat-Balkánon, mind a hozzáadott értéket, mind a foglalkoztatást illetően még mindig jóval meghaladja az uniós átlagot.

4.2 A magángazdaságok kis mérete és szétaprózottsága továbbra is általános jellemzője a legtöbb nyugat-balkáni ország mezőgazdaságának, különösen délen. A gazdaságok átlagos mérete az albániai 1,2 hektártól a 4 hektár alatti szerbiai méreteig terjed. A mezőgazdaság fejlődését gátló további tényezők a fejletlen piaci struktúrák, az elégtelen infrastruktúra, a piaci termelés alacsony részaránya, a szaktudás és szakképzettség hiánya, valamint az élelmiszerbiztonsági szabványok be nem tartása.

4.3 A mezőgazdasági termelés a gazdasági átmenet, sőt egyes országokban a háború miatt is hanyatlóban volt, ugyanakkor 2000 óta – elsősorban a termelési technológiákba történt beruházásoknak köszönhetően – ismét növekedésnek indult. Ugyanakkor a legtöbb országban az össztermelés továbbra sem éri el az átmeneti időszakot megelőző szintet. Egyes hiányosságok ellenére a legtöbb nyugat-balkáni ország meglehetősen kedvező természeti adottságokkal rendelkezik a mezőgazdaság szempontjából (viszonylag olcsó munkaerő, elegendő termőterület és vízkészlet, valamint bizonyos termékek – így a dohány, egyes gyümölcsök és zöldségek, a bor, a gabona és a hús – számára kedvező éghajlati és talajviszonyok).

4.4 A Balkán-félsziget északi részén (Száva-medence, Duna-medence, Pannon-síkság) léteznek magas termelékenységű és jól integrált gazdasággal jellemzett mezőgazdasági régiók is. Ez a terület kedvező talaj- és éghajlati adottságokkal bír a tökeintenzív mezőgazdasági termeléshez. Emellett megfelelő humántőke, fejlett vállalkozói környezet, elegendően szerteágazó ipari szektor és fejlett infrastruktúra jellemzi.

5. A vidékfejlesztési kihívással való szembenézés a mezőgazdaságon túl

5.1 A mezőgazdaságnak a GDP-ben való részesedése nem tükrözi közvetlenül a mezőgazdaságban foglalkoztatott munkaerő magas arányát. Ezért a jövőbeli vidéki gazdaságservezetnek képesnek kellene lennie arra, hogy a mezőgazdasági munkaerő-felesleg számára alternatív foglalkoztatási lehetőségeket nyújtson.

5.2 A falusi környezetbe telepített ipar gyakran bizonyul hatékonynak új munkahelyek teremtésében és többletbevétel biztosításában. Emellett a múltbeli tapasztalatok azt mutatják, hogy a mezőgazdasági beruházások, a korszerűsítés, a szakképzés és a környezetvédelmi intézkedések kedvezően befolyásolják a foglalkoztatás növelését és a rejtett tanyasi munkanélküliség csökkentését. A következő ágazatokban van jelentős növekedési potenciál: feldolgozóipar, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel és eredetmegjelöléssel ellátott termékek, organikus élelmiszerek, falusi turizmus, kézműipar, fából készült termékek, megújuló energiatermelés, valamint az egészségügyi és szociális szolgáltatások egész sora.

5.3 A vidéki ágazat gyorsabb fejlődéséhez több és jobb beruházásra van szükség a közjavak és a közszolgáltatások terén: ez jobb utakat és öntözőberendezéseket, javuló vállalkozói környezetet, valamint hatékony információ-, tudás- és technológiát átadást jelent.

6. A mezőgazdasági és a vidékfejlesztési politikák az uniós csatlakozás fényében

6.1 A régió valamennyi országa erősen törekszik az uniós csatlakozásra. Ebben a vonatkozásban mindannyian hasonló kihívásokkal küzdenek felettebb szétterjedt élelmiszertermelő ágazataik átalakítása és korszerűsítése során az uniós piacon való versenyképesség megteremtése céljából.

6.2 A mezőgazdaságról és vidékfejlesztésről készült legutóbbi európai bizottsági helyzetjelentések ⁽⁶⁾ alapján a legtöbb nyugat-balkáni országnak további erőfeszítésekre van szüksége ahhoz, hogy jobban igazodni tudjon az uniós mezőgazdasági vívmányokhoz és az uniós vidékfejlesztési politikához.

6.3 Az EU-val összehasonlítva a Nyugat-Balkánon továbbra is viszonylag alacsony szintűek a mezőgazdaság támogatását szolgáló nemzeti alapok. A Nyugat-Balkán különböző régióiban az intézkedések és támogatási mechanizmusok széles skáláját alkalmazzák. Az utóbbi években a mezőgazdaságot érintő költségvetési kiutalások legfontosabb elemét a közvetlen termelői támogatások tették ki.

6.4 Uniós pénzügyi támogatás

6.4.1 A bővítést célzó előkészület és segítségnyújtás átfogóbb uniós eszközének, az IPA-nak a mezőgazdaság és vidékfejlesztés előcsatlakozási támogatását jelentő IPARD ⁽⁷⁾ az 5. összetevője. Csak a tagjelölt státusszal rendelkező országok (Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró és Törökország) pályázhatnak az IPARD-alapokra.

6.4.2 Az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet azokra a sajátos akadályokra, amelyekkel a nyugat-balkáni országok a vidékfejlesztéssel kapcsolatos előcsatlakozási támogatások felhasználása során szembesülnek. Az IPARD égisze alatt nehezen kivitelezhetőek a beruházások, mert a végrehajtáshoz és az ellenőrzéshez komplett helyi struktúrára van szükség (az IPARD-dal kapcsolatos irányítás és szervezés teljes mértékben decentralizált, az uniós intézmények csupán utólagos ellenőrzésre szorítkoznak). Emiatt magas az elutasított projektek aránya, és mind az adott ország, mind pedig a lehetséges kedvezményezettek részéről jelentős beruházásra van szükség az előkészítő szakaszban.

6.4.3 Az IPARD irányítási és ellenőrzési elvein és eljárásain egyszerűsíteni lehetne annak érdekében, hogy a nyugat-balkáni országok hatékonyabban élhessenek a vidékfejlesztésre közvetlen hatást gyakorló intézkedésekkel, amilyen a vidéki infrastruktúra javítása, valamint a gazdasági tevékenységek és a szakképzés diverzifikációja (az IPARD 3. tengelye).

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság helyzetjelentései, 2010. november: http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_nov_2010_en.htm.

⁽⁷⁾ IPARD, a vidékfejlesztés előcsatlakozási eszköze, mely 9 intézkedést foglal magában az alábbi három elsőbbségi tengely mentén: 1 – a piaci hatékonyság javítása és az uniós szabványok bevezetése, 2 – a mezőgazdasági-környezetvédelmi intézkedések és a LEADER végrehajtását célzó előkészítő fellépések, 3 – a falusi gazdasági környezet erősítése, mintegy 1 milliárd eurónyi alap kiutalásával 2007–2013 között. A teljes IPA-finanszírozás 2007 és 2013 között meghaladja a 10 milliárd eurót.

6.4.4 Az uniós alapok lassú felhasználásának jelentős oka emellett a csekély adminisztratív kapacitás és a megfelelő intézmények hiánya nemzeti és különösen helyi szinten, ami gátolja az előcsatlakozási alapok felhasználására vonatkozó általános kapacitást. A megfelelő általános szolgáltatások (építési engedélyek, földhivatal, növény- és állategészségügyi szolgáltatások) hiánya is közrejátszott abban, hogy az utóbbi időben kihirdetett vidékfejlesztési pályázatokra beadott projektek közül kevés volt sikeres.

6.4.5 Az uniós alapok jobb felhasználását gátló további akadály a lehetséges kedvezményezettek alacsony kapacitása. Ezen segíthetne az, ha hatékonyabb gazdálkodásjavító és tanácsadási szolgáltatások jönnének létre.

6.4.6 A helyzet országoként változik, és nem minden esetben függ a csatlakozás előrehaladtától vagy a tagjelöltstátusztól. Ezért az EGSZB nagyobb rugalmasságot javasol a vidékfejlesztéssel kapcsolatos előcsatlakozási támogatások használatában, különösen a tagjelölt és potenciálisan tagjelölt országok között a támogatáshoz való hozzájutás szempontjából történő különbségtétel megszüntetése révén, valamint azért, hogy nagyobb jelentőséget kaphatna az egyes országok adminisztratív és befogadási kapacitásának az elbírálása.

7. A nyugat-balkáni vidéki munkaerőpiacok

7.1 A legtöbb nyugat-balkáni ország vidéki munkaerőpiacai a következő közös jellemzőkkel bírnak:

- a foglalkoztatásban a mezőgazdasági dolgozók játszanak főszerepet, míg a szolgáltatási ágazat és (a mezőgazdaságot kivéve) az önfoglalkoztatás jóval az átlag alatt marad;
- a falusi lakosság nagy része számára az egyetlen jövedelemforrás gyakran a részmunkaidős foglalkoztatásban és az időnőmunkában merül ki;
- a kedvezőtlen oktatási szerkezet, valamint a szaktudás és szakképzettség hiánya a lakosság elöregedésének és egyre többeket érintő korai iskolaelhagyásnak a következménye;
- a mezőgazdaságon kívüli munkalehetőségek hiánya az időnőmunkától való függőséghez és rejtett munkanélküliséghez vezet;
- a munkaerőpiacról való kizárástól leginkább fenyegetett sérülékeny csoportok a fiatalok, a nők, az idősek, az etnikai kisebbségek (a romák) és a háborús menekültek. E csoportok némelyikét nem mindig jegyzik be munkanélküliként („rejtett munkanélküliség”);
- a mezőgazdasági dolgozókat ritkán vonják be a kormányok által biztosított különböző foglalkoztatási programokba. Ezeket a programokat megfelelő tanácsadási szolgáltatások révén jobban elő kellene mozdítani.

8. A vidékfejlesztéshez és vidéki foglalkoztatáshoz kapcsolódó stratégiák és szakpolitikák

8.1 A jelenlegi nemzeti vidékfejlesztési politikák főbb jellemzői a következők: alacsony politikai tudatosság, a vidékfejlesztéssel kapcsolatos uniós elgondolás hiányos megértése – nincs integrált megközelítés, sem tervezési struktúrák, hiányzik a vertikális és horizontális politikai koordináció, elégtelen a vidékfejlesztéssel kapcsolatos minisztériumközi együttműködés.

8.2 Bizonyos kulcsfontosságú problémák, csakúgy mint egyes fejlesztési lehetőségek nem kapnak kellő figyelmet a nemzeti vidékfejlesztési politikákban: nincs elegendő ösztönző eszköz a biogazdaságok, a genetikai források, az erdészet, a turizmus stb. számára. A hátrányos helyzetű területek, valamint a félig önellátásra termelő gazdaságok problémáit sem kezelik.

8.3 Megfelelő regionális politikákkal és ágazati operatív programokkal kiegészülve a vidékfejlesztési politikák jelentősen hozzájárulhatnak a foglalkoztatás javításához és a jobb társadalmi befogadáshoz a vidéki területeken. A helyes regionális politika jelentős kiegészítő hozzájárulást nyújthat a szegényebb vidéki területek megerősítéséhez.

8.4 Az EU-val összehasonlítva a nemzeti regionális politika a legtöbb országban még a vidékfejlesztési politikához képest is lemaradásban van. Ezért következetesebb megközelítésre, valamint a szakpolitikák és a rendelkezésre álló alapok közötti jobb koordinációra van szükség a különböző források (nemzeti alapok, uniós alapok, adományozóktól származó alapok) egyesítése mellett.

8.5 A politikai instabilitás és a gyakori kormányváltások miatt a régió legtöbb országában problémát okoz a folyamatosság hiánya a különböző vidékfejlesztési politikák és intézkedések végrehajtása során.

9. A civil szervezetek szerepe a vidékfejlesztésben

9.1 A *civil társadalom a vidéki területeken* című EGSZB-vélemény⁽⁸⁾ számos problémára és kihívásra mutatott rá a vidéki területek számos szervezeteinek fejlődése kapcsán, különösen az új tagországokban. Ezek közé a kihívások közé tartozik a tudáshoz és információhoz való hiányos hozzáférés, a vállalkozói képességek hiánya, a népesedési problémák, valamint a városokhoz képest alacsonyabb minőségű szociális infrastruktúra.

9.2 A nyugat-balkáni civil társadalom helyzetével és szerepével, valamint a civil társadalomra váró kihívásokkal számos EGSZB-vélemény⁽⁹⁾ foglalkozott. Bár a civil szervezetekre vonatkozó jogszabályok, az állami finanszírozás és az adójogi helyzet, valamint a civil és a szociális párbeszéd tekintetében az

egyed-országok sajátos kérdéseket vetnek fel, az egész régióra, különösen pedig a vidéki területekre nézve létezik néhány közös probléma:

- általában véve a civil társadalomnak nincs erős hagyománya;
- a civil szervezetek állami finanszírozása a legtöbb esetben nem elégséges és nem kellően átlátható;
- a nyugat-balkáni civil szervezeteknek szánt uniós finanszírozású technikai segítségnyújtás⁽¹⁰⁾ létrejött, ugyanakkor egyelőre nem hozza meg a kívánt eredményeket;
- általában véve kapacitásépítésre és a szaktudás és szakképzettség fejlesztésére van szükség számos területen;
- helyi és regionális szinten általános félreértés uralkodik a helyi önkormányzatok körében a civil társadalommal partnerségben történő munkavégzés előnyeit illetően;
- város-vidék ellentét: a legtöbb civil szervezet vagy a fővárosban, vagy két-három másik városban tömörül, a vidéki területek pedig nem értesülnek a civil társadalom szerepéről és tevékenységeiről;
- a legtöbb civil szervezet, beleértve a gazdaszövetségeket is, széttagozott, és az együttműködés helyett kontraproduktív versengésre fecsérli erejét. Ezért nem képesek erőteljes nyomásgyakorló csoportokká válni.

9.3 A nyugat-balkáni vidéki területek hagyományos civil szerveződési formái a vallási csoportosulások és a nemzeti kisebbségek egyesületei, a tűzoltó-, vadász- és halászegyletek, a művelődési vagy művészeti egyesületek, a sportegyesületek, a nőegyletek és hasonló. Földrajzi elhelyezkedésük egyenetlen, ugyanakkor a vallási és etnikai kisebbségek csoportjai a legszervezettebbek, és jól is védik érdekeiket.

9.4 A döntéshozók nem mindig ismerik fel megfelelő mértékben annak lehetőségét, hogy ezeket a szervezeteket be lehetne vonni az érintetlen kulturális örökség és a környezet védelmére irányuló programokba. Ezek a szervezetek csekély befolyást gyakorolnak a fejlesztési kezdeményezésekre, és az sem terjed túl a helyi közösség (falu) szűk határain. Nincs magasabb szintű hálózatiépítés.

9.5 A donorprojektek a civil szervezetek új formáit hozták létre, melyek elsősorban az információ- és technológiaátadást célozzák a csatlakozási politika, a mezőgazdaság, a környezetvédelem, az emberi jogok védelme terén és egyéb hasonló területeken. Az adományozóktól származó finanszírozás csökkenése számos ilyen szervezet megszűnéséhez vezetett.

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye: A civil társadalom a vidéki területeken – HL C 175., 2011.7.28., 37. o.

⁽⁹⁾ HL C 18., 2011.1.19., 11. o., HL C 317., 2009.12.23., 15. o., HL C 224., 2008.8.30., 130. o., HL C 204., 2008.8.9., 120. o., HL C 27., 2009.2.3., 140. o., HL C 44., 2008.2.16., 121. o. jelű vélemények.

⁽¹⁰⁾ A civil társadalmat támogató program.

9.6 **A gazdaszervezetek szerepe:** az átmeneti időszak során nagyjából szétesett a szocialista időszakban korábban létezett szövetkezeti rendszer. Ezt követően a mezőgazdasági termelés korszerűsítését célzó számos donorprojekt támogatta, sőt szükségessé tette a gazdák szövetkezését. Jelenleg a különböző gazda- és termelői szövetkezetek viszonylag csekély tényleges hatással bírnak a mezőgazdasági és vidékfejlesztési politikákra. Ugyanakkor legtöbbjük fontos szerepet játszik a tudásátadásban, a különböző tanácsadási szolgáltatásokban és a mezőgazdasági termékek reklámozásában.

9.7 **A vidékfejlesztéssel kapcsolatos LEADER megközelítés** rámutat arra, hogy a hálózatépítés és a helyi szintű párbeszéd előmozdítása miképpen segítheti elő a civil társadalom részvételét a helyi fejlesztési stratégiák előkészítésében. Ez a különböző helyi érdekelt feleket is bevonó, alulról felfelé építkező partnerségi megközelítés számos uniós országban járt már biztató eredményekkel, és hasznosnak tekinthető a vidéki területek foglalkoztatási mutatóinak javításában is.

10. A vidéki gazdasági élet diverzifikálása érdekében kezelendő problémák

10.1 Diverzifikált és tudásalapú mezőgazdaság

10.1.1 A mezőgazdaság diverzifikációja és technológiai korszerűsítése új munkalehetőségeket teremt számos kísérő ágazatban, így a szállításban, a csomagolásban, a raktározásban, a gépi berendezések értékesítésében és karbantartásában, a minőségellenőrzésben stb.

10.1.2 A mezőgazdasági ágazaton belül a termények hozzáadott értékét előtérbe helyező diverzifikáció (biogazdálkodás, minőségi élelmiszer- és hústermelés, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel és eredetmegjelöléssel ellátott termékek, házi készítésű hagyományos élelmiszerek stb.) szintén új lehetőségeket teremthet a jövőbeli fejlődéshez és a rejtett munkanélküliség csökkentéséhez.

10.2 Beruházás a falusi infrastruktúrába

Az olyan minőségi infrastruktúrák, mint az utak, a víz, a villany, az információs és távközlési szolgáltatások ösztönzőleg hathatnak a mezőgazdasági és a nem mezőgazdasági vállalkozásokra egyaránt. A minőségi infrastruktúra ezzel egy időben javítja a falusi háztartások életminőségét, növelve a mobilitást, és elősegítve többek között az egészségügyi, oktatási és egyéb szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

10.3 A humántőke építése

A jobban képzett és alkalmazkodóképesebb falusi munkaerőnek több esélye lesz arra, hogy a mezőgazdasági ágazaton kívül munkát találjon. Nagyon fontos biztosítani azt, hogy a szakképzési programok megfeleljenek a vidéki gazdasági élet diverzifikációs programjaival járó szükségleteknek. Különösen

fontosak az egész életen át tartó tanulást, az előzetes szakképzést, valamint a vállalkozói tudás és képességek erősítését célzó programok.

10.4 Megfelelő vállalkozói környezet létrehozása

10.4.1 A vállalkozói magatartás bátorítása és a kis- és középvállalatok gyorsabb létrehozásának elősegítése a vidéki területeken a gazdasági tevékenységek diverzifikációjához is hozzájárulna, és fékezne a fiatalok elvándorlását. Elégtelen infrastruktúrával és a szakképzett fiatalok hiányával társulva a kevésbé vonzó adórendszerek, valamint a vállalkozások nehézkes bejegyzése egyaránt az új beruházások és vállalkozások létrejöttét gátló tényezők.

10.4.2 Különösen éles probléma továbbra is a falusi lakosság szükségleteire szabott **hitelformákhoz való hozzáférés**. Bátorítani kell a bankokat és egyéb pénzügyi intézményeket, hogy tegyék könnyebbé a mezőgazdasági célú kölcsönöket. Ez az IPARD-alapok együttfinanszírozása szempontjából is fontos.

10.5 Hatékony gazdálkodásjavító és tanácsadó szolgáltatások kiépítése

A gazdálkodásjavító és tanácsadó szolgáltatásoknak a gazdálkodók számára adott technikai tanácsadástól egy innovatívabb, igényekre szabott tudás- és információátadás felé kell elmozdulniuk. A korszerű gazdálkodásjavító szolgáltatásnak a falusi lakosság szélesebb rétegeinek (a fogyasztók, vállalkozók, gazdálkodók, a szegények stb.) az igényeit kell kielégítenie, valamint segítenie kell a falusi lakosságot az új szakpolitikai elvek és szabályok átvételében.

10.6 A szövetkezetek újjáélesztése az intézményi keret javítása, valamint a humán erőforrások és a támogató programok megerősítése révén

A szövetkezetek olyan hagyományos vidéki társadalmi szervezetek, melyek képesek lehetnek a vidéki területek társadalmi tőkéjének fejlesztésében való kulcsszerep betöltésére. Új munkalehetőségeket teremthetnek, többletbevételt termelhetnek, valamint lehetőséget biztosíthatnak az emberek számára, hogy tevékenyen részt vegyenek saját közösségeik fejlesztésében.

A **szociális vállalkozások** létrehozása is új munkalehetőségeket teremthet, különösen a fiatalok, a nők, valamint a legsebezhetőbb csoportok számára.

10.7 Az alulról felfelé történő (a LEADER programhoz hasonló) megközelítés elősegítése

A vidéki gazdaság különböző szereplőinek szorosabb kapcsolata és jobb együttműködése van szükség mind vertikálisan (különböző szintű – nemzeti, regionális, helyi – kormányzati szervek), mind horizontálisan (vállalkozók, szakmai egyesületek, gazdálkodók stb.). A helyi fejlesztési politikákat az érintett intézmények közötti fokozott koordinációval és alulról felfelé történő döntéshozatal mellett kell végrehajtani.

10.8 Turizmus és falusi turizmus

10.8.1 A vidéki területeken a fejlődés szempontjából jelentős kihívás lehet a falusi turizmus. A nyugat-balkáni régió jól megőrzött természeti, kulturális és történelmi öröksége mellett minőségi ételeket és az uniós turisztikai piacokhoz való viszonylagos földrajzi közelséget mutat fel. Az ökoturizmus, valamint a fenntartható fejlődést, egészséges környezetet és életmódot (ide értve a „zöld termékeket” és a biotermékeket, amilyen a marhahús, a gyógynövények, az erdei gyümölcsök, a gombák stb.) hirdető új trendek remekül illeszkednek a régió kulturális és természeti örökségébe.

10.8.2 Ugyanakkor a mai aktív turizmus minőségi szolgáltatásokat, kényelmes szálláshelyeket és a szórakoztató és kulturális tevékenységek sokféleségét igényli. Számos akadály gátolja továbbra is a falusi turizmus fejlődését: elégtelen infrastruktúra, a regionális termékek (szuvenírek) fejletlen marketingje, a

szálláshelyek számának és minőségének elégtelensége, a turisztalátványosságok elégtelen kitáblázása, a turisztikai célpontok hiányzó menedzselése stb.

10.9 A **határokon átnyúló projektek** is sikeresen előmozdíthatnák a helyi fejlesztési potenciál jobb kihasználását (közös út- és energiahálózat, turisztikai létesítmények, helyi márkák stb.)

10.10 *A megújuló energia – potenciális foglalkoztatási és bevételi forrás*

A megújuló energiát szolgáltató új létesítmények legnagyobb része vidéki területekre kerül majd: például energianövények, bioüzemanyag-gyártás, pellet/brikett-előállítás, szél erőművek stb. Felépítésük után ezeket a berendezéseket működési idejük során karban is kell majd tartani és szervizelni kell, ami további munkalehetőségek és bevételek forrása lehet.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Euromed-térség reprezentatív civil társadalmainak támogatása (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 376/06)

Előadó: **Dimitris DIMITRIADIS**

Felelős: Guy HARRISON

2011. június 16-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az Euromed-térség reprezentatív civil társadalmainak támogatása.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2011. szeptember 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 163 szavazattal 6 ellenében, 17 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és következtetések

1.1 Észak-Afrika és a Közel-Kelet országai 2010 vége óta politikai rendszerük soha nem látott és történelmi jelentőségű változásának tanúi, amit heves, minden társadalmi réteg és számos civil társadalmi szervezet nagy erejű részvételével zajló népfelkelések váltottak ki.

1.2 Az EGSZB ennek kapcsán teljes mértékben elutasítja az erőszak alkalmazását a demonstrálókkal szemben, amit a dél- és a kelet-mediterrán térség országaiban (elsősorban Szíriában és Líbiában) figyelhattunk meg, és felkéri az európai és nemzetközi szervezeteket, hogy hozzanak meg minden lehetséges intézkedést annak érdekében, hogy véget vessenek az emberi jogok, köztük a szakszervezeti jogok megsértésének.

1.3 Az arab felkelés előtt az uniós politika fantáziátlan volt, nem értette meg a helyi társadalmak sajátosságait, és figyelmen kívül hagyta a helyi erkölcsöket, szokásokat és hagyományokat. Az uniós testületek nem vették igénybe az EGSZB és az RB szolgálatait, ami pedig fontos lehetőséget jelentett volna az EU számára ahhoz, hogy hasson a helyi civil szervezetekre és helyi önkormányzatokra.

1.4 Az euromediterrán térségben várhatóan kialakuló új társadalom – amint az a civil társadalom dinamizmusából is látszik – egyénre szabott, rugalmas és intelligens reakciót követel meg az EU részéről. Erre való tekintettel az EGSZB üdvözli az európai szomszédságpolitika felülvizsgálatát és aktualizálását, és különösen azt, hogy immár hangsúlyt helyeznek a feltételeesség és a differenciálás elvére, valamint a civil társadalom támogatását szolgáló intézkedésekre. ⁽¹⁾

1.5 Az EU-nak, a régió legjelentősebb segélyfolyósítójának nemcsak ahhoz kell ragaszkodnia, hogy kétoldalú megállapodásaiban szerepeljen a demokratikus szabadságjogok és a személyhez fűződő jogok védelme, hanem feltétlenül azok megvalósításához is. Az utóbbival kapcsolatos európai uniós politika korábban nem volt megfelelő. Ezen túlmenően az EGSZB kéri, hogy az ország irányításának értékelésekor vegyék figyelembe a civil társadalom kezeléséhez (jogi keret, kapacitás-építés, párbeszéd stb.), az emberi jogokhoz, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogokhoz kapcsolódó kritériumokat.

1.6 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa a helyi jogi intézményeket, és fejlesszen ki képzési és oktatási programokat a bírák és a jogászok számára. Az átlátható igazságszolgáltatás a demokrácia egyik feltétele.

1.7 Az EGSZB alapvetőnek tartja a szubregionális fejlesztést és a dél-dél együttműködésnek az EU közvetítése melletti továbbfejlesztését. Sürgeti ezért az Európai Bizottságot, hogy az európai országokban és a világ más részein szerzett tapasztalatai alapján haladéktalanul kezdeményezzen eljárásokat és tegyen gyakorlatias javaslatokat.

1.8 Az EGSZB támogatja ezenkívül az Unió a Mediterrán Térségért (UMT) szerepének és küldetésének újradefiniálását. Az Unió a Mediterrán Térségért regionális testület csak akkor válhat hasznossá, ha – az eredeti szándéknak megfelelően – konkrét kedvezményezetteknek/címzetteknek szánt konkrét és átlátható, a helyi civil társadalmak részvételével futó programjai vannak, illetve az állami és a magánszektorral, valamint a pénzügyi intézményekkel együttműködésben felelős a különböző európai regionális politikák és finanszírozás helyi szintű koordinálásáért. Az is fontos, hogy állandó mechanizmusokat biztosítson a civil társadalomnak a kezdeményezésbe történő bevonására. Az EGSZB azonnali döntést kér az Unió a Mediterrán Térségért szerepéről, küldetéséről, szervezetéről és finanszírozásáról.

⁽¹⁾ Közös közlemény az Európai Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Partnerség a demokráciáért és a közös jólétért a dél-mediterrán térséggel (COM(2011) 200 végleges, 2011. március 8.), illetve Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az átalakuló szomszédság új megközelítése (COM(2011) 303 végleges, 2011. május 25.).

1.9 A nők és a fiatalok központi szerepet töltek be az ezekhez a történelmi jelentőségű változásokhoz vezető folyamatban: a legmodernebb közösségi hálózati eszközöket használva hatékonyan járultak hozzá a helyi társadalmak lelkesítéséhez és mozgósításához. Fontos fenntartani a lendületet, illetve biztosítani azt, hogy ez a két csoport amellet, hogy teljes mértékben élvezze politikai, polgári, gazdasági és szociális jogait, teljes értékű szerepet töltsön be a társadalmi élet minden területén.

1.10 Az EGSZB az uniós finanszírozású projektek és az EU által nyújtott támogatás hatékonyságának fokozását kéri, hogy a jövőben jelentősebb előrelépést lehessen elérni. Az uniós finanszírozási eljárások bonyolultsága miatt számos olyan nem állami szereplő nem jut forráshoz, aki a legjelentősebb potenciállal bír, de ugyanakkor a legnagyobb szüksége volna a támogatásra, és jelenleg nem rendelkezik a finanszírozás megpályázásához szükséges szakértelemmel. A kezdeményezésnek egyebek mellett azt kell céloznia, hogy – például az EU-képviseléseken nyújtott képzéssel – segítse a szervezeteket a források megszerzésében.

1.11 Az EGSZB elviekben egyetért az Európai Bizottság bevándorlási, menekültügyi és az emberek szabad mozgásával kapcsolatos politikáival, de úgy véli, hogy konkrét és szigorú intézkedésekre van szükség az illegális bevándorlás és az embercsempészet elleni küzdelem érdekében. Ezek között lennie kellene olyanoknak is, amelyek előmozdítják a regionális fejlesztést és a társadalmi kohéziót a partnerországokban.

1.12 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy vállaljanak szolidaritást az EU azon mediterrán tagállamaival, amelyekre migrációs nyomás nehezedik.

1.13 Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós tagállamokba áramló bevándorlási hullámot csak úgy lehet megfékezni, ha konkrét, a gazdaságuk versenyképességének fokozását, a helyi kkv-k és a mezőgazdaság, a regionális fejlődés és a társadalmi kohézió támogatását, valamint az elszigetelt régiók megnyitását célzó gazdasági és szociális támogatási programokon alapulva gyakorlati segítséget nyújtunk az észak-afrikai és közel-keleti társadalmaknak.

1.14 Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy a déli partnerországok gazdaságában a mezőgazdasági ágazatnak – és általában a vidékfejlesztésnek – középponti szerepe van a helyi fejlődésben és a fiatal munkaerő-állomány számára történő munkahelyteremtésben. Ez az ágazat a szóban forgó országokat sújtó jelenlegi élelmiszerhiány megoldásához is alapvető, és ezért prioritásként kezelendő. A megújuló energiával kapcsolatos iparágak közöttben olyan, hatalmas potenciállal rendelkező területet jelentenek, amely a foglalkoztatás, a társadalmi fejlődés és az éghajlatváltozás hatásainak csökkentése terén a Földközi-tenger mindkét partján fontos eredményeket hozhat.

1.15 Az EGSZB úgy véli, hogy a munkaadók és a munkavállalók közötti szociális párbeszédet fokozni kellene a mediterrán térségben, illetve hogy a „Munkaadók” és a „Munkavállalók” csoport hozzájárulhatna e célkitűzés eléréséhez. Az

EGSZB ezenkívül kéri, hogy a strukturált szociális párbeszédet egy társadalmi fórum segítségével mozdítsák elő. Az EGSZB a jövőben is szorosan együttműködik az ILO-val a szociális párbeszédnek a régióban történő ösztönzése érdekében.

1.16 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság arra irányuló tervét, hogy 2013-ig több mint egymilliárd euró összegű forrástöbbletet biztosítson a régió sürgető szükségleteinek kielégítésére. Felkéri az Európai Bizottságot, hogy a finanszírozást egy olyan konkrét politikai és szociális kereten belül fogja össze a kedvezményezett országokban, amely előmozdítja a demokratikus elvek érvényesülését, a politikai és szakszervezeti szabadságjogokat, az oktatás és az egész életen át tartó tanulás továbbfejlesztését, a környezet védelmét és az EU mediterrán tagállamaival való politikai együttműködés szélesítését és elmélyítését.

1.17 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ebben a törekvésben alapvető szerep jut a tagállamok szociális partnereinek, civil társadalmi szervezeteinek és gazdasági és szociális tanácsainak azáltal, hogy megosztják tapasztalataikat és ismereteiket, terjesztik az információt, teljesítményt értékelnek, átadják a szaktudást, valamint adminisztratív erőforrásokat biztosítanak. Az EGSZB kész az Európai Bizottsággal és a főképviselel/európai bizottsági alelnökökkel együttműködésben konkrét projekteket indítani a civil társadalom támogatása és megerősítése érdekében.

1.18 A civil társadalmat uniós szinten képviselő testületként az EGSZB az alábbi intézkedéseken keresztül vállalhat aktív részt a mediterrán térség társadalmával való együttműködés új európai keretében:

- a régió civil társadalma helyzetének dokumentálása a szereplők széles körével folytatott nyílt, demokratikus és rendszeres párbeszéd segítségével;
- támogatás abban, hogy konkrét kritériumokat és eljárásokat határozzanak meg ahhoz, hogy mely szervezetek ismerhetők el a társadalom egy szektorának valódi képviselőjeként;
- a független és reprezentatív civil társadalom kapacitásépítési törekvéseinek szakértelemmel való támogatása számos olyan területen, mint például a szociális párbeszéd vagy a gazdasági és szociális jogok;
- a helyi gazdasági és szociális tanácsok segítése a részvételi demokráciával kapcsolatos szaktanácsadással;
- részvétel a társadalmi-gazdasági szervezetek megszilárdítását célzó európai bizottsági programokban.

1.19 Az EGSZB alapvetőnek tartja az uniós intézményekkel való együttműködést a dél-mediterrán országok kialakulóban lévő civil társadalmi szervezeteinek támogatásában. Az EGSZB módosítani fogja az euromediterrán gszk és hasonló intézmények hálózatát, és a jövőben is előmozdítja a regionális együttműködést e hálózaton keresztül, tiszteletben tartva ennek során a feltételeesség és a differenciálás – a felülvizsgált európai szomszédságpolitikában rögzített – elvét.

2. Tanuljunk a múltból

2.1 Az Európai Unió eddigi tevékenységének kritikai elemzése

2.1.1 A demokratikus környezet néhány kivételtől eltekintve teljes hiánya – nem mindig indokolt módon – arra késztette az EU-t, hogy politikáit pragmatikus alapokra helyezze, és olyan személyiségeket fogadjon el tárgyalópartnerként, akiket semmiképpen sem lehetett népük demokratikus képviselőinek nevezni.

2.1.2 A hivatalos európai politikák, a többi uniós intézménynek a hivatalban levő észak-afrikai és közel-keleti kormányokkal kapcsolatos álláspontja, továbbá a barcelonai folyamat politikái és gazdasági irányvonalai által jelentett kényszer alatt, erőteljesen korlátozott költségvetés mellett az EGSZB pragmatikus álláspontja helyezkedett, és együttműködött olyan gazdasági és szociális tanácsokkal és hivatalos civil szervezetekkel, amelyeknek nem mindig volt megfelelő szintű demokratikus legitimitásuk, és amelyek nem megfelelően képviselték a civil társadalmat.

2.1.3 A teljes barcelonai folyamat során az EU igen kevés kommunikációt és együttműködést folytatott a kormányok által el nem ismert civil társadalmi szervezetekkel, és így kihagyta annak a lehetőségét, hogy befolyást gyakoroljon a politikai és társadalmi fejleményekre. Az EU azonban továbbra is az egyetlen jelentős hatalom, amelynek a helyi társadalmak bizalmat szavaztak a béketeremtés, a demokratikus szabadságjogok kialakítása és meggyökereztetése, valamint a helyi gazdaságok támogatása terén.

2.1.4 Az arab felkelést megelőzően az uniós tagállamok politikai döntéshozóinak az észak-afrikai és közel-keleti országokkal kapcsolatos álláspontja bár gyakorlatias, de igen eltérő volt, és ezért képtelenek voltak megérteni, hogy milyen kritikus jelentőségű folyamat zajlik politikai, gazdasági és társadalmi szinten. Ennek megfelelően derült égből villámcsapásként érte őket az ezekhez az előre nem látott változásokhoz vezető események intenzitása és volumene.

2.1.5 Az események nyomán az EU-nak párbeszédet kell folytatnia a helyi társadalmakkal, tanulnia kell a múlt eseményeiből, meg kell értenie a helyi erkölcsöket, szokásokat és hagyományokat, az egyes társadalmak kultúráját (hiszen az minden országban eltérő), és együttműködést kell kialakítania az ebből a valódi és szabad demokratikus folyamatból megszülető kormányok támogatása érdekében.

3. Jelenlegi helyzet és kilátások

3.1 Az EGSZB úgy véli, hogy számos problémával – a helyi társadalmak évek során felgyülemlett sérelmeivel – sürgősen foglalkozni kell. Ilyen például az, hogy a termelési infrastruktúra (a termelési eszközök) felett Észak-Afrikában és a Közel-Keleten olyan csoportok rendelkeznek, amelyeknek érdekeltségeik és kapcsolataik vannak a korábbi, demográfiai legitimitással nem rendelkező rendszerrel; hogy a vagyoni és a jólét egyenlőtlen módon oszlik meg; hogy az alapvető élelmiszerek ára robbanásszerűen nő, és így azokat az átlagemberek nem tudják megfizetni; hogy szükség van az egyéni jogok, valamint a szociális és szakszervezeti jogok védelmére; valamint hogy igény mutatkozik a gazdasági és társadalmi jólét, illetve az oktatás iránt.

3.2 A Földközi-tenger partján fekvő észak-afrikai és közel-keleti országok többségének jelenlegi politikai helyzetére az alábbiak jellemzők:

- i. remény van arra, hogy szabad, demokratikus államok alakulnak ki;
- ii. segítségre van szükségük gazdaságuk talpra állításához;
- iii. tapasztalhatók annak első jelei, hogy működik néhány – már korábban is létező, illetve új – szabad civil társadalmi szervezet és társadalmi-gazdasági testület;
- iv. szükségük van koordinált és jól szervezett nemzetközi támogatásra – mind az EU (amely a Lisszaboni Szerződés óta minden szükséges mechanizmussal rendelkezik a közös külpolitika folytatásához) és annak főképviseelője és európai bizottsági alelnöke, mind az Európai Külügyi Szolgálat (EEAS) és más nemzetközi szervezetek (ENSZ, ILO, IMF, EBB stb.) részéről. Ennek érdekében igen hasznos lenne az euromediterrán térségre specializálódott kutatóintézetekkel (ilyen például az IPEMED vagy a FEMISE) való kapcsolatok kialakítása.

Az EGSZB szerint az EU-nak egységesen kell fellépnie.

3.3 A dél-mediterrán térség országaiban közös problémát jelent a demokrácia kialakítása és meggyökereztetése, a gazdasági és társadalmi fejlődés felgyorsítása, valamint a fiatalabb nemzedékek számára képzés és munkahelyek teremtése.

3.4 A legtöbb észak-afrikai és közel-keleti ország számára kihívást jelent, hogy a népesség többségében fiatalokból tevődik össze, ami azt jelenti, hogy a foglalkoztatás gyors bővítésével sürgősen megoldást kell találniuk társadalmuknak ezen magas termelékenységű eleme számára. A megfelelő képzési és oktatási programokat ezért fel kellene lendíteni, és ezzel párhuzamosan elő kell mozdítani a polgárjogokat és a nemek közötti egyenlőséget.

3.5 A demokratikus értékek és folyamatok kialakítása csak a szabad választásokon és független politikai pártokon alapuló képviselői demokrácia elveinek alkalmazásával, valamint a biztonságos, szabad és független feltételek mellett működő civil társadalmi és társadalmi-gazdasági szervezetek támogatása és megerősítése révén lehetséges.

3.6 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy az alábbi módokon vállaljanak szolidaritást az EU azon mediterrán tagállamaival, amelyekre migrációs nyomás nehezedik:

- a) együttműködés a FRONTEX-en keresztül,
- b) különleges gazdasági intézkedések bevezetése és támogatása,
- c) a térségbeli partnerországok támogatása abban, hogy csökkentsék az emberi szenvedést a megcélzott országokban vagy régiókban.

3.7 Az EGSZB üdvözli, hogy az EU Miniszterek Tanácsa az arab felkelésre válaszul Bernardino León Gross spanyol diplomatát kinevezte az EU dél-mediterrán térségért felelős különleges képviselőjévé. A kinevezés egyértelmű jelét adja annak, hogy az EU fenn kívánja tartani a kezdeményezést a régióban. Az EGSZB felkéri a különleges képviselőt, hogy szorosan működjön együtt a régióban alapvető szerepet betöltő civil társadalommal, illetve hogy ennek érdekében használja fel az EU összes rendelkezésre álló csatornáját.

4. Új európai szomszédsági politikák

4.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat két közös közleményét, ⁽²⁾ amelyek értékelik az euromediterrán kapcsolatok terén eddig elért eredményeket, és első körben megvizsgálják az arab felkelés nyomán adódó lehetőségeket és kilátásokat. Az EGSZB mindenekelőtt az alábbi megjegyzéseket kívánja tenni:

4.1.1 Az EU semmiképpen sem maradhat az események passzív megfigyelője.

4.1.2 Az EGSZB részletesen tanulmányozta az Európai Bizottság és a főképvisező közös közleményeit, és támogatja a szövegben javasolt összes fejlesztési intézkedést. Megjegyzi azonban, hogy az EU rengeteg időt pazarolt el a barcelonai folyamat 1995-ös elindítása után, mielőtt értékelte és újratervezte volna ezeket az intézkedéseket.

4.1.3 Az EU-nak haladéktalanul meg kell valósítania a demokráciát és a közös jólétet célzó új partnerséget a mediterrán térségben.

4.1.4 Egy újfajta partnerségen belül minden egyes országgal szemben külön megközelítést kell alkalmazni, amely tükrözi a politikai és társadalmi fejleményeket. Az előrehaladottabb országoknak több forráshoz kell hozzáférniük, és lehetőséget kell adni számukra arra, hogy fokozzák a politikai és gazdasági együttműködést az EU-val. Az ezekkel az országokkal fenntartott kapcsolatoknak konkrét elveken (demokrácia, a személyhez fűződő jogok védelme stb.) és meghatározott politikai célkitűzésekhez (a korrupció elleni küzdelem, független igazságszolgáltatás, önálló tájékoztató média stb.) kötött ösztönzőkön kell alapulniuk. Biztosítékokat is ki kell alakítani, hogy a finanszírozás csökkenthető vagy felfüggeszthető legyen olyan esetekben, amikor a kötelezettségvállalásokat nem, vagy nem határidőre teljesítik.

4.1.5 A szabad és tisztességes választások tartása olyan fő előfeltétele a partnerség kialakításának, amelyből nem szabad engedni.

4.1.6 A civil társadalomtól érkező helyi szintű támogatás alapvető feltétele az új demokratikus kormányok támogatásának és a gazdasági és szociális jogok biztosításának, a környezet védelmének és a társadalmi és gazdasági fejlődésnek. Az EGSZB világszerte folytatott tevékenységei során szerzett tapasztalatával, valamint tagjainak szakértelmével kész hozzájárulni ezekhez az erőfeszítésekhez. Ez konkrét támogatási

intézkedéseken keresztül lenne megvalósítható az Európai Bizottsággal, az Európai Parlamenttel és a Régiók Bizottságával együttműködésben.

4.1.7 Az arab felkelés sokat köszönhet a fiatalok és a nők által a felkelésekben betöltött központi szerepnek, és ezért különös hangsúlyt kell fektetni jogaik biztosítására és arra, hogy az új demokratikus államokban is kiemelt szerephez jussanak. Az EGSZB ezért felkéri az euromediterrán térség összes országát, hogy ratifikálják a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezményt.

4.1.8 A munkaadók és a munkavállalók közötti nyílt szociális párbeszédnek, amely a gazdasági és társadalmi stabilitás megőrzésének alapfeltétele, nagyon fontos szerepe lesz majd a demokrácia meggyökereztetésében és a szakszervezeti jogok biztosításában.

4.1.9 A korrupció elleni küzdelem, a helyes kormányzás biztosítása és a hatékony közigazgatás kialakítása helyénvaló és szükséges feltétele a gazdasági jólétnek és annak, hogy az országba csábítsák a demokratikus kormányokat megerősítő és új munkahelyeket létrehozó, nélkülözhetetlen közvetlen külföldi tőkebefektetéseket (FDI).

4.1.10 A régió biztonságát fokozza az, ha a mediterrán országokban a határokhoz, a migrációhoz és a menedékhez kapcsolódó mobilitási és infrastruktúra-partnerségeket alakítanak ki.

4.1.11 A kkv-k létrehozása a mediterrán térség országaiban fontos előfeltétele az egészséges szabályozói kereten belül és konstruktív pénzügyi környezetben történő gazdasági növekedésnek és munkahelyteremtésnek. Ebben az Euromediterrán Beruházási és Partnerségi Pénzügyi Eszköz (FEMIP) és az Európai Beruházási Alap (EBA) játszhatna alapvető szerepet.

4.1.12 Az írástudatlanság az észak-afrikai és közel-keleti országok egyik legsürgetőbb társadalmi problémája, amelynek kezelése érdekében kitartó erőfeszítéseket kell tenni. Ebben az Európai Unió támogató szerepet vállalhat, és ezt meg is kell tennie. Támogatnia kellene az üzleti képzést és készségfejlesztést is.

4.1.13 Az EGSZB támogatja az Európai Demokrácia Alapítvány létrehozását, amely célzott intézkedésekkel támogatná a dél-mediterrán országok demokratikus folyamatait, előmozdítva a politikai pártok és a szabad tömegtájékoztatási eszközök létrehozását, illetve mindenekelőtt megerősítve a civil társadalmat (munkaadói/munkavállalói szövetségek, civil szervezetek, gazdálkodók, női szervezetek és más szociális partnerek). Saját tapasztalata alapján az EGSZB úgy véli, hogy mindenképpen egy különleges folyamatra van szükség a civil társadalom támogatásához – mint például a javasolt Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköz keretében –, és kéri az eszköznek szánt finanszírozás növelését. Az EGSZB határozottan részt kíván venni ebben az eszközben, a többi európai testülettel karöltve, és felajánlja szakértelmét. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot arra is, hogy ismerje el azt a különleges

⁽²⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

szerepet, amit a társadalmi-szakmai szervezetek tölthetnek be az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszközben, különösen a kialakítandó civil társadalmi eszközben.

4.1.14 Az EGSZB egyetért az EU-intézményekkel abban, hogy a mediterrán térségre nagyon hosszú ideje állandó feszültség jellemző az izraeli–palesztin konfliktus miatt, ami megakadályoz minden párbeszédre vagy közös fellépésre irányuló kísérletet. Kéri a főképviselőt, hogy folytassa azt a fokozott erőfeszítést, amit a kölcsönösen elfogadható megoldás érdekében fejt ki. Ebben a rendkívül kényes kérdésben az EU-nak egységesen kell fellépnie.

4.1.15 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a kiválasztott mediterrán partnerek számára való vízumkönnyítéssel, illetve – idővel – a mobilitás, a menedék, a hazatelepítés, valamint az illegális bevándorlás és az embercsempészet elleni küzdelem terén az EU-val szorosabban együttműködni képes országok számára a vízummentesség bevezetésével kapcsolatos álláspontját.

4.1.16 Az EGSZB úgy véli, hogy mind a vallásszabadság, mind pedig a polgári szabadságjogok tiszteletben tartása alapvető emberi jog, amelyet egy vallási és politikai sokszínűség által jellemzett régióban feltétlenül védeni kell. Felkéri azokat az országokat, amelyek mindeddig nem ratifikálták a politikai, polgári és kulturális szabadságokkal, valamint a gazdasági és szociális jogokkal kapcsolatosan létező, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatán alapuló egyetemes és regionális egyezményeket és megállapodásokat, hogy ezt haladéktalanul tegyék meg.

4.1.17 Az euromediterrán térségben a médiának kulcsfontosságú szerepe van a folyamatban levő átalakulások eredményének közvetítésében és alakításában. Az uniós támogatásnak a meglévő tömegtájékoztatási eszközök professzionalizmusának és függetlenségének javítását célzó kezdeményezésekre kell koncentrálnia, valamint javítania kell a média sokszínűségét és szabadságát elősegítő körülményeket.

5. Az eu együttműködésének fokozása a mediterrán térségbeli civil társadalommal

5.1 Az arab felkelést követően az összes európai testület – akiket váratlanul értek a fejlemények, és akiknek a humanitárius segélynyújtáson kívül nem volt más azonnali válaszadási stratégiájuk – elfogadta, hogy a jövőben az EU-nak különös figyelmet kell fordítania a civil szervezetekre és egyéb független társadalmi és szakmai testületekre.

5.2 Az Európai Bizottság és a főképviselő két közleménye már külön fejezetben foglalkozik a civil társadalomnak az európai szomszédságpolitikán (ENP) és az UMT-n keresztül történő támogatására irányuló intézkedésekkel.

6. Az európai bizottság szerepe

6.1 Segítséget kell nyújtani a dél-mediterrán országoknak abban, hogy olyan mechanizmusokat alakítsanak ki és

szilárdítsanak meg, amelyek előmozdítják a civil társadalom és a társadalmi-gazdasági szervezetek megfelelő szerveződését és működését (jogszabályok, működési szabályok lefektetése, intézmények megerősítése, nyílt és mindenre kiterjedő demokratikus párbeszéd előírása stb.).

6.2 Alapvető jelentőséggel bír a tagállamokkal folytatott együttműködés, illetve újra kell definiálni az UMT szerepét és küldetését, ⁽³⁾ valamint meg kell szervezni az elismert civil társadalmi szervezetek aktív részvételét az UMT-programokban.

7. Az EGSZB konkrét szerepe

7.1 Az európai civil társadalmat képviselő testületként az EGSZB az alábbi intézkedéseken keresztül vállalhat aktív részt a mediterrán térség társadalmaival való együttműködés új európai keretében:

- a dél-mediterrán országok civil társadalma helyzetének dokumentálása a szereplők széles körével folytatott nyílt, demokratikus és rendszeres párbeszéd segítségével;
- támogatás abban, hogy konkrét kritériumokat és eljárásokat határozzanak meg ahhoz, hogy mely szervezetek ismerhetők el a társadalom egy szektorának valódi, demokratikus és független módon működő, ugyanakkor más testületekkel együttműködő képviselőjeként;
- a független és reprezentatív civil társadalom kapacitásépítési törekvéseinek szakértelemmel való támogatása olyan területeken, mint a szociális párbeszéd, a gazdasági és szociális jogok, a szakképzés, a helyes kormányzás, a munkaerő-piaci egyenlőség, a fenntartható fejlődés, a társadalmi kohézió, a fogyasztóvédelem, a szövetkezetek, a kkv-k, az érdekvédelmi kapacitás, a migráció, a vidékfejlesztés és a nők jogai;
- a helyi gazdasági és szociális tanácsok segítése a részvételi demokráciával kapcsolatos szaktanácsadással;
- részvétel a társadalmi-gazdasági szervezetek megszilárdítását célzó európai bizottsági programokban.

7.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a munkaadók és a munkavállalók közötti szociális párbeszédet fokozni kellene a mediterrán térségben, illetve hogy a „Munkaadók” és a „Munkavállalók” csoport hozzájárulhatna e célkitűzés eléréséhez azzal, hogy kommunikációs hálózatot alakítanak ki a megfelelő érdekcsoportokkal. Az EGSZB ezenkívül kéri, hogy a strukturált szociális párbeszédet egy társadalmi fórum segítségével mozgósítsák elő.

⁽³⁾ Lásd a Régiók Bizottsága 2011. május 12-i, „A forradalmak hatásának és következményeinek kezelése a földközi-tengeri térségben” című állásfoglalását (HL C 192., 2011.7.1., 1–3. o.).

7.3 Az EGSZB alapvetőnek tartja az uniós intézményekkel való együttműködést a dél-mediterrán országok kialakulóban lévő civil társadalmi szervezeteinek támogatásában – különösen a forradalmakat kiobbantó tüntetésekben közvetlenül részt vállalkókban –, hogy azok elnyerjék azt a politikai elismerést és pénzügyi támogatást, amelyre ahhoz van szükségük, hogy a jövőben is betölthessék szerepüket a demokratikus folyamatokban.

7.4 Az EGSZB már számos kiküldetést kezdeményezett a dél-mediterrán régió egyes országaiba (Tunéziába és Marokkóba). 2011 szeptemberére szimpóziumot készít elő az euromediterrán civil szervezetekkel, 2011 novemberében pedig Isztambulban tartja meg éves csúcstalálkozóját széles körű civil társadalmi részvétellel. Ajánlásait az euromediterrán együttműködésről szóló véleményeiben és állásfoglalásaiban, ⁽⁴⁾ valamint a gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények 2010-ben, Rómában tartott euromediterrán csúcstalálkozójának zárónyilatkozatában fogalmazta meg. A zárónyilatkozat olyan

témákra vonatkozóan is tartalmaz néhány ajánlást, amelyek az utóbbi időben számot tarthatnak az euromediterrán térség civil társadalmának érdeklődésére; ilyen például az, hogy hozzák létre a gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények egy közgyűlését az UMT intézményi rendszerében. Olyan témák is a napirenden voltak még, mint a tisztességes munkafeltételek és a fenntartható fejlődés a mediterrán térségben, a szakképzés mint a versenyképesség és a munkahelyteremtés motorja, a méltányosabb társadalom kialakítása az euromediterrán térségben és az agrárpolitika az UMT országaiban. Az EGSZB szorosan együttműködik ezenkívül a mediterrán térségbeli EU-tagállamok gazdasági és szociális tanácsaival is.

7.5 Az EGSZB módosítani fogja az euromediterrán gszt-k és hasonló intézmények hálózatát, és a jövőben is előmozdítja a regionális együttműködést e hálózaton keresztül, amely az északi és a déli országok civil társadalmi partnerei közötti eszmecsere fóruma lehet.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Állásfoglalás a Földközi-tenger déli partján fekvő országokban kialakult helyzetről (; HL C 132, 2011.5.3., 1–2. o.); vélemény az alábbi tárgyban: „Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért” (HL C 182., 2009.8.4., 13–18. o.); illetve vélemény az alábbi tárgyban: „Az egyesülési szabadság a mediterrán partnerországokban” (HL C 211., 2008.8.19., 77–81. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egységes európai égbolt II. (saját kezdeményezésű vélemény)

(2011/C 376/07)

Előadó: Jacek KRAWCZYK

2011. január 18-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

Egységes európai égbolt II.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2011. június 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 152 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai légiforgalmi szolgáltatási (ATM) rendszert évtizedek óta szétagoltság és gyenge pontok jellemzik. Egy egységes európai égbolt (SES) létrehozásával fokozható a biztonság, és javítható a repülés hatékonysága. Ez jelentősen csökkentené az egy repülőútra jutó CO₂-kibocsátást, nagymértékben enyhítené az egyéb környezeti hatásokat (a légi közlekedésből származó CO₂-kibocsátást repülőutanként 12 %-kal lehetne csökkenteni), egyúttal pedig számottevő költségmegtakarítást is eredményezne.

1.2 Az egységes európai égbolt létrehozása az EU légiközlekedési ipara világgpi versenyeépességének biztosításához is létfontosságú. Az Európai Bizottságnak meghatározó szerepet kell játszania a SES II végrehajtásában. Csak az Európai Bizottság erős és megkérdőjelezhetetlen vezetésével lehet sikeresen leküzdeni a korábbi években tapasztalt számos akadályt és politikai nehézséget.

1.3 A teljesítményrendszer realiztikus, de ambiciózus biztonsági, költséghatékonysági, kapacitási/késésekkel kapcsolatos és repüléshatékonysági célkitűzéseken alapuló eredményes végrehajtása szerepet játszik az egységes európai égbolt megvalósításában. Az EGSZB aggodalommal tapasztalja, hogy az uniós tagállamok jelenleg nem kellően elkötelezettek az egységes európai égbolt iránt.

1.4 A funkcionális légtérblokkokat (FAB) az üzemeltetési szükségleteknek megfelelően, valamint a biztonságot, a légtérkapacitást, a költséghatékonysági célkitűzéseket és a megnövelt repülési hatékonyságnak köszönhető kedvezőbb környezeti hatásokat szem előtt tartva kell kialakítani. Az Európai Bizottságnak meg kellene határozni és szorosan nyomon kellene követnie a funkcionális légtérblokkokra irányuló különböző kezdeményezések által a SES II teljesítmény-keretrendszer igénybevételel elérendő teljesítményparamétereket.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy az Eurocontrol szerepet játszhatna az európai ATM-hálózat olyan funkcióinak megerősítésében, mint az útvonalhálózat megtervezése, a központi áramlásszervezés és a ritka erőforrások kezelése, de csak azzal a feltétellel, hogy ez az uniós jog előírásai szerint történik,

továbbá az Eurocontrol Ügynökség reformját sikeresen befejezik, és tovább racionalizálják az Eurocontrol költségbázisát. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság döntését, mely az Eurocontrolt nevezi ki európai hálózatkezelőnek.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy továbbra is a biztonsági és teljesítménycéloknak és az Unió kívüli ATM-rendszerekkel (például az Egyesült Államok NextGen kezdeményezésével) szembeni átjárhatóságnak kell meghatározni az egységes európai égbolt légiforgalmi szolgáltatására irányuló kutatási (SESAR) program működését. Az EGSZB ezért úgy érzi, hogy a SESAR program bevezetésével kapcsolatban a következő feladatok várnak megoldásra:

- A légi és a földi infrastruktúrabővítések összehangolt végrehajtásának biztosítása.
- Megfelelő pénzügyi erőforrások időben történő biztosítása a SESAR program bevezetéséhez.
- Megfelelő irányítás létrehozása a SESAR program bevezetéséhez.

1.7 A biztonság túlmutat a biztonsági előírásokon. A következőket is magában foglalja: emberi képességek, biztonságkultúra, kompetenciák és képzés, valamint csoporterőforrás-gazdálkodás. Ebben az összefüggésben fontos

- a biztonsági kockázatok proaktív kezelésében elért emberi teljesítmény elismerése,
- a szakemberek megfelelő kompetencia- és képzettségi szintjének biztosítása,
- annak elősegítése, hogy a szociális partnereket is bevonják minden szinten az egységes európai égbolt megvalósításába, továbbá
- egészséges biztonságkultúra felépítése, amely a biztonsági teljesítmény alapjaként egyesíti a nyitott jelentéstételt és a méltányossági alapú biztonsági kultúrát („just culture”).

1.8 Az EGSZB megjegyzi, hogy a SES II csomag az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) rendszerének hatáskörét kiterjeszti az ATM uniós szintű biztonsági szabályozására, integrált megközelítést biztosítva ezáltal az ATM biztonsági szabályozásához, és uniós szintű, a „kaputól kapuig”-elképzelést tükröző felügyeletet.

2. Bevezetés

2.1 Az egységes európai égbolt (SES) létrehozásával fokozható a biztonság és javítható a repülés hatékonysága. Ez jelentősen csökkentené az egy repülőútra jutó CO₂-kibocsátást, nagymértékben enyhítené az egyéb környezeti hatásokat (a légi közlekedésből származó CO₂-kibocsátást repülőutanként 12 %-kal lehetne csökkenteni), egyúttal pedig számottevő költségmegtakarítást is eredményezne.

2.2 Az egységes európai égbolt létrehozása az EU légiközlekedési ipara világpiaci versenyképességének biztosításához is létfontosságú. Ezenkívül a jelenlegi ATM-rendszer nem fog tudni megbirkózni a 2030-ig terjedő időszakra előre jelzett közlekedési igényekkel (az Eurocontrol legfrissebb hosszú távú előrejelzése szerint 2030-ra 16,9 millióra nő majd a repülőutak száma, ami a jelenlegi forgalom 1,8-szorosa).

2.3 2004-ben hatályba lépett az egységes európai égboltról szóló első uniós csomag (SES I). Akkoriban a légi forgalom zsúfoltsága és az ebből következő késések okozták a legnagyobb gondot a légiforgalmi szolgáltatások terén, ezért a biztonsággal együtt ezt a kérdést állították a SES I középpontjába.

2.4 Az elmúlt években valamelyest változott az ATM helyzete, és míg a biztonság és a kapacitás továbbra is jelentős célkitűzés, az általános kép tovább színesedett azzal, hogy nagyobb hangsúlyt kapott a környezetvédelem (repülési hatékonyság) és a költséghatékonyság. Továbbá időközben a tagállamok és az érdekelt felek kérésére a szabályozási megközelítés is változott, és ma már kevésbé előíró jellegű („jobb szabályozás”).

2.5 Bár a SES célkitűzései közül néhányat sikerült megvalósítani, az egységes európai égboltról szóló második csomag (SES II) bevezetésére amiatt volt szükség, hogy a tagállamok nehezen teljesítették a SES I egyes célkitűzéseit, valamint a környezetvédelem és a teljesítmény aktualizált célkitűzését. Ezt a második csomagot az európai jogalkotó 2009-ben fogadta el, és a Hivatalos Lap 2009. november 14-i számában tették közzé. A SES II rendelkezik az egységes európai égbolt 2012-től történő megvalósításának alapvető eszközeiről, jogi keretéről és építőköveiről.

2.6 Ezenkívül a SES II-ben előirányzott intézményi reformok műszaki és üzemeltetési kiegészítéseként elindult a SESAR program is.

2.7 Továbbra is komoly kihívásokkal kell azonban megküzeni. Ezek megoldásához jelentős mértékben kell javítani az üzemeltetést, és folyamatos politikai tevékenységet kell kifejteni

a SES II csomag ambiciózus teljesítménycélok szerinti gyors végrehajtásának biztosítása érdekében, amelynek végső célja az Európai Unió ATM-rendszere és az Unión kívüli ATM-rendszerek közötti teljesítménykülönbség áthidalása.

2.8 Az EGSZB a korábbi véleményeiben, különösen az európai légiközlekedési rendszer teljesítményének a SES II révén történő javításáról szóló TEN/354–355. sz. dokumentumban már felhívta a figyelmet az egységes európai égbolt szükségességére. A jelen saját kezdeményezésű vélemény magas szintű koncepciót kíván nyújtani a SES II csomag végrehajtásához és a SESAR program bevezetéséhez a következő szempontok alapján:

- az ambiciózus teljesítménycélokat kitűző SES II teljesítményrendszer végrehajtása,
- ezeken az ambiciózus teljesítménycélokon alapuló FAB-ok kialakítása,
- az ATM hálózati funkcióinak megerősítése az átalakított Eurocontrol segítségével,
- az Eurocontrol SES-t támogató és alacsonyabb költségbázist célzó reformja,
- a SES műszaki és üzemeltetési egységeként funkcionáló SESAR program, amelynek végrehajtási szakaszát közfinanszírozásból támogatják,
- az egyedüli biztonságügyi szabályozó hatóságként fellépő Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA), amelynek biztonsági szabályai biztonsági elveken alapulnak és a meglévő szabályokra épülnek.

Az emberi tényező elve, valamint a helyszínen dolgozó munkatársakkal folytatott társadalmi párbeszéd és az összes érdekelt féllel folytatott megfelelő konzultáció iránti igény olyan kulcsfontosságú elemek, amelyeknek valamennyi fenti szempont alapját kell képezniük.

3. Az ambiciózus teljesítménycélokat kitűző SES II teljesítményrendszer végrehajtása

3.1 A teljesítményrendszer ambiciózus biztonsági, költséghatékonysági, kapacitási/késéssel kapcsolatos és repüléshatékonysági célkitűzéseken alapuló eredményes végrehajtása szerepet játszik az egységes európai égbolt megvalósításában. Az általa biztosított előnyök gyors érvényesítésének biztosításához szilárd politikai elkötelezettség szükséges. Ebben az összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az EU tagállamai teljesítsék az EU Tanácsának 2010. májusi közlekedéspolitikai ülésén tett, az egységes európai égbolt megvalósításának felgyorsítására irányuló vállalásukat. Az EGSZB aggodalommal tapasztalja, hogy az uniós tagállamok jelenleg igen kevésbé elkötelezettek az egységes európai égbolt iránt.

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy mindenképpen gondoskodni kell a közösségi szintű teljesítménycélok és a funkcionális légtérblokkokkal kapcsolatos nemzeti célok közötti összhangról. Ehhez olyan rendszert kell kidolgozni, amely megszünteti az e célok között meglévő ellentmondásokat. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a legrosszabbul teljesítőknak ambiciózusabb célokra van szükségük, mint azoknak, akik jobban teljesítenek. Az egyes ATM-szolgáltatókra vonatkozó részletes célok meghatározásakor az Eurocontrol teljesítményértékelő bizottságának ATM-összehasonlító (ACE) jelentéseit kell alapul venni. Mérőszámmal kifejezett biztonsági célokat kell kidolgozni és végrehajtani a többi teljesítménycéllal képest kiegyensúlyozott megközelítés érdekében. Ebben az összefüggésben a biztonsági szintet nem adhatjuk alább, és tovább kell erősíteni a biztonságot.

3.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy meg kell őrizni a nemzeti felügyeleti hatóságok (NSA) léginnavigációs szolgáltatóktól (ANSP) és politikai befolyástól való függetlenségét; ez nélkülözhetetlen a sikeres végrehajtás biztosításához. Ezért megfelelő erőforrásokat kell a nemzeti felügyeleti hatóságok részére biztosítani. Az Európai Bizottságnak a SES II csomagban rendelkezésre álló eszközöket felhasználva szorosan nyomon kell követnie az említett elvek szigorú betartását. Ezenfelül a nemzeti felügyeleti hatóságoknak hatékonyabb koordinációt kell megvalósítaniuk a nemzeti felügyeleti hatóságok működő platformjának fokozott igénybevételével, és adott esetben törekedni kell a funkcionális légtérblokkokat érintő konszolidációra a méretgazdaságosság biztosítása és a felügyeleti költségek növekedésének megakadályozása érdekében. Ebben az összefüggésben bővíteni lehet a funkcionális légtérblokkok koordinátorának szerepét.

3.4 A teljesítményrendszernek az átmenő forgalmat terhelő és a termináldíjakkal is foglalkoznia kell. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy a „kaputól kapuig”-elképzelésnek megfelelően érdemi előnyöket lehessen kínálni a légitársaságok és az utasok részére. Ha sikerül világos útitervet kidolgozni, az hosszabb távon az uniós ATM-rendszer közvetlen és közvetett költségeinek csökkentését eredményezi, leszorítva ezzel a légtérhasználóknak felszámolt légiforgalom-irányítási díjakat, ami érinti az utasokat és a teherszállítási szolgáltatások igénybevevőit.

3.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a SES II teljesítményrendszert megfelelően kidolgozott ösztönzőrendszerrel kellene összekapcsolni. A legnagyobb ösztönző az ATM-en belül alkalmazott teljes költségmegtérülés rendszerének a SES II csomagban már elfogadott megszüntetése és annak a rögzített költségek rendszerével történő felváltása lesz.

3.6 A hálózati funkcióknak – mint például az Eurocontrol központi áramlásszervező egysége (CFMU) vagy Központi Útvonal-használati Díjirodája (CRCO) – szintén egyértelmű teljesítménycélokra kell alapulniuk, de olyan biztosítékokat is tartalmazniuk kell, amelyek garantálják, hogy az Unió teljesítményfelülvizsgálati szerve (PRB) szigorúan független marad ezektől a hálózati funkcióktól.

4. Funkcionális légtérblokkok bevezetése az ambiciózus teljesítménycélok alapján

4.1 Továbbra is cél az, hogy elsősorban a forgalomáramlási követelményekkel, valamint a kapacitással és a költséghatékonysággal összhangban a létrejövő légtérblokkok száma minél

alacsonyabb legyen. Valamennyi funkcionális légtérblokkra ugyanazokat a biztonsági intézkedéseket és eljárásokat kell alkalmazni. A funkcionális légtérblokkok létfontosságú eszközök ahhoz, hogy 2012-től az egyes léginnavigációs szolgáltatók megvalósíthassák az ambiciózus teljesítménycélokat.

4.2 A funkcionális légtérblokkokat az üzemeltetési szükségleteknek megfelelően, valamint a biztonságot, a légtérkapacitást, a költséghatékonysági célkitűzéseket és a megnövelt repülési hatékonyságnak köszönhető kedvezőbb környezeti hatásokat szem előtt tartva kell kialakítani. E célkitűzés eléréséhez a lehető legmagasabb szintű politikai elkötelezettség és nyomon követés szükséges. Az Európai Bizottságnak meg kell határoznia és szorosan nyomon kell követnie a funkcionális légtérblokkokra irányuló különböző kezdeményezések által a SES II teljesítménykeretrendszer igénybevételével elérendő teljesítményparamétereket.

4.3 A funkcionális légtérblokkoknak egy egyértelmű célokat meghatározó útiterv alapján biztosítaniuk kell a szétagolt európai ATM-rendszer fokozatos műszaki integrációját. E cél eléréséhez a funkcionális légtérblokkok között egyértelmű koordinációra és együttműködésre van szükség.

4.4 A munka során alkalmazott gyakorlat változásait tekintve mindenképpen szükség van jó iparági kapcsolatokra. Ezt pedig csak megfelelő és folyamatos, a szó szoros értelmében vett konzultációval lehet elérni. Ahhoz pedig, hogy ezeket a problémákat a jövőben el lehessen kerülni, elengedhetetlen a jó szociális párbeszéd. Az ágazatban dolgozók kulcsfontosságú tőkét jelentenek, viszont a munka során alkalmazott gyakorlatok megváltozása az iparágon belüli zúgolódáshoz vezethet, ha nem kezelik körültekintően.

4.5 Az egységes európai égboltról szóló rendelet értelmében a léginnavigációs szolgáltatóknak készenléti terveket kell kidolgozniuk valamennyi általuk nyújtott szolgáltatáshoz arra esetre, ha a körülmények folytán az alapszolgáltatások jelentős visszaesésére vagy megszakadására kerül sor. A léginnavigációs szolgáltatóknak hatékonyabb és költséghatékonyabb megoldásokra kell összpontosítaniuk, elsőként a meglévő nemzeti infrastruktúra kínálta háttéropciókat megvizsgálva (egyéb légtérrelenőrző központok (ACC), illetve katonai létesítmények), és a funkcionális légtérblokkok kialakításakor előre rendelkezéseket kell hozniuk az ilyen váratlan eseményekre.

4.6 A polgári és katonai szolgáltatók közötti együttműködés elengedhetetlen a SES továbbfejlesztéséhez és a kapacitás szempontjából legfontosabb, Európa szívében található szűk keresztmetszetek megszüntetéséhez. A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak a funkcionális légtérblokkok kapcsán polgári-katonai együttműködésre kell törekedniük, amelynek keretében a polgári és katonai igények pragmatikus, nem politikai jelleggel egyeztetetők össze. Figyelembe véve, hogy a folyamatban nem uniós országok és az Amerikai Egyesült Államok is részt vesz, a NATO-val megvalósított szorosabb koordináció létfontosságú. Az EGSZB üdvözli, hogy néhány funkcionális légtérblokk esetében a katonai gyakorlóterületet a főbb polgári forgalmi útvonalaktól távolabbra kívánják áthelyezni. Ezt a gyakorlatot valamennyi FAB-kezdeményezés esetében követni kellene. Ezenkívül valamennyi légtérblokk esetében meg kellene valósítani

a néhány funkcionális légtérblokkban tervezett éjszakai ATM-útvonalhálózatot, mivel az éjjel, amikor a katonai gyakorlóterületeket nem használják, javítaná a repülési hatékonyságot.

4.7 Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a funkcionális légtérblokkokat és az egységes európai égbolt elvét az EU határain túlra, különösen az Európával szomszédos országokra is ki kell terjeszteni. Ehhez fokozott nemzetközi együttműködésre lesz szükség.

4.8 Elengedhetetlen a politikai elkötelezettség, ha biztosítani szeretnénk, hogy a funkcionális légtérblokkok valódi előnyöket kínáljanak a végfelhasználók részére. Az Európai Bizottságnak és az EU FAB-koordinátorának folyamatosan emlékeztetnie kell a tagállamokat a SES és a funkcionális légtérblokkok megvalósítására vonatkozó kötelezettségükre.

5. Európai hálózatkezelő szerv létrehozása az ATM-hálózat funkcióinak betöltésére

5.1 Az EGSZB helyesli, hogy az európai ATM-hálózat olyan funkcióinak megerősítése, mint az útvonalhálózat megtervezése, a központi áramlásszervezés és a ritka erőforrások (frekvenciák és transzponderkódok) kezelése a SES II csomag alapvető részét képezi.

5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az Eurocontrol szerepet játszhatna ezekben a funkciókban, de csak azzal a feltétellel, hogy ez az uniós jog előírásai szerint történik, továbbá az ügynökség reformját sikeresen befejezik, és tovább racionalizálják az Eurocontrol költségbázisát. Az ügynökség átszervezésének elvégzéséhez az Eurocontrol valamennyi tagállamának teljes politikai kötelezettségvállalása szükséges. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság döntését, mely az Eurocontrolt nevezi ki európai hálózatkezelőnek.

5.3 Az EGSZB ezért felkéri az Európai Bizottságot, hogy az Eurocontrol megbízásakor biztosítsa e nélkülözhetetlen szempont szigorú betartását.

5.4 Az EGSZB aggodalmának ad hangot a forgalomirányítással kapcsolatos késések 2011 nyarára várható megnövekedése miatt. Az EGSZB arra bízta az Eurocontrolt mint a SES-hálózat kezelőjét, hogy a léginavigációs szolgáltatókkal és a légtérhasználókkal közösen keressen a légi forgalomra és az utazóközönségre gyakorolt hatásokat csökkentő, rövid távú megoldásokat.

5.5 Végül az EGSZB emlékeztetni szeretne arra, hogy az izlandi Eyjafjallajökull vulkán 2010. évi kitörése olyan légtérzáratokhoz vezetett, ami jelentős fennakadásokat okozott a légitársaságoknak és az utazóközönségnek egyaránt. Mindez a légi közlekedési ágazat és az uniós gazdaság egésze számára egyaránt rendkívüli költségvonatokkal járt. Az eseményeket követően megállapodás született arról, hogy Európának felül kell vizsgálnia eljárásait. Ebben az összefüggésben az EGSZB

hangsúlyozza, hogy Európának össze kell hangolnia az eljárásait a világ más részein, például az Egyesült Államokban alkalmazott bevált gyakorlatokkal. Konkrétan: Európa a világ egyetlen olyan térsége, ahol a vulkáni hamu okozta potenciális veszélyek kezeléséért nem a légitársaságok a felelősek. A Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (ICAO) által nemrégiben (2011. április) végzett, a vulkáni hamu hatásait tesztelő gyakorlata rámutatott, hogy noha történt némi előrelépés, egy újabb széttagolt megközelítés elkerülése érdekében megbízhatóbb útmutatásra van szükség. Az EGSZB sürgeti az Európai Repülésbiztonsági Ügynökséget (EASA), hogy nyújtson egyértelmű útmutatást az uniós tagállamoknak egy felülvizsgált szakpolitika elfogadásához.

6. Az Eurocontrol SES-t támogató és alacsonyabb költségbázist célzó reformja

6.1 Az EGSZB üdvözlözi az Eurocontrol által a főigazgató vezetésével tett jelentős előrelépést, amelynek eredményeképpen a SES érdekeit szolgáló, áramvonalasabb intézményként szerveződik újjá. Ezt a jelenleg is zajló folyamatot fel kellene gyorsítani, amihez az Eurocontrol valamennyi tagállamának teljes elkötelezettségére szükség van.

6.2 Az EGSZB gratulál az Eurocontrolnak ahhoz, hogy az ügynökségen belül létrehozta a SES-pillért, amely technikai támogatást nyújt az egységes európai égbolthoz. Az Eurocontrol különböző funkciói, az azokhoz szükséges erőforrások és finanszírozásuk módja tekintetében teljes körű átláthatóságra van szükség. Egyértelmű, hogy a kormányzati funkciók, például a SES-pillér költségei nem terhelhetők rá a légitársaságokra. Ehhez további munkára lesz szükség az Eurocontrolra vonatkozó megfelelő irányítási elvek felállítása terén, hogy lehetővé váljon a SES célkitűzéseinek való teljes megfelelés.

6.3 Az EGSZB hangsúlyozza továbbá az uniós határokon átnyúló páneurópai megközelítés fenntartásának fontosságát. Ezért az Európai Bizottságnak az Európai Unióval szomszédos valamennyi országra ki kell terjesztenie az európai közös légeret.

7. A SES műszaki és üzemeltetési egységeként funkcionáló SESAR program, amelynek végrehajtási szakaszát közfinanszírozásból támogatják

7.1 A SESAR programot a SES II műszaki és üzemeltetési kiegészítéseként hozták létre. Az Európai Bizottság azt várja a SESAR programtól, hogy „2020-ra és az azt követő időszakra olyan európai ATM-rendszert hozzon létre, amely a jelenlegi teljesítménnyel összehasonlítható

— akár háromszoros mértékű légi forgalmat is lehetővé tud tenni, egyúttal csökkentve a késéseket,

— tízszeresére növeli a biztonsági teljesítményt,

- 10 %-kal csökkenteni tudja a légi járművek környezetre gyakorolt hatásait, és
- legalább 50 %-kal képes csökkenteni a légtérhasználóknak nyújtott ATM-szolgáltatások költségét.”

7.2 Az EGSZB úgy véli, hogy továbbra is ezeknek a céloknak és az Unión kívüli ATM-rendszerekkel (például az Egyesült Államok NextGen kezdeményezésével) szembeni átjárhatóságnak kell meghatározni a SESAR program működését. Az EGSZB a világszintű ATM-rendszerek két legfontosabb fejlesztési projektjének jobb összehangolása felé vezető lépésként üdvözli a 2011. március 3-án, Budapesten aláírt, a SESAR és a NextGen program közötti együttműködési nyilatkozatot.

7.3 Az EGSZB véleménye szerint a helyszínen dolgozó munkatársakat a jövőben is feltétlenül be kell vonni a SESAR program fejlesztésébe. Ebben az összefüggésben elengedhetetlen a személyzetnek az új technológia és az új operatív elképzelések alkalmazásával kapcsolatos képzése.

7.4 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a légtérhasználók, az uniós polgárok és a környezet számára biztosított hosszú távú előnyök ellenére a SESAR programnak a bevezetés terén számos összetett kihívással kell szembenéznie. Döntő fontosságú a program időben történő, hatékony végrehajtása. A fokozott ágazati közreműködésen túl köz-magán társulás formájában megvalósuló jelentős politikai és pénzügyi támogatásra is szükség lesz. Ebből adódóan a SESAR program bevezetése az Európa 2020 stratégia szerves részét kell, hogy képezze, hogy ezáltal biztosítani lehessen egy egyértelmű üzleti modellen, valamint az Egyesült Államok NextGen rendszerével való kölcsönös együttműködésen és harmonizáción alapuló erős gazdasági kormányzást.

7.5 Az EGSZB ezért úgy érzi, hogy a SESAR program bevezetésével kapcsolatban a következő feladatok várnak megoldásra:

7.5.1 A légi és a földi infrastruktúrabővítések összehangolt végrehajtásának biztosítása.

- Aktualizálni kell a főtervet egy egyértelmű útiterv meghatározásával, amelyet követve az Európai Bizottság, a tagállamok, a léginavigációs szolgáltatók és a légtérhasználók elkötelezik magukat a SES-keretrendszernek való jobb megfelelés mellett, a funkcionális légtérblokkokat is ideértve. A SESAR Közös Vállalkozásnak haladéktalanul felül kell vizsgálnia az eddig elvégzett munkát, és meg kell határozni, hogyan járulnak hozzá a SES végrehajtását elősegítő egyes fő eszközök az Unióval és a funkcionális légtérblokkokkal kapcsolatos, illetve a nemzeti teljesítménycélokhöz.

- A SESAR-technológiák alkalmazását bevált pozitív üzleti modell szerint kell végezni, amely hiteles biztonsági elemzést és olyan kedvező és hiteles költség-haszon elemzést tartalmaz, amelynek alapján egyeztetethetők és meghatározhatók a teljesítményjavítási szükségletek. Ha egy adott technológiáról nem állapítható meg, hogy az elősegíti-e az uniós szintű célok (a biztonsági célokat is ideértve) megvalósítását, illetve lehetővé tesz-e biztonságos és időszerű átmenetet, a kapcsolódó munkát le kell állítani.

- A SESAR-főterv megvalósításához valamennyi uniós tagállam teljes mértékű elkötelezettsége szükséges.

7.5.2 Megfelelő pénzügyi erőforrások időben történő biztosítása a SESAR program bevezetéséhez.

7.5.2.1 A SESAR program végrehajtása Európa egésze számára jelentős gazdasági, környezeti és stratégiai értéket teremt. A SESAR végrehajtásának 10 éves késedelme az EU-27 GDP-jének vonatkozásában több mint 150 milliárd EUR közvetlen veszteséget, valamint több mint 150 millió tonna CO₂-nak megfelelő energiahatékonysági veszteséget jelent.

7.5.2.2 Ugyanakkor a SESAR program alkalmazásához szükséges beruházás teljes összege meghaladja a 30 milliárd eurót, ezért komoly kihívást jelent a (légi és földi) SESAR-berendezések korai finanszírozása és felszerelése, ha mihamarabb el szeretnénk érni az új technológiák végrehajtásától várt teljesítménynövekedést.

7.5.2.3 A SESAR bevezetésének finanszírozása kapcsán felmerülő nehézségek abból adódnak, hogy az átállási időszakban a beruházások egy része nem jár közvetlen előnnyel: az új légi berendezésekbe beruházó légitársaságoknak ebből egészen addig nem származik előnyük, amíg a léginavigációs szolgáltatók is meg nem valósítják a megfelelő beruházást. Másrészt a léginavigációs szolgáltatók számára (amelyeknek korlátozott teljesítményű környezetbe kell befektetniük ahhoz, hogy előnyöket tudjanak biztosítani) az üzleti terv esetleg csak akkor lesz nyereséges, ha már nagyszámú légi járműben elhelyezték a berendezéseket. Végül előfordulhat, hogy egyes változások a hálózat egésze számára előnyösek és üzletileg jövedelmezők, ám olyan érintettektől kívánnak beruházásokat, akik számára ez nettó költség marad. Ebben az esetben támogatást kell rendelkezésre bocsátani.

7.5.2.4 Az EU által a program bevezetéséhez nyújtott összeget ezért a SESAR-technológia üzemeltetők (léginavigációs szolgáltatók, légtérhasználók, repülőterek) általi összehangolt és gyors bevezetésének elősegítésére kellene felhasználni. Ezenkívül a kutatást-fejlesztést és az innovációt célzó jövőbeli beruházások biztosítása érdekében a jelenlegi kutatási-fejlesztési időszakra előirányzott támogatásokkal összhangban a 2014 és 2020 közötti időszakra további forrásokra lesz szükség az ATM területén.

7.5.2.5 Az ATM-teljesítménycélok megvalósításához szükséges haladási ütem elérése érdekében a becslések szerint körülbelül 3 milliárd EUR összegű uniós támogatásra lenne szükség a SESAR program bevezetéséhez, amely összeget több, jelenleg egyeztetés tárgyát képező pénzügyi eszköz, például – többek között – saját ágazati források, uniós projektkötvények, garanciák, EBB-kölcsönök stb. együttes igénybevételével lehetne előteremteni. A 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozóan megállapítható, hogy:

hacsak nem különítünk el tényleges uniós forrásokat a SESAR program támogatására, nem valószínű, hogy a program időben végrehajtható.

7.5.3 Megfelelő irányítás létrehozása a SESAR program bevezetéséhez.

- A SESAR program bevezetésével megbízott független szerv létrehozása, egyetlen irányítási keretben összefogva a finanszírozást és az alkalmazást.

- Az alkalmazásért felelős szervnek ágazatorientált módon kell működnie, és a légtérhasználókból, a repülőterekből és a léginavigációs szolgáltatókból – a beruházási kockázatvállalók fő csoportjaiból – álló irányítási struktúrával kell rendelkeznie. A légi közlekedésben érdekelt további felekkel megfelelő konzultációt kell folytatni.
- A SESAR végrehajtási szakaszában folyamatosan és megfelelő formában konzultálni kell a légiközlekedési ágazatban dolgozó munkavállalók képviselőivel.
- A bevezetési szakaszban a (berendezéseket) gyártók szerepe elsődlegesen abból áll, hogy a SESAR programnak megfelelő berendezéseket értékesítsenek a légitársaságoknak, a repülőtereknek és a léginavigációs szolgáltatóknak. Ebből adódóan a SESAR Közös Vállalkozás jelenlegi irányításától eltérően a gyártókat nem kellene bevonni a SESAR bevezetésének irányításába, ezáltal elkerülhető lenne az érdeklődés.
- Biztosítani kell a SES-technológiák összehangolt alkalmazására irányuló európai koordinációt a kötelező hálózati célkitűzéseknek megfelelően. E feladat végrehajtása során az illetékes szerv támogatási célú ajánlásokat adhat ki.

7.6 Végül az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy a SESAR program csak akkor lesz képes ellátni a feladatát, ha a fenti bekezdésekben említett politikai és intézményi problémákat haladéktalanul megoldják, és rendelkezésre bocsátják a végrehajtáshoz szükséges köztámogatásokat.

8. Egységes uniós biztonsági szabályozó hatóság az EASA-rendszer alapján

8.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy a SES II csomag az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) rendszerének hatáskörét kiterjeszti az ATM uniós szintű biztonsági szabályozására, integrált megközelítést biztosítva ezáltal az ATM biztonsági szabályozásához, és uniós szintű, a „kaputól kapuig”-elképzelést tükröző felügyeletet.

8.2 Az EASA erős – például a nemzeti biztonsági ügynökségek teljesítményének vizsgálatára irányuló, az általános követelmények léginavigációs szolgáltatók általi betartását célzó – felügyeleti funkciói elősegítik a SES megvalósítását.

8.3 Noha az EGSZB támogatja ezt az elképzelést, úgy véli, elengedhetetlen, hogy szoros figyelemmel kísérjék az EASA ezen új jogköreinek gyakorlati végrehajtását. Fontos, hogy az EASA-nak az ATM-mel kapcsolatos biztonsági szabályai az

egységes európai égbolttal kapcsolatos meglévő szabályokra épüljenek ahelyett, hogy az ügynökség nagy terhet jelentő és biztonsági szempontból nem igazolható előírások bevezetésével megpróbálja újra feltalálni a spanyolviaszt.

8.4 Az EGSZB úgy véli, hogy rövid távon az EASA-nak az ATM-mel kapcsolatos biztonságügyi szabályozó tevékenységeihez technikai segítségként igénybe kellene venni az Eurocontrol erőforrásait és szakértelmét.

8.5 Végül az EGSZB ismét hangsúlyozza a már a polgári légiközlekedési balesetek és repülőesemények vizsgálatára és megelőzésére irányuló rendeletjavaslatról szóló TEN/416. számú véleményében is körvonalazott méltányossági alapú biztonsági kultúra („*just culture*”) fontosságát. A repülés biztonsága érdekében elengedhetetlen, hogy olyan jogi keretet biztosítsunk, amelyen belül a balesetekben és váratlan eseményekben érintett összes fél megoszthatja egymással tapasztalatait, és szabadon, bizalommal szólalhat meg. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy uniós szinten többet kell tenni azért, hogy valamennyi tagállam úgy módosítsa nemzeti büntetőjogi rendszerét, hogy azzal biztosítsa a méltányossági alapú biztonsági kultúrát. Az EGSZB különösen fontosnak tartja, hogy kidolgozzák e méltányossági alapú kultúra uniós chartáját.

9. Biztonság és emberi tényezők

A biztonság túlmutat a biztonsági előírásokon. A következőket is magában foglalja: emberi képességek, biztonságkultúra, kompetenciák és képzés, valamint csoporterőforrás-gazdálkodás.

Ebben az összefüggésben fontos

- a biztonsági kockázatok proaktív kezelésével kapcsolatban az emberi teljesítménynek – mindenekelőtt a kimerültség hatásainak – az elismerése,
- a szakemberek megfelelő kompetencia- és képzettségi szintjének biztosítása,
- annak elősegítése, hogy a szociális partnereket is bevonják minden szinten az egységes európai égbolt megvalósításába, továbbá
- egészséges biztonságkultúra felépítése, amely a biztonsági teljesítmény alapjaként egyesíti a nyitott jelentéstételt és a méltányossági alapú biztonsági kultúrát („*just culture*”).

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

474. PLENÁRIS ÜLÉS, 2011. SZEPTEMBER 21. ÉS 22.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Európa, a világ első számú turisztikai célpontja – az európai turizmus új politikai kerete”

(COM(2010) 352 végleges)

(2011/C 376/08)

Előadó: **Panagiotis GKOFAΣ**

2010. június 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európa, a világ első számú turisztikai célpontja – az európai turizmus új politikai kerete

COM(2010) 352 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2011. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 121 szavazattal 14 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Parlament számára készült, „Európa, a világ első számú turisztikai célpontja – az európai turizmus új politikai kerete” című európai bizottsági közleményt, és miközben hangsúlyozza, hogy bizonyos komoly hiányosságok ellenére az számos megvalósításra váró pozitív elemet tartalmaz, a következő javaslatokat teszi a fenti kezdeményezés megerősítése és gazdagítása céljából.

1.2 Tekintettel az európai idegenforgalmi ágazat szereplőinek (közigazgatási szervek, intézmények, szervezetek, szociális partnerek), szintjeinek (helyi, regionális, tagállami és európai), valamint területeinek (közlekedés, elszállásolás, kiegészítő szolgáltatásokra vonatkozó ajánlatok stb.) sokféleségére, a tervezett kezdeményezésekbe az ágazat valamennyi érintettjét be kellene vonni. Az EGSZB ezért ismételt felveti egy Európai Idegenforgalmi Ügynökség létrehozásának lehetőségét, amely az adatoknak az ismertett intézkedéseket támogató és erősítő hatékony nyomon követése révén egyesítené azokat az erőfeszítéseket, amelyek egy, az európai idegenforgalmi identitás diverzitását és pluralitását figyelembe vevő globális európai idegenforgalmi politika kialakítására irányulnak.

1.3 Az EGSZB megítélése szerint szükség van a következő intézkedések elfogadására és jelentőségük hangsúlyozására annak érdekében, hogy eleget lehessen tenni a közleményben felsorolt kihívásoknak, és meg lehessen valósítani a közleményben előirányzott konkrét intézkedéseket:

- mozgítsa elő egy olyan, az EU valamennyi nyelvén működő európai platform létrehozását, amelyen az utazóknak lehetőségük nyílna elektronikus úton megosztani észrevételeiket és benyomásait. Ez a turisták számára vonzóbbá teendő turisztikai termékek pontosabb értékelésének és kiaknázásának a célját szolgálná, amellet, hogy az új technológiák (elektronikus foglалás) használatát is elősegítené,
- vállalja, hogy a politikai keretnek az egyes területeken való végrehajtását tanulmányozza, szervezi és bátorítja, valamint ellát olyan elsőbbségi feladatokat, mint az Európán belüli turisztikai termékek népszerűsítése és az egész Európára kiterjedő szolgáltatások és infrastruktúrák előmozdítása, amennyiben például a már működő hatóságokat és a vállalatokat együttműködésre ösztönzi a szolgáltatások és az infrastruktúrák javítása érdekében (határidők kijelölésével),

- segítse elő az Európán belüli kapcsolatok javítását a közúti, vasúti, légi és part menti közlekedés révén, valamint a hírek interneten történő terjesztése révén, különös figyelmet fordítva a ritkán igénybe vett járatokra,
- ösztönözze az egészségügyi, gyógyászati és wellness-turizmust, valamint a tanulási célú turizmust, a kulturális turizmust, mindenekelőtt a regionális ünnepi játékokat és előadásokat (opera, színház, tánc, koncertek stb.), valamint a kulturális rendezvényeket, például kiállításokat, a konferenciautazásokat, a borászati és gasztronómiai célú, történelmi vagy vallási indíttatású turizmust, a vidéki vagy a tengerparti tartózkodást célzó idegenforgalmat, rámutatva a kulturális örökség és a gasztronómia értékeire és segít ezek fennmaradásában,
- bírja rá a nemzeti kormányokat, hogy támogassák az idegenforgalmi ágazatban a helyi társadalmi, környezeti, történelmi és kulturális hagyományokat tükröző kis- és mikrovállalkozásokat, az „all inclusive” csomagok jobb kezelése mellett,
- az idősek, a mozgáskorlátozottak és sajátos szükségletekkel rendelkezők számára támogassa az Európán belüli úti célok választását, az infrastruktúrák és a szolgáltatások javítása mellett jobban népszerűsítve a fenti utazóknak biztosított szolgáltatásokat,
- bátorítsa az Európán belüli úti célok népszerűsítésére a légitársaságnak szánt támogatási politikát, hogy ezek a járatok ne kerüljenek többé a fogyasztók számára az EU-n kívüli utaknál, valamint lépjen fel annak érdekében, hogy ezek az Európán belüli úti célok élvezzék a nagy utazásszervező társaságok támogatását is,
- népszerűsítse és reklámozza a biztonságot, mely más üdülőhelyekhez képest immáron általánosan szavatolt az EU-ban, legyen szó magáról az utazásról, az ott-tartózkodásról, a polgárok jogairól vagy az orvosi, gyógyszerészeti és kórházi ellátásról, vagy éppen a jogsegélyezésről,
- járuljon hozzá a turisztikai gazdasági ágazatra és annak összetevőire vonatkozó statisztikai nyomon követés és harmonizáció pontosabb rendszerének kidolgozásához, anélkül azonban, hogy ez további adminisztratív és bürokratikusan terhelje a vállalkozásokat és a polgárok számára,
- támogassa az uniós úti célokat népszerűsítő közös reklámkampány elindítását,
- képzéssel és stabil munkahelyekkel támogassa a professzionális szolgáltatások minőségét.

1.4 Az éghajlatváltozás által a turizmusra gyakorolt hatás tagállami szintű elemzésére, és az éghajlat-változási előrejelzések fényében a versenyképességi hatásokhoz való alkalmazkodást szolgáló, megfelelő intézkedések elfogadására van szükség.

1.5 Tovább kell fejleszteni a sajátos turisztikai formákat, így a szociális, kulturális, gasztronómiai turizmust, a falusi turizmust, vagy éppen a sport- és egészségügyi turizmust, az akadálymentes turizmust, továbbá a konferencia-, illetve vallási célú idegenforgalmat is, a kínálat diverzifikálását és a feltörekvő új piacok figyelembevételét célzó európai politika jegyében.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az olyan európai szintű projektek, mint a Calypso, bebizonyították az európai intézmények és a többi kormányzati szint, a szociális partnerek és az ágazati szervezetek közötti együttműködés hatékonyságát, továbbá azt, hogy ez az együttműködés kedvező szociális és gazdasági hatásokkal jár. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy tartsák fenn az ilyen jellegű kezdeményezésekkel kapcsolatos elkötelezettségüket, mindenekelőtt költségvetési téren.

1.7 A biztonsági igényeket egy pillanatra sem szem elől tévesztve megjegyzendő, hogy a Schengeni Egyezményben nem részes országokból kiinduló turizmus szempontjából tényleges nehézséget jelenthet a vízumkényszer. Ez nem egyszer az egyes tagállamok által túlzásba vitt bürokratikus eljárások eredménye. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon konkrét intézkedéseket ezen akadályok leküzdése érdekében.

1.8 Az EGSZB kéri a nemzeti kormányokat egy európai idegenforgalmi szakképzési bizonyítvány létrehozására, melyet az EU valamennyi országában elismernének. Az EGSZB szerint nemcsak az szükséges, hogy a turisztikai szakképzést Európában mindenütt elismerjék, hanem annak valódi idegenforgalmi szakembereket kell magas színvonalon képeznie az Európai Bizottság és a CEDEFOP iránymutatásainak megfelelően. Nemcsak a tanulmányi eredményeket és azok igazolását kell hangsúlyozni, hanem a vendéglátó-ipari tanulmányok felértékelésére is szükség van azoknak az egyetemi képzésbe való beillesztése révén, amennyiben egy ilyen átalakítás lehetségesnek mutatkozik. Az Európa 2020 stratégiának le kell fednie az idegenforgalmi ágazatot is az új munkahelyekhez szükséges új képességek és olyan egyéb tervezett kezdeményezések még pontosabb említésével, mint például a szakmai tapasztalat, illetve az informális és nemformális képzés elismerése, továbbá ki kell térnie arra, hogy a szakképzésről szóló, az EU oktatási miniszterei és a szociális partnerek által elfogadott bruggei nyilatkozat várhatóan milyen hatással lesz az idegenforgalmi ágazatra.

1.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a turizmus területén nem létezik egységes modell, valamint elismeri, hogy minden utazási célpontnak sajátos kívánalmai vannak, és eltérő piaci szegmensek számára bizonyul vonzóknak. Ennek következtében az idegenforgalmi politikának az egyes helyzetekhez alkalmazkodva (külső régiók, szárazföldi régiók, tengerparti, vidéki területek, szigetek, távol eső helyek stb.) kell figyelembe vennie ezeket a kötöttségeket.

1.10 A cél egy olyan, régiókra lebontott közös európai idegenforgalmi politikára vonatkozó stratégiai tervezés kidolgozása és végrehajtása, amely a fenntartható versenyképesség és a minőség erősítése mellett a fogyasztók magas szintű védelmét is biztosítja, miközben kiegészíti a tagállamok fellépéseit is. Minde mellett a tagállamok közti különbségek miatt mindegyik tagállam számára elő kell írni, hogy dolgozza ki a saját nemzeti idegenforgalmi politikájára vonatkozó stratégiai tervét, amely az egyes régiók által végrehajtandó konkrét intézkedéseket határozza meg, és legalább tíz évre vonatkozik.

1.11 Az EGSZB kéri a nemzeti kormányokat a szociális jellegű turisztikai termékeket sújtó helyi adók módosítására, valamint a hűa csökkentésére irányuló erőfeszítések megtételére, hogy ezek az adók vonzó környezetet hozzanak létre, hiszen a távolabbi cél a turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése és az azokhoz való hozzáférés megkönnyítése. Olyan,

minőségi turisztikai szolgáltatások nyújtására képes helyi infrastruktúrák és szolgáltatások biztosítására van szükség, amelyek javítják mind a helyi lakosok életminőségét, mind pedig a turisták számára nyújtott feltételeket.

1.12 Az EU-nak olyan kommunikációs stratégiára van szüksége, amely fenntartja az Európáról és annak idegenforgalmi ágazatáról meglévő pozitív képet, miközben a negatív reklám kérdését is kezeli.

1.13 Intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy az idegenforgalmi vállalkozásoknak ne kelljen a strukturális munkanélküliséggel szembesülniük, hogy ezáltal mind a foglalkoztatás minősége és stabilitása, mind pedig a vállalkozások jövedelmezősége javuljon.

1.14 Az Európai Bizottságnak még nagyobb erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy megismertesse a minőségi turizmus valódi jelentését, annak minden vetületével együtt: ez azt az élményt jelenti, amelyet a kultúra és a civilizáció remekműveivel való találkozás során érzett szellemi felüdülés és a testi felfrissülés együttese ad. Ezt a fellépést a régiók szintjén kell megtervezni, népszerűsítését és terjesztését pedig a régiók mellett tagállami és uniós szinten kell végezni.

1.15 Az EGSZB megjegyzi, hogy a közlemény nem utal egyértelműen az idegenforgalmi ágazatban a fogyasztói jogokra vonatkozó jogi keretre, és nem ad magyarázatot az 1990. június 13-i 90/314/EGK irányelv felülvizsgálatának elfogadhatatlan késlekedésére – az eredetileg 2010 végére ígért, majd az Európai Bizottság munkaprogramjában 2011 elejére beütemezett felülvizsgálati javaslatot máig nem tették közzé.

1.16 Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az európai szociális partnerek lendületet adtak egy európai idegenforgalmi szakpolitika kialakításának, emellett a véleményeiben kifejtett célok és értékek mentén továbbra is elkötelezetten közre kíván működni egy európai idegenforgalmi modell megvalósításában.

2. Bevezetés

2.1 Az új idegenforgalmi politika három fő célt határoz meg, amelyek az új keret gerincét adják. Ezek a következők:

- versenyképesség
- fenntarthatóság
- az idegenforgalom promóciója

Ha ez a három pillér megfelelő struktúrák és források révén erős támogatásban részesül, az egy kifejezetten egészséges és hasznos idegenforgalmi politika megfelelő alapját képezi majd.

2.2 Az Európai Bizottság rámutat néhány olyan, az elmúlt években megjelent vagy élesebbé vált kihívásra, amelyekkel az európai turisztikai ágazatnak szembe kell néznie. Ugyanakkor

ezek közül a legjelentősebbek nem változtak az évek során: az ágazat idényjellegű ingadozásai; az, hogy nem ismerik el fontos, növekvő gazdasági ágként; az ágazat munkavállalóinak bizonytalanok a munkakörülményei; nagymértékben jellemző a strukturális munkanélküliség; a kis- és középvállalkozások nem férnek hozzá az ágazat folyamatos átalakulásához és fejlődéséhez való alkalmazkodáshoz szükséges megfelelő pénzeszközökhöz; az ágazat innovációt igényel. Az Európai Bizottságnak feltétlenül szembe kell néznie ezekkel a kihívásokkal. Az EGSZB számos véleményében hangsúlyozta, hogy ezeket a kihívásokat megfelelő intézkedések révén meg kell oldani. ⁽¹⁾

2.3 A turizmus döntő jelentőséggel bíró tevékenység, hatása rendkívül pozitív az európai gazdasági fellendülésre, a fenntartható fejlődésre és a foglalkoztatásra. Az európai polgárok életének fontos részét képezi.

2.4 2008 óta negatív hatások érték a turisztikai szolgáltatások iránti keresletet. Ugyanakkor, ha meg kívánja őrizni a világ első turisztikai célpontjaként betöltött helyét és hasznát akar húzni régióinak gazdagságából és sokféleségéből, Európának közös idegenforgalmi politikát kell kidolgoznia.

2.5 Amennyiben az Európai Bizottság a turizmus versenyképességét és fenntartható növekedésre való képességét megerősítő új intézkedési keretet kíván előmozdítani, akkor az EGSZB szerint pontosítania kell javaslatait, és el kell ismernie, hogy minden egyes országnak saját turisztikai modellt és dinamikát kell kifejlesztenie. Tekintettel az idegenforgalmi ágazat országokon átívelő természetére, egyértelműen igény van az idegenforgalmi politika uniós szintű keretéről, mely továbbra is teljes rugalmasságot biztosít a tagállamoknak abban, hogy saját nemzeti politikáikat kialakítsák. Meg kell értenünk, hogy az EU egyik pontján bekövetkező esemény következményekkel járhat turisztikai szempontból egy másik uniós országban.

2.6 Az Európa déli részén fekvő országokat például nem érintette a vulkánihamufelhő-képződés miatt 2010 tavaszán elrendelt európai légtérzárás, viszont az idegenforgalmi tevékenység ott is gyengült a gazdasági hírek miatt, amelyek elvették az utazók kedvét attól, hogy úti célként őket válasszák.

2.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai idegenforgalmi ágazatra vonatkozó politikai keretnek a különféle érdekelt felek jogait és kötelezettségeit lefektető világos jogi kereten kell alapulnia, amelyről a közlemény említést sem tesz, és amelyhez az 1990. június 13-i 90/314/EGK irányelv eredetileg 2010 végére ígért, majd az Európai Bizottság munkaprogramjában 2011 elejére beütemezett felülvizsgálata különösen fontos. A felülvizsgálatra vonatkozó javaslatot máig nem tették közzé, annak ellenére, hogy az irányelv teljesen elavult. Ez a késedelem védelem nélkül hagyja a fogyasztókat, aláássa a bizalmukat és akadályozza a turizmus fejlődését. A felülvizsgálat alapvető eleme annak a jogi keretnek, amely ahhoz szükséges, hogy a Szerződés által e területen az EU-ra ruházott új hatáskörök konkrét tartalommal töltsödjének fel.

⁽¹⁾ HL C 32., 2004.2.5., 1. o.

3. Részletes megjegyzések

3.1 Az Európai Uniónak elő kell segítenie és támogatnia kell egy olyan határozott politika megfogalmazását, amely a növekedés gyorsítása mellett megteremti annak feltételeit, hogy Európa vonzereje erősödjön. A konkrét fellépésekkel párosuló közös tervezés kidolgozása nem tartozhat többé az Európai Bizottság egyedüli hatáskörébe, és végrehajtását nem végezheti el egy egyedüli szerv, hanem egy olyan pontosan meghatározott és a közhelyeket mellőző politikát feltételez, amely a turizmus valamennyi szereplője számára biztosítja a részvétel és a tagság lehetőségét, beleértve a turisztikai szakmai szervezeteket és az ágazat egyéni szereplőit, az ágazati szakszervezeteket, valamint a regionális és nemzeti idegenforgalmi hivatalokat is. Ilyen téren az európai intézményeknek nyújtott segítség révén fontos szerepet játszhat egy Európai Idegenforgalmi Hivatal, amelynek létrehozását az EGSZB korábbi véleményeiben már javasolta.

3.2 Létfontosságúnak tartjuk, hogy az Európai Bizottság és a többi uniós intézmény az intelligens szabályozás elvét alkalmazva elérje, hogy minden uniós jogalkotási javaslat megfelelő hatásvizsgálatot tartalmazzon a javasolt intézkedéseknek az idegenforgalmi ágazatra gyakorolt hatása tekintetében. A javasolt idegenforgalmi cselekvési keretben nincs utalás arra az igényre, hogy az ágazatra gyakorolt hatás felmérése érdekében megfelelő hatásvizsgálatokat végezzenek minden olyan esetben, amikor új uniós jogalkotási javaslat kerül nyilvánosságra. Ez számos esetben, például a javasolt élelmiszer-címkézési, illetve az utazók és a fogyasztók jogait érintő szabályozás esetében különösen fontos.

3.3 A turizmus kérdését nem független politikaként kell kezelni, hanem olyan horizontális kérdéskörként, amelyet befolyásolnak a különböző uniós szakpolitikák, így a közlekedés-, az oktatás-, a kutatás- és az innovációs politika, valamint az éghajlatváltozással, az egészséges piaccal, a biztonsággal, a fogyasztókkal stb. foglalkozó szakpolitikák is. Az idegenforgalmi politika így valójában nem csak a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság alá tartozik, hanem az összes uniós szakpolitikával együtt kell vizsgálni.

3.4 A turisztikai szolgáltatások népszerűsítése és fejlesztése jelenlegi formájában koordináció és szervezethez nélkül megvégeztethető EU-szerte, ami az utazni szándékozó polgárok számára nehézségeket okoz. Az EU egész területét lefedő utazásba kezdeni a tömegközlekedési eszközöket használva merész vállalkozásnak bizonyulhat, amely a legkülönfélébb vasúti, komp- és autóbusz-menetrendek közötti bűvészkedést teszi szükségessé, és nem biztosítja a nyugodt időtöltést sem.

3.5 Az idegenforgalmi iparág az egyre növekvő számú turistát vonzó feltörekvő vagy fejlődő országok részéről egyre élesebb versennyel néz szembe. Ahhoz, hogy versenyben maradjon, Európának fenntartható politikát kell felmutatnia és **hangsúlyt kell helyeznie számos előnyére**, így a biztonság is, melyet szavatolni képes:

- a társadalomban és a természeti környezetben,
- a megbízható közlekedés és utazás során,
- egy minden szinten biztonságos ott-tartózkodás során,
- biztonságos tranzakciók során, legyen szó banki, kereskedelmi vagy egyéb műveletekről,
- az egészségügyi és higiéniai viszonyok terén,

- az orvosi ellátás terén,
- a jogi és biztonsági szolgáltatásokban,
- a mozgáskorlátozott vagy különleges szükségletű személyek számára biztosított hozzáférési lehetőségek és infrastruktúrák szintjén,
- az egészségügyi ellátás szintjén,
- a minőség szempontjából,
- a közvetlen és közvetett személyi szolgáltatások szakmai profizmusa és minősége alapján,
- az állampolgári jogok tekintetében.

3.6 Úgy mond gyakran megelégedünk arról, hogy amikor az EU-ban turistáskodunk, egyben olyan elemi szolgáltatásokat is élvezünk, mint a mindenhol biztonsággal iható vizet, a megbetegedés kockázata nélkül fogyasztható ételeket, a kíséret nélküli utazás lehetőségét. Ezért népszerűsíteniük kell ezeket a banálisnak tűnő előnyöket, melyeket az EU a turisták számára nyújt. Ezeket a versenyelőnyöket különösen hangsúlyosan meg kell jeleníteni, hiszen a látogatók számára a biztonság olyan érzetet sugallják, amelyet gyakorlatilag a világméretű turizmus egyetlen kiemelt utazási célpontján sem tudnak biztosítani, az üdülési helyszín kiválasztásában és népszerűsítésében ugyanakkor versenyelőnyt jelentenek.

3.7 Európának tovább kell fejlesztenie és meg kell erősítenie a világ turisztikai piacain róla kialakult képet, valamint bátorítani kell a Kínával, Oroszországgal, Indiával, Brazíliával, Japánnal, az Egyesült Államokkal és a földközi tengeri országokkal való együttműködést. Ahhoz, hogy ez a fellépés lehetővé váljon, ösztönözni kell ugyanakkor a vállalkozó szellemet és az innovációt is, valamint javítani kell a termékajánlat minőségén, hogy a szolgáltatásaink és infrastruktúránk felvehessek a versenyt a nemzetközi versenytársakkal. A turisztikai szolgáltatások kínálatának szélesítése és erősítése által csökkenteni kell az idegenforgalom idényjellegét és a kereslet nagymértékű ingadozását. Az EU-nak javítania és – az Unió teljes területén elfogadott közös szakképzési bizonyítványok kiadásával – igazolnia is kell a vendéglátóipar valamennyi résztvevőjének szakmai hozzáértését, külön hangsúlyozva a szakképzés eredményeit és azok ellenőrzését. Ezek a közös és Unió-szerte elismert bizonyítványok mind a vállalkozások, mind pedig a munkavállalók számára hasznosnak bizonyulnak majd az EU egész területén.

3.8 A jelenlegi adatgyűjtési és -elemzési módszerek nem kielégítőek. Az összegyűjtött adatok hiányosságaiból adódóan helytelen vagy nem kielégítő döntések születnek a stratégiák meghatározása során. Ezzel kapcsolatban a dokumentum aláhúzza a turizmusra vonatkozó statisztikák és elemzések fontosságát. Az Európai Bizottság a turizmusra vonatkozó jobb európai szintű társadalmi-gazdasági tudásalap kialakítása érdekében létfontosságúnak tekinti ezt a kérdést. A strukturált statisztikai adatgyűjtés nem pusztán a megfelelő tájékoztatást és az ésszerű döntések meghozatalát teszi majd lehetővé, hanem ösztönözni fogja a kutatók közötti interdiszciplináris együttműködést és vélemény-, illetve tapasztalatcserét is. Feltétlenül javítani kell a statisztikai módszereken, ugyanakkor magától értetődik, hogy az adatgyűjtés nem járhat további adminisztratív terhekkel (bürokráciával) a vállalkozások és a polgárok számára.

3.9 Az uniós tagállamok több mint fele rendelkezik ún. idegenforgalmi szatellit számlával (TSA-val), amely rendkívül hatékony eszköznek bizonyult. Az Európai Bizottságnak meg kell találnia a módját, hogy ösztönözze a fennmaradó országokat a módszer átvételére és segítse őket ebben, ami egyben a részletes teljesítmények összehasonlító elemzését is megkönnyíti majd. Ez rendkívül fontos, tekintettel a turizmust érintő trendek és viselkedésminták Európában jelenleg tapasztalt jelentős változásaira.

3.10 Az európai turizmus varázsszava a sokféleség. Az egyes európai országokban a turistára váró élmények széles tárháza további vonzerőt jelent az odalátogatók számára. A kulturális örökség, a természeti környezet, a gasztronómia, a borok és a történelem gazdagsága minden egyes országban más és más érzéseket kelt az odalátogatókban. E különbségek fenntartása nagy jelentőséggel bír, és első számú érvként jelentkezik Európa turisztikai népszerűsítésekor a világ többi részén.

3.11 Mivel az idegenforgalmi ágazat vállalkozásainak nagy részét a kis- és középvállalkozások alkotják, ki kell aknázni azok dinamizmusát, és támogatni kell vállalkozói tevékenységük fejlesztését, figyelembe véve azt a hozzájárulást, amelyet a kulturális örökség megőrzése és a helyi társadalmak fejlesztése tekintetében nyújtanak. Ezek a vállalkozások szívják fel a munkanélküliek alaprétegét (a gazdasági migránsokat, a képzetlen munkaerőt), és elismerésre méltó mértékben csökkentik a munkanélküliséget azáltal, hogy az aktív népesség jelentős részét foglalkoztatják, és ezzel mellesleg a társadalmi kirekesztés csökkenését is előidézik. A magánszférának részt kell vennie az idegenforgalmi reklámtevékenységben és a foglalkoztatás támogatásában, emellett pedig segíteni kell az ágazatban tevékenykedő vállalkozások közötti hálózatok kialakítását.

3.12 Az idegenforgalmi politikát szakterületeket átfogó jelleg jellemzi. Nagymértékben befolyásolja a közlekedéspolitikát (az utasok jogai és biztonsága és a közlekedés minősége), az állami támogatásokat, a belső piacot (a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadsága az idegenforgalom terén, a szolgáltatások minőségének javítása, az elektronikus kereskedelem fejlesztése) vagy akár – gyakran negatív hatásokkal – az adópolitikát is (a belső piac zökkenőmentes működésének adójellegű akadályai, az idegenforgalmi ágazat kis- és középvállalkozásaival szembeni adóügyi elbánás, adókedvezmények). Az ágazatnak tehát egy célzott pénzügyi fellépés révén támogatásra van szüksége, és fordítva, az idegenforgalmi vállalkozásoknak is kötelezettséget kell vállalniuk, hogy beruházások révén megszilárdítják és növelik a foglalkoztatást.

3.13 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a tagországok közötti idegenforgalmi cserekapcsolatokat javító és erősítő mechanizmus előmozdítása szükséges, amely, főként holt szezonban, lehetővé tenné az utazást különösen bizonyos csoportok, köztük a fiatalok számára (akikre vonatkozóan egyébként az iskolai szünidők időzítésének egyeztetésére lenne szükség), az idősek számára, valamint a mozgáskorlátozottak és az alacsony jövedelmű családok számára. Azok a tagállamok, amelyek gazdasága nem az idegenforgalomra épül, támogassák azokat, amelyeké viszont igen, azzal, hogy állampolgáraik körében népszerűsítik az Európán belüli úti célokat. Az európai légitársaságoknak meg kell érteniük, hogy azzal nem mozdítják elő a turizmust és a belső piacot, hogy az Észak-Európában élőknek gyakran olcsóbban kínálnak repülőjegyet Ázsiába, mint Délkelet-Európába.

3.14 Az EGSZB szerint ideje újító jellegű közös szakpolitikát megfogalmazni, hogy az idősek és a nyugdíjasok számára, akiknek aránya 2020-ra a várakozások szerint a lakosság 20 %-át képviseli, testre szabott és vonzó turisztikai terméket kínálhassunk, csakúgy mint a fogyatékkal élők, a sajátos szükségletekkel rendelkezők és a mozgáskorlátozottak számára is, akiknek számát nemrég 127 millióra becsülték. Különleges képzést kell nyújtani a fenti társadalmi csoportok igényeinek kielégítését illetően. Mivel a népességen belül ennek a csoportnak a tagjai gyakran egyszerűen rendelkeznek kellő vásárlóerővel, kulturális érdeklődéssel és szabadidővel, valamint komoly piaci potenciált is jelentenek, fontos, hogy az EU különös hangsúlyt fektessen a velük kapcsolatos közös politika előmozdítására, és segítse őket jogaik elnyerésében az idegenforgalmi ágazatban, hogy mindenfajta diszkrimináció nélkül élvezhessék a turizmusban való részvételt. Ezt az erőfeszítést azonban a magánszektor erőfeszítéseinek is ki kell egészítenie, biztosítva, hogy e piac igényeinek kielégítésére is megteremtődjön a megfelelő infrastruktúra.

3.15 Az EGSZB meggyőződése, hogy a nemzetközi szintű együttműködés ösztönzésére van szükség, különösen az EU számára fontos piacokon. Meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy a közös európai vízum kibocsátása egyszerűbbé váljon, hogy egyre többen érkezzenek olyan országokból, amelyek nem részesei a Schengeni Megállapodásnak. A turistáknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az EU országai között utazhassanak, és ennek érdekében egyszerűsíteni kell a rendeleteket és az irányelveket.

3.16 A régiók szintjén európai turisztikai termékként még jobban népszerűsíteni kell a kulturális útvonalakat, a kortárs kulturális örökséget, a természetvédelmi területeket, vagy a hagyományos épületek és vállalkozások megővését és hasznosítását, az egészségügyi és wellness- vagy gyógyturizmust, az oktatási, a borászati és gasztronómiai, a történelmi vagy a vallási célú turizmust, a falusi és a tengeri turizmust; ki kell aknázni és ápolni kell a kulturális hagyományokat és a gasztronómiát (a régió történelméhez közvetlenül kapcsolódó hagyományos éttermek és vállalkozások révén), valamint a víz alatti kulturális örökséget. Nem az ágyak számának a növelésére van minden esetben szükség, hanem inkább a létesítmények szolgáltatásai és infrastruktúrái minőségének javításába kell beruházni, olyan, újfajta és innovatív ajánlatokba, mint például a gyógyászati vagy wellness-központok. Az Európai Bizottság javaslatának egyetlen bekezdése sem utal arra, hogy miként lehetne a fenti fellépéseket megvalósítani, és nem jelöl ki sem prioritásokat és – ennek következtében – az ezek megvalósítására az egyes tagállamokban szolgáló, a régiókat is figyelembe vevő terveket sem, amelyek révén ezek a fellépések egy európai idegenforgalmi politikává állnának össze. Nem ír elő közös népszerűsítő reklámtevékenységet sem, holott erre a kezdeményezésre valóban szükség lenne.

3.17 Az EGSZB egyetért az „európai kulturális örökség” cím létrehozásával, és javaslatot tesz az „európai gasztronómiai örökség” cím létrehozására, amely más kezdeményezésekkel – köztük az Európai Örökség Napjaival és az Európai Unió Kulturális Öröksége díjjal – párhuzamosan elindítaná a vendéglátóhelyek értékelését, és azokat a különböző nemzeti és európai programok megfelelő alkalmazása mellett egy közös és összehangolt eljárás keretében „csillagokkal” minősítené és hitelesítené. Ezenfelül az EGSZB javasolja, hogy az EU-ban harmonizálják a szállodák csillagokkal történő minősítési rendszerét és

hitelesítését. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy továbbra is tartsa meg az Európai Idegenforgalmi Fórumot, amely az ágazat szereplői, a területért felelős tagállami tisztviselők, a regionális és helyi önkormányzatok, valamint a szociális partnerek számára lehetőséget nyújt a találkozásra és az elemzésre, és ezzel egy olyan európai idegenforgalmi identitás kialakítására, amely figyelembe veszi a diverzitást és a pluralitást.

3.18 A keret az európai minőségi turizmus brand-ként való fejlesztését és a „minőségi turizmus”-címké kialakítását is javasolja. Ehhez az egész ágazatban a minőségi normák fejlesztésére van szükség, ami támogatásra érdemes. A minőséget szavatoló címke bevezetését megfelelő finanszírozási mechanizmusokkal is támogatni kell, amelyek lehetővé teszik az ágazat szereplői számára, hogy beruházásokkal javítsák termékkínálatukat és színvonalasabbá tegyék infrastruktúrájukat és szolgáltatásaikat, illetve hogy képzésben, átképzésben részesítsék alkalmazottait.

3.19 A gasztronómia, a vendéglátás és az idegenforgalom összekapcsolása a minőségi idegenforgalmi kínálat szempontjából eredeti elképzelés, mivel a turistákat közvetlenül megismerteti az egyes tagállamok gasztronómiai kultúrájával, akik ezáltal különbséget tudnak tenni a különböző szolgáltatások között. Egyre többen vannak, akik a gasztronómiai élményszerzéstől vezérelve utaznak az EU-ban. A konyhaművészet ekképpen az európai élelmiszerek és az étkezési élmények promóciós eszközévé válik. Feltétlenül népszerűsíteni kell az élelmiszereket, az italokat, a recepteket, valamint az „étel- és bortúra-útvonalakat”, és ennek érdekében támogatni kell az összehangolt együttműködéseket, amelyek hozzáadott értéket képviselő alternatív formákat kínálnak az idegenforgalom és a táplálkozás közötti kapcsolat erősítésére.

3.20 Az **idegenforgalmi ágazatban dolgozók képzése** nyilvánvalóan komoly befektetést jelent az európai turisztikai ágazat, különösen a kkv-k számára. Az új technológiák és munkamódszerek bevezetése igényt teremtett a szakképzett munkaerőre. Az idegenforgalmi területen dolgozók szakmai alap- és továbbképzését szolgáló, más ágazatokban már működő uniós programok kiterjesztése öröndetes intézkedés, amely várhatóan elősegíti az ágazatban alkalmazott új technológiákhoz való alkalmazkodást. A nemzeti képzési rendszerekben létező bizonyítványok mintájára a közös követelmények alapján elért tanulmányi eredményeken alapuló európai szakképesítési bizonyítványt kell kialakítani, amelyet a nemzeti és helyi vizsgaközpontok révén függetlenül és önállóan lehet kiállítani. Az idegenforgalmi ágazatban kötelezővé kell tenni, hogy a dolgozók szakképesítési bizonyítvánnyal tanúsított oktatásban részesüljenek. Az EGSZB rámutat az EU-ban folyó szakképzésről szóló bruggei nyilatkozat jelentőségére az idegenforgalmi ágazatban folyó képzés szempontjából. Mivel stabil és minőségi munkalehetőséget nyújt, ez az oktatás különösen vonzó lesz.

3.21 Az idegenforgalomban foglalkoztatottak számára a viselkedési kódexszel kapcsolatosan nyújtott képzés és fejlesztés – a kulturális sajátosságok figyelembevétele mellett – kötelezően magában foglalja az idegen nyelvek oktatását és az Európai Bizottság, valamint a CEDEFOP irányvonalainak megfelelő szakképesítési bizonyítvány kiállítását is. Külön figyelmet kell fordítani a kulturális örökséget közvetlenül érintő idegenforgalmi szakmákra, így az idegenvezetőkre, akiknek diplomával kell rendelkezniük, a helyi hatóságok által kiállított igazolást

szerezvén bizonyítaniuk kell képességüket a kulturális örökség értékeinek bemutatására, ismerniük kell az általuk – akár időszakos – munkavállalásra kiválasztott régió műemlékeit, valamint ismerniük kell a helyben használatos nyelvet, csakúgy mint az általuk vezetett turisták nyelvét is, ahogyan azt az 1975 előtti időszakokra a CEN szabvány (a 2003-ban kiadott EN 13809 szabvány) lefektette, valamint azt követően a 75/368/EK és a 92/51/EK irányelv kimondja. A szóban forgó igazolásnak az idegenforgalommal kapcsolatos valamennyi szakmára vonatkoznia kell, így a felszolgálókra, szakácsokra, animátorokra és általában minden, a turistákkal érintkezésbe lépő személyre.

3.22 Az EGSZB véleménye szerint komolyan figyelembe kell venni, hogy a sok tagállamban számos vállalkozás által alkalmazott „all inclusive” árpolitika végül az elvárttal merőben ellentétes eredményeket hozott: sajnálatos módon leginkább azt tapasztalhatjuk, hogy az „all inclusive” üdülőklubok és a nagy szállodai létesítmények modellje csak elmélyítette azokat a problémákat, amelyekkel a közelükben működő kis- és középvállalkozások szembesülnek az adott régiókban.

3.23 A kíméletlen feltételek, amelyek mellett a verseny egyrészt a nagy külföldi utazásszervezők, másrészt azok között a szállodák között folyik, amelyek létesítményeik feltöltése érdekében csomagárakat vezetnek be, a szolgáltatások minőségének romlását eredményezték, aminek egyik következménye az lett, hogy egyes turisztikai régióknak rossz híre kelt külföldön. E nyomás hatására a kis- és középvállalkozások kénytelenek az általuk viselt költségeknél alacsonyabb árakkal dolgozni, olyannyira, hogy kénytelenek bezárni, vagy rendkívül nehéz helyzetbe kerülnek.

3.24 Nem kell kategorikusan elutasítani az „all inclusive” árak rendszerét, hiszen az talán kielégíti az idegenforgalmi kereslet egy bizonyos szegmensének elvárásait, arra viszont – akárcsak a többi idegenforgalmi termék esetén – szükség van, hogy azt legális és ellenőrzött módon, a többi ajánlattal tisztességesen versenyezve, saját forrásból, állami támogatás nélkül alkalmazzák. Az idegenforgalmi bevételek minél szélesebb körben való szétoztatására van szükség, hogy a fejlődés a csillagokban szép szálloda környékét is elérje. A vendégnek választási lehetőséget kell hagyni, hogy pénzét a szállodán belül vagy azon kívül költse el. Mindazonáltal ez egyike a kevés piaci szegmensnek, amely a hagyományos utazásszervezési üzletágon belül mutatkozó visszaesés dacára növekedést produkált az elmúlt években. Bár soha nem szabad engedni a minőségi követelményekből, értékelendő, hogy teljes üdülőhelyek voltak képesek évek során ennek a piacnak a továbbfejlesztésére. Arra van szükség, hogy eljussunk az „all inclusive” piac egy olyan, világos definíciójához, amely minőségi termékre utal, kiszűrve azokat a gyenge minőségű termékeket és szolgáltatásokat, amelyeket az „all inclusive” kínálatok mögé bújva értékesítenek.

3.25 A **turizmus idényjellege**, amit a túlságosan is júliusra és augusztusra koncentrálódó turisztikai kereslet idéz elő, gátolja az ágazat fejlesztési lehetőségeit, és megakadályozza, hogy hatásuk az egész gazdaságba begyűrűzzön; így a szezonális kihat a jövedelemáramlásokra, és azt eredményezi, hogy a meglévő létesítményeket és a személyzetet nem használják ki optimálisan. Azok az intézkedések, amelyek a személyzet alkalmazhatóságának javítására, valamint az infrastruktúra holt-szezon alatti rentabilitására irányulnak, segítenek majd abban,

hogy aktívabb és termelékenyebb emberierőforrás-potenciál alakuljon ki, míg annak összehangolása, hogy a népesség egyes csoportjai vagy az iskolák a főszezonon kívül is használják az infrastruktúrákat, jóval meghosszabbítja a turisztikai idényt, ami számos előnnyel jár. Az idényjelleg mérsékléséhez nagymértékben hozzájárulna, ha megfelelő ösztönző intézkedések segítségével a közalkalmazottak szabadságolási időszakát egy adott év során egyenletesebben osztanák el. Ha növelnék a meglévő idegenforgalmi infrastruktúrák és az emberi erőforrások kihasználtságát a holt szezonban, az lehetőséget biztosítana a vállalkozásoknak arra, hogy a stabilabb és kezdeményezőbb munkaerőre támaszkodva jobban hasznosíthassák létesítményeiket, és növelhessék termelékenységüket. Az EGSZB üdvözli, hogy a „Calypso” kezdeményezéssel az első lépést már megtették ebbe az irányba, és sürgeti az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy a társadalomra és az idegenforgalmi ágazatra gyakorolt kedvező hatása miatt – mindenekelőtt költségvetési kötelezettségvállalásokkal – ösztönözze ennek a kezdeményezésnek a kibontakozását.

3.26 Az EGSZB szerint az idegenforgalom a természeti környezet szempontjából is fontos, és minden okunk megvan arra, hogy védjük és rámutassunk értékeire. A turizmus sem a természeti látványosságokat nem teszi tönkre, sem a természeti folyamatokat nem változtatja meg, azonban megfelelő ütemezéssel és helyes idegenforgalmi politika végrehajtásával kell párosulnia. A turizmusnak köszönhető, hogy korábban mindenki által messziről elkerült egész városnegyedek – csupán két példát említve: a londoni Docklands városrésze vagy Barcelonának a kikötő melletti tengerparti része – kerültek a figyelem középpontjába és kaptak új értéket, és ezáltal emberek milliói jutottak munkához az Európai Unióban.

3.27 Hosszabb távon az Európai Bizottság helyesen ismeri fel, hogy az éghajlatváltozás támasztotta kihívás az utazási és szállodai üzletág átfogó modellváltásához fog vezetni. Az ágazati szereplők már most érzékelik azt a paradigmaváltást, amely a turisztikai termékek kialakításában, csomagga kapcsolatában és értékesítésében jelentkezik. Ennek lényege a környezet-tudatosabb gyakorlat felé történő elmozdulás. Tagállami szinten arra van szükség, hogy megkezdődjön az éghajlatváltozás turizmusra gyakorolt hatásának elemzése, és az éghajlat-változási előrejelzések fényében a versenyképességi hatásokhoz való alkalmazkodást szolgáló, megfelelő intézkedéseket fogadjanak el.

3.28 Azok az intézkedések, amelyeket az Európai Bizottság a turisztikai termékek diverzifikálása céljából tervez, figyelembe veszik a turizmus mint az emberekre és változatos igényeikre azonnal reagáló iparág sajátos dinamikáját. A turizmus eredeti formáinak támogatása és azok rendszeres népszerűsítése automatikusan az egyes régiók helyi természeti jellegzetességeinek és versenyelőnyeinek jobb kiaknázásával jár.

3.29 Az EU-nak emellett azonban a szociális jellegű, valamint a területi kohéziót és annak megőrzését érintő problémákra is megoldást kell találnia.

3.30 Végül pedig **azok az intézkedések, amelyek célja az, hogy az EU anyagi forrásait szélesebb körben mozgósítsák** az idegenforgalom fejlesztésére, felszabadítják az ágazat potenciálját, mivel általuk azok a régiók lépnek elő elsődleges fontosságúvá, amelyek gazdaságában az ipar leépülése tapasztalható, ám az idegenforgalom területén jó kilátásokkal rendelkeznek.

3.31 A gazdasági fejlődés szempontjából katalizátorszerepet betöltő tengeri és tengerparti turizmus kiemelkedő jelentőségű. Az EU integrált tengerpolitikájának keretében intézkedéseket kell végrehajtani e terület fejlődésének elősegítésére. Az idegenforgalom irányába elmozduló gazdasági diverzifikációt számos olyan part menti övezet tekinti prioritásnak, amelyben a – főként a halászhoz és a hajógyártáshoz, a mezőgazdasághoz és a bányászathoz kötődő – gazdasági tevékenységek hanyatlása a bevételek csökkenését és a munkanélküliség fokozódását eredményezte. A turisztikai ágazat vállalkozásai, különösen a kis- és mikrovállalkozások gyakran a tengerparti és hasonló területeken tevékenykednek, és ezért nem csupán gazdasági és társadalmi szerepük van, hanem a múltba visszanyúló történelmi hagyományt is jelentenek: egyes uniós tagországokban több mint fél évszázados múltra tekintenek vissza, és így a helyi lakosság számára a kulturális örökség megtestesítői. Ennek alapján, az uniós rendeletek tiszteletben tartása mellett és fellépéseinket a fenti családi vállalkozások alapításának helyet adó különböző települések kulturális örökségére, minőségére és történelmére összpontosítva igazolhatónak látszik az, ha ezek fenntartását célzó kezdeményezésekre teszünk javaslatot ott, ahol működnek ilyen családi vállalkozások.

3.32 Az EU-nak figyelmet kell fordítania arra, hogy tagállamairól milyen üzenetek jelennek meg, mivel a harmadik országokból érkező potenciális turisták körében kedvezőtlen kép alakulhat ki, és így elbizonytalanodhatnak azzal kapcsolatban, hogy idelátogassanak-e, ez pedig nagymértékben lerontja a turisztikai népszerűsítés révén elért eredményeket. Fontos, hogy az Unió különleges válságkommunikációs csoportot hozzon létre az európai idegenforgalom területén, és előírja, hogy az Unió minden országa hozzon létre és működtessen egy ilyen csoportot.

3.33 Európának – csakúgy, mint a tagállamoknak – olyan idegenforgalmi politikát kell folytatnia, amely maradéktalanul figyelembe veszi a strukturális változásokat, és egyrészt a strukturális munkanélküliség enyhítésére szolgáló intézkedések alkalmazásával, másrészt az idegenforgalmi beruházások hatékony elosztásának elősegítésével válaszol azokra.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata

(COM(2011) 78 végleges)

(2011/C 376/09)

Előadó: **Ronny LANNOO**

2011. február 23-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata

COM(2011) 78 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2011. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 155 szavazattal 3 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy a felülvizsgált kisvállalkozói intézkedéscsomagban (SBA) számos, az EGSZB által javasolt intézkedést átvettek. Elismeri, hogy a kkv-kat⁽¹⁾ és a mikrovállalkozásokat már évek óta jobban figyelembe veszik az európai uniós dokumentumok kidolgozása során. Tudatában van annak is, hogy a Parlament és a tagállamok támogatják e vállalkozások szükségleteinek eredményesebb tekintetbevételét. Az SBA jelentős fordulatot képvisel az európai mentalitásban, ugyanis az állami hatóságok, az önkormányzatok, a gazdasági és szociális partnerek, valamint a kkv-k és a mikrovállalkozások képviselői szervei között partneri irányítást kíván kialakítani.

1.2 Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata új, meghatározó lépést jelent a kkv-k, és különösen a mikrovállalkozások politikai elismerésében. Az EGSZB először is kéri az Európai Bizottságot, a Parlamentet és a Tanácsot, valamint a tagállamokat és a régiókat, hogy a „Gondolkozz előbb kicsiben!” alapelvet helyezték az európai, nemzeti és területi döntéshozatal középpontjába. Javasolja továbbá a tagállamoknak és a régióknak, hogy tegyék ezt az elvet kkv-szaktitikáik, illetve gazdasági és iparpolitikáik alapjává. Végül úgy ítéli meg, hogy az SBA kötelezőbb érvényű formát kellene, hogy öltsön, különösen az európai uniós intézmények számára.

1.3 A felülvizsgált SBA jól mutatja, hogy a kis- és középvállalkozásoknak egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak. A kisvállalkozói intézkedéscsomag, valamint a „Gondolkozz előbb kicsiben!” elv végrehajtása azonban eltérő szintű az egyes tagállamokban, egyes esetekben pedig nem is került rá sor. Ugyanez igaz a közösségi jogalkotási és döntéshozatali folyamat tekintetében is.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti kkv-megbízottak (SME Envoy) kinevezése minden bizonnyal hozzájárul ahhoz, hogy a tagállamok könnyebben hajtsák végre az SBA-t. Az EGSZB azt javasolja, hogy a régiók szintjén is nevezzenek ki kkv-megbízottakat.

1.5 Az EGSZB üdvözlí a többéves pénzügyi kerettervezet azon javaslatait, melyek egy „kkv-k versenyképessége” program létrehozására irányulnak, valamint a kkv-kra vonatkozó intézkedéseket a 2013 utáni időszakra vonatkozó legfontosabb programokban. Megállapítja azonban, hogy az Európai Bizottság, és különösen a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság elegendő humánerőforrás híján nem képes biztosítani, hogy az SBA-t hatékonyan alkalmazzák. Kéri az európai intézményeket, hogy fogadják el a „kkv-k versenyképessége” programot, különösen a kis- és mikrovállalkozásokat célozva meg, továbbá kéri, hogy biztosítsák a szükséges emberi és pénzügyi erőforrásokat.

1.6 A „Cselekedj előbb kicsiben!” („Act small first”) fázisba szintén el kell még eljutni. Az SBA nem fogja elérni a várt sikert a **„többszereplős és többszintű partneri kormányzás”** tényleges megteremtése nélkül. Biztosítani kell, hogy a gazdasági és szociális partnereket, valamint az összes reprezentatív állami és magánszereplőt a kezdetektől bevonják a politikai vitákba és a jogalkotási folyamatba. Az EGSZB ezért kéri, hogy a kkv-k különböző kategóriáit képviselő szervezetek minden szinten ténylegesen vegyenek részt a jogalkotási és döntéshozatali folyamatban.

1.7 Az EGSZB végezetül kéri az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul kezdjen egyeztetést a kkv-k különböző kategóriáinak európai képviselői szerveivel arról, hogy milyen gyakorlati intézkedésekre van elsősorban szükség. Az EGSZB véleménye szerint elengedhetetlen az állami hatóságok és a gazdasági és szociális partnerek közötti egyeztetés előmozdítása a tagállamokban és a régiókban.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság 2003/361. sz. ajánlása a kkv-k meghatározásával kapcsolatban, HL L 124/36., 2003.5.20.

2. Általános megjegyzések

2.1 A kkv-k különböző feltételeivel kapcsolatos megközelítés még mindig túl általános

2.1.1 A „Gondolkozz előbb kicsiben!” mottót minden esetben úgy értelmezik, hogy „Gondolj először a kkv-kra!”, pedig a vállalatok 92 %-a mikrovállalkozás, amelyek igen változatos piacokon tevékenykednek. Jelentős munkaadók, így az európai kisvállalkozói intézkedéscsomagnak és az európai uniós politikáknak elsősorban rájuk kell koncentrálniuk. Ugyanakkor ezeknek a mikrovállalkozásoknak több nehézséggel is szembe kell nézniük az európai politikák és jogalkotási intézkedések végrehajtásakor, nagyobb figyelmet érdemelnek tehát, amihez az adottságaikhoz igazított és leegyszerűsített megközelítésnek kell társulnia.

2.1.2 Az SBA-n alapuló intézkedéseknek tekintettel kell lenniük a kisvállalkozások jellemzőire, ilyen például a vállalatvezető sokoldalúsága, a szaktudás átadása, vagy a helyi szinttel való szoros kapcsolat. Figyelembe kell venni ezenkívül azt is, hogy az, hogy a kkv-k megfelelnek-e a közösségi rendelkezések sokaságának, egy igen kis csoporttól függ – ellentétben a nagyvállalatokkal, amelyekben számos, a saját területükre specializálódott szakértő dolgozik.

2.1.3 Az átdolgozott SBA előírja, hogy figyelembe kell venni a kkv-k különféle kategóriáinak eltérő körülményeit, mégpedig a kkv-k mérete, sajátosságai és struktúrája (termelés, kereskedelem, szellemi szabadfoglalkozásuk stb.) alapján, illetve azt is, hogy piaci szempontból hogyan működnek. Az EGSZB úgy véli, hogy különös figyelmet kell fordítani a családi és az egyéni vállalkozásokra, mind európai, mind pedig nemzeti és regionális szinten. Arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy hozzanak specifikus, célzott szabályozási, adminisztratív, adóügyi és képzési intézkedéseket.

2.1.4 Mindemellett, mivel a hatásvizsgálatok egyelőre továbbra is általában a kkv-kra irányulnak, nehéz pontos információkhoz jutni arról, hogy az uniós politikák és programok milyen hatásokkal járnak, illetve milyen korlátokat és előnyöket jelentenek az egyes kategóriák számára. E hiányosságok megszüntetése érdekében az EU valamennyi programjában prioritássá kell hogy váljon a különböző kategóriákkal kapcsolatos célzott elemzések és tanulmányok elvégzése.

2.1.5 Az európai politikáknak és programoknak, valamint az SBA intézkedéseinek mindenfajta vállalkozás fejlődését és versenyképességét támogatniuk kell, nem csupán a jelentős potenciállal rendelkezőket. Támogatni kell a kis- és mikrovállalkozások helyi piacokon működő 95 %-át is, amelyek méretüktől függetlenül jelentős fejlesztési és munkahely-teremtési lehetőségeket kínálnak a maguk szintjén. Az üzleti forgalom szintjére alapozott jelenlegi statisztikai eljárások azonban veszélyeztetik e kis vállalkozások társadalmi és kulturális szerepét, elsősorban regionális és helyi szinten. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy elemzéseiben legyen tekintettel erre a szempontokra, valamint hogy dolgozza ki a szükséges meghatározó mutatókat.

2.1.6 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az SBA említést tesz a kkv-k nemzetközi dimenziójáról. Kiemeli azonban, hogy a

kisméretű vállalkozások többsége esetében a nemzetköziség többnyire a fejlődés következménye, nem pedig önmagában való cél. Az Európai Uniónak aktívabban kellene őket segítenie tevékenységeikben azzal, hogy támogatja a kezdeményezéseket a tagállamokban, és új lendületet ad az INTERPRISE együttműködési programoknak.

2.2 Valóban tekintetbe veszik-e az EU legfontosabb politikái a kisvállalkozói intézkedéscsomagot?

2.2.1 Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomagot és az ahhoz kapcsolódó elveket nem veszik igazán figyelembe a legfontosabb európai politikák kidolgozásakor – holott egyes dokumentumokban, például az Európa 2020 stratégiáról szóló közleményben és a stratégia egyes kiemelt kezdeményezéseiben utalnak rájuk. Úgy tűnik, hogy a jogalkotási folyamat során még mindig figyelmen kívül hagyják, vagy pedig alábecsülik a kis- és mikrovállalkozásokat. Az alábbi példák megerősítik ezt az állítást.

2.2.2 Az innovációs politika keretében a jelentős növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások kapnak prioritást. Ez a korlátozott szemlélet nem megfelelő a kisvállalkozásoknál folyó innovációs tevékenységek számára, amelyeknek inkább támogató szolgáltatásokra, valamint a sajátosságaikhoz igazított eszközökre van szükségük.

Ugyanez mondható el az energiapolitika kapcsán is. „Az európai uniós energiapolitika hatékonyságának megerősítése a kkv-k, különösen a mikrovállalkozások érdekében” című véleményében ⁽²⁾ az EGSZB kiemelte, hogy ez az EU jövője szempontjából alapvető jelentőséggel bíró politika soha nem foglalkozott azzal, hogy miként fogják azt a kis- és mikrovállalkozások végrehajtani.

Végezetül pedig a belső piac megvalósítását célzó intézkedésekről végzett hatásvizsgálatok sem veszik megfelelő mértékben figyelembe a kisvállalkozások helyzetét és azokat a problémákat, amelyekkel a határokon átnyúló kereskedelem, illetve helyi szintű tevékenységeik során szembesülhetnek.

2.2.3 Az EGSZB kéri, hogy az EU minden prioritásához kapcsolódó politikai javaslat a „Gondolkozz előbb kicsiben!”-elvől induljon ki. Felkéri az európai intézményeket, hogy az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezéseinek, valamint az egységes piaci intézkedéscsomagnak a végrehajtása során legyenek tekintettel a kis- és mikrovállalkozások érdekeire.

2.2.4 Ebben a tekintetben az EGSZB örömmel fogadja, hogy a belső piac serkentésének tizenkét mozgatórugójáról szóló európai bizottsági közlemény első kulcsfontosságú tevékenységként a kkv-k kockázati tőkéhez való hozzáféréseinek megkönnyítését célzó intézkedéseket említi. Ez megoldásokat vet fel a kkv-k legsürgetőbb problémájára, vagyis a finanszírozásra. Az EGSZB azt kéri, hogy ez a kulcsfontosságú kezdeményezés ne különálló legyen, hanem egészítsék ki más rendelkezések is az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálatának keretében.

⁽²⁾ HL C 44., 2011.2.11., 118. o.

2.3 A kisvállalkozói intézkedéscsomag hiányosságai: támogatás a kisvállalkozások számára és a vállalkozói szervezetek szerepe

2.3.1 Az SBA említést tesz a kisvállalkozások támogatási szükségleteiről. Az EGSZB többször hangsúlyozta, hogy meg kell erősíteni a kisvállalkozásokra irányuló támogatási és tanácsadási intézkedéseket, amelyeket testre szabott szolgáltatások keretében, a különböző formákhoz igazítva biztosítanak állami vagy magánszervezetek. Hasonlóképpen kiemeli azt az alapvető szerepet, amelyet a vállalkozói szervezetek – a politikai döntéshozók és a vállalkozások közötti közvetítők – játszanak egyrészt a vállalkozások, másrészt pedig a politikai döntéshozók irányában történő tanácsadásban.

2.3.2 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a kisvállalkozások versenyképességének két legfontosabb eleme a különböző kkv-szervezetek támogatási törekvéseiben, valamint az ez utóbbiak és – minden szinten – a politikai döntéshozók közötti párbeszéd javításában rejlik. A leggyakrabban ezek a szervezetek az egyetlenek, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak az egyes vállalkozásokkal, a sajátos igényekhez igazított, „esetre szabott” módon. Az ő közvetítésüknek köszönhető, hogy a legkisebb vállalkozások képesek végrehajtani a jogalkotási intézkedéseket, hogy a vállalkozások hozzáférhetnek a finanszírozáshoz, különösen az EU-ból érkezőhöz, és hogy a döntéshozók megismerhetik a vállalkozások valós szükségleteit, és ezekhez igazíthatják politikáikat.

2.3.3 Az EGSZB kéri tehát,

- hogy az uniós programok a kollektív fellépés érdekében legyenek könnyebben elérhetőek az ilyen kkv-szervezetek számára;
- hogy az európai jogszabályok irányozzanak elő olyan technikai segítségnyújtási eszközöket, amelyek tájékoztatási, támogató és képzési intézkedéseket tesznek lehetővé számukra;
- hogy „egyablakos ügyintézői” („one stop shop”) szerepüket mérjék fel és erősítsék, főként a tájékoztatás, az előírások teljesítése és az európai programokhoz való hozzáférés tekintetében.

2.3.4 Tekintettel a költségvetési megszorításokra, illetve amiatt is, hogy az eszközöket a prioritásokra kell összpontosítani, az EGSZB úgy véli, hogy a kkv-kat – különösen a kis- és mikrovállalkozásokat – célzó tanácsadás, támogatás, tájékoztatás és képzés az alapvető prioritások közé tartozik. Kéri, hogy az uniós programok részesítsék előnyben ezt a támogatást, és minden szükséges támogatást bocsássanak a kkv-k valamennyi kategóriáját képviselő közvetítő szervezetek rendelkezésére.

3. Részletes megjegyzések

3.1 A finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés

3.1.1 A gazdasági válság kibontakozása nyomán a kis- és középvállalkozások (kkv-k) egyre nehezebben jutottak finanszírozáshoz. Ilyen körülmények között döntő fontosságúvá váltak a kkv-knak hitelgaranciákat és ellengaranciákat nyújtó szervezetek. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság elismeri,

hogy a mikrovállalkozások és a kkv-k finanszírozáshoz jutását megkönnyítő alapvető eszközként milyen fontos szerepet töltenek be ezek a szervezetek.

3.1.2 Az uniós pénzügyi eszközöknek az összes kkv, köztük a legkisebbek számára is elérhetőeknek kell lenniük. Az EGSZB kéri, hogy a „garanciamechanizmusokat” erősítsék meg, hogy azok továbbra is a kkv-k tevékenységeinek egészét átfogják. Mindenekelőtt a „kkv-garanciakaretről” van szó, amely már bevált, és amelyet a kkv-kre irányuló 2013 utáni cselekvési program első pillérévé kellene tenni. Az EGSZB végezetül kéri, hogy könnyítsék meg a nem bankjellegű pénzügyi szervezetek – például a garanciaszervezetek és a kölcsönös hitelgarancia-szervezetek – számára az ezekhez a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférést.

3.1.3 Az EGSZB véleménye szerint a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (Bázel III) intézkedései lehetővé teszik majd a banki gyakorlatok szükséges átszervezését. Aggódik azonban ezeknek a kisvállalkozások banki finanszírozáshoz való hozzáférését potenciálisan megnehezítő és így a kkv-k és általában a realgazdaság rendelkezésére álló pénzügyi forrásokat nagymértékben csökkentő hatása miatt. Arra kéri az európai intézményeket, hogy – mindenekelőtt a tőke megfelelés jövőbeli szabályozása (CRD IV) keretében – gondoskodjanak arról, hogy a bankokra vonatkozó új követelmények ne érintsék a kkv-k finanszírozását. Az EGSZB olyan intézkedések elfogadását kéri, amelyek lehetővé teszik a bankok – mindenekelőtt a helyi és szövetkezeti bankok, valamint a bankgarancia-szolgáltatásokat nyújtó pénzügyi intézetek – számára, hogy továbbra is betöltsék realgazdaság-finanszírozó szerepüket.

3.1.4 A kockázati tőke különböző felhasználási módjai érdekelhetik az innovatív vagy egyéb vállalkozásokat, ha illeszkednek a szükségleteikhez és a konkrét realitásokhoz. Az Európai Uniónak elő kell mozdítania a kockázati tőke-piac zökkenőmentes működését. Ugyanakkor ezek a módszerek nem helyettesíthetik a többi eszközt, például a garanciát. A kisvállalkozások számára biztosítani kell a lehetőséget, hogy kiválaszthassák a nekik legmegfelelőbb eszközöket.

3.2 Egy intelligens szabályozás felé

3.2.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kkv-tesztnek a hatásvizsgálatokba történő felvétele különösen pozitív fejlemény. Az értékelések így kiterjednek a szociális és környezeti hatásokra is. Arra kéri az Európai Bizottságot, hogy erősítse meg ezeket a teszteket oly módon, hogy még inkább kiterjeszti őket a kis- és mikrovállalkozásokra. Az EGSZB kéri, hogy az elemzések és tesztek elvégzését teljesen független szervezetek végezzék, ezen kívül pedig, hogy konzultáljanak a kkv-k szervezeteivel az elemzések előkészítése során, valamint hogy biztosítsák számukra a „válaszadás jogát” az elemzések végleges megjelentetése előtt.

3.2.2 Miközben reméli, hogy a kkv-k adminisztratív terhei csökkentésre kerülnek, az EGSZB javasolja, hogy a „Csak egyszer!” („Only once”) elvet olvasszák bele a „one in/one out” szabályba, amely szerint minden új, a kkv-k számára adminisztratív terhet jelentő törvény bevezetésével egy hatályos, terheket tartalmazó törvényt hatályon kívül kellene helyezni. Ezt az elvet mind európai, mind pedig helyi szinten alkalmazni kell.

3.2.3 Dicséretre méltó, hogy a megújított SBA a „Gondolkozz előbb kicsiben!”- és a „Csak egyszer!”-elv hatékonyabb alkalmazására törekszik. A gondot immár a nemzeti szintű, valamint az Európai Bizottság főigazgatóságai körében történő hatékony alkalmazás jelenti. Az EGSZB ezért kiemelt jelentőséget tulajdonít a következőknek:

- olyan, színvonalas és független hatásvizsgálatok végzése, amelyek figyelembe veszik a kkv-k különbözőségét;
- az Európai Bizottság kkv-megbízottjának (SME Envoy) közvetítői szerepe az Európai Bizottság és a kkv-k között. A megbízottnak meg kell vizsgálnia minden olyan szakpolitikát, amely érintheti a kisvállalkozásokat; kifejezésre kell juttatnia álláspontját; és szükség esetén tiltakoznia kell a kkv-kat hátrányosan érintő döntések ellen.

3.2.4 Az intézkedések végrehajtása során előnyben kellene részesíteni az arányosságot, hogy a kisvállalkozásoknak csupán a mindenképpen szükséges formalításokat kelljen elvégezniük. Ha az uniós döntéshozók szigorúan alkalmazzák a „Gondolkozz előbb kicsiben!” elvét, amely mellett elkötelezték magukat, akkor nem lesz szükség kivételek meghatározására.

3.2.5 A mikrovállalkozások közötti különbségek elismerésének nem kellene feltétlenül ahhoz vezetnie, hogy a mikrovállalkozások általánosságban mentesüljenek bizonyos formalítások alól. Ha szükségesnek bizonyulnak egyes kivételek, akkor azokat meg kellene tárgyalni az érintett vállalkozások képviselőivel. Ellenkező esetben az a veszély fenyeget, hogy negatív megkülönböztetésre kerül sor a jogszabályokat alkalmazó, illetve nem alkalmazó vállalkozások között.

3.2.6 Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy

- az Európa 2020 stratégia valamennyi területén alkalmazzák a „Gondolkozz előbb kicsiben!”- és a „Csak egyszer!”-elvet,
- a jogszabályokat már eleve az érintett kisvállalkozások képviselőivel partnerségben alakítsák ki,
- e jogszabályok végrehajtásában szisztematikusan alkalmazzák az arányosság elvét,
- kerüljék el a nemzeti és regionális szintű túlszabályozást a szövegek átültetése és alkalmazása során,
- az Európai Bizottságnál működő kkv-megbízottat vonják be a hatásvizsgálattal foglalkozó bizottság (Impact Assessment Board) munkájába, amelynek feladata a hatásvizsgálat minőségének ellenőrzése.

3.3 Piacra jutás

3.3.1 Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag elismeri, hogy könnyíteni kell a kkv-k közbeszerzési piacokhoz való hozzáférését. Annak érdekében, hogy ösztönözzük részvételüket ezeken a piacokon, nemcsak egyszerűsíteni kell az eljárásokat, hanem emellett a kkv-k számára kedvező szakpolitikákat is kell alkotni a tagállamokban. Ez jelenleg csupán néhány tagállamban történik meg.

3.3.2 Az EGSZB sürgetőnek véli, hogy a közbeszerzésre vonatkozó „európai legjobb gyakorlatok gyűjteménye”⁽³⁾ teljes egészében alkalmazásra kerüljön. Arra kéri az Európai Bizottságot és a tagországokat, hogy olyan szakpolitikákat fogadjanak el, amelyek segítik a kkv-k és a mikrovállalkozások közbeszerzési piacokhoz való hatékonyabb hozzáférését.

3.4 A vállalkozói szellem és a munkahelyteremtés

3.4.1 A kisméretű vállalkozásokat a cégen belüli sajátos társas viszonyok és a jól képzett munkaerő iránti különösen nagy igény jellemzi. Az EGSZB egyébiránt elismeri, hogy az alkalmazottak alapvető szerepet játszanak a kkv-k fejlődésében, mivel az innováció egyik forrását jelenthetik, és részt vesznek a vállalkozás céljainak megvalósításában. Emlékeztet arra, hogy a kisvállalkozások a szakoktatás és a szakmai képzés kedvelt helyszínei, és hogy központi szerepet játszanak a készségek megszerzésében és az ismeretek kamatoztatásában.

3.4.2 Az EGSZB sajnálja, hogy az SBA gyakorlatilag nem foglalkozik a munka- és munkaerőpiachoz kapcsolódó problémákkal, valamint a munkavállalók és a vállalatvezetők képességeinek kérdéseivel, pedig azok igenis hatással vannak az ilyen vállalatformák fejlődési és munkahelyteremtő képességeire.

3.4.3 Az EGSZB támogatja a nők vállalkozói tevékenységének erősítésére irányuló európai bizottsági erőfeszítéseket, és azt javasolja, hogy osszák meg a bevált gyakorlatok útmutatóit, amelyek tartalmazzák a tagállami, illetve a kkv-k szervezeti által tett lépéseket.

4. Mít lehet tenni az SBA és a hozzá kapcsolódó prioritások figyelembevételének garantálása érdekében?

4.1 A partnerségi irányítás biztosítása: a többszereplős és többszintű kormányzás szabálya

4.1.1 A közlemény kijelenti, hogy az erős irányítás kulcsfontosságú, illetve hogy az SBA prioritást jelentő nagyszabású fellépései „csak akkor járnak eredménnyel, ha kkv-szemléletű erős kormányzáson alapulnak”. Az uniós politikák, programok és jogszabályok csak akkor lehetnek hatékonyak, ha minden szinten a reprezentatív közvetítő szervezetekkel együtt alakítják ki és hajtják végre őket. A felülvizsgált SBA egyik alapvető prioritásának annak kell lennie, hogy garantálja ezt a partnerséget a jogalkotási és/vagy döntéshozatali folyamatban, mind európai, mind pedig nemzeti és regionális szinten.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/sme_code_of_best_practices_hu.pdf

4.1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy bár az Enterprise Europe Network felülvizsgált kkv-panelei kiváló információforrások lehetnek, nem helyettesítik a kkv-kat képviselő szervezetek tapasztalatát és kompetenciáját. A többéves pénzügyi keret „kkv-k versenyképessége” programjavaslata nem ír elő mechanizmusokat e szervezetek számára, és kizárólag az Enterprise Europe Networkre helyezi a hangsúlyt, amelynek sajnos a kkv-k különböző kategóriáit képviselő szervezetek nem mindegyike tagja a tagállamokban. A hálózatot mélyrehatóan értékelni, módszertanát és működési szabályait optimalizálni kellene, hogy lehetőség nyíljon a tagállamokban működő különböző kkv-kategóriák szervezeteinek nagyobb fokú részvételére.

4.2 A „Gondolkozz előbb kicsiben!”-elvtől a „Cselekedj előbb kicsiben!”-elv felé

4.2.1 Az EGSZB kéri az uniós intézményeket, hogy

- hangolják össze tevékenységeiket annak vállalása érdekében, hogy az SBA-t és annak „Gondolkozz előbb kicsiben!”-elvet kötelezőbb formában beépítik döntéseikbe, ami ösztönözné a nemzeti és területi kormányzatokat, hogy hasonlóképpen járjanak el;

- az európai kkv-megbízott felügyelete alatt, az amerikai kisvállalkozói intézkedéscsomagban létező „Office of advocacy” rendszeréből ihletet merítve vezessenek be egy elővigyázatossági elvet; ez a rendszer garantálná, hogy egyetlen, a kisvállalkozásokat érintő jogszabály se ütközzön azok érdekeivel.

4.3 Milyen eszközökkel?

4.3.1 A megújított SBA sikere és hatékonysága a végrehajtásához biztosított emberi és pénzügyi erőforrásoktól függ majd. Az EGSZB üdvözlöi az új „kkv-k versenyképessége” programot, amelynek prioritásai a következők kell hogy legyenek:

- az SBA-ban foglalt elvek minden uniós programban és jogszabályban, illetve minden tagállamban történő érvényesítésének nyomon követése és értékelése;

- egy „advocacy unit”-rendszer kialakítása annak érdekében, hogy a hatásvizsgálatok hatékonyságát azáltal fokozzuk, hogy tanulmányozzuk, hogy milyen hatással lehetnek a jövőbeli jogszabályok a kis- és mikrovállalkozásokra;

- versenyképességi, szabványosítási, tájékoztatási és együttműködési eszközök létrehozása a „Gondolkozz előbb kicsiben!”-elv alapján;

- a kkv-k fejlesztésére szánt pénzügyi eszközök – különösen a „kkv-garanciakeret” – rendelkezésre bocsátása;

- a kkv-szervezetek támogatási és tanácsadási tevékenységeinek elősegítése és a közös irányítás megerősítése a reprezentatív szervezetekkel;

- a kkv-k különböző kategóriáinak statisztikai és gazdasági elemzése, figyelembe véve heterogenitásukat; velük kapcsolatos tanulmányok készítése és kutatások elvégzése; illetve a támogatásukkal kapcsolatos, a tagállamok és a régiók körében bevált gyakorlatok terjesztése.

4.3.2 Az EGSZB-t aggasztja, hogy az európai uniós intézményeknél jelenleg igen kevesen dolgoznak a kkv-kal és az SBA-val kapcsolatos ügyeken. Az SBA ambícióihoz mérten elegendő humánerőforrást kell ezért rendelkezésre bocsátani – mindennek előtt a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság keretében – ennek a kkv-kat támogató programnak a végrehajtására, és különösen az ellenőrzésére.

4.3.3 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a tagállamok kkv-megbízottat neveztek ki, akinek az a feladata, hogy megkönnyítse a tagállamokon belül a kkv-kra vonatkozó prioritások megvalósítását, valamint hogy gondoskodjon arról, hogy a kkv-k és a mikrovállalkozások álláspontja tükröződhessen a nemzeti szakpolitikákban és jogalkotásban. Ugyanakkor úgy véli, hogy az intézkedés hatékonysága attól függ, a kkv-megbízott mennyire tud befolyást gyakorolni a politikai döntésekre és a nemzeti jogalkotásra, és milyen minőségű együttműködést alakít ki a különböző kkv-szervezetekkel.

4.3.4 Az EGSZB kiemeli a tanácsadói csoport mint az Európai Bizottság, a tagállamok és a kkv-k európai szervezetei közötti konzultáció fórumának jelentőségét. Ez a tanácsadói csoport az Európai Bizottság összes, a kis- és a mikrovállalkozásokkal foglalkozó főigazgatóságának konzultációs fórumává válhatna a jogalkotási javaslatok és az operatív programok kapcsán. Az EGSZB üdvözlöi, hogy több régió a régióbeli kkv-kkal foglalkozó képviselőt nevezett ki, és kéri, hogy ösztönözzék az ilyen kezdeményezéseket.

5. Politikai lépések

5.1 Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság évente nyújtson be neki egy helyzetjelentést, amely

- ismerteti az SBA-nak az Európai Bizottság szolgálatait, valamint a tagállamokon és a régiókon belüli végrehajtását;

- elemzi az SBA-ban foglalt elveknek a Parlament és a Tanács által elfogadott uniós szövegekben való figyelembevételét;

- ezenkívül beszámol a helyzetről és a tanácsadói csoport által elért eredményekről.

Ezt a jelentést a Tanácsnak, a Parlamentnek és a Régiók Bizottságának is el kellene küldeni.

5.2 Végezetül az EGSZB kéri a Tanácsot, hogy évente tartson egy külön a kkv-kkal, a mikrovállalkozásokkal és az SBA-val foglalkozó versenyképességi ülést.

5.3 A Tanács 2003. március 6-i döntésének megfelelően létrehozott, a növekedésről és foglalkoztatásról szóló háromoldalú szociális csúcstalálkozó elve alapján az EGSZB azt javasolja a Tanácsnak, hogy hozzon létre egy „gazdasági párbeszédet”, amelyre évente kétszer, a Versenyképességi Tanács alkalmával kerülne sor. A „gazdasági párbeszéd” egybegyűjtené a kkv-k reprezentatív európai szervezeteit, a trojka iparért és kkv-kért felelős minisztereit, a tagállamokat, az Európai Bizottságot és a civil társadalom képviselőjeként az EGSZB-t annak érdekében, hogy a kkv-k képviselőit és a magas szintű politikai köröket bevonja abba, hogy a kkv-knak segítséget nyújtsanak az Európa 2020 stratégia végrehajtásában.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat, 54. cikk (3) bekezdés):

Új, 1.7. pont

Új bekezdés betoldása az 1.6. pont után:

1.7 Arra kéri emellett az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy egy „Office of Advocacy” formájában alakítsanak ki egy elővigyázatossági elvet, amely biztosítja, hogy a kkv-kat érintő európai jogszabályok ne legyenek ellentétesek a kkv-k érdekeivel és figyelembe vegyék a körülményeiket.

A módosító indítványról tartott szavazás eredménye:

Mellette: 57
Ellene: 66
Tartózkodott: 36

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre egyes ipari termékeknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről

(COM(2011) 259 végleges – 2011/0111 (CNS))

(2011/C 376/10)

Főelőadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2011. június 16-án a Tanács az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre egyes ipari termékeknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről

COM(2011) 259 végleges – 2011/0111 CNS.

Az EGSZB elnöksége 2011. szeptember 20-án megbízta az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 22-i ülésnapon) Bernardo HERNÁNDEZ BATALLERT főelőadónak nevezte ki, és 132 szavazattal 5 ellenében elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja a javaslatot, mivel annak nyilvánvaló társadalmi-gazdasági jelentősége van, és mivel az Unió egyértelműen jogosult annak elfogadására, tekintettel arra, hogy vámügyekben kizárólagos hatáskörrel rendelkezik.

1.2 Emellett a javaslat csak egy bizonyos számú, a 2002. március 25-i 704/2002/EK tanácsi rendelet értelmében már vámkedvezményt élvező terméket és árut érint, illetve ezeken kívül csak négy másik terméket (a gumit és egyes polimerszármazékokat).

1.3 A Közös Vámkódex és annak végrehajtási rendelete alapján a meghatározott célú felhasználásra vonatkozóan elvégzendő ellenőrzések jól bejáratott eljárásnak számítanak ezen a területen, és sem a regionális és helyi hatóságok, sem pedig a gazdasági szereplők számára nem jelentenek jelentős adminisztratív többletterheket.

1.4 Az ipari termékek behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek felfüggesztésének fenntartása előnyös a Kanári-szigetek gazdasága számára, amelyre a válság súlyosabb terheket rótt, mint az Unió és a Spanyol Királyság más régióira.

1.5 Az EGSZB megismétli, ⁽¹⁾ hogy a speciális gazdasági és adózási rendszerek fenntartása mindenképpen szükséges ahhoz, hogy segítsünk a legkülső régióknak leküzdeni strukturális problémáikat.

2. Bevezetés

2.1 Az összesen mintegy 7 542 km² területű, az Atlanti-óceánon a Pireneusi-félsziget legközelebbi csücskétől mintegy

1 000 kilométerre fekvő Kanári-szigetek, amelyek az Azori-szigetekkel, Madeirával, a Selvagens-szigetcsoporttal és a Zöld-foki-szigetekkel együtt alkotják az ún. Makaronézia biogeográfiai régiót, többek között távoli fekvésük és szigetjellegük miatt az úgynevezett „legkülső régiók” közé tartoznak, amelyek kapcsán az EGSZB már számos alkalommal véleményt nyilvánított. ⁽²⁾

2.1.1 Jelenleg 2 118 519 lakosa van, a lakosság 80 %-a a két legnépesebb szigeten, Tenerifén (906 854 lakos) és Gran Canarián (845 676 lakos) ⁽³⁾ él. Ez az erőteljes népességgkoncentráció szociális problémák forrása, magas munkanélküliségi és kívándorlási aránnyal.

2.1.2 A szigetek távoli fekvése miatt a helyi gazdasági szereplők gazdasági és kereskedelmi szempontból komoly hátrányban vannak más gazdasági szereplőkkel szemben, ami a demográfiai folyamatokat, a foglalkoztatást és a társadalmi-gazdasági fejlődést egyaránt kedvezőtlenül befolyásolja. Különösen az ipari és az építőipari ágazatot, valamint az ezeket kiszolgáló ágazatokat érintette súlyosan a jelenlegi gazdasági válság, ezekben Spanyolország nemzeti átlagát meghaladóan nőtt a munkanélküliség, ami azzal fenyeget, hogy még kiszolgáltatottabbá teszi a sziget gazdaságát. Ennek oka a nemzetközi idegenforgalom volatilitása, márpedig a szigetek egyre inkább a turizmustól függenek.

2.1.3 Amint az EGSZB már jelezte, ⁽⁴⁾ a szigetek természetükönél fogva állandó hátrányokkal küzdenek, ami egyértelműen megkülönbözteti őket a kontinentális régióktól. Ezek az állandó hátrányok, még ha eltérő mértékben jelentkeznek is, több közös vonással bírnak: a kontinenstől való elszigeteltség, a természeti és éghajlati akadályokból adódóan a tengeri és légi közlekedés,

⁽²⁾ HL C 221., 2002.9.17., 37. o.

⁽³⁾ A Spanyol Nemzeti Statisztikai Hivatal adatai.

⁽⁴⁾ HL C 268., 2000.9.19., 32. o.

⁽¹⁾ HL C 211., 2008.8.19., 72. o.

a kommunikáció és az infrastruktúrák jelentős többletköltsége, korlátozott hasznosítható földterület, korlátozott halászati erőforrások, korlátozott vízkészletek, korlátozott energiaforrások, tengeri és part menti környezetszennyezés, a hulladékgazdálkodás nehézségei, a helyi lakosság, különösen a fiatalok elvándorlása, parterózió, a szakképzett munkaerő hiánya, a vállalkozásoknak kedvező gazdasági környezet hiánya és az oktatáshoz és egészségügyi ellátáshoz való nehéz hozzáférés stb.

2.1.4 Az EGSZB már korábban tárgyalta ⁽⁵⁾ a legkülső régiókra háruló „járulékos költség” fogalmát, a teljesség igénye nélkül listát állítva össze ezekről, az áruk, anyagok és személyek szállításától kezdve a tárolási, a humán erőforrás- és a letelepedési költségeikig, amelyek mind magasabbak, mint más régiókban.

2.1.5 A Kanári-szigetek ipara elsősorban a helyi piacra termel, és igen nehezen talál külső megrendelőket. Ezt a nehéz helyzetet alapvetően a szállítási eszközök hiánya, és az áruk beszerzéshez és elosztásához kapcsolódó magas szállítási költségek okozzák. Ez negatív hatást gyakorol a késztermékek gyártási költségeire, ami a spanyol félszigeten található hasonló vállalatok gyártási költségeihez képest a gyártási költségek növekedéséhez vezethet.

3. A Kanári-szigetek és az Európai Unió

3.1 A Kanári-szigetek 1986-ban, a Spanyol Királyság csatlakozásával váltak az Európai Unió részévé. Spanyolország és Portugália csatlakozási okmánya elismerte a szigetcsoporthoz sajátos és nehéz társadalmi és gazdasági helyzetét. Sajátos nehézségeik miatt a Kanári-szigetek eleinte nem tartoztak a Közösség vámterületéhez, ahogy a közös kereskedelmi, agrár- és halászati politika sem vonatkozott rájuk.

3.2 A szigetek uniós integrációját biztosítandó az Európai Unió elismerte ennek a régióknak az egyedi és sajátos problémáit és azok következményeit. Az utóbbi években olyan intézkedéseket vezettek be, amelyek – megértő hozzáállással és figyelembe véve a szigetjellegből adódó és a legkülső régiók esetében jellemző körülményeket – fokozatosan csökkentették a kivételek szintjét és számát, így a Kanári-szigetek 2000. december 31-től kezdődően a Közösség vámterületéhez tartozik, ekkor lépett életbe a Közös Vámtarifa. ⁽⁶⁾

3.3 Az előzőek folyományaként fogadták el a közösségi jogi rendelkezések Kanári-szigetekre történő alkalmazásáról szóló 1911/91/EGK tanácsi rendeletet, ⁽⁷⁾ amelyet később többször módosítottak. Az 1911/91/EGK rendelet végrehajtása keretében egyedi intézkedéseket hoztak a Kanári-szigetek távoli fekvésével

és szigetjellegével összefüggő támogatási programot (POSEICAN) létrehozó 91/314/EK tanácsi határozat ⁽⁸⁾ révén. Ez a program lehetővé tette bizonyos közös politikák modulálását, valamint egyes a Kanári-szigetek számára kedvező intézkedések elfogadását.

3.4 A 2002. március 25-i 704/2002/EK tanácsi rendelet ideiglenesen felfüggeszti egyes ipari termékek behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételeket, és rendelkezik egyes halászati termékeknek a Kanári-szigetekre irányuló behozatalára vonatkozóan autonóm közösségi vámkontingensek megnyitásáról és kezeléséről. E rendelet értelmében az egyes, kereskedelmi vagy ipari célú felhasználásra szánt állóeszközökre vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti vámfelfüggesztés 2011. december 31-én lejár. Ez indokolta az itt tárgyalt javaslat előterjesztését, még mielőtt a 704/2002/EK rendelet hatályát veszti.

3.5 Másrészt az EUMSZ 349. cikke a Kanári-szigeteket legkülső régióként ismeri el, és figyelembe veszi gazdasági és társadalmi strukturális helyzetüket, amit távoli fekvésük, szigetjellegük, kis méretük, kedvezőtlen domborzati és éghajlati viszonyaik és néhány terméktől való függésük súlyosbít, amely tényezők állandósága és együttes hatása súlyosan hátráltatja fejlődésüket, ezért felhatalmazza a Tanácsot, hogy az Európai Bizottság javaslata alapján egyedi intézkedéseket fogadjon el, többek között olyan területekre vonatkozóan, mint a vám- és kereskedelempolitika, a fiskális politika, a vámszabad területek, a mezőgazdasági és halászati politika, a nyersanyagokkal és alapvető fogyasztási cikkekkel való ellátás feltételei, az állami támogatások, valamint a strukturális alapokhoz és a horizontális uniós programokhoz való hozzáférés feltételei.

4. A tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat

4.1 Az EUMSZ értelmében az Európai Unió legkülső régióira vonatkozóan különleges intézkedések hozhatók annak érdekében, hogy leküzdjék azokat a gazdasági hátrányokat, amelyeket ezen régióknak földrajzi helyzetüknél fogva el kell szenvedniük. Az elhúzódó gazdasági és pénzügyi válság súlyosbította a Kanári-szigetek munkahely-teremtéssel és a versenyképesség csökkenésével kapcsolatos problémáit.

4.2 Ezért a Spanyol Királyság kormánya kérelmet nyújtott be az egyes termékeknek a szigetekre való behozatalára vonatkozó vámfelfüggesztéseket nyújtó jelenlegi rendszer meghosszabbítása iránt. Ennek egy tanácsi rendeletre vonatkozó javaslat tesz eleget, amely a közös vámtételek felfüggesztését további négy termékre is kiterjeszti.

4.3 A javaslat összhangban kíván lenni az Unió többi szakpolitikájával, különösen a nemzetközi kereskedelem, a verseny, a vállalkozás, a fejlesztés és a külkapcsolatok terén. Jellemző, hogy a gazdasági szereplők helyzetének megerősítése érdekében rendszeres időközönként elfogadjanak ilyen jellegű intézkedéseket.

⁽⁵⁾ HL C 211., 2008.8.19., 72. o.

⁽⁶⁾ A csatlakozási okmány 2. jegyzőkönyve.

⁽⁷⁾ HL L 171., 1991.6.29., 1. o.

⁽⁸⁾ HL L 171., 1991.6.29., 5. o.

4.3.1 A javaslat lehetőséget ad arra, hogy a kanári-szigeteki helyi gazdasági szereplők bizonyos nyersanyagokat, alkatrészeket, összetevőket és állóeszközöket meghatározott mennyiségben vámmentesen importáljanak, ideiglenesen felfüggesztve az ezekre vonatkozó vámtételeket.

4.3.1.1 Nevezetesen 2012. január 1-től 2021. december 31-ig teljes egészében fel kell függeszteni a mellékletben felsorolt kereskedelmi vagy ipari felhasználású tőkebefektetési áruk Kanári-szigetekre történő behozatalára alkalmazandó KVT-vámokat.

4.3.1.2 Ezeket a termékeket a szabad forgalomba hozatalukat követően legalább huszonnégy hónapig a Kanári-szigeteken működő gazdasági szereplőknek kell használniuk.

4.3.1.3 Hasonlóképpen az aktualizált II. mellékletben felsorolt KN-kódok alá tartozó és a Kanári-szigeteken ipari feldolgozásra vagy karbantartásra felhasznált nyersanyagoknak, alkatrészeknek és összetevőknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára alkalmazandó Közös Vámtarifa szerinti vámtételek 2012. január 1-jétől 2021. december 31-ig teljes körűen felfüggesztésre kerülnek.

4.3.2 A visszaélések és a kereskedelmi forgalom hagyományos viszonyrendszerét érintő változások megelőzése érdekében a rendelet ellenőrzések és együttműködési mechanizmusok bevezetését írja elő, a felfüggesztés tárgyát képező áruk meghatározott célú felhasználására vonatkozóan vámellenőrzési eljárást alkalmazva.

4.3.3 A nyersanyagok, az alkatrészek és az összetevők esetében a felfüggesztésnek az a feltétele, hogy az érintett árukat a Kanári-szigeteken kell felhasználni, ipari átalakításra és karbantartásra.

4.3.4 Ezenkívül az állóeszközöket legalább két éven át a szóban forgó szigetek helyi vállalkozásainak kell használniuk, és csak ezt követően értékesíthetik őket szabadon az Unió vámterületén másutt lévő vállalkozásoknak.

4.3.4.1 Annak érdekében, hogy a befektetők hosszú távra tervezhessenek és a gazdasági szereplők számára lehetővé váljon az ipari és kereskedelmi tevékenységek megfelelő szintjének elérése, egyes, a 740/2002/EK rendelet II. és III. mellékletében foglalt termékek tekintetében 10 éves időtartamra, teljes mértékben meghosszabbítják a Közös Vámtarifa szerinti vámtételek felfüggesztését.

4.3.4.2 Annak érdekében, hogy csak a Kanári-szigetek területén működő gazdasági szereplők élhessenek a szóban forgó vámjogi intézkedések nyújtotta előnyökkel, a felfüggesztéseket a Közös Vámkódexben foglaltaknak megfelelően az érintett áruk meghatározott célú felhasználásához kell kötni; és a kereskedelem eltérülése esetén végrehajtási jogköröket ruház az Európai Bizottságra, hogy lehetősége legyen a felfüggesztés ideiglenes visszavonására.

5. Általános megjegyzések

5.1 Az EGSZB üdvözlí a rendelet módosítására vonatkozó javaslatot, és úgy véli, hogy az abban foglalt egyedi intézkedések

elfogadhatók anélkül, hogy az kockázatot jelentene az Unió jogrendjének integritására és koherenciájára, ideértve a belső piacot és a közös politikákat.

5.2 Ezeket a jogi és gazdasági jellegű indokokat más körülmények is alátámasztják, például az, hogy az Európai Bizottság gazdasági vámkérdésekkel foglalkozó szakértői munkacsoportjának nem volt ellenvetése sem a szóban forgó intézkedések jövőbeli bevezetésével, sem pedig azzal kapcsolatban, hogy ezek kidolgozásához – általános hatályukból adódóan – nem volt szükség hatásértékelés elvégzésére.

5.3 A rendeletjavaslat jogalapjául az Európai Bizottság az EUMSZ 349. cikkét nevezi meg, jöllehet az intézkedések tartalma teljes egészében a vámpolitikára vonatkozik, amely az Unió kizárólagos hatásköre. Következésképpen felesleges formáságnak tűnik, hogy a javaslatot meg kell küldeni a nemzeti parlamentek számára, amely valószínűleg abból adódik, hogy túlságosan tágra értelmezték az EUSZ-hez és az EUMSZ-hez csatolt (a nemzeti parlamenteknek az Európai Unióban betöltött szerepéről szóló) (1.) jegyzőkönyv 2. cikkének első bekezdését.

5.4 Ez a körülmény előreláthatólag lassítja a rendelet elfogadási folyamatát, amely valószínűleg nem lesz mentes olyan belső vitáktól és ellentétektől sem, amelyek gyakran háttérbe szorítják az EU általános érdekét vagy egyes konkrét, például a legkülső területek és régiók hátrányos gazdasági feltételeikkel szembeni védelmével kapcsolatos célok megfelelő teljesítését.

5.5 Hasonlóképpen hasznos volna mennyiségi és minőségi szempontból is körülhatárolni „a kereskedelem eltérülésének” fogalmát, miáltal az Európai Bizottság felhatalmazható arra, hogy végrehajtási aktusok útján visszavonja a vámmenteségeket.

5.6 Ez főképpen azért fontos, mert az ilyen eltérülések mennyiségi oldalának felméréséhez összetett gazdasági piacelemzésekre lesz szükség, hogy meg lehessen határozni az érintett termékek behozatala és a szigetek piacán felmerülő kereslet közti megfelelő egyensúlyt.

5.7 Hasonlóképpen tisztázni kellene azoknak az aktusok jogi természetét, amelyek a rendeletjavaslat 4. cikkének 1. bekezdésében meghatározott tizenkét hónapos időszak lejártával véglegesen határoznak a felfüggesztés fenntartásáról vagy visszavonásáról.

5.8 Mivel az idevonatkozó ideiglenes felfüggesztési rendelet elfogadása különleges jogalkotási eljárás révén a Tanács hatásköre, logikus volna, ha a végleges határozatot is a Tanács fogadná el. Ez az Európai Bizottság átruházott hatáskörét az említett ideiglenes – legfeljebb tizenkét hónapra szóló – visszavonásról szóló aktusok esetleges elfogadására korlátozná.

5.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat hozzájárul a gazdasági, társadalmi és területi kohézió biztosításához, valamint az egész Unió területén folytatott versenyben való egyenlő feltételek melletti részvételhez, és ezzel kompenzálja a Kanári-szigetek sajátos földrajzi, természeti, gazdasági, társadalmi és strukturális jellegű állandó hátrányait.

5.10 Ha figyelembe vesszük, hogy a Kanári-szigeteknek a megközelíthetőség, a földrajzi elhelyezkedés és végső soron a termelékenység tekintetében milyen súlyos hátrányokkal kell szembenéznük, a vámtételek javasolt felfüggesztése összhangban van az arányosság elvével. Az EGSZB úgy véli, hogy a vámfelfüggesztés célja a szigetek helyzetével kapcsolatos járulékos költségek kompenzálása, és nem piactorzító, hanem inkább egyensúlyteremtő tényezőnek tekinthető.

6. Részletes megjegyzések

6.1 Mivel az európai kontinens megközelíthetőségével kapcsolatos nehézségeket nem sikerült csökkenteni, a Kanári-szigetek gazdaságának élénkítése érdekében egy különleges gazdasági és fiskális rendszert vezettek be, amellyel kompenzálni igyekeztek a szigeteket érő strukturális hátrányokat.

6.2 A Kanári-szigetek piacának és vállalkozásainak mérete miatt lehetetlen szinergiákra törekedni a termelési folyamatok, a szállítás, a helyi piac és az exportkapacitás igényeit kielégítő nyersanyagellátás terén, ezért a helyi cégek nem tudnak fenntartható módon vagy a kereslethez kapcsolódó marginális költségek révén hozzáadott értéket teremteni (a méretgazdaságosság kihasználása).

6.3 Mindezek a szigetjellegből adódó tényezők és a „járulékos költségek” miatt az ipar elveszti a versenyképességét a többi piaccal szemben, amelyek az egyre nemzetközibb környezetben a kihelyezés lehetősége révén egyre fontosabb szerepet töltenek be. A Kanári-szigetek gazdaságát tekintve ez egy olyan ágazat hanyatlását eredményezné, amely magasabb képzettséget igénylő, biztos munkahelyeket teremt, és kedvez az innovatív folyamatoknak.

6.4 Az adó- és vámügyi mechanizmusok igyekeztek kompenzálni azokat a „járulékos költségeket”, amelyekkel az iparnak a legkülső régiókban szembe kell néznie. Egy friss tanulmány szerint a Kanári-szigeteknek a legkülső régió jellegéből adódó „járulékos költségei” 5 988 273 924 euróra rúgnak, ennek 25 %-a hárul az iparra.

6.5 A kanári-szigeteki ipar megítélése szerint a „járulékos költségek” 32 %-a az úgynevezett „felesleges termelőkapacitásból” adódik, azaz abból, hogy nem tudják kiaknázni a méretgazdaságosság előnyeit, mivel a szigetek vállalkozásainak helyi piaca kis méretű, a külső piacokhoz viszont nehezen férnek hozzá, tekintve, hogy a járulékos költségek 25 %-át a szállítás, 28 %-át pedig a magasabb energiaköltségek teszik ki.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelmével kapcsolatos egyes feladatokkal, köztük a közigazgatási és a magánszektor hamisítással és a szerzői jogi kalózkodással foglalkozó uniós megfigyelőközpont képviselőiként történő összehívásával való megbízásáról

(COM(2011) 288 végleges – 2011/0135 (COD))

(2011/C 376/11)

Előadó: **Thomas McDONOGH**

2011. június 15-én a Tanács és 2011. június 7-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke és 118. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelmével kapcsolatos egyes feladatokkal, köztük a közigazgatási és a magánszektor hamisítással és a szerzői jogi kalózkodással foglalkozó uniós megfigyelőközpont képviselőiként történő összehívásával való megbízásáról

COM(2011) 288 végleges – 2011/0135 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2011. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 152 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Megjegyzések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság rendeletjavaslatát, mely a hamisítás és a kalózkodás európai megfigyelőközpontjának (a továbbiakban: „Megfigyelőközpont”) oly módon történő megerősítésére irányul, hogy a Megfigyelőközpont feladatkörét a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalra (BPHH) ruházza. A Megfigyelőközpont munkája alapvetően fontos a szellemi tulajdon védelmének európai rendszeréhez, és az intézménynek több forrásra van szüksége feladatai ellátásához.

1.2 Az EGSZB külön véleményt dolgoz ki az Európai Bizottság nemrégiben kiadott közleményéről, amely stratégiát javasol a szellemi tulajdon-jogok egységes piacára vonatkozóan.⁽¹⁾ A szellemi tulajdonhoz fűződő jogok (IPR) az Európa gazdasági fellendülését és jövőbeli növekedését meghatározó technológiai és kereskedelmi innováció fő alapfeltételeihez tartoznak.⁽²⁾ Szabályozásuk jellege az európai kultúra virágzása és az európai polgárok életminősége szempontjából is meghatározó.

1.3 Az EGSZB nem hiszi, hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló Európa 2020 stratégia a szellemi tulajdon valódi egységes piacának megteremtése nélkül megvalósítható volna. Az EGSZB a polgárok jóléte, az innováció és a kreativitás előmozdítása érdekében sok éve sürgeti az európai és

nemzeti szabályok harmonizációját, s emellett olyan kezdeményezéseket is támogat, amelyek elérhető közelségben teremtenek munkát, árut és szolgáltatásokat a lehető legtöbb ember számára.⁽³⁾

1.4 Az EGSZB általában véve egyetért a rendeletjavaslattal abban, hogy a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalt kellene megbízni a hamisítással és a szerzői jogi kalózkodással foglalkozó uniós megfigyelőközpont vezetésével kapcsolatos feladatokkal és tennivalókkal, beleértve a szerzői és szomszédos jogokkal, valamint a szabadalmakkal kapcsolatos feladatokat is. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az a javaslat, mely szerint a BPHH-ra – egy meglévő európai uniós hivatalra – ruházzák a feladatokat, lehetővé tenné a hamisítás és a kalózkodás európai megfigyelőközpontja számára, hogy kihasználja a BPHH-nak a szellemi tulajdon terén meglévő szakértelmét, forrásait és finanszírozását, és minél előbb működőképessé váljon. Azt is örömmel fogadja, hogy ez költségvetési szempontból költséghatékony megoldást kínál.

1.5 Az EGSZB elvben egyetért a javaslattal a tekintetben, hogy ki kell bővíteni a BPHH által a Megfigyelőközponttal összefüggésben elvégzendő feladatok körét, beépítve a feladatok közé például a nagyközönség és a bűnüldöző szervek tájékoztatását az IPR fontosságára és arra vonatkozóan, hogy miként

⁽¹⁾ COM(2011) 287 végleges – A szellemi tulajdon-jogok egységes piaca.

⁽²⁾ Lásd: Európa 2020 stratégia (COM(2010) 2020 végleges), 2011. évi növekedési jelentés (COM(2011) 11 végleges), Az európai digitális menetrend (COM(2010) 245 végleges), Egységes piaci intézkedéscsomag (COM(2011) 206 végleges) és Innovatív Unió (COM(2010) 546 végleges).

⁽³⁾ HL C 116., 1999.4.28., 35. o.; HL C 155., 2001.5.29., 80. o.; HL C 221., 2001.8.7., 20. o.; HL C 32., 2004.2.2., 15. o.; HL C 108., 2004.4.30., 23. o.; HL C 324., 2006.12.30., 7. o.; HL C 256., 2007.10.27., 3. o.; HL C 182., 2009.8.4., 36. o.; HL C 218., 2009.9.11., 8. o.; HL C 228., 2009.9.22., 52. o.; HL C 306., 2009.12.16., 7. o.; HL C 18., 2011.1.19., 105. o.; HL C 54., 2011.2.19., 58. o.

lehet ezeket a jogokat a legjobban megvédeni; a hamisítással és az IPR-szabályozással kapcsolatos kutatást; valamint a jogok érvényesítésének javítását szolgáló online információcsere fejlesztését.

1.6 Az EGSZB azonban határozottan úgy véli, hogy őt magát is be kellene venni a rendelet 4. cikke szerint a Megfigyelőközpont üléseire meghívandó szervezetek közé.

1.7 Az EGSZB nyomatékosan kéri, hogy a rendelet 8. cikkében a Tanács és a Parlament mellett őt magát is említsék meg, mint olyan szervet, amelynek a rendelet alkalmazására vonatkozó értékelő jelentést meg kell küldeni.

1.8 A szellemi tulajdonjogokkal foglalkozó nemzeti hivatalok kulcsszerepet játszanak az IPR érvényesítésében. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak azt a tanácsát, hogy tekintsék úgy, hogy ezek a hivatalok is a 4. cikk 1. bekezdésében felsorolt, „a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelmében érintett közigazgatási szervek, testületek és szervezetek” közé tartoznak, amelyek képviselőit a Megfigyelőközpont üléseire meg kell hívni.

1.9 A hamisítási vagy kalózkodási vádakkal kapcsolatos viták gyors, méltányos és következetes megoldása növelné az IPR-jogba vetett bizalmat, és kedvezőbb közeget teremtene a jogérvényesítéshez. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a 2. cikkben konkrétan bízta meg a BPHH-t azzal, hogy segítsen az IPR területén történő vitarendezés bevált gyakorlataira vonatkozó tudás és ismeretek bővítésében azáltal, hogy a megfelelő tagállami ítélkezési gyakorlatra is felhívja a figyelmet. Az illetékes bíróságokhoz való fordulást azonban nem szabad gátolni.

1.10 Az EGSZB alkalmas időben szívesen fűz majd részletesebb kommentárokat az EU-beli közös jogkezelés témájához. A BPHH mindazonáltal jelentős mértékben hozzájárulhat a szerzőijog-érvényesítés közegének javításához, ha információkat gyűjt az EU-ban működő közös jogkezelő szervezetek különféle módszereiről. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg egy ilyen tárgykör figyelembevételét a rendelet 2. cikkében.

2. Háttér

2.1 A szellemi tulajdon-jogok (IPR), amelyek magukban foglalják a szabadalmakat, védjegyeket, mintákat és földrajzi jelzéseket, valamint a szerzői jogokat és az ezekhez kapcsolódó (előadók, producerek és műsorszolgáltatók esetében felmerülő) szomszédos jogokat, az EU gazdaságának sarokkövét és további növekedésének egyik hajtóerejét képezik.

2.2 2009-ben az uniós országokban a legjelentősebb tíz márka értéke átlagosan csaknem a GDP 9 %-ára rúgott. A szerzői jogra támaszkodó kreatív iparágak – például a szoftvergyártás, a könyv- és újságkiadás, a zene és a film – 2006-ban 3,3 %-kal járultak hozzá az EU GDP-jéhez. Az ágazatban mintegy 1,4 millió kkv működik, 8,5 millió embernek adva munkát. A „tudásgazdaság” iparágaiban 1996 és 2006 között 24 %-kal nőtt a foglalkoztatás, miközben más iparágakban mindössze 6 % volt a növekedés.

2.3 Több, az ágazati és nemzetközi szervezetek által közzétett tanulmány is megerősíti, hogy folyamatosan emelkedik a hamisított és kalózkodással érintett termékek kereskedelme, és megállapítják, hogy ez

— jelentősen csökkenti az innovációs beruházásokat, és munkahelyeket tesz tönkre; ⁽⁴⁾

— veszélyezteti az európai fogyasztók egészségét és biztonságát; ⁽⁵⁾

— súlyos problémákat okoz az európai kkv-k számára; ⁽⁶⁾

— csökkenti az adóbevételeket, mivel csökken a bejelentett eladások mértéke; ⁽⁷⁾

— vonzó a szervezett bűnözés számára. ⁽⁸⁾

2.4 2009-ben a Tanács ⁽⁹⁾ és az Európai Bizottság ⁽¹⁰⁾ létrehozta a hamisítással és a szerzői jogi kalózkodással foglalkozó uniós megfigyelőközpontot (a továbbiakban: „Megfigyelőközpont”), hogy világosabb képet kaphassunk a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok megsértéséről.

2.5 A Megfigyelőközpont egyfelől szakértői központként működik a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok megsértésére vonatkozó adatok és információk összegyűjtésében, figyelemmel kísérésében és azokról jelentések készítésében, másfelől együttműködési platformként, ahol a nemzeti hatóságok és az érdekelt felek képviselői megoszthatják egymással elképzeléseiket és a bevált gyakorlatok terén szerzett szakértelmüket, közös jogérvényesítő stratégiákat alakíthatnak ki, és ajánlásokat fogalmazhatnak meg a döntéshozók számára.

⁽⁴⁾ TERA Consultants: „Building a Digital Economy: March 2010” [A digitális gazdaság építése: 2010. március], <http://www.iccwbo.org/bascap/id35360/index.html>.

⁽⁵⁾ Európai Bizottság, Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság: *Report on EU Customs enforcement of intellectual property rights – 2009* [Jelentés a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok uniós vámhatóságok általi érvényesítéséről – 2009], http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/statistics_2009.pdf.

⁽⁶⁾ Technopolis (2007): „Effects of counterfeiting on EU SMEs” [A hamisítás hatása az EU kkv-ira], http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf.

⁽⁷⁾ Frontier Economics (2009. május): „The impact of counterfeiting on Governments and Consumers” [A hamisítás hatása a kormányokra és a fogyasztókra]: <http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/Impact%20of%20Counterfeiting%20on%20Governments%20and%20Consumers%20-%20Final%20doc.pdf-%20Final%20doc.pdf>.

⁽⁸⁾ UNICRI, „Counterfeiting: a global spread” [Hamisítás: globális terjedés], 2008, <http://counterfeiting.unicri.it/report2008.php>.

⁽⁹⁾ A Tanács 2008. szeptember 25-i állásfoglalása (HL C 253., 2008.10.4., 1. o.).

⁽¹⁰⁾ Az Európai Bizottság 2009. szeptember 11-i közleménye a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok belső piaci érvényesítésének megerősítéséről – COM(2009) 467 végleges.

2.6 Bár egyre nagyobb szükség van arra, hogy a Megfigyelőközpont további feladatokat is ellásson, feladatkörének bővítésére és működési tevékenységének fejlesztésére jelenleg nincs mód, mivel mindkettőhöz jelentős humán erőforrás-, finanszírozási és informatikai infrastruktúrára, valamint megfelelő szakértőkre lenne szükség.

2.7 Az Európai Bizottság új, átfogó IPR-stratégiát ⁽¹¹⁾ javasolt az egységes piacon belüli fenntartható növekedés és foglalkoztatás elősegítésére, illetve Európa világszintű versenyképességének javítására irányuló teljes körű menetrend részeként. A stratégia fontos kiegészítő elemét képezi az Európa 2020 stratégiának, az egységes piaci intézkedéscsomagnak ⁽¹²⁾ és az európai digitális menetrendnek.

2.8 Egy közelmúltbeli közleményében, amelyről az EGSZB külön véleményt dolgoz ki, az Európai Bizottság a szellemi tulajdon-jogok egységes piacának kialakítását tervezi. ⁽¹³⁾ Az IPR-stratégia egyik első kivitelezhető eredménye az a rendeletjavaslat, amely a hamisítás és a kalózkodás európai megfigyelőközpontjának oly módon történő megerősítésére irányul, hogy a megfigyelőközpont feladatkörét a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalra (BPHH) ruházza. A Megfigyelőközpont ezáltal kiterjesztheti tevékenységi körét, és előnyt kovácsolhat a BPHH-nak a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szakértelméből, illetve a védjegyek és formatervezési minták bejegyzése során szerzett jelentős tapasztalatából.

2.9 A rendeletjavaslat 2. cikke kiterjedt listát tartalmaz a BPHH-ra ruházandó feladat- és tevékenységi körökről, amelyek többek között a következőkre terjednek ki: a jogérvényesítés képességének erősítése Unió-szerte; a szellemi tulajdonhoz fűződő jogsértések hatásainak jobb tudatosítása a közvéleményben; valamint a hatékony jogérvényesítésnek kedvező légkör kialakításának elősegítése.

2.10 Az Európai Bizottság hatásvizsgálatot végzett arról, hogy milyen lehetőségek állnak rendelkezésre ahhoz, hogy a Megfigyelőközpont jobban meg tudjon felelni az új IPR-stratégia kívánalmainak. ⁽¹⁴⁾ A hatásvizsgálat megállapította, hogy a legmegfelelőbb megoldás az lenne, ha a Megfigyelőközpont irányítását átadnák a BPHH-nak, mivel ez utóbbi rendelkezik a megfelelő finanszírozással és struktúrával, és képes a Megfigyelőközpont céljainak megvalósítására az alaprendelet módosítását követően.

3. Megjegyzések

3.1 Az EGSZB egyeztetési és képviseli az EU-ban a különböző gazdasági és társadalmi érdekeket – ideértve a civil társadalom összes szereplőjét is –, és a tagjai által képviselt különböző nézőpontok és tapasztalatok ötvöztetésével ez az egyedülálló intézmény rendkívül fontos szerepet játszik a politikai lehetőségek mérlegelésében és a politikák kidolgozásában. Ezenkívül

az EGSZB számára fontos kérdés a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok védelme, és kitartó munkájával hosszú évek óta segíti az európai IPR-politika kialakítását. Az EGSZB éppen ezért igen meglepetten és csalódottan állapítja meg, hogy kihagyták a javasolt rendelet 4. cikke szerint a Megfigyelőközpont üléseire meghívandó szervezetek listájából. Ezt a hiányosságot pótolni kell, hogy az EGSZB is hozzájárulhasson a Megfigyelőközpont munkájához és az általa kifejlesztett tudáshoz.

3.2 A Megfigyelőközpontban a különféle civil szervezeteknek – többek között munkáltatói és szakszervezeteknek, szerzői szövetségeknek és fogyasztói érdekeket képviselő szervezeteknek – is képviseltetniük kellene magukat.

3.3 Az EGSZB ezenkívül határozottan úgy véli, hogy a rendelet 8. cikkében a Tanács és a Parlament mellett őt magát is meg kellene említeni, mint olyan szervet, amelynek a rendelet alkalmazására vonatkozó értékelő jelentést meg kell küldeni.

3.4 A szellemi tulajdonhoz fűződő jogok gyenge kezelése és érvényesítése által okozott károk között említhető a bűnszövetkezetek és terroristahálózatok finanszírozása. A pénzmosás és a hamisítás bűncselekmény, amely ellen erélyesen fel kell lépni. A Megfigyelőközpontnak munkája során tanulmányokat is kellene készítenie a bűnözői viselkedés jellegéről és kiterjedéséről.

3.5 A szellemi tulajdonjogok következetes védelme megerősített és fokozott, tényleges adminisztratív együttműködést igényel a hamisítás és a kalóztevékenység elleni küzdelem területén, valódi partnerséget hozva létre egy határok nélküli belső piac megvalósításához. Ebből a célból elengedhetetlen a kapcsolattartó pontok hatékony hálózatának létrehozása az egész EU-ban.

3.6 A polgároknak és a vállalkozásoknak minden tagállamban tudniuk kell, melyik szervezethez fordulhatnak felvilágosításért és támogatásért a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok érvényesítése terén. A Megfigyelőközpontnak az IPR-érvényesítés terén a szellemi tulajdonjogokkal foglalkozó nemzeti hivatalokat kellene elsődleges kapcsolattartó ponttá kineveznie minden tagállamban.

3.7 Ha a szubszidiaritás elvét is kellően figyelembe akarjuk venni, a javasolt rendelet 4. cikkének 1. bekezdése szerint a tagállamoknak a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokkal foglalkozó nemzeti hivatalokat is fel kellene venniük a Megfigyelőközpont üléseire meghívandó szervezetek közé. Az ő jelenlétük erősítené a Megfigyelőközpont gyakorlati szakértelmét és EU-szerte a jogérvényesítési képességet.

3.8 A szellemi tulajdonhoz fűződő jogok megsértésével kapcsolatos hatékony és gyors információcserét biztosító elektronikus hálózathoz való hozzáférés minden bűnüldöző szervnek és minden nemzeti IPR-hivatalnak rendelkezésére kell, hogy álljon. Ennek a hálózatnak a felállítását a Megfigyelőközpontnak elsődleges feladatnak kellene tekintenie.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 287 végleges – A szellemi tulajdon-jogok egységes piaca.

⁽¹²⁾ COM(2011) 206 végleges – Egységes piaci intézkedéscsomag: Tizenkét mozgatórugó a növekedés serkentéséhez és a bizalom növeléséhez – „Együtt egy újfajta növekedésért”.

⁽¹³⁾ COM(2011) 287 végleges.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 612 végleges – Hatásvizsgálat a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal ... megbízásáról szóló rendeletjavaslatához.

3.9 A szellemi alkotás jogainak birtoklása tárgyában, illetve a hamisítással és kalóztevékenységgel kapcsolatos vádak ügyében folytatott jogviták gyakran nehezen oldhatók meg. A javasolt rendelet 2. cikkének 2. bekezdése szerint a BPHH összegyűjthetné az IPR-vitákkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot, és EU-szerte segíthetne a jogviták rendezésében, anélkül, hogy akadályozná az illetékes bíróságokhoz fordulást.

3.10 A BPHH-nak különösen a kis- és közepes vállalkozásokra és iparágakra szabott támogatást kellene nyújtania, mivel ők esnek gyakran a hamisítás áldozatául, és így gondoskodni lehetne róla, hogy jobban tisztában legyenek jogaikkal. Ahhoz, hogy az Európa 2020 stratégia sikeres legyen, nagyobb figyelmet kellene fordítani az induló vállalkozások és a kkv-k felvilágosítására.

3.11 A BPHH egyes IPR-feladatokkal való megbízásáról szóló rendelet magában foglalja a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok érvényesítésének kedvező légkör EU-szerte történő javítására, valamint ennek elérése érdekében a vonatkozó információk – köztük az ítélkezési gyakorlat – összegyűjtésére irányuló szándékot is. Ebben a tekintetben fontos, hogy a BPHH összegyűjtse a közös jogkezelő szervezetek gyakorlataival kapcsolatos adatokat és az idevonatkozó, szerzői jogi vitákkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot, hogy tudatában lehessünk a nem megfelelő szabályozás okozta problémáknak, és jobban megérthessük őket.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól

(COM(2011) 289 végleges – 2011/0136 (COD))

(2011/C 376/12)

Előadó: **Thomas McDONOGH**

2011. június 15-én a Tanács és 2011. június 7-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az árva művek egyes megengedett felhasználási módjairól

COM(2011) 289 végleges – 2011/0136 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2011. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a 2011. szeptember 21-i ülésnapon) 131 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Megjegyzések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak az árva művek felhasználására vonatkozó irányelvjavaslatát. A kezdeményezés sikeres végrehajtása fellendíti majd az Europeanához ⁽¹⁾ hasonló digitális könyvtárak és a javasolt irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő, közérdekű missziót betöltő más közintézmények fejlesztését, amelyek révén a polgárok hozzáférhetnek Európá sokrétű és gazdag kulturális örökségéhez.

1.2 Az EGSZB külön véleményt dolgoz ki az Európai Bizottság nemrégiben kiadott közleményéről, amely stratégiát javasol a szellemi tulajdon-jogok egységes piacára vonatkozóan. ⁽²⁾ A szellemi tulajdonhoz fűződő jogok (IPR) az Európa gazdasági fellendülését és jövőbeli növekedését meghatározó technológiai és kereskedelmi innováció fő alapfeltételeihez tartoznak. ⁽³⁾ Szabályozásuk jellege az európai kultúra virágzása és az európai polgárok életminősége szempontjából is meghatározó.

1.3 Az EGSZB nem hiszi, hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló Európa 2020 stratégia a szellemi tulajdon valódi egységes piacának megteremtése nélkül megvalósítható volna. Az EGSZB az innovációnak, a kreativitásnak és a polgárok jólétének előmozdítása érdekében sok éven át

sürgette az európai és nemzeti szabályok harmonizációját, s emellett olyan kezdeményezéseket is támogatott, amelyek elérhető közelségben teremtenek munkát, árut és szolgáltatásokat a lehető legtöbb ember számára. ⁽⁴⁾

1.4 Az EGSZB általában véve egyetért a rendeletjavaslattal, melynek célja, hogy olyan jogi keretet alakítson ki, amely biztosítja a jogszerű, határokon átnyúló online hozzáférést az árva művekhez. ⁽⁵⁾ Az európai digitális menetrendről készült véleményében ⁽⁶⁾ az EGSZB határozottan támogatta az olyan lépéseket – például a szóban forgó jogi keret megvalósítását –, amelyek kezelik az egységes piac kulturális és gazdasági elaprózottságának problémáját.

1.5 Az EGSZB eltökélten támogatja Európa kulturális örökségének digitalizálását és széles körű terjesztését. ⁽⁷⁾ Úgy véli, hogy ennek az anyagnak az interneten történő elérhetővé tétele kulcseleme az európai tudásgazdaság fejlődésének, és alapvetően fontos ahhoz, hogy a polgárok gazdag és változatos kulturális életet élhessenek. Éppen ezért örömmel fogadja, hogy az Európai Bizottság olyan irányelvre tesz javaslatot, amely az árva művek speciális problémájával foglalkozik.

⁽¹⁾ Az Europeana lehetővé teszi, hogy Európa múzeumainak, könyvtárainak, levéltárainak és audiovizuális gyűjteményeinek digitális forrásait böngésszünk. A projektet, melyet az Európai Bizottság támogat, 2008-ban indították el azzal a céllal, hogy Európa kulturális és tudományos öröksége hozzáférhetővé váljon a nagyközönség számára. Lásd: www.europeana.eu.

⁽²⁾ COM(2011) 287 végleges – A szellemi tulajdon-jogok egységes piaca. Az EGSZB kidolgozás alatt álló véleményének száma: INT/591, előadója: Denis Meynent.

⁽³⁾ Lásd: Európa 2020 stratégia (COM(2010) 2020 végleges), a 2011. évi növekedési jelentés (COM(2011) 11 végleges), Az Európai digitális menetrend (COM(2010) 245 végleges), az Egységes piaci intézkedéscsomag (COM(2011) 206 végleges) és az Innovatív Unió (COM(2010) 546 végleges).

⁽⁴⁾ HL C 116., 1999.4.28., 35. o.; HL C 155., 2001.5.29., 80. o.; HL C 221., 2001.8.7., 20. o.; HL C 32., 2004.2.2., 15. o.; HL C 108., 2004.4.30., 23. o.; HL C 324., 2006.12.30., 7. o.; HL C 256., 2007.10.27., 3. o.; HL C 182., 2009.8.4., 36. o.; HL C 218., 2009.9.11., 8. o.; HL C 228., 2009.9.22., 52. o.; HL C 306., 2009.12.16., 7. o.; HL C 18., 2011.1.19., 105. o.; HL C 54., 2011.2.19., 58. o.

⁽⁵⁾ Az árva művek olyan művek – például könyvek, újság- vagy folyóiratcikkek – amelyeket még szerzői jog véd, de a szerzői jog tulajdonosa nem található meg, és így nem lehet tőle engedélyt kérni a mű felhasználására. Filmművészeti alkotások és egyéb audiovizuális művek is tartozhatnak ide. Árva művek az európai könyvtárak gyűjteményeiben is találhatók.

⁽⁶⁾ HL C 54., 2011.2.19., 58. o.

⁽⁷⁾ HL C 324., 2006.12.30., 7. o.; HL C 182., 2009.8.4., 36. o.; HL C 228., 2009.9.22., 52. o.; HL C 18., 2011.1.19., 105. o.; HL C 54., 2011.2.19., 58. o.

1.6 Az EGSZB is úgy látja, hogy szükség van egy ilyen irányelvvel, mivel eddig nagyon kevés tagállam vezetett be az árva művekre vonatkozó jogi szabályozást, és minden meglévő nemzeti szabályozás korlátozza az adott ország területén élő polgárok hozzáférését.

1.7 Az EGSZB elvben egyetért az irányelvben javasolt, az alábbi négy pillérből álló megközelítéssel:

- szabályok felállítása annak gondos jogtulajdonos-keresés révén történő megállapítását illetően, hogy melyek az árva művek,
- ha a jogtulajdonos-keresés nem hoz eredményt, annak elismerése, hogy árva műről van szó,
- annak rögzítése, hogy az árva művek milyen módokon használhatók fel, beleértve a valamennyi tagállam felé történő terjesztésüket,
- az „árva mű” státusz kölcsönös elismerése valamennyi tagállam részéről.

1.8 A jogtulajdonos hatékony keresésének és az árva művek széles körű terjesztésének megkönnyítése érdekében a könyvkiadási szektorban létező eszközhöz ⁽⁸⁾ hasonló online adatbázisok és jognyilvántartások rendelkezésre állása valamennyi szektor számára kulcsfontosságú. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy könnyítse meg a reprezentatív szervezetek ilyen eszközök fejlesztése terén végzett munkáját.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak nyilvántartást kellene vezetniük a náluk működő olyan adatbázisokról, amelyek hivatalos jóváhagyással rögzítik a területükön végrehajtott gondos jogtulajdonos-keresések eredményeit, eleget téve az irányelv 3. cikkének (4) bekezdésében foglaltaknak. E nyilvántartások segítségével a más uniós országbeli intézmények könnyebben szerezhetnek bizonyosságot afelől, hogy a források hivatalosan megbízhatóak.

1.10 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét a hagyományos zene, a személyes visszaemlékezések, a fényképek és a filmművészeti alkotások jelentőségére az EU kulturális öröksége szempontjából, és kéri, hogy az 1. cikk (1) bekezdésében felsorolt intézmények archívumában őrzött ilyen felvételeket és képeket az árva művek azonosítása és közzététele során egyenrangúan kezeljék. Az EGSZB megjegyzi, hogy az irányelv 11. cikke rendelkezik annak lehetőségéről, hogy az irányelv hatályát kiterjesszék olyan, védelem alatt álló teljesítményekre, amelyekre az jelenleg nem terjed ki, különösen a hangfelvételekre és a különálló fényképekre, és sürgeti az Európai Bizottságot, hogy ezt mielőbb tegye meg.

⁽⁸⁾ Az ARROW (Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works towards European) egy európai nemzeti könyvtárakból, kiadókból és közös jogkezelő szervezetekből álló konzorcium projektje, amely – azok legfontosabb európai szövetségei és nemzeti szervezetei révén – az írókat is képviseli, lásd: www.arrow-net.eu.

1.11 Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy az Európai Bizottság a könyvtárak, kiadók, szerzők és jogkezelő társaságok között egyetértési megállapodás megkötésére törekszik, hogy megkönnyítse a kereskedelmi forgalomból kivont könyvek digitalizálását és elérhetővé tételét szolgáló engedélyezési megoldásokat. ⁽⁹⁾

2. Háttér

2.1 A fenntartható növekedés és munkahelyteremtés belső piacon történő előmozdítását és az Unió globális versenyképességének javítását célzó átfogó menetrend részeként az Európai Bizottság stratégiát javasolt a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokra vonatkozóan. ⁽¹⁰⁾ Ez a stratégia fontos kiegészítő eleme az Európa 2020 stratégiának, az egységes piaci intézkedéscsomagnak ⁽¹¹⁾ és az európai digitális menetrendnek.

2.2 Egy közelmúltbeli közleményében, amelyről az EGSZB külön véleményt dolgoz ki, az Európai Bizottság a szellemi tulajdon-jogok egységes piacának kialakítását tervezi. ⁽¹²⁾ A szellemi tulajdon-jogokra vonatkozó stratégia keretében végrehajtandó első feladatok egyike az árva művek felhasználásának egyszerűbb engedélyezését célzó irányelvjavaslat, melynek révén számos kulturális alkotás minden tagállamban online elérhetővé válik. Ez elősegíti az Európa gazdag kulturális és szellemi örökségét megőrző és terjesztő európai digitális könyvtárak fejlesztését.

2.3 Az árva művek digitalizálása és terjesztése sajátos kulturális és gazdasági kihívást jelent. Ha nincs ismert jogtulajdonos, az azt jelenti, hogy a felhasználók nem tudják megszerezni a szükséges engedélyt, pl. egy adott könyv nem digitalizálható. Az európai kulturális intézmények gyűjteményeinek jelentős részét árva művek teszik ki; például a British Library becslése szerint a szerzői jogi védelem alatt álló – összesen 150 milliós – gyűjteményének 40 %-a árva mű.

2.4 Az Európai Bizottság ezért irányelvjavaslatot terjesztett elő, amely minden tagállamban érvényes közös szabályokat határoz meg az ilyen alkotások kezelésére, így segítve az európai digitális menetrend értelmében megvalósítandó nagyszabású digitalizálási projekteket.

2.5 Az Európai Bizottság hatásvizsgálatot végzett, melynek során hat lehetőséget vizsgált meg az árva művek kezelésére. ⁽¹³⁾ Arra a következtetésre jutott, hogy a legjobb megoldást az „árva mű” státusz tagállamok általi kölcsönös elismerése nyújtaná. Ez lehetővé teszi a könyvtárak és az irányelvjavaslat 1. cikkének (1) bekezdésében felsorolt egyéb kedvezményezettek számára, hogy egy adott alkotás „árva mű” státuszával kapcsolatban jogbiztonságot élvezzenek. A kölcsönös elismerés ezenfelül biztosítja, hogy a digitális könyvtárakban őrzött árva művek Európa-szerte hozzáférhetőek legyenek a polgárok számára.

⁽⁹⁾ Lásd a 2011. május 24-i, IP/11/630. sz. sajtóközleményt.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 287 végleges – A szellemi tulajdon-jogok egységes piaca.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 206 végleges – Egységes piaci intézkedéscsomag – Tizenkét mozgatórugó a növekedés serkentéséhez és a bizalom növeléséhez – „Együtt egy újfajta növekedésért”.

⁽¹²⁾ COM(2011) 287 végleges.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 615 végleges – Hatásvizsgálat az árva művekhez való határokon átnyúló online hozzáférésről.

2.6 Az irányelv négy pilléren nyugszik:

- i. Mielőtt egy műalkotást árva műnek minősíthetnének, a könyvtárak, oktatási létesítmények, múzeumok, archívumok, mozgóképörökség-védelmi intézmények és közszolgálati műsorszolgáltatók kötelesek az irányelvjavaslatban foglalt követelményeknek megfelelő, gondos jogtulajdonos-keresést folytatni a mű első kiadása szerinti tagállamban.
- ii. Amennyiben a gondos keresés árva művé minősítéssel zárul, az adott műalkotást az egész Európai Unióban árva műnek kell tekinteni, miáltal elkerülhető a gondos keresés többszöri lefolytatása.
- iii. Ennek alapján lehetőség nyílik arra, hogy az árva műveket művelődési és oktatási célokra előzetes engedély nélkül online módon hozzáférhetővé tegyék, hacsak a mű jogtulajdonosa meg nem szünteti az árva mű státuszt. Ebben az esetben a jogait érvényesíteni kívánó jogtulajdonosokat díjazásban kell részesíteni. E díjazást a mű jellege és a szóban forgó felhasználás figyelembevételével kell megállapítani.
- iv. Az „árva mű” státusz kölcsönös elismerése valamennyi tagállam részéről.

3. Megjegyzések

3.1 Az EGSZB szerint minden szellemi tulajdon-jogokkal kapcsolatos politikai kezdeményezés esetében fontos, hogy az alkotók és a tulajdonosok jogai egyensúlyban legyenek a felhasználók és végfogyasztók érdekeivel annak érdekében, hogy a művek minden tagállamban a lehető legszélesebb közönség számára hozzáférhetőek legyenek.

3.2 A szellemi tulajdon-jogokkal kapcsolatos keresések megkönnyítése érdekében az Európai Bizottság közzétehetné

és rendszeresen frissíthetné az irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében felsorolt, az árva művek kezeléséért felelős intézmények listáját.

3.3 Ezenkívül ezeknek az intézményeknek tudniuk kell, hogy a gondos jogtulajdonos-keresések eredményeinek másik tagállamban vezetett nyilvántartása megbízható forrásnak minősül. Ezért a tagállamoknak nyilvántartást kellene vezetniük a náluk működő olyan adatbázisokról, amelyek hivatalos jóváhagyással rögzítik a területükön végrehajtott gondos jogtulajdonos-keresések eredményeit, eleget téve az irányelv 3. cikkének (4) bekezdésében foglaltaknak.

3.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az irányelvjavaslat 11. cikke rendelkezik annak lehetőségéről, hogy az irányelv hatályát kiterjesszék olyan, védelem alatt álló teljesítményekre, amelyekre az jelenleg nem terjed ki, különösen a hangfelvételekre és a különálló fényképekre. E felülvizsgálati rendelkezéstől függetlenül már most gondoskodni kell e kulturális alkotások mielőbbi közzétételéről.

3.4.1 A hagyományos zene és a személyes visszaemlékezések nagyon fontosak az európai kulturális örökség szempontjából, és az archívumok Unió-szerte gazdag felvételgyűjteményt őriznek, nemcsak a közszolgálati műsorszolgáltatóknál, hanem az 1. cikk (1) bekezdésében felsorolt egyéb intézményeknél is. Mindezen hangzó és audiovizuális művekre ugyanazok a keresési, osztályozási és felhasználási szabályok kell hogy vonatkozzanak, mint az irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében felsorolt egyéb művekre.

3.4.2 A fotó- és filmművészeti alkotások hasonlóképpen igen gazdag információforrásként szolgálnak az európai civilizáció megismeréséhez és megértéséhez, és ha ezek között vannak olyan művek, amelyek árva műveknek minősülhetnek, akkor mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a közintézmények rejtett archívumaiból kiszabadítva közkinccsá tegyék ezeket.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai szabványosításról, valamint a 89/686/EGK és a 93/15/EGK tanácsi irányelv, a 94/9/EK, a 94/25/EK, a 95/16/EK, a 97/23/EK, a 98/34/EK, a 2004/22/EK, a 2007/23/EK, a 2009/105/EK és a 2009/23/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról

(COM(2011) 315 végleges – 2011/0150 (COD))

(2011/C 376/13)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2011. június 24-én a Tanács és 2011. június 23-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai szabványosításról, valamint a 89/686/EGK és a 93/15/EGK tanácsi irányelv, a 94/9/EK, a 94/25/EK, a 95/16/EK, a 97/23/EK, a 98/34/EK, a 2004/22/EK, a 2007/23/EK, a 2009/105/EK és a 2009/23/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról

COM(2011) 315 végleges – 2011/0150 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2011. augusztus 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 121 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) támogatja az Európai Bizottság azon kezdeményezését, hogy felülvizsgálja az európai szabványosítás rendszerét, melynek során meg kívánja őrizni annak sikeres elemeit, orvosolni kívánja hiányosságait, és megfelelő egyensúlyt kíván teremteni a nemzetközi, európai és nemzeti dimenziók között, világszintű minőségi kiválósági szintek biztosítása mellett.

1.2 Az EGSZB meggyőződése, hogy szükség van egy rugalmas és dinamikus jogi és szabályozási keret létrehozására uniós szinten az európai műszaki szabványosítás hozzáadott értékének optimalizálása céljából, a versenyképesség, az innováció és a növekedés támogatása érdekében.

1.3 Az EGSZB újra megerősíti, hogy az európai szabványosítás lényeges a belső piac működése és megerősödése szempontjából, különösen az egészségügy, a biztonság, a környezet- és fogyasztóvédelem, valamint az interoperabilitás területén, mely ágazatok ma egyre többet alkalmaznak az információs és kommunikációs technológiákat (IKT).

1.4 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja a szabványok kidolgozási ritmusának és idejének kiigazítását, valamint az alkalmazási kör kiterjesztését a szolgáltatások, illetve az információs és kommunikációs technológiák ágazatára, különös figyelmet fordítva a létrehozott szabványok minőségi és biztonsági célkitűzéseire, illetve volumenére, konzultatív internetes platformok és online információcserék segítségével.

1.5 Az EGSZB véleménye szerint a nemzetközi ipari konzorciumok vagy fórumok által az IKT területén elfogadott specifikációkat csupán az európai szabványügyi testületek tanúsítási folyamatát követően kellene elismerni, a kkv-k, a fogyasztók, a környezetvédelmi szereplők, a munkavállalók és a fontosabb szociális érdekeket képviselő szervezetek képviselőinek bevonása mellett.

1.6 Az EGSZB üdvözli az európai szabványügyi testületek, a nemzeti szabványügyi testületek és a szabványosítási tevékenységek együttműködésben való végzésével megbízott más szervezetek, valamint az érdekelt feleket képviselő európai szervezetek finanszírozási rendszereinek megfelelő jogi alapon nyugvó egyszerűsítését.

1.7 Az EGSZB egy közös programozási dokumentum kidolgozását javasolja, mely biztosítja a koherenciát, a koordinációt és a piac jövőbeni célkitűzéseinek való megfelelést. Ebből a szempontból célszerű lenne, ha az éves programozásban érintett valamennyi fél részt venne a munkaprogramoknak az európai szabványügyi testületek, az IKT-szektor műszaki specifikációit kidolgozó más struktúrák, az Európai Bizottság illetékes szolgálatai és a nemzeti szabványügyi testületek által történő kidolgozásában.

1.8 Az EGSZB ezenkívül hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy mielőbb naprakész műszaki szabványokkal rendelkezünk a szolgáltatási ágazatban, mely ezt követően is a gazdaság innovatív sarokkövéként fejlődik tovább egészen 2020-ig. Ugyanakkor rámutat arra, hogy figyelembe kell venni a szolgáltatások egyedi jellegét, és hogy az árukra vonatkozó szabványosítási modell nem alkalmazható rájuk egy az egyben. A szolgáltatásokra vonatkozó szabványok további kidolgozása során figyelembe kell venni a piaci és a társadalmi igényeket.

1.9 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy stabil keret biztosítsunk az európai szabványosítás rendszer finanszírozásának többéves programozása számára, és aggodalmának ad hangot azzal kapcsolatban, hogy az Európai Bizottság javaslatában csupán 2013-ra szerepelnek ehhez a célhoz rendelt költségvetési előirányzatok.

1.10 Az EGSZB a lehető legnagyobb mértékű interakciót javasolja a műszaki szabványosítási folyamatok és az európai kutatási és innovációs projektek között az új technológiák gyors alkalmazása és ebből következően az európai gazdaság számára a világpiacra nyíló versenyelőnyök biztosítása érdekében.

1.11 Az EGSZB szoros kapcsolat fenntartását javasolja az európai szabványügyi testületek és a szabadalmi hivatalok között, melyek a szellemi tulajdonjogok felett őrködnek.

1.12 Az EGSZB kéri, hogy az új szabályozás kifejezetten írja elő az európai álláspont megerősítését a nemzetközi szabványosítás kontextusában a kereskedelem megkönnyítése és az európai versenyképesség javítása érdekében.

2. Bevezetés

2.1 Az EGSZB mindig is hangsúlyozta a műszaki szabványosítás alapvetően fontos szerepét a következők érdekében:

- az európai termékek és szolgáltatások minősége,
- versenyképességük a belső piacon és a világpiacra,
- a fogyasztók védelme,
- a társadalmi és környezetvédelmi normák javítása.

2.2 Az EGSZB már korábban is állást foglalt „az európai szabványosításnak az uniós politikákban és jogalkotásban történő nagyobb mértékű alkalmazása mellett, hogy a társadalmi és vállalkozói igényeknek megfelelően a műszaki szabványosítás új területekre is kiterjedjen: a szolgáltatások, az információs és kommunikációs technológiák, a közlekedés, a fogyasztó- és környezetvédelem területére”.⁽¹⁾

2.3 Az EGSZB-nek alkalma nyílt kiemelni, hogy „az európai szabványosítás lényeges a belső piac működése és megerősödése szempontjából, ami különösen az »új megközelítésű« irányelveknek köszönhető az [...] ágazatban”.⁽²⁾

2.4 Az *egységes piaci intézkedéscsomag felé* címmel nemrégiben megjelentetett véleményében az EGSZB megerősítette, hogy „a szabványok az egységes piac fontos sarokkövét jelentik”. Hangsúlyozta ugyanakkor „annak jelentőségét, hogy a fogyasztók és a kkv-k fokozottabb módon bevonásra kerüljenek, illetve ezzel párhuzamosan folyamatosan és fenntartható módon biztosítva legyen a részvételüket korlátozó költségtényezők megszüntetése. Nem engedhető meg, hogy konkrét szereplők diktálják a szabványokat. Az uniós szabványoknak sokkal jelentősebb szerepet

kell betölteniük a világkereskedelemben, és azokat népszerűsíteni kell a jövőbeli két- és többoldalú kereskedelmi tárgyalások során.”⁽³⁾

2.5 A műszaki szabványosítás alapvetően fontos szerepet játszik a belső piac működésében, valamint a termékek és szolgáltatások nemzetközi versenyképességében. A javak és szolgáltatások minősége biztosításának stratégiai eszközeként biztosítja a hálózatok és a rendszerek interoperabilitását, a magas szintű fogyasztó- és környezetvédelmet, valamint a magasabb szintű innovációt és társadalmi integrációt.

2.6 Ahhoz, hogy ezt a szerepet a lehető legeredményesebben láthassa el, fontos, hogy:

- az európai műszaki szabványosítás folyamata **rövid időn belül meg tudjon felelni** – az Európai Bizottság megbízása alapján működő – jogalkotó és egy gyorsan változó termelési szektor követelményeinek, melyben a termékek élettartama és fejlődési ciklusai egyre rövidebbek, és ahol **gyorsabbnak és rugalmasabbnak kell lenni a jövő kihívásainak való megfelelés** érdekében;
- a műszaki szabványok követni tudják a technológiai fejlődés gyors ritmusát, mert különben hiábavalóvá válnak, és legyenek képesek **egyre szélesebb ágazatokat lefedni** – különösen az információ- és szolgáltatási technológiák terén –, szem **előtt tartva a mennyiség, a gyorsaság és a minőség** kritériumait a szabványok kidolgozása során, akár internetes konzultációs platformok használata révén;
- a szabványok kidolgozásának és alkalmazásának folyamata **alkalmazkodjon a kis- és középvállalkozások igényeihez, és nem fordítva**, biztosítva azok képviselésének és részvételének magas szintjét a szabványosítási tevékenységekben, különösen európai szinten, a nemzeti delegációk közötti egyensúly tiszteletben tartása mellett, annak tudatában, hogy a kkv-k és a műszaki szabványok kapcsolata általában nehézkes és bonyolult;
- **magasabb szintű és kiterjedtebb legitimáció és konszenzus** alakuljon ki az önkéntesség, nyitottság és átláthatóság elvén alapuló együttműködési folyamatnak köszönhetően, ahol az ipar, a kkv-k, a hatóságok és a **civil társadalom más érdekelt felei egyenlő hozzáférési lehetőségekkel rendelkezve, együttesen léphetnek fel**: a szabványok gyakran a polgárok biztonságával és kényelmével, a hálózatok hatékonyságával, a környezettel és egyéb közpolitikai területekkel kapcsolatosak, ezért ezeknek az ágazatoknak megfelelő képviselettel és befolyással kell rendelkezniük;
- az európai szabványosítási rendszer **eleget tudjon tenni annak a követelménynek, hogy biztosítsa az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazásainak és szolgáltatásainak teljes interoperabilitását és kompatibilitását**, hitelesített európai referenciaszabványok révén;

⁽¹⁾ Lásd HL C 110., 2006.5.9., 14. o.

⁽²⁾ Lásd az. 1. lábjegyzetet.

⁽³⁾ Lásd: HL C 132., 2011.5.3., 47. o.

- az európai szabványosítási rendszer megfelelő **egyszerűsített pénzügyi támogatásban** részesüljön annak biztosítása érdekében, hogy az összes érdekelt szereplő teljes mértékben részt vegyen a szabványok kidolgozásában, a normatív vetületnek az állami kutatási és innovációs programokba történő automatikus beillesztése mellett, az Európa 2020 stratégia fejlesztésének támogatása érdekében;
- **amint biztosítva van az átláthatóság, a nyitottság és az összes érdekelt kiegyensúlyozott részvételének megfelelő szintje**, tekintetbe kell venni a világszinten elismert és az **európai szabványosítási testületek, így a CEN, a CENELEC és az ETSI⁽⁴⁾ által ellenőrzött** IKT-fórumok és konzorciumok által elfogadott szabványokat, hogy hivatkozni lehessen rájuk a közbeszerzésekkel kapcsolatos európai jogszabályokban;
- az európai szabványosítás valamennyi **testülete és struktúrája közötti információcsere** rendszere megfelelően meg legyen erősítve, és minden érdekelt fél számára biztosítva legyen a **szabványokhoz való egyenlő feltételek melletti** hozzáférés.

2.7 A pénzügyi támogatás tekintetében emlékeztetni kell arra, hogy az 1673/2006/EK határozat – mellyel kapcsolatban az EGSZB-nek lehetősége nyílt véleményt formálni – már megállapítja az európai szabványosítás finanszírozásához való európai uniós hozzájárulást érintő szabályokat, annak biztosítása érdekében, hogy az európai szabványokat és az európai szabványosítás más termékeit az Unió célkitűzései, jogszabályai és politikái támogatása céljából dolgozzák ki és vizsgálják felül: ugyanezeket a rendelkezéseket kellene alkalmazni azokra a testületekre, melyek anélkül, hogy a vizsgált rendelet európai szabványügyi testületnek ismerné el őket, az európai szabványosítás támogatása érdekében megbízást kaptak előkészítő munkák végzésére.

2.8 Figyelembe véve, hogy az európai szabványosítás széles körűen részt vesz az uniós politikák és jogalkotás támogatásában, illetve azt, hogy különböző szabványosítási tevékenységek léteznek, különféle finanszírozási módokat szükséges előírni.

3. Az Európai Bizottság javaslatai

3.1 A javaslat a következő szükségletek kielégítésére törekszik:

- a termékek és szolgáltatások egységes piacának jelentős mértékű támogatása érdekében, továbbá hogy az EU-n belüli kereskedelemmel kapcsolatban ne alakuljanak ki akadályok, amikor az európai szabványosítási szervezetek európai szabványokat fogadnak el, ennek a javakra és a szolgáltatásokra egyaránt kellene irányulnia, és továbbra is közösségi társfinanszírozásban kellene részesülnie. Az európai szabványok kidolgozási folyamatának gyorsabbá kell válnia és tartania kell a lépést a termékek és szolgáltatások fejlődésének egyre gyorsabb ciklusaival,
- mivel a szabvány a kidolgozásában részt vevő felek közötti konszenzus eredménye, a szabványosítási folyamatnak a

civil társadalom érintett kategóriái – például a szociális partnerek, a kis- és középvállalkozások, a fogyasztók és a környezetvédők – részvételéből kell merítenie legitimitását,

- az olyan szolgáltatások és alkalmazások érdekében, amelyek szavatolják az interoperabilitást az információs és kommunikációs technológiák ágazatában, az IKT szabványokat formálisan el kellene ismerni, még abban az esetben is, ha azokat nem az európai szabványosítási szervezetek dolgozták ki, hanem speciális fórumok és konzorciumok.

3.2 Ennek érdekében – a 89/686/EGK, 93/15/EGK, 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 2004/22/EK, 2007/23/EK, 2009/105/EK és 2009/23/EK irányelvek módosításán felül – különösen az irányelvek és határozatok átdolgozására és egyesítésére lesz szükség.

3.3 A javasolt új irányelv – az egységes alkalmazás biztosítására szolgáló szabályozási eszköz által – a következőkre összpontosítana:

- nagyobb átláthatóság és együttműködés a nemzeti és az európai szabványosítási szervezetek, valamint az Európai Bizottság között,
- az IKT normák alkalmazásának elismerése (hardware, software, információs technológiai szolgáltatások), még akkor is, ha azokat más szervezetek fejlesztették ki, amennyiben összhangban vannak a Kereskedelmi Világszövetségnek (WTO) a kereskedelem technikai akadályaira vonatkozó elveivel, valamint az európai szintű átjárhatóság szükségességével,
- az európai szabványosítási prioritások és az Európai Bizottság megbízatásainak éves szintű tervezése,
- fokozott képviselet a kkv-k számára az EU pénzügyi támogatásával, de a fogyasztók, a környezetvédelmi és szociális érdekvédelmi szervezetek számára is, a kiegészítő és előkészítő tevékenységek folyamán is,
- az európai műszaki szabványok gyorsabb kidolgozására irányuló intézkedések az Európai Bizottság felkérésére, az európai szabványosítási szervezetek közötti konszenzus keresésére irányuló folyamatok pénzügyi támogatásával,
- az európai műszaki szabványok nemzetközi szintű terjesztésére is vonatkozó ösztönző intézkedések, valamint műszaki segítségnyújtási és együttműködési programok a harmadik országokkal,
- az európai és nemzetközi szabványosítás támogatásához hozzátartozik a vállalkozásoknak az EU hivatalos nyelveire történő fordításhoz nyújtott segítség is, a nagyobb koherencia és jobb hozzáférés érdekében,
- a szabványosítási tevékenységek megerősítése a szolgáltatások terén, a belső piac versenyképességének javítása érdekében, elkerülve a többszörös nemzeti szintű szabványokat, az Európai Bizottság megbízására,
- az adminisztratív feladatok csökkentése átalányok alkalmazásával, a tényleges költségek ellenőrzése nélkül,

⁽⁴⁾ ETSI: az Európai Távközlési Szabványügyi Intézet (European Telecommunications Standards Institute) független nonprofit európai uniós szabványügyi szervezet a távközlési iparban.

- teljesítményalapú rendszer bevezetése, amely mutatókon, valamint teljesítmény- és hatékonysági célokon és alapul, melyeket a nagyobb hatékonyság és az eredmények, illetve elérési folyamatuk nagyobb gyorsasága érdekében határoztak meg,
- éves jelentés kidolgozása az Európai Bizottság számára az európai szabványosítási szervezetek részéről, főként a pénzügyi, átláthatósági, gyorsasági, egyszerűsítési, szempontok, valamint a bevonás képessége és a folyamat minősége tekintetében.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatának célkitűzéseit, mivel egy gyors, hatékony és az érintett feleket bevonó európai szabványosítási folyamat nemcsak az egységes piac sarokköve, amely az európai integráció és az azt megvalósítani kívánó Európa 2020 stratégia központi eleme, hanem – és mindenek előtt – az európai gazdaság versenyképességének alapeleme és az innováció előrelendítő eszköze.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy arra kell ösztönözni a szabványosítási szervezeteket, hogy munkaprogramjaikban értékeljék a szellemi tulajdonnal kapcsolatos politikákat, nagyobb figyelmet fordítva az innováció ösztönzésére és a szabadalmi hivatalokkal, főként a müncheni európai hivattal fenntartott szorosabb kapcsolatokra annak érdekében, hogy a szellemi tulajdon kérdéseit azonnal vegyék figyelembe, amint felmerülnek, így biztosítani lehet a szabadalmak és a szabványok jobb minőségét.

4.3 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottság azon kezdeményezését, hogy felülvizsgálja az európai szabványosítás rendszert, melynek során meg kívánja őrizni annak sikeres elemeit, orvosolni kívánja hiányosságait, és megfelelő egyensúlyt kíván teremteni a nemzetközi, európai és nemzeti dimenziók között, megfelelni kívánva ezzel a vállalkozások, a fogyasztók, a társadalmi partnerek és a teljes európai társadalom által támasztott új követelményeknek és elvárásoknak.

4.4 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja a szabványok kidolgozási ritmusának és idejének kiigazítását, valamint az alkalmazási kör kiterjesztését a szolgáltatások, illetve az információk és kommunikációs technológiák ágazatára, feltéve, hogy az ilyen jellegű tevékenységek megőrzik a szabványokkal kapcsolatos minőségi célkitűzéseket, valamint hogy a szabványok kidolgozási keretét kiterjesztik a szabványosítási testületeken kívülre, ugyanazokat az átláthatósági és részvételi garanciákat nyújtva, mint amelyeket ez utóbbiaknak be kell tartani.

4.4.1 Ennek érdekében az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a szabványosítási testületek és az Európai Bizottság megelőző ellenőrzést biztosítsanak annak szavatolására, hogy a nemzetközi ipari fórumok és/vagy konzorciumok által elfogadott specifikációk, amelyeket referenciaként kell alkalmazni a közbeszerzések esetében, semleges, egyenlő és átlátható módon kerüljenek kidolgozásra, a kis- és középvállalkozások képviselőinek, a fogyasztóknak, a környezetvédőknek, illetve a fontos szociális érdekeket képviselő szervezeteknek a megfelelő részvételével.

4.4.2 Az EGSZB amellet szál síkra, hogy az ilyen módon szükségképpen megnövekedett részvétel ne nehezítse meg a konszenzuson alapuló szabványok kidolgozásának folyamatait, és ne növelje meg idejüket, amelyet inkább jelentősen meg kellene gyorsítani az internetes konzultációs, kidolgozási és az online információcserét lehetővé tevő platformok alkalmazása által. ⁽⁵⁾

4.5 Az EGSZB ezzel párhuzamosan azt kéri, hogy a szabályozás tartalmazza többéves perspektívák kidolgozását az európai szabványosítással kapcsolatban annak érdekében, hogy hatékonyabb és koordináltabb választ lehessen adni azokra a globális politikákra, amelyek az éghajlatváltozás, az intelligens hálózatok kifejlesztése, a megújuló energiák és azok bevezetése, illetve más sürgető környezeti és társadalmi kihívások kérdéseinek megválaszolása miatt szükségesek.

4.6 Az EGSZB úgy véli, hogy ahhoz, hogy mind európai, mind nemzeti szinten minden érintett fél számára fejleszteni és javítani lehessen a szabványosítási folyamatban való tényleges részvételt, elő kell segíteni a képzési programok ösztönzését és meg kell hozni az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy a gyengébb nemzeti szabványügyi testületek, amelyek jelenleg nem rendelkeznek valamilyen műszaki bizottsághoz hozzárendelt titkársággal, aktívabb szerepet játszassanak a szabványosítási folyamatban.

4.7 A szabványosítási testületek, az IKT-szektor műszaki specifikációit kidolgozó egyéb struktúrák, az Európai Bizottság illetékes szolgálatai és a nemzeti szabványosítási testületek éves munkaprogramjainak kidolgozása hasznos intézkedés lehet a minőségi szabványok létrehozása ritmusának, időpontjának és volumenének biztosítására, amennyiben szavatolják a koherenciát és a koordinációt, valamint az összes érdekelt fél részvételét az éves programozásban.

4.8 Az EGSZB üdvözlí az európai szabványügyi szervezetek, a nemzeti szabványügyi szervezetek és a szabványosítási tevékenységek együttműködésben való végzésével megbízott más szervezetek, valamint a II. mellékletben szereplő érdekelt feleket képviselő európai szervezetek finanszírozási rendszereinek megfelelő jogi alapon nyugvó egyszerűsítését.

4.8.1 Az EGSZB aggodalmának ad hangot azzal kapcsolatban, hogy az Európai Bizottság javaslatában csupán 2013-ra szerepelnek ehhez a célhoz rendelt költségvetési előirányzatok, valamint fontosnak tartja, hogy stabil keret biztosítsunk finanszírozás többéves programozása számára, amelyet mielőbb meg kell kezdeni.

4.9 A harmonizált európai szabványok biztosítását illetően, amelyek szavatolják, hogy a termékek megfelelnek az EU jogszabályai által megállapított alapvető előírásoknak, „harmonizált szabványok hiányában a vállalatok nem alkalmazhatják a megfelelő szabványt a megfelelőségre vonatkozó vélelem érdekében, és igazolniuk kell az alkalmazandó uniós jogszabályban megállapított megfelelőségértékelési modul alapján az alapvető követelményeknek való megfelelést. Mindkét eset megakadályozza a belső piac szétaprózódása vagy a megfelelőségértékelési eljárások miatt felmerült költségek megtakarítását.” ⁽⁶⁾

⁽⁵⁾ Az ISO és a Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottság (IEC) esetében a műszaki specifikációk olyan végtermékek, amelyek nem vezettek kellő konszenzushoz ahhoz, hogy nemzetközi szabványokká váljanak.

⁽⁶⁾ COM(2011) 315, Indokolás, 1. pont, 18. és 36. preambulumbekzdés.

4.9.1 Ezzel összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a termékek egyre magasabb biztonsági szintjének biztosítása érdekében jobban kellene ösztönözni önkéntes alapon történő kidolgozásukat és alkalmazásukat.

4.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt jogszabálynak tartalmaznia kell olyan rendelkezéseket is, amelyek ösztönzik az európai szabványosítási rendszer által meghatározott műszaki szabványok nemzetközi szintű alkalmazását, és erősítik a nemzeti és az európai szabványosítási testületek szerepét a nemzetközi szabványosítási testületekben. Ezt olyan összehangolt európai kezdeményezésekkel lehetne elérni, melyek célja az EU nemzetközi versenyképességének és innovációjának erősítése.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB szerint helyénvaló lenne az I. mellékletben azoknak az elismert nemzeti szabványosítási testületeknek a nevét is feltüntetni.

5.2 Meg kell különböztetni a „műszaki specifikációkat” a hivatalos szabványoktól: az EGSZB azt javasolja, hogy a **(19) preambulumbekkezdést** egészítsék ki releváns „műszaki szabványok és specifikációk” megfogalmazással, illetve a **(20) - (22) preambulumbekkezdésekben** a „szabványok” szó helyett a „specifikációk” szót használják.

5.3 A **2. cikkben** pontosítani kell a „műszaki előírás” fogalmát, amelyet „egy elismert szabványosító testület fogadott el alkalmazás céljából”, valamint új, (9) pont beszúrása szükséges: (9) „nemzeti szabványosítási testület” – a II. mellékletben szereplő valamely testület.

5.4 A **3. cikkben** az EGSZB megemlíti, hogy az európai szabványosítási szervezeteknek lehetőségük kell hogy legyen arra, hogy kifogásokat emeljenek az európai munkaprogramokkal szemben, még akkor is, ha nem mondhatnak ellent ezeknek. Ezért az (5) pont megváltoztatását javasolja a következőképpen: „A nemzeti szabványügyi testületek nem ellenezhetik, hogy munkaprogramjuk egy adott szabványosítási tárgyat európai szinten, az európai szabványosítási testületek által meghatározott szabványok alapján kezeljék, és nem hoznak semmilyen olyan intézkedést, amely hátrányosan befolyásolhat egy erre vonatkozó döntést”.

5.4.1 Az EGSZB új, **(6) pont beszúrását** is javasolja a **következő szövegezéssel**: „A tagállamoknak minden megfelelő

intézkedést meg kell tenniük, hogy a 7. cikkben szereplő európai szabvány előkészítése alatt szabványügyi testületeik ne tegyenek olyan intézkedést, amely a tervezett harmonizációt érintené, különösen ne tegyenek közzé a szóban forgó területre vonatkozó olyan új vagy felülvizsgált nemzeti szabványt, amely nincs teljesen összhangban a hatályos európai szabvánnyal.”

5.5 A **7. cikkben** az EGSZB azt javasolja, hogy a (3) pont után szúrjanak be új, 3.1. pontot a következő szövegezéssel: „Amennyiben harmonizált szabványra van szükség, azt az Európai Bizottság és az illetékes európai szabványosítási testület közötti megbízás által kell formalizálni”.

5.5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az a javaslat, amely szerint az európai szabványügyi testületnek csak egy hónap áll rendelkezésére a Bizottság felkérésének megválaszolására, korlátozhatja az érdekelt felekkel való konzultációt. Az EGSZB 3 hónapos határidőt ajánl.

5.6 A **9. cikkben** az EGSZB az alcím megváltoztatását javasolja a következőképpen: „Műszaki előírások elismerése az IKT területén a közbeszerzések esetében”, a cikk elején pedig a következők beszúrását: „Az információs technológiák és a kommunikáció területén a Bizottság [...]”

5.7 A **16. cikkben** az EGSZB újabb, (a1) pont beszúrását javasolja a következőképpen:

„(a1) a tagállamok által a 21. cikk alapján nyújtott információk alapján a nemzeti szabványügyi testületek II. mellékletben meghatározott jegyzékének aktualizálása”

A (b) pontot a következőkkel kell helyettesíteni:

„(b) az IKT területén a műszaki specifikációk elismerésére vonatkozó, a II. mellékletben meghatározott kritériumok műszaki fejlődéshez történő igazítása a közbeszerzések terén.”

5.8 A **17. cikkben** az EGSZB a (2) pont kiegészítését javasolja a következőképpen:

A 16. cikkben említett, a Bizottság részére adott felhatalmazás 2013. január 1-jétől határozatlan időre szól. „Az Európai Bizottság jelentést fog készíteni az átruházott hatáskörökről, amelyet a 19. cikk (3) bekezdésében említett jelentéssel egyidejűleg kell benyújtani”.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégiáról

(COM(2010) 573 végleges)

(2011/C 376/14)

Előadó: **Gabriele BISCHOFF**

Társelőadó: **Cristian PÎRVULESCU**

2010. október 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégiáról

COM(2010) 573 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2011. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 158 szavazattal 3 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

Az EGSZB:

1.1 úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak uniós szinten meg kellene erősítenie az alapjogi kultúrát, különösen azáltal, hogy nyomon követés révén biztosítja, hogy jogalkotási javaslatok és az egész jogalkotási folyamat – ideértve az általa elfogadott jogi aktusokat is – megfeleljenek a Chartának, és a tagállamok be is tartsák őket. Mivel már több esetben is súlyosan megsértették a Chartát, sürgősen létre kell hozni egy nyomonkövetési és gyors reagálást lehetővé tevő stratégiát;

1.2 hangsúlyozza, hogy az alapvető jogok előmozdítása jogi kötelezettség, amelyet többek között új, célzott kezdeményezések révén a végrehajtási stratégia egyik kulcselemévé kell tenni. Kiemeli a társadalmaink egyik sarokkövének és az Európai Unió ismervének tekinthető alapvető jogok dinamikus jellegét; ⁽¹⁾

1.3 úgy véli, hogy az alapvető szociális jogok elválaszthatatlanok a polgári és politikai jogoktól, és ezért kiemelt stratégiai figyelmet igényelnek; úgy ítéli meg, hogy a megfelelő jogszabályokban szereplő rendelkezések már most kötelező érvényűek és betartandók;

1.4 hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az egyenlőséget, különösen a nők és a férfiak között, és külön foglalkozni kell a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportokkal;

1.5 kiemeli, hogy a Chartában foglalt kötelezettségek valamennyi uniós intézményre, ügynökségre és szervre vonatkoznak;

1.6 sürgeti a tagállamokat, hogy alakítsanak ki egy olyan alapjogi kultúrát minden kormányzati szinten és minden szakpolitikai és jogalkotási területen, melynek középpontjában a jogok védelme és előmozdítása áll, valamint vizsgálják és állapítják meg, hogy az átültetési folyamat milyen konkrét hatással van az alapjogokra;

1.7 komolyan aggasztja, hogy olyan politikai nézetek vannak terjedőben, amelyek visszavethetik, és esetenként ténylegesen vissza is vetik az alapjogok előmozdítását és védelmét;

1.8 határozottan bátorítja az Európai Bizottságot, hogy ténylegesen lássa el a Szerződések őreként rábízott feladatokat, és a politikai szempontokat felretéve indítson eljárást a közösségi jogot megsértők ellen;

1.9 további kezdeményezéseket és támogató intézkedéseket javasol annak érdekében, hogy az alapjogok gyakorlati érvényesítésére vonatkozó stratégia hatékonyabbá váljon;

1.10 arra kér minden uniós intézményt, ügynökséget és szervet, valamint az alapjogokat törvénybe foglaló tagállamokat, de különösen az Európai Bizottságot, hogy segítsék jobban elő a civil társadalom részvételét a folyamatban.

2. Ismertetés és háttér

2.1 Az Európai Bizottság közleményének célja, hogy bemutassa a Charta végrehajtására irányuló stratégiát a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta fennálló új jogi környezetben. Az Európai Bizottság olyan politikát kíván kidolgozni, amelynek célja, hogy az Unión belül a lehető leghatékonyabban érvényre jusssa a Chartában foglalt alapjogokat.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: *Transzatlanti kapcsolatok és az európai szociális modell nemzetközi szintű előmozdítása*, HL C 51/20., 2011.2.17.

2.2 A közlemény első része azt hangsúlyozza, hogy az Unió kifogástalanul és példamutatón próbál eljárni ebben a tekintetben, és hogy a Chartának így egy adott eljárás minden szakaszában iránymutatásul kell szolgálnia az uniós szakpolitikák és azok tagállami végrehajtása számára.

2.2.1 Az Európai Bizottságnak először is házon belül kell megerősítenie az alapjogok kultúráját, különösen azáltal, hogy nyomon követés révén gondoskodik arról, hogy jogalkotási javaslatok és az általa elfogadott jogi aktusok is megfeleljenek a chartának. Másodszor pedig biztosítani kell, hogy a jogalkotási folyamatban minden egyes jogi aktus megfeleljen a Charta rendelkezéseinek. Ez azt jelenti, hogy a társjogalkotók által, illetve az intézményközi párbeszéd során végzett módosításoknak is mind összhangban kell lenniük a Chartával.

2.2.2 Végezetül biztosítani kell, hogy a tagállamok az uniós jog végrehajtása során tiszteletben tartsák a Chartát.

2.3 A közlemény második része a közvélemény jobb tájékoztatásának fontosságát vitatja meg. Ennek érdekében célzott és a különféle egyedi helyzetekhez igazított kommunikációs intézkedésekre van szükség.

2.4 Az európai bizottsági dokumentum harmadik része a Charta alkalmazásáról készítendő éves jelentést járja körül. Az első ilyen jelentést nemrégiben fogadta el az Európai Bizottság. ⁽²⁾ A jelentés kettős célt szolgál: egyrészt áttekinthető, folyamatos és következetes felmérést készít a megvalósított eredményekről, másrészt lehetőséget biztosít az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal folytatott éves eszmecsere.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB számára **az alapvető jogok elsőrendű jelentőséggel bírnak**. Üdvözlí, hogy az Európai Bizottság közzétette az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégiáról szóló közleményt. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a megközelítés nagyban hozzájárul az Unió területén lakó minden személyre kiterjedő „uniós állampolgárság” fogalmának meghonosodásához.

3.1.1 A stratégiában lefektetett elvek nagyon fontosak, és az EGSZB külön felhívja a figyelmet a hatékonyság, az egyetemesség és oszthatatlanság, valamint a közismertség és a kiszámíthatóság elvére. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a közlemény számos fontos szempontot figyelmen kívül hagy vagy nem tárgyal elég részletesen, amit orvosolni kell.

3.1.2 Ugyanakkor más elveknek is érdemes figyelmet szentelni. Amint arra már korábbi véleményeiben rámutatott: „az EGSZB átfogó koherenciát igyekszik garantálni, valamint a migráns munkavállalók foglalkozási kategóriájától függetlenül biztosítani próbálja az alapvető jogok védelmét, az egyenlő

bánásmódot és a diszkriminációmentességet”. ⁽³⁾ Ezenkívül az uniós jogszabályok nem tartalmazhatnak olyan intézkedéseket, amelyek rontanák az elvek érvényesülésének eddig elért szintjét. ⁽⁴⁾ Minden lehetséges intézkedést be kell vetni Lengyelország, az Egyesült Királyság és a Cseh Köztársaság kormányának meggyőzésére, hogy vonják vissza a kívülmaradási jegyzőkönyvet, és vállalják a Charta teljes körű alkalmazását.

3.1.3 Az EGSZB üdvözlí a stratégiában foglalt számos egyéb, jogalkotási aktusokra vonatkozó elemet. Konkrétan támogatja, hogy az EU „mutasson példát” az alapjogok kérdésében, méghozzá a külpolitikájában, és különösen kereskedelmi politikájában. Általában véve az EU-nak nemcsak példamutatón kell eljárnia, hanem aktívan elő is kell mozdítania a demokráciát és az emberi – polgári, politikai, gazdasági és szociális – jogokat, és ehhez nemzetközi súlyát is fel kell használnia.

3.1.4 Az EGSZB örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság és a többi uniós intézmény vállalta, hogy alaposan felülvizsgálják jogalkotási és munkafolyamataikat, különös tekintettel a hatásvizsgálatra és az illetékes szervekre, biztosítandó, hogy munkájuk eredménye összhangban legyen a Charta tartalmával és a benne foglalt elvekkel. Ha azonban valóban biztosítani akarjuk az alapvető jogok védelmét és előmozdítását, elengedhetetlenül hangsúlyt kell helyezni a tagállami végrehajtásra és proaktív hozzáállásra. A horizontális szociális záradékkal (EUMSZ 9. cikk) és az alapvető szociális jogokkal kapcsolatos hatásvizsgálatot az EGSZB egy másik véleménye elemzi részletesebben. ⁽⁵⁾

3.2 Új veszélyek: a válság és a biztonsági hiányosságok

3.2.1 Az európai bizottsági stratégia nem foglalkozik az alapjogok tényleges érvényesítését fenyegető, különféle új forrásokból eredő veszélyekkel. Ezért fontos, hogy figyelembe vegye ezeket a fejleményeket, és koherens, átfogó megoldással álljon elő.

3.2.2 Ezzel kapcsolatban az EGSZB már hangsúlyozta, hogy a „pénzügyi és gazdasági válság kontextusában fontos megerősíteni a szolidaritási kapcsolatokat az államok, a gazdasági szereplők és a polgárok között, valamint tiszteletben tartani ez utóbbiak méltóságát és jogait”. ⁽⁶⁾ „Ezenkívül a jelenlegi válságra tekintettel az EGSZB-nek kétségei vannak afelől, hogy az uniós tagállamoknak rendelkezésére állnak-e a szükséges költségvetési források, valamint hogy nemzeti, illetve uniós szinten mennyit képesek áldozni ezekből a forrásokból az emberi jogok eredményes védelmére [...]”. ⁽⁷⁾

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: Az alapvető jogok tiszteletben tartása a bevándorlással kapcsolatos európai politikákban és jogszabályokban, HL C 128., 2010.5.18., 29. o., 4.2.3. pont.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartája felé, HL C 367., 2000.12.20., 26. o., 3.1.3. pont.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye: Az EU kohéziójának és szociálpolitikai koordinációjának erősítése (A Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 4.2.4.2. pont.

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye: Az alapvető jogok tiszteletben tartása a bevándorlással kapcsolatos európai politikákban és jogszabályokban, HL C 128., 2010.5.18., 29. o., 4.3.4. pont.

⁽²⁾ COM(2011) 160 végleges; elfogadva: 2011. március 30.

3.2.3 Az EGSZB nemrégiben véleményt dolgozott ki az Unió terrorizmusellenes politikájáról, azaz egy olyan területről, ahol számos alapjog (emberi méltóság, a kínzás tilalma, adatvédelem, a visszaküldés tilalma) veszélynek van kitéve. Ebben a véleményben megnevezte, milyen gyakorlati akadályok nehezítik a szakpolitikák kialakítása során az alapvető jogok általános figyelembevételét. Az EGSZB üdvözlí, hogy ezen az érzékeny területen az alapvető jogok tiszteletben tartása elsőbbséget élvez a horizontális kérdések között. Ugyanakkor fontos, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartását illetően az Európai Bizottság elkötelezettsége a nemzeti kormányok hasonló elkötelezettségével párosuljon, különösen az európai uniós jogszabályok végrehajtása során. Az alapvető jogok védelme nem merülhet ki az eszközök eltervezésének és kidolgozásának a szakaszában, hanem ezek végrehajtását is magában kell foglalnia. ⁽⁸⁾

3.3 Egy fontos új elem: jogszabályban rögzített kötelezettség az alapvető jogok előmozdítására

3.3.1 Az Európai Bizottságnak most nemcsak azt kell kidolgoznia, hogy miként tudja tevékenységei során a legjobban védeni az alapvető jogokat, hanem azt is, hogy miként tudja a legmegfelelőbben előmozdítani e jogokat új, célzott kezdeményezések révén.

3.3.2 A charta 51. cikkének (1) bekezdése lefekteti az alapjogok „alkalmazásának előmozdítására” vonatkozó kötelezettséget. Az EGSZB számára ez a legfontosabb elem. Az EGSZB megjegyzi, hogy bár az Európai Bizottság bizonyos szempontokból utal az alapjogok előmozdítására, e kötelezettség stratégiai jelentőségét nem hangsúlyozza ki. A stratégiának legalább olyan szintű stratégiai jelentőséget kellene tulajdonítania ennek a szempontnak, mint amelyet az alapjogok tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségnek tulajdonít.

3.4 Az alapvető **szociális jogok** elválaszthatatlanok a polgári és politikai jogoktól, és ezért kiemelt stratégiai figyelmet igényelnek.

3.4.1 Miközben emlékeztet az alapjogok – magában a közleményben és számos véleményben is szereplő – oszthatatlanságának fontosságára, ⁽⁹⁾ az EGSZB megjegyzi, hogy az alapvető szociális jogok tekintetében stratégiai megközelítésnek nyoma sincs.

3.4.2 Az alapvető szociális jogok kiemelkedő jelentőségére, ⁽¹⁰⁾ valamint arra való tekintettel, hogy az EU-ban ez a

kérdés milyen hosszú múltra tekint vissza, az EGSZB ezt elfogadhatatlannak tartja. A kötelező érvényű charta kidolgozásáról, amelynek első állomása „A munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló charta” (1989) volt, és amelyhez az EGSZB is hozzájárult, ⁽¹¹⁾ nem beszélhetünk az Európai Szociális Charta említése nélkül, amely az Amszterdami Szerződéssel került be az elsődleges uniós jogba. ⁽¹²⁾ Ez azt mutatja, hogy az alapvető szociális jogok különleges és stratégiai figyelmet érdemelnek, különösen a Charta „Szolidaritás” címe alatt szereplő „leginnovatívabb” formájukban – amely *szolidaritás* egyébként az Unió elismert értékei között szerepel.

3.4.3 Az EGSZB emellett már a közszolgáltatásoknak az alapvető jogok tényleges érvényesítésében betöltött különleges szerepét is hangsúlyozta. ⁽¹³⁾ Az EGSZB továbbá rámutat a Chartában szereplő „harmadik generációs” jogok és elvek, különösen pedig a környezet- és fogyasztóvédelem fontosságára. Ezek a jogok és elvek következetesen, a kereskedelmi és a külpolitika tervezésénél és végrehajtásánál is tiszteletben tartandók és előmozdítandók.

3.4.4 Az EGSZB úgy véli, hogy annak az elvnek az érvényesülését, mely szerint az alapvető szociális jogok egyenértékűek a gazdasági szabadságokkal, mindenekelőtt az elsődleges jognak kell biztosítania. Az EGSZB utal arra, hogy az EUMSZ már a harmadik preambulumbekkezdésben, majd konkrétan a 151. cikkben kimondja, hogy célkitűzés „az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását”. Az EGSZB határozottan kéri, hogy a szociális alapjogok és a gazdasági szabadságok közötti egyenértékűség alapelveinek rögzítése érdekében – egyértelművé téve, hogy sem a gazdasági szabadságoknak, sem pedig a versenyszabályoknak nem szabad előnyt élvezniük a szociális alapjogokkal szemben –, illetve annak egyértelmű meghatározására, hogy mit jelent a társadalmi haladás megvalósítására vonatkozó uniós cél, vegyenek fel a Szerződésekbe egy „jegyzőkönyvet a társadalmi haladásról”. ⁽¹⁴⁾

3.5 Biztosítani kell az **egyenlőséget**, különösen **a nők és a férfiak között**, és külön foglalkozni kell a **kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportokkal**.

3.5.1 Ahogyan minden alapvető (szociális) joggal külön foglalkozni kell, ugyanilyen fontos megvizsgálni és biztosítani alkalmazásukat és előmozdításukat a megkülönböztetésmentesség és az egyenlőség tekintetében. Ez különösen fontos a férfiak és a nők közötti egyenlőséget illetően, amely az Unió célkitűzései között és a Charta 23. cikkében is szerepel. Ezenkívül a nemek közötti egyenlőségnek minden tevékenységben érvényesülnie kellene.

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye: Az EU terrorizmusellenes politikája, HL C 218., 2011.7.23., 9. o. (SOC/388), 4.5.1–4.5.2. pont.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartája felé, HL C 367., 2000.12.20., 26. o., 3.1.1. pont; az EGSZB véleménye: Alapjogi Ügynökség, HL C 88., 2006.4.11., 37. o., 2.1. pont; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 3.5. pont.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB véleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartája felé, HL C 367., 2000.12.20., 26. o., 3.1.3. pont.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB véleménye: Alapvető szociális jogok a Közösségben, HL C 126., 1989.5.23., 4. o.

⁽¹²⁾ Az EUSZ (5) preambulumbekkezdése és az EUMSZ 151. cikkének (1) bekezdése.

⁽¹³⁾ Az EGSZB véleménye: Az alapvető jogok tiszteletben tartása a bevándorlással kapcsolatos európai politikákban és jogszabályokban, HL C 128., 2010.5.18., 29. o., 4.3.4. pont.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleményei: Megújított szociális menetrend, HL C 182., 2009.8.4., 65. o.; A belső piac szociális dimenziója, HL C 44., 2011.2.11., 90. o.

3.5.2 Az alapvető jogok védelme keretében külön kellene foglalkozni a kiszolgáltatott helyzetű csoportokkal. Az EGSZB felhívja a figyelmet az ebben a témában készült legfrissebb véleményére, ⁽¹⁵⁾ és hangsúlyozza, hogy meg kell védeni a szociális és munkajogokat, különös tekintettel a sztrájkhoz való jogra. ⁽¹⁶⁾ Ezenkívül az EGSZB hangsúlyozza az „Európai Integrációs Fórum” jelentőségét.

3.5.3 Az emberi jogokat az EGSZB olyan univerzális és oszthatatlan jogoknak tekinti, amelyeket nemcsak az Unió polgárai, hanem valamennyi ember számára biztosítani kell. „A jogok és a jogállamiság Európája” nem korlátozódhat az uniós tagállamok állampolgáraira: az EU területén tartózkodó személyek összességére ki kell hogy terjedjen. Máskülönben az EU szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségének személyes vetülete nem volna összeegyeztethető az Európai Unió alapját képező értékekkel és elvekkel: a megkülönböztetés tilalmával, a méltányos és egyenlő bánásmóddal, valamint a szolidaritással. ⁽¹⁷⁾ Az EU-nak állampolgárságtól függetlenül minden személy alapvető jogainak érvényesülését biztosítania kell.

3.5.4 Meg kell erősíteni az alapvető jogok dinamikus jellegét, és új, a társadalmi átalakulásoknak megfelelő eszközöket kell létrehozni a jogok védelmére. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy például a digitális társadalom – az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény (EJEE) 8. cikkének és az Alapjogi Charta 7. és 8. cikkének teljes mértékű tiszteletben tartása mellett – sajátos védelmi igényeket támaszt, amelyeket új szövegek révén lehetne figyelembe venni. ⁽¹⁸⁾

3.5.5 Az etnikai kisebbségek, különösen a romák egyre gyakrabban válnak kormányzati és rendőri intézkedések célpontjává. Amint az a 2010-es jelentésből kiderül, az Európai Bizottság azonnal reagált ugyan egyes tagállami intézkedésekre, fellépése végül eredménytelen volt. Csoportosan utasítottak ki romákat, annak ellenére, hogy a Charta kifejezetten megtiltja a kollektív kiutasítást. Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy a tagállamok felhagyjanak az ilyen politikák folytatásával.

3.6 Növelni kell a **nem jogalkotási aktusok** stratégiai jelentőségét.

3.6.1 A közleményben nagyon kevés utalás történik a nem jogalkotási aktusokra. Mivel az EU – és különösen az Európai Bizottság – politikai és pénzügyi téren igen széles körben hozhat intézkedéseket, ez a fontos szempont is stratégiai megközelítést igényel annak érdekében, hogy a szóban forgó

területeken – köztük olyan érzékeny politikai területeken is, mint a harmadik országokkal folytatott kereskedelem – eleget lehessen tenni a chartában foglalt kötelezettségeknek. A stratégiának ki kellene térnie esetleges mulasztásokra és (helytelen) magatartásokra.

3.7 **Unió szinten** a Chartában foglalt kötelezettségek valamennyi intézményre, ügynökségre és szervre vonatkoznak, amelyeknek mind megvan a saját felelősségi területe.

3.7.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy a közlemény többször is utal az uniós intézményekre, ebben azonban semmiféle következtetés nem fedezhető fel. Megjegyzendő, hogy az Unió intézményi keretét az EUSZ 13. cikkének (1) bekezdése határozza meg, amely szerint ennek „célja az Unió értékeinek érvényesítése, célkitűzéseinek előmozdítása, az Unió, valamint polgárai és a tagállamok érdekeinek szolgálata, továbbá az Unió politikai és intézkedési egységességének, eredményességének és folyamatosságának a biztosítása”. Az Európai Bizottságnak – mint a Szerződések őrének – gondoskodnia kell a következetes és eredményes megközelítésről. Másrészről az EGSZB az alapvető jogok védelmét illetően saját specifikus feladatának tekinti az Unió értékeinek őrzését.

3.7.2 Az Európai Bizottság feladata annak konkrét felügyelete és biztosítása, hogy a neki jelentést tevő ügynökségek és szervek tiszteletben tartsák és előmozdítsák az alapvető jogokat. Ez különösen vonatkozik az OLAF-ra, a FRONTEX-re stb. Közelmúltbeli véleményeiben az EGSZB hangot adott az utóbbival kapcsolatos aggodalmainak. Az EGSZB aggodalmát fejezte ki a tagállamok és a FRONTEX ügynökség által számos esetben követett gyakorlattal kapcsolatban, mely esetlegesen nemzetközi védelemre szoruló személyek kiutasításához kötődik. ⁽¹⁹⁾ Az ilyen – mind átfogóbbá és egyben gyakoribbá is váló – műveleteknek a teljes átláthatóság és felelősségvállalás feltételei között kellene lezajlaniuk. Az EGSZB a FRONTEX és az Európai Menekültügyi Támogató Hivatal együttműködését javasolja az emberi jogok bármilyen megsértésének hatékony elkerülése érdekében. Az érintett személyeknek olyan országokba/övezetekbe való kiutasítása, ahol biztonságukat veszély fenyegeti, egyértelműen sérti a **visszaküldés tilalmának** elvét. Emellett az EGSZB javasolta, hogy az alapvető jogok magasabb szintű védelmének biztosítása érdekében a FRONTEX munkatársai kapjanak különleges képzést. ⁽²⁰⁾

3.7.3 A többi intézménynek továbbra is tevékenysége jelentős részét arra kell áldoznia, hogy koherens és hatékony stratégiát dolgozzon ki az alapvető jogok tiszteletben tartására és előmozdítására, és fontolóra kell venniük, hogy az általuk már elfogadott szövegeket ⁽²¹⁾ ennek a véleménynek a szellemében módosítsák. Különösképpen a Tanácsnak kell komolyan vennie az alapvető jogok védelmét és előmozdítását szolgáló tagállami platformként betöltött szerepét.

⁽¹⁵⁾ Az EGSZB véleménye: Az alapvető jogok tiszteletben tartása a bevándorlással kapcsolatos európai politikákban és jogszabályokban, HL C 128., 2010.5.18., 29. o.

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB véleménye: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 4.1.9. pont.

⁽¹⁷⁾ Az EGSZB véleménye: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 3.5. pont.

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB véleménye: A digitális jártasság és a digitális készségek fejlesztése, valamint a digitális társadalmi befogadás javítása, EGSZB HL C 318., 2011.10.29., 9. o., 14., 7. pont.

⁽¹⁹⁾ Az EGSZB véleménye: A közös európai menekültügyi rendszer többletértéke, HL C 44., 2011.2.11., 17. o., 4.19. pont.

⁽²⁰⁾ Az EGSZB véleménye: A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályai, HL C 18., 2011.1.19. 85. o., 4.2.1.9. pont.

⁽²¹⁾ Az Európai Parlament 2010. december 15-i állásfoglalása, illetve a 2011. február 24–25-i tanácsi következtetések.

3.8 Tagállami szinten

3.8.1 Mivel az alapvető jogok tiszteletben tartása az uniós tagság előfeltétele és központi követelménye, a tagállamoknak fontos szerepük van az alapjogok érvényesítésében. Ezért az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság megelőző stratégiát szándékozik követni, miközben biztosítja, hogy a tagállamok az uniós jog végrehajtása során tiszteletben tartsák a Chartát. Minden kormányzati szinten és minden szakpolitikai és jogalkotási területen ki kell alakítani egy olyan alapjogi kultúrát, melynek középpontjában e jogok védelme és előmozdítása áll, továbbá meg kell vizsgálni és állapítani, hogy a jogszabályok átültetési folyamata milyen konkrét hatással van az alapjogokra. A túlzott elvárások elkerülése érdekében hangsúlyozandó, hogy a tagállamok – noha egyébként továbbra is kötik őket az eltérő mértékben ratifikált nemzetközi jogvédelmi megállapodások – csak az uniós jogszabályok végrehajtásának erejéig kötelesek védeni és előmozdítani a Chartában szereplő jogokat és elveket.

3.8.2 Az EGSZB határozottan bátorítja az Európai Bizottságot, hogy ténylegesen lássa el a Szerződésnek őreként rábízott feladatokat, és a politikai szempontokat félretéve indítson eljárást a közösségi jogot megsértők ellen. Az alapvető jogok védelmével kapcsolatos jelenlegi eljárás túl lassú és egyáltalán nem megfelelő. A terület jelentőségére és az egyes emberek életét, biztonságát, jólétét és méltóságát veszélyeztető esetleges kockázatokra való tekintettel az EU-nak gyorsan, időben és határozottan kell lépnie, és késedelem nélkül élnie kell minden áruházzott intézményi hatáskörrel.

3.8.3 Az EGSZB határozottan azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy a közösségi jogot megsértők elleni eljárások között ne részesítse előnyben azokat az eseteket, amelyek elvi kérdéseket vetnek fel, vagy amelyek különösen messzemenő hátrányos következményekkel járnak az uniós polgároknak nézve. A Chartában foglalt összes jog, különösen a szociális jogok egyformán fontosak, és egyetlen intézménynek, így az Európai Bizottságnak sincs joga vagy hatásköre bizonyos jogokat mások elé helyezni.

3.8.4 Az EGSZB véleménye szerint elfogadhatatlan, hogy egyes tagállamok a kívül maradás mellett dönthetnek, mivel az ilyen kivételek olyan helyzeteket eredményezhetnek, amelyekben az Unió Alapjogi Chartájában foglalt munkavállalói és polgárjogok védelme vagy az Unió területén való érvényesítése súlyos akadályokba ütközhet. Az Európai Bizottságnak és a többi uniós intézménynek meg kellene vizsgálnia, hogy azok az országok, amelyek továbbra sem kívánják alkalmazni a Chartát, ösztönözhetők-e arra, hogy maradéktalanul elfogadják ebből az alapjogi dokumentumból eredő kötelezettségeket, és évente jelentést tegyenek az ezzel kapcsolatban hozott intézkedésekről, valamint az érintett tagállamok által a Chartában lefektetett alapvető jogok tényleges érvényesítésével kapcsolatban hozott intézkedésekről.

3.9 Az egyéb **nemzetközi kötelezettségek** szerepének alábecslése

3.9.1 A közlemény többször utal egyéb nemzetközi kötelezettségekre is, de ezt sem következetesen teszi, így itt is stratégiai megközelítésre van szükség. Ezt konkrétan az uniós charta 53. cikke követeli meg, úgy mint minimális védelmi szintet az ENSZ-egyezmények, az (átdolgozott) ESC és végül, de nem utolsósorban az 52. cikk (3) bekezdésében említett EJEE tekintetében. Elvileg ugyanez a minimális védelmi szint vonatkozik egyéb nemzetközi szervek, különösen az EJEJ joggyakorlatára.

3.10 További intézkedések

3.10.1 Az EGSZB hangsúlyozta a hatékony végrehajtási intézkedések jelentőségét.⁽²²⁾ Az Európai Unió Bíróságának (EUB) szerepét meg kell erősíteni a Chartában szereplő jogok érvényesítésének nyomán követésében, a vonatkozó jegyzőkönyvek alapján is. Ezenkívül nyilvánosságra kell hozni a Bíróság ítéleteit – szintén a vonatkozó jegyzőkönyvek fényében.

3.10.2 Az emberi jogok hatékony védelme érdekében valamennyi tagállamban széles körűen be kell tartani a jogállamiság normáit, és rendszeresen tájékoztatást kell nyújtani róluk. Ennek egyik fontos része, hogy a bíróságok illetékességi körét, a jogi normákat és a közigazgatási intézkedéseket egy felsőbb igazságügyi hatóság elé kell tárni, hogy az megvizsgálhassa, hogy azok nem sértenek-e emberi és alapjogokat. Biztosítani kell a polgároknak azt a jogát is, hogy az illetékes nemzeti és európai bíróságoknál panasszal élhessenek, ha sérülnek alapjogaik.

3.10.3 Az érintett struktúrák számára minden szükséges erőforrást biztosítani kell. Ez elsősorban magát EGSZB-t, az Európai Bizottságot és az összes többi uniós intézményt érinti. A közlemény semmi konkrétumot nem tartalmaz az intézményi kapacitást növelő intézkedésekről. Az alapvető jogok védelmére, valamint a jogszabály- és politikaalkotás megerősítésére irányuló uniós fellépések folyamata időigényes, és jelentős erőforrások szükségesek hozzá (pl. a személyzet képzése). A közleményből az derül ki, hogy nincs konkrét terv az ebbe a szakaszba való átmenetre. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy – a kapacitásépítés iránti világos és határozott elkötelezettség nélkül – e politika legtöbb célkitűzése legalábbis rövid távon súlyos akadályokba ütközhet. Ez igaz magára az Európai Bizottságra,⁽²³⁾ de például az Alapjogi Ügynökségre is.⁽²⁴⁾ Ezért az ügynökséget különösen meg kellene erősíteni, és be kellene vonni minden szinergiát célzó intézkedésbe. Ezenkívül tervbe kellene venni a nemzeti emberi jogi bizottságok, az ombudsmanok és egyéb emberi jogokat védő szervek aktív bevonását.

⁽²²⁾ Az EGSZB véleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartája felé, HL C 367., 2000.12.20., 26. o., 3.1.4. és 3.3.3. pont.

⁽²³⁾ Az EGSZB véleménye: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 1.4. pont; az EGSZB véleménye: Az alapvető jogok tiszteletben tartása a bevándorlással kapcsolatos európai politikákban és jogszabályokban, HL C 128., 2010.5.18., 29. o., 2.15. pont.

⁽²⁴⁾ Az EGSZB véleménye: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 3.7. pont; az EGSZB véleménye: Alapjogi Ügynökség, HL C 88., 2006.4.11., 37. o.

3.11 Az előmozdítást célzó tevékenységek

3.11.1 Az Uniónak arra kell törekednie, hogy megerősítse az alapvető szociális jogokra vonatkozó jogi keretet. Ehhez az EU-nak csatlakoznia kell az átdolgozott Európai Szociális Chartához és annak jegyzőkönyveihez. Az Uniónak ajánlania kellene, hogy a tagállamok ratifikálják az összes idevonatkozó alapvető (szociális) jogi aktust (ideértve a kiegészítő/opcionális jegyzőkönyveket is). Ha az Unió általi ratifikáció nem tűnik járható útnak, akkor fel kell tártani, milyen eszközökkel érhető el, hogy azok tartalma kötelező érvényű legyen.

3.11.2 Az általános érvényesítés azt jelenti, hogy minden egyes adminisztratív szervnek nemcsak hogy alaposan meg kell vizsgálnia a rendszeres (főleg jogalkotási) tevékenységeket, hanem maguknak is évente javasolniuk kell egy vagy két konkrét előmozdítást célzó intézkedést. Emellett tovább kellene bővíteni az „Alapjogi ellenőrző listát”, különös figyelmet fordítva az „előmozdítás” kötelezettségére, a nemek közti egyenlőség, valamint a fenntartható fejlődés kérdésére.

3.11.3 Az Európai Bizottságnak több projektet kellene kezdeményeznie. Ezeknek a projekteknek az emberijog-védők védelmére is ki kell térniük. A belső és a külső együttműködést egyaránt javítani kell. Az EGSZB emlékeztet arra a véleményére, amelyben azt kéri, „hogy földrajzi és tematikus eszközei, főként az Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért (EIDHR) kiegészítő eszköz által az Európai Unió nagyobb jelentőséget tulajdonítson politikáiban a gazdasági, szociális és kulturális jogoknak”.⁽²⁵⁾ Ez az eszköz biztosította, hogy a szociális párbeszédet prioritásként ismerjék el. Emellett az Európai Bizottságnak más nemzetközi szervezetek tanácsát is ki kellene kérnie az emberi jogok védelme és előmozdítása tekintetében.

3.11.4 Az EGSZB-t aggasztja, hogy a közvélemény mennyire nem tud a Chartáról és az alapvető jogokról. Jelentős erőfeszítést kell tenni a megismertetésükre. A charta kulcsfontosságú dokumentum, tartalmát pedig széles körben közzé kellene tenni, hogy hivatkozási alapként szolgáljon az európaiak nagy többsége számára. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság fokozza az erre irányuló erőfeszítéseket. Ennek kapcsán a nagyközönséggel való kommunikációnak nem a jelentések terjesztésére kellene összpontosítania, hanem arról kellene gondoskodnia aktívan, hogy a Charta hivatkozási dokumentummá váljon minden uniós polgár számára.

3.11.5 Jóllehet az EGSZB üdvözlő minden olyan tevékenységet, amely az összes érdekelt csoport, és különösen a jogászok különleges képzésére, illetve az emberek jobb tájékoztatására irányul – ideértve a tagállamok által végzett tevékenységeket –, de ez a szükséges kommunikációs stratégiának csak egy elemét

képezi. Alapvetően fontos, hogy közvetlenül tudjunk kommunikálni az emberekkel. Ez különösen igaz a SOLVIT-tal kapcsolatos tapasztalatok ismeretében, itt ugyanis az Európai Bizottság aktívan gyűjti az információkat, többek között az érdekelt felektől is. Ugyanezt a megközelítést kell alkalmazni általában az alapjogok, és különösen a szociális jogok tekintetében.

3.12 A „stresszteszt”

3.12.1 Az alapvető jogoknak a gyakorlatban is érvényesülniük kell, különösen gazdasági válság idején vagy erős politikai nyomás alatt. Az EGSZB-t komolyan aggasztja, hogy olyan politikai álláspontok vannak terjedőben, amelyek súlyos jogsértésekhez vezethetnek, és visszavethetik az alapjogok előmozdítását és védelmét, és ez nem egyszer be is következik.

3.12.2 Az EUB már tárgyalt komoly, az alapjogokkal kapcsolatos ügyeket, melyekben érvénytelenített másodlagos jogszabályokat pl. a megkülönböztetésmentesség⁽²⁶⁾ és az adatvédelem⁽²⁷⁾ kapcsán, illetve a közösségi joggal ellentétesnek ítélt olyan nemzeti jogszabályokat, amelyek szabadságvesztést szabnak ki „harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgáraira”.⁽²⁸⁾

3.12.3 Ezenkívül az EGSZB aggodalommal tekint a romák tömeges kiutasítására, az okmányokkal nem rendelkező észak-afrikaiakkal való bánásmódra, a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására, különösen a médiában stb. Külön foglalkozni kell minden olyan jogszabállyal, amely kivételeket vagy korlátozásokat tesz lehetővé az alapvető (szociális) jogok érvényesülésének tekintetében (pl. a munkaidő maximalizálásához való jog).

3.12.4 A pénzügyi és gazdasági válság miatt jelentős nyomás nehezedik az alapvető szociális jogokra. A különféle paktumok, gazdaságélénkítő tervek és egyéb uniós és/vagy tagállami intézkedések semmi esetre sem sérthetik az alapvető (szociális) jogokat, például az információhoz és tanácsadáshoz, a kollektív béralkuhoz és fellépéshez (a szociális partnerek teljes körű autonómiájával), valamint a szociális és közszolgáltatásokhoz való jogot, ehelyett tiszteletben kell tartaniuk és elő kell mozdítaniuk azokat.

⁽²⁶⁾ A Bíróság (nagytanács) 2011. március 1-jei ítélete (C-236/09. sz. ügy) – Association Belge des Consommateurs Test-Achats ASBL (a nem mint meghatározó tényező a biztosítási kockázatelemzés során).

⁽²⁷⁾ A Bíróság (nagytanács) 2010. november 9-i ítélete (C-92/09 és C-93/09. sz. egyesített ügyek) – Volker und Markus Schecke GbR (személyes adatok kezelése a mezőgazdasági támogatások kedvezményezettjeire vonatkozó információk közzététele kapcsán).

⁽²⁸⁾ A Bíróság (első tanács) 2011. április 28-i ítélete (C-61/11. PPU. sz. ügy) – El Dridi (olyan szabályozás, „amely kizárólag azért rendeli szabadságvesztéssel büntetni valamely harmadik ország jogellenesen tartózkodó állampolgárát, mert e személy – megsértve az ezen állam területének meghatározott határidőn belüli elhagyását elrendelő határozatot – jogszerű indok nélkül továbbra is e területen marad”).

⁽²⁵⁾ Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért (EIDHR) (saját kezdeményezései vélemény), 1.1. és 1.2. pont.

3.13 Jelentősen meg kell erősíteni a **civil társadalom** részvételét

3.13.1 Általánosságban szólva a stratégia utal arra, hogy figyelembe kell venni az érdekelt felek nézeteit. Az EGSZB számos véleményében hangsúlyozta ezt a fontos szempontot az alapvető jogok területén.⁽²⁹⁾ Az „érdekelt felek” kifejezés elég tág fogalomnak tűnik ahhoz, hogy mindenki beleférjen. Az EGSZB számára azonban kiemelten fontos, hogy kifejezetten vegyék figyelembe tanácsadó szervként betöltött szerepét. Ugyanez vonatkozik a szociális partnerekre uniós szinten (EUMSZ 152. cikk).

3.13.2 Konkrétan az egyéneket és általában a civil társadalmat komolyan érinti az alapjogok érvényesülése. Kézzelfogható szerepet kell szánni az érdekelteknek. Ezért rendszeresen, teljes körűen és ténylegesen be kell őket vonni ebbe a folyamatba.

3.13.3 Mindenekelőtt az EGSZB-t kellene bevonni, illetve rendszeresen és időben ki kellene kérni a véleményét, különösen az Európai Bizottság által összeállított éves jelentés kapcsán. Az Unió értékeinek őréként és a civil társadalom képviselőjeként az EGSZB kiváló helyzetben van a civil társadalommal való kapcsolattartáshoz.

3.13.4 Az EGSZB minden évben véleményt fogad majd el az Alapjogi Charta (különös tekintettel az alapvető szociális jogokra), a horizontális jellegű szociális rendelkezések (EUMSZ 8., 9. és 10. cikk), a Lisszaboni Szerződés és a másodlagos jog egyéb szociálpolitikai rendelkezései (különösen az EUMSZ 145–166. és 168. cikke), valamint a többi jogi és politikai intézkedés alkalmazásáról a célok és előirányzatok betartása, illetve elősegítése szempontjából. Ennek során megvizsgálja és értékeli, hogy ezek mennyiben járulnak hozzá az EU alapjogi és szociálpolitikai fejlődéséhez. A vélemény adott esetben ajánlásokat is tartalmaz arról, hogy a célokat és előirányzatokat miként lehet konkrét intézkedésekkel jobban elérni.

Egy, az adott vélemény elkészítése előtt tartandó meghallgatáson a szociális partnerek és az egyéb tevékenységek képviselői mellett a civil társadalom szociális kérdésekkel foglalkozó más, nagyobb, reprezentatív szervezetei is lehetőséget kapnak, hogy ismertessék konkrét véleményeiket és beszámolóikat. Az EGSZB-nek erről az éves véleményéről az uniós intézmények, különösen az Európai Tanács, a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Bizottság, az Európai Bíróság és az Európai Központi Bank képviselői tájékoztatást és részletesebb magyarázatot kapnak majd.

Emellett konferenciák rendezésére kerül majd sor a Charta hatékony végrehajtásának figyelemmel kísérése érdekében. Ez elmélyíti majd az Alapjogi Ügynökséggel való kapcsolatokat is.

3.13.5 Az éves jelentés hasznos eszköz a szakpolitikai fejlemények értékeléséhez, ezért könnyen hozzáférhetővé kellene tenni. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot és az Alapjogi Ügynökséget, hogy használják ki az alkalmat, és vonják be a civil társadalmat a jelentés elkészítésébe, és legyenek nyitottak az alapvető jogok uniós szintű és az EU határain túli védelméről szóló független értékelésekre. Az EGSZB mint a szervezett civil társadalom képviselője kész előmozdítani a folyamatot és hozzájárulni az éves értékeléshez. Az éves jelentésnek figyelembe kell vennie az olyan helyzeteket, amelyek különféle okokból nem jutnak el addig, hogy petíciót nyújtsanak be róluk vagy bírósági üggyé váljanak. Ennek kapcsán a jelentés elkészítésekor nyitottnak kell lenni az alapjogok területén tevékenykedő különféle szervezetektől érkező véleményekre, sőt, ezeket fel is kell használni.

3.13.6 Bár az EGSZB elismeri az éves jelentés fontosságát, úgy érzi, hogy az első jelentés nem fedi le következetesen a chartában szereplő összes alapjogot. A jelentés kiemel egy sor kulcsterületet „A legfontosabb fejlemények” címszó alatt, az azonban nem világos, hogy mi alapján választották ki éppen ezeket a területeket. Ez a szelektív megközelítés nem segít meghatározni a végrehajtási hiányosságokat, és ami még aggasztóbb, arra utalhat, hogy egyes alapjogokat mások kárára előtérbe helyeztek.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽²⁹⁾ Az EGSZB véleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartája felé, HL C 367., 2000.12.20., 26. o., 3.4. pont; az EGSZB véleménye: A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában, HL C 128., 2010.5.18., 80. o., 4.3. pont.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai fogyatékoságügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt

(COM(2010) 636 végleges)

(2011/C 376/15)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

2011. január 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai fogyatékoságügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt

COM(2010) 636 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2011. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a 2011. szeptember 21-i ülésnapon) 151 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí a 2010–2020-ra szóló európai fogyatékoságügyi stratégiát, mivel aktív politikai eszköznek tekinti, amely a fogyatékosággal élők jogairól szóló ENSZ-egyezménynek (a továbbiakban: ENSZ-egyezmény), valamint az annak megkötéséből eredő kötelezettségeknek a végrehajtását szolgálja. E stratégia révén az EU hivatalosan megerősíti az ENSZ-egyezményt, elismerve annak jogilag kötelező érvényét. Az EGSZB felhívja az EU-t, hogy tegye meg a következő, ugyanilyen fontos lépést a fakultatív jegyzőkönyv ratifikálásával és annak biztosításával, hogy a meglévő és jövőbeli másodlagos joganyag tiszteletben tartja az ENSZ-egyezményt. Az EGSZB úgy látja, hogy az ENSZ-egyezmény olyan egyértelmű keretet határoz meg, amely lehetővé teszi a fogyatékosággal élők számára, hogy – amennyiben biztosítják részvételi lehetőségeiket és bevonásukat – hozzájárulhassanak a bennük rejlő képességek kibontakoztatásához.

1.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy kössék össze az európai fogyatékoságügyi stratégia és az Európa 2020 stratégia végrehajtását. A tagállamoknak a fogyatékosággal élő személyekre irányuló konkrét célkitűzésekkel ki kellene egészíteniük a képzettség, a foglalkoztatottság és a szegénység mértékének felmérésére irányuló nemzeti reformprogramjaikat.

1.3 Az EGSZB üdvözlí a megkülönböztetés elleni irányelvre⁽¹⁾ irányuló európai bizottsági kezdeményezést, amely az EMSZ 19. cikkén⁽²⁾ alapul. Felkéri a tagállamokat és az Európai Parlamentet, hogy amennyiben az ENSZ-egyezménynek való

megfelelés érdekében módosulnak a fogyatékoság elismerésére vonatkozó cikkek, olyan átfogó és megfelelő uniós jogszabályokat fogadjanak el, amelyek a fogyatékosággal élő személyek jogait a foglalkoztatás területénél szélesebb körre terjesztik ki.

1.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy többletértéket jelent, ha kikéri a fogyatékosággal élők szervezeteinek véleményét, és tevékenyen bevonják őket az ENSZ-egyezmény 4. cikkének (3) bekezdéséből és az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 11. cikkéből eredő jogszabályok és politikák kidolgozásába és végrehajtásába. A szociális partnerek szintén fontos szerepet tölthetnek be, és tárgyalásaik során még jobban figyelembe kell venniük a fogyatékosággal kapcsolatos szempontokat. Az EGSZB kéri a társadalmi integrációnak kedvező munkaerőpiacokról szóló, az európai szociális partnerek által 2010. március 25-én kötött keretmegállapodás végrehajtását, valamint azt, hogy a fogyatékosághoz kapcsolódó kérdésekről szóló kollektív tárgyalások ösztönzése érdekében a tagállamok fogadjanak el konkrét finanszírozási intézkedéseket. Rámutat arra, hogy a fogyatékosággal élő személyeket célzó foglalkoztatáspolitikák fókuszában a teljes életpályának („life streaming”) – különösképpen az egész életen át tartó tanulásnak, a munkaerő-felvételnek, a munkahely megtartásának és az újbóli munkába állásnak – kell állnia, továbbra is kedvező módon alkalmazva az állami támogatásról szóló jogszabályokat. Üdvözlí és bátorítja továbbá a szakszervezetek és a szövetségek közös fellépéseit is, mint például az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) és az Európai Fogyatékosági Fórum (EDF) közös konferenciáját.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy az akadálymentes Európa egy európai akadálymentesítési intézkedéscsomag elfogadásával valósítható meg, vagyis egy olyan átfogó és megfelelő, kötelező érvényű joganyag révén, amely biztosítja, hogy a fogyatékosággal élő személyek szabadon mozoghassanak és hozzáférhessenek a termékekhez, a szolgáltatásokhoz és az épített környezeti infrastruktúrához. Mind közösségi, mind pedig nemzeti szinten meg kellene határozni a megfelelő és hatékony végrehajtási és nyomonkövetési mechanizmusokat.

⁽¹⁾ COM(2008) 426 végleges.

⁽²⁾ EUMSZ: Az Európai Unió működéséről szóló szerződés. 19. cikk (1) bekezdés: „A Szerződések egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és a Szerződések által az Unióra átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács az Európai Parlament egyetértését követően, különleges jogalkotási eljárás keretében, egyhangúlag megfelelő intézkedéseket tehet a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdésére.”

1.6 Az akadálymentesség érvényesítése a fogyatékkal élő személyeket segítő eszközök és szolgáltatások új piacainak létrehozása és új álláshelyek teremtése révén hozzá fog járulni az EU versenyképességéhez és gazdasági fellendítéséhez. Az EGSZB üdvözlzi az európai fogyatékosügyi stratégia arra vonatkozó javaslatát, hogy 2015-re biztosítsanak teljes körű hozzáférést a közzféra honlapjaihoz és a lakosságnak alapszolgáltatásokat nyújtó honlapokhoz.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a európai mobilitási kártya konkrét és hatékony eszköz lenne a fogyatékossgal élő személyek szabad mozgásának elősegítésére, lehetővé téve számukra a szolgáltatásokhoz való hozzáférést az EU-ban. Az európai fogyatékossgügyi stratégia végrehajtásának az összes tagállamban használható európai mobilitási kártya elfogadásához kell vezetnie.

1.8 Az EGSZB az emberi méltóság és az egyenlőség tiszteletben tartására hív fel az uniós politikák kialakításakor. Szeretné, ha a teljes társadalom és ezen belül a családok is figyelemmel lennének a fogyatékossgal élő személyekre, e személyek jogainak és méltóságának tiszteletben tartására, valamint a velük kapcsolatosan élő sztereotípiák leküzdésére a foglalkoztatásban, az oktatásban és egyéb területeken. Az EGSZB hisz abban az értéktöbbletben, amit a fogyatékkal élő személyek egyes tagállamokbeli körülményei közötti eltérések megszüntetését célzó uniós fellépés teremt, ideértve valamennyi médiatestület ösztönzését arra, hogy segítsék elő, hogy az emberek tisztában legyenek a fogyatékossgal élő személyek képességeivel és hozzájárulásaival. Az EGSZB fogyatékossgai mutatók kidolgozását ajánlja az emberi élet valamennyi területére vonatkozó koherens adatok gyűjtésére, valamint a fogyatékossgal élő polgárok számának nyomon követésére annak érdekében, hogy megvalósulhassanak az Európa 2020 stratégiának az iskolai lemorzsolódás, a szegénység és a munkanélküliség mérséklésére irányuló célkitűzései.

1.9 Az EGSZB szükségesnek tartja az európai fogyatékossgügyi bizottság felállítását, hogy így biztosítva legyen a vonatkozó stratégia strukturált irányítása, valamint egy stabilabb és hatékonyabb mechanizmus kidolgozása az ENSZ-egyezmény közösségi és nemzeti végrehajtásának koordinálása és nyomon követése érdekében, az egyezmény 33. cikke (1) bekezdésének megfelelően. A végrehajtást az EGSZB is folyamatosan mérni és értékelni fogja.

1.10 Az EGSZB figyelmeztet a pénzügyi válságnak a fogyatékossgal élő személyek életére és a jogaikhoz való hozzáférési képességükre gyakorolt káros hatására. Sürgeti, hogy a válság idején nyújtsanak segítséget a fogyatékossgal élő személyeknek, és rámutat arra, hogy el kell kerülni a szociális kiadásoknak a takarékossgai intézkedések által kiváltott bármilyen megkurtítását. A segítségnyújtás céljára az európai strukturális alapokat és az egyéb pénzügyi eszközöket kell felhasználni, amint az európai fogyatékossgai stratégia és az ENSZ-egyezmény végrehajtásának finanszírozására is. Olyan kiegészítő mechanizmusok szükségesek, különösképpen a strukturális alapok tekintetében, mint a közvetlen források hozzárendelése a fogyatékossgal élő személyeket és az egyéb veszélyeztetett csoportokat célzó fellépésekhez. A jövőbeli kohéziós politikának összhangban kell állnia az ENSZ-egyezménnyel. A jelenlegi rendelet 16. cikkét hatékonyan végre kell hajtani.

1.11 Az EGSZB megerősíti, hogy mindenki számára biztosítani kell – a pszichoszociális fogyatékossgal élőket, az intenzívebb támogatást igénylőket és a fogyatékossgal élő gyermekeket és nőket is ideértve –, hogy a többiekkel azonos alapon teljes mértékben élni tudjon valamennyi emberi joggal és alapvető szabadsággal. Elismeri és ösztönzi a független módon való éles jogát, és hangsúlyozza, hogy támogatni kell az intézményi gondozásról a közösségi alapú gondozásra történő átmenetet.

1.12 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a jövőbeli többéves pénzügyi keret (2014–2020) ismerje el a stratégia és az ENSZ-egyezmény jogállását az EU-ban, és tegye lehetővé az érvényesítésének és végrehajtásának a finanszírozását. A többéves pénzügyi keretnek szolgálnia kell az alapvető jogok előmozdításának és a fogyatékossgal élő személyek integrációjának átfogó célját, befektetésekkel ösztönözve a megkülönböztetés elleni fellépést és az akadálymentesítést.

2. Bevezetés

2.1 A közlemény, amelyet az Európai Bizottság 2010 novemberében fogadott el, alapvető politikai eszközt jelent a fogyatékossgal élő személyek vonatkozásában. Az európai fogyatékossgügyi stratégia nyolc fő területet határoz meg: akadálymentesítés, részvétel, egyenlőség, foglalkoztatás, oktatás és képzés, szociális védelem, egészség és külső fellépések. A 2010–2015-ös időszakra mindegyik területen kulcsfontosságú intézkedéseket terveznek, ezt követően pedig új kezdeményezéseket dolgoznak majd ki, és felülvizsgálják a stratégiát. Az európai fogyatékossgügyi stratégia a fogyatékossgal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtását kívánja előmozdítani, és meg kívánja határozni azokat a mechanizmusokat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy az ENSZ-egyezmény az uniós politikákban – az uniós intézményeken belül is – érvényre jusson. Emellett meghatározza a finanszírozás, a kutatás, a figyelemfelhívás, a statisztika és az adatgyűjtés számára szükséges támogatást is. A közleményt két fontos dokumentum kíséri: a 2010–2015-re tervezett konkrét intézkedések listája, ⁽³⁾ valamint egy munkadokumentum, ⁽⁴⁾ amely az ENSZ-egyezmény fényében részletezi a stratégiát.

2.2 Az EGSZB kéri, hogy az uniós joganyag felülvizsgálata és továbbfejlesztése révén eredményesen hajtsák végre a fogyatékossgal élők jogairól szóló ENSZ-egyezményt.

2.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós politikáknak tükrözniük kell az ENSZ-egyezmény által bevezetett, az orvosi szemlélettől az emberi jogi szemlélet felé irányuló paradigmaváltást. Elkötelezi magát a tekintetben, hogy a fogyatékossg tekintetében a szociális modell megközelítését alkalmazza.

2.4 Az EGSZB az ENSZ-egyezmény azon megállapításának átvételét ajánlja, mely szerint *fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.* ⁽⁵⁾

⁽³⁾ SEC(2010) 1324 végleges.

⁽⁴⁾ SEC(2010) 1323 végleges.

⁽⁵⁾ Lásd a fogyatékossgal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény 1. cikkét: <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=261>.

2.5 Az EGSZB szilárdan hisz abban, hogy minden emberi lénynek joga van az élethez, és hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a fogyatékos személyek másokkal egyenlő mértékben részesüljenek ebben a jogban.

2.6 Az EGSZB kifogásolja a fogyatékossgal élők nehéz körülményeit, ugyanis különféle formában hátrányos megkülönböztetéseket szenvednek el az alábbi alapokon: nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, kor, szexuális irányultság, vagy bármely egyéb jellemző.

2.7 Az EGSZB megjegyzi, hogy a fogyatékossgal élők száma mintegy 80 millió fő, ami az EU népességének mintegy 16 %-át teszi ki. Ők alkotják az EU aktív népességének hatodát, és – intenzív segítséget igénylő – 75 %-uk nem jut álláshoz. A 16–34 éves korosztályba tartozó fogyatékos személyek 38 %-a 36 %-kal kevesebbet keres, mint nem fogyatékos társai. ⁽⁶⁾

2.8 Az EGSZB megerősíti korábbi véleményeiben ⁽⁷⁾ arra irányulóan vállalt kötelezettségét, hogy ösztönzi a fogyatékossgal élők egyenjogúságát és befogadását a stratégia és az ENSZ-egyezmény végrehajtásában csakúgy, mint az Unió külkapcsolataiban.

2.9 Az EGSZB hatékony intézkedések bevezetését kéri az iskolai lemorzsolódás felszámolására, tekintettel arra, hogy a fogyatékos személyeknek feleakkora az esélyük arra, hogy elérjenek a felsőfokú oktatás szintjéig, mint másoknak.

2.10 Az EGSZB az ENSZ-egyezménynek való megfelelés érdekében sürgeti a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló 2000/78/EK irányelv felülvizsgálatát. Az ENSZ-egyezmény értelmében ugyanis az irányelv alkalmazása és átültetése során az ésszerű munkahelyi integráció elmulasztása a diszkrimináció egyik formájának tekintendő. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy helyesen alkalmazzák az irányelvet, az Európai Bizottságot pedig arra, hogy megfelelően kövesse nyomon annak végrehajtását.

2.11 Az EGSZB támogatja a strukturális alapok felhasználását a gazdasági fellendülés elérésére és a társadalmi kohézió megvalósítására. ⁽⁸⁾ A jövőbeni szabályozásnak horizontális elvekként meg kell őriznie a diszkrimináció- és akadálymentességet, és el kell ismernie azt az értéktöbbletet, amelyet a fogyatékossgal élők képviselő szervezetek részvétele teremt a folyamat minden egyes szakaszában (tervezés, végrehajtás, irányítás, értékelés és nyomon követés). A diszkrimináció- és akadálymentességre irányuló rendelkezésekkel kapcsolatos kritériumokat meg kell erősíteni a szabályozásban. A jelenlegi rendelet 16. cikkét meg kell erősíteni, valamint az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell annak végrehajtását és alkalmazását.

2.12 Meg kell vizsgálni továbbá olyan megfelelő pénzügyi támogatási mechanizmusokat, ⁽⁹⁾ mint például a fogyatékos

személyeket és egyéb kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportokat célzó intézkedésekhez történő közvetlen forrásrendelés (finanszírozási eszközök számukra való elkülönítése) ⁽¹⁰⁾ a kohéziós politikának a vonatkozó prioritásokra való összpontosítása érdekében. ⁽¹¹⁾ Az EGSZB már ajánlotta, hogy rendelkezzen erőforrásokat a társadalmi integrációhoz kapcsolódó konkrét célkitűzésekhez. ⁽¹²⁾ A fogyatékos személyek társadalmi integrációját ezenkívül különálló kiadáskategóriaként kell megjeleníteni a vonatkozó ENSZ-egyezmény és a fogyatékossgügyi stratégia elveinek teljesítéséhez megkívánt segítségnyújtás biztosítása érdekében.

2.13 Az EGSZB kijelenti, hogy a fogyatékos gyermekeknek is teljes mértékben részesülniük kell – a többi gyermekkel azonosan – minden emberi jogban és alapvető szabadságjogban; és emlékeztet a gyermek jogairól szóló egyezményre és az abból eredő kötelezettségekre.

2.14 Az EGSZB sürgeti az intézményi ellátásból a közösségi alapú ellátásba való átmenetet a fogyatékossgal élők önálló élethez való jogának tiszteletben tartása érdekében. Az európai alapokat nem intézmények építésére vagy felújítására kellene felhasználni, hanem az intézményi ellátásból a közösségi alapú ellátásba való átmenet finanszírozására, ideértve az intézmények közösségi alapú szolgáltatásokká való átalakítását. Az EGSZB hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy elősegítsük a fogyatékossgal élők számára a megfelelő életszínvonal elérését és az aktív idősödést.

3. A 2010–2020-ra szóló európai fogyatékossgügyi stratégia értékelése

3.1 Az EGSZB úgy látja, hogy a stratégia részben tükrözi az ENSZ-egyezmény célkitűzéseit, és úgy véli, hogy a stratégia választott cselekvési területei megfelelőek, és az ENSZ-egyezmény alapján megerősítendők.

3.2 Az EGSZB sajnálja, hogy a nők és a férfiak közötti esélyegyenlőség nem szerepel átfogóan a stratégiában. Szeretné, ha a fogyatékossgal élőkre vonatkozó adatokat lebontanák nemek szerint, és ha a nemekkel kapcsolatos statisztikákban megjelenítenék a fogyatékos nőkkel összefüggő információkat. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a fogyatékossgra irányuló uniós pénzügyi eszközök költségvetésében vezessenek be nemek szerinti felosztást. A nemek közötti esélyegyenlőség általános érvényesülését biztosítani kell a stratégia végrehajtásakor.

3.3 Az EGSZB üdvözlí, hogy a stratégia foglalkozik a fogyatékossgal kapcsolatos adatok hiányával, és mutatók kidolgozására hív fel annak felmérésére, hogy a fogyatékossgal élők milyen arányban foglalkoztatottak, élnek szegénységben, illetve részesülnek oktatásban.

3.4 Bár elismeri a megelőzésnek a stratégia egészségügyi fejezetében körvonalazott jelentőségét, az EGSZB megjegyzi, hogy a dokumentumnak inkább összpontosítania kellene a fogyatékossgal élők jogainak érvényesítésére, mintsem e célt a megelőzés célkitűzéséhez társítania.

⁽⁶⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

⁽⁷⁾ HL C 354., 2010.12.28., 8–15. o.

⁽⁸⁾ HL C 132., 2011.5.3., 8–14. o.

⁽⁹⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹⁰⁾ COM(2010) 636 végleges.

⁽¹¹⁾ HL C 234., 2005.9.22., 27–31. o.; HL C 162., 2008.6.25., 92–95. o.; HL C 354., 2010.12.28., 8–15. o.; COM(2010) 636 végleges.

⁽¹²⁾ HL C 120., 2008.5.16., 73–81. o., 4.5.2. pont.

3.5 Az EGSZB üdvözli, hogy a stratégia kiemelt elkötelezettséggel szól az akadálymentességről és annak a társadalomra (pl. az idősekre és a csökkent mozgásképességtűkére) gyakorolt kedvező hatásáról. A megközelíthető vállalatok ügyfélköre bővül (a fogyasztók 15 %-ával). Az új termékek új piacokat teremtenek, és a gazdaság fenntartható növekedésének egyik forrását jelentik.⁽¹³⁾ Az EGSZB emlékeztet az EU Tanácsának azon állásfoglalására, amely szerint „az ilyen hozzáférhetőség nem kevesebb, mint a megkülönböztetés-mentességen alapuló, befogadó társadalom egyik sarokköve”.⁽¹⁴⁾

3.6 Az EGSZB ösztönzi a strukturális alapok felhasználását a stratégia megfelelő pénzügyi támogatására. Konkrétan azt javasolja, hogy hatékonyabban vegyék igénybe az Európai Szociális Alap (ESZA) forrásait a munkaerő-piaci integráció elősegítésére, és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) eszközeit a nagy arányú akadálymentesség európai megvalósítására.

3.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a stratégiának – a közösségi alapú gondozás növelése és az intézményi ellátás mérséklése révén – még inkább lehetővé kellene tennie az önálló életet a fogyatékosokkal élők számára. Uniós eszközöket kellene fordítani a közösségi alapú gondozás előmozdítására és az ilyen ellátás megfelelő szintjének biztosítására.

3.8 Az EGSZB emlékeztet arra,⁽¹⁵⁾ hogy az „aktív befogadás” fogalmának szorosan kapcsolódnia kell a munkaerőpiac fogalmához, továbbá biztosítania kell a megfelelő jövedelmet és a színvonalas szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutást, hiszen ez javítja az életminőséget, még azokat is, akik távol vannak a munkaerőpiactól.⁽¹⁵⁾

3.9 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak a világ legnagyobb nemzetközi segélyezőjeként példát kellene mutatnia, és támogatnia kellene a fogyatékosokkal élők jogainak általános érvényesítését együttműködési tevékenysége során.

3.10 Az EGSZB a befogadó egységes piac mellett foglal állást, és az ambiciózus és jogilag kötelező erejű európai akadálymentesítési intézkedéscsomag elfogadásának segítségével a közbeszerzések során kötelezően figyelembe veendő szociális szempontokat javasol – különösen az akadálymentesítés terén –, valamint a foglalkoztatás, a diszkriminációmentesség és a magas színvonalú szociális szolgáltatások előmozdítása tekintetében. Üdvözli az európai M/473 szabványosítási mandátumot,⁽¹⁶⁾ és kötelező akadálymentesítési szabványokat sürget a közbeszerzési jogszabályok támogatása érdekében, az amerikai akadálymentesítési törvény példája alapján.⁽¹⁷⁾ Az EGSZB elismeri az intézmények, az ipar és a civil társadalom közötti párbeszéd

fontosságát az említett normák meghatározásában.⁽¹⁸⁾ A kevés gyakorlati siker miatt azonban a jövőben jogilag kötelező erejű és strukturáltabb mechanizmusra van szükség.

3.11 Az EGSZB arra biztatja az Európai Parlamentet, az Európai Tanácsot és a Régiók Bizottságát, hogy legyenek ambíciózusak a fogyatékosokkal élők jogainak védelmében, és biztosítsák az ENSZ-egyezmény megfelelő alkalmazását az Európai Unióban.

4. Végrehajtás és irányítás

4.1 Az EGSZB azt szeretné, ha a stratégia strukturált irányítását egy európai fogyatékosügyi bizottság végezné, amely a már létező, fogyatékosokkal foglalkozó magas szintű csoport megerősítéseként jönne létre, és koordinációs mechanizmusként működne az egyezmény végrehajtása és nyomon követése tekintetében, annak 33. cikke (1) bekezdésének értelmében.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy nemzeti fogyatékosügyi bizottságokra van szükség a stratégia és az ENSZ-egyezmény nemzeti szintű koordinációjának biztosítására. A nemzeti bizottságnak biztosítania kell a fogyatékosok szervezeteinek bevonását a koordinációs folyamatba, valamint szoros kapcsolatokat kell kiépítenie a nemzeti koordinációs pontokkal és az érintett uniós szereplőkkel.

4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyatékosügyi bizottság összetételének biztosítania kellene a fogyatékkal élők képviselőinek részvételét, valamint az EGSZB-vel és az egyéb érintett felekkel, illetve a fogyatékkal élők szervezeteivel való konzultációt.

4.4 Az EGSZB kötelezettséget vállal arra, hogy vezető szerepet játszik az ENSZ-egyezmény népszerűsítésében, amely az első olyan nemzetközi emberi jogi egyezmény, amelyet az EU is ratifikált. Ösztönzi a stratégia és az ENSZ-egyezmény belső végrehajtását. A tájékoztatásban is részt fog venni olyan események szervezésével, mint például a többi uniós intézménnyel és a fogyatékkal élőket képviselő szervezetekkel való együttműködésről szóló magas szintű konferencia.

4.5 Az EGSZB az egyezmény 33. cikke (1) és (2) bekezdésének betartására hív fel, amelyeket a lehető leghamarabb végre kell hajtani a fogyatékosokat képviselő szervezetekkel együttműködésben. Az EGSZB kiemeli annak jelentőségét, hogy ez a központi terület közvetlenül az Európai Bizottság főtákarának felelősségi körébe tartozzon, és hogy biztosítva legyen a nyomonkövetési mechanizmus teljes függetlensége és pluralizmusa.

4.6 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra a kötelezettségre, hogy a fogyatékosokat és az őket képviselő szervezeteket bevonják az ENSZ-egyezmény és így az európai fogyatékosügyi stratégia végrehajtásába és megvalósulásának nyomon követésébe az egyezmény 33. cikkének (3) bekezdése és az EUSZ 11. cikke értelmében.

⁽¹³⁾ HL C 354., 2010.12.28., 8–15. o.

⁽¹⁴⁾ 2008/C 75/01. sz. tanácsi állásfoglalás.

⁽¹⁵⁾ EUROFOUND.

⁽¹⁶⁾ M/473 – szabványosítási mandátum a CEN, CENELEC és ETSI számára a „mindenki számára történő tervezés” koncepciójának a megfelelő szabványosítási kezdeményezésekbe történő beillesztésére.

⁽¹⁷⁾ HL C 354., 2010.12.28., 8–15. o. Az *Americans with Disabilities Act* (ADA) a fogyatékosokkal élők megkülönböztetésének tilalmát biztosító jogi keret a foglalkoztatás, a közlekedés, az állami lakhatás, a kommunikáció és a kormányzati tevékenységek terén. Az ADA követelményeket ír elő a távközlési közvetítő szolgáltatások számára is.

⁽¹⁸⁾ A 376. és a 420. mandátum alapján már alkalmazás alatt lévő normák az alábbi honlapon olvashatók:
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

4.7 Az EGSZB fontosnak tartja a stratégia keretében 2015-ig megvalósítandó tagállami fellépések végrehajtásának benyújtott előrehaladási jelentéseken keresztüli figyelemmel kísérését. Az Európai Bizottságnak is be kellene számolnia az európai szinten elért eredményekről. A fogyatékoságügyi stratégia végrehajtásának az Európa 2020 stratégia megvalósításához kellene kapcsolódnia. A tagállamoknak a fogyatékosággal élő személyekre irányuló konkrét célkitűzésekkel ki kellene egészíteniük a képzettség, a foglalkoztatottság és a szegénység mértékének felmérésére irányuló nemzeti reformprogramjaikat.

4.8 Az Európai Bizottság PROGRESS-t helyettesítő jövőbeli finanszírozási programjainak támogatniuk kellene mind a különböző fogyatékoságokkal egyszerre foglalkozó, mind pedig az egy-egy specifikus problémára összpontosító reprezentatív szervezetek részvételét. Ez elősegíti majd az egyezmény végrehajtását.

4.9 Az EGSZB arra kéri az érintett szereplőket – így a szak-szervezeteket, a munkaadókat, a szolgáltatókat, a szociális gazdasági szereplőket és a fogyatékosokat képviselő szervezeteket –, hogy felelősségi és feladatkörükön belül tevékenyen vegyenek részt a stratégia megvalósításában.

4.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális gazdaság résztvevőinek kulcsszerepet kell játszaniuk a hátrányos helyzetű személyek életminőségének, valamint a munkahelyekhez, a fogyasztási javakhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos lehetőségeinek javításában.

4.11 Az EGSZB arra kéri a szakszervezeteket és munkáltatókat, hogy kollektív tárgyalásaikba vegyenek be a fogyatékoságra vonatkozó záradékokat is a befogadó munkaerőpiacok kialakulásának elősegítése és a stratégia végrehajtása érdekében. A tagállamoknak specifikus pénzügyi intézkedéseket kellene hozniuk a tárgyalások támogatására.

4.12 Az EGSZB úgy véli, hogy a stratégiának elő kellene segítenie a fogyatékkal élőket képviselő nemzeti szervezetek és a gazdasági és szociális tanácsok közötti együttműködést a stratégia nemzeti szinten való szélesebb körű elterjesztése érdekében.

4.13 Az EGSZB szerint az intenzív segítségnyújtást igénylő, valamint a pszichoszociális fogyatékkal élő személyek szükségleteinek a stratégia valamennyi fejezetében meg kellene jeleníteniük.

5. Az európai fogyatékoságügyi stratégia 2015. évi felülvizsgálata és 2020 utáni új kerete

5.1 Az EGSZB a stratégia alapos felülvizsgálatát, valamint a 2015-öt követően a diszkrimináció leküzdésére és az EU-n belüli egyenjogúság biztosítására végrehajtandó fellépések ambiciózus listájának kidolgozását szorgalmazza.

5.2 Az EGSZB a hatályos uniós szabályozás áttekintése mellett foglal állást, és sítja, hogy az ENSZ-egyezmény alapelveit következetesen foglalják bele az új európai jogszabályokba és politikákba.

5.3 Az EGSZB a stratégia 2013-ig történő átfogó felülvizsgálatát ösztönzi annak biztosítására, hogy az összhangban álljon az egyezmény rendelkezéseivel, és lefedjen olyan kérdésköröket, mint az élethez való jog vagy a törvény előtti elismerés.

5.4 Az EGSZB a stratégia fő célkitűzéseinek elsősorban a fogyatékosok mindennapi élete szempontjából fontos olyan jogokat tartja, mint az esélyegyenlőség a foglalkoztatásban, az oktatás, illetve a szabad mozgás lehetősége.

5.5 Az EGSZB ismét hangsúlyozza, hogy ki kell kérni a véleményét, mielőtt az EU végrehajtási jelentését a fogyatékosággal élők jogaival foglalkozó ENSZ-bizottság elé terjesztik.

5.6 Az EGSZB emlékeztet annak fontosságára, hogy koherens adatok álljanak rendelkezésre a szakpolitikai fejlesztésekhez és a stratégia megfelelő kiértékeléséhez. Sürgeti ezenkívül a fogyatékoságra vonatkozó mutatók uniós szintű kidolgozását.

Első javaslatok a stratégiával összefüggő 2015 utáni fellépések új listájára

5.7 Az EGSZB szorosan figyelemmel kívánja kísérni az európai akadálymentesítési intézkedéscsomag megvalósulását a tagállamokban, miután az Európai Parlament és a Tanács kötelező erejű jogszabályként elfogadta az Európai Bizottság jogalkotási javaslatát. Az EGSZB konkrét terv készítését tartja szükségesnek arra nézve, hogy valamennyi uniós intézmény infrastruktúrája, felvételi eljárásai, ülései, honlapjai és tájékoztatása hozzáférhetővé váljon a fogyatékosok számára.

5.8 Az EGSZB kiemeli annak jelentőségét, hogy módosítani kell az Európai Bizottság megkülönböztetésmentességi irányelve vonatkozó javaslatának fogyatékkal élőkre vonatkozó rendelkezéseit az ENSZ-egyezménynek való megfelelés érdekében, és arra kéri a tagállamokat, hogy fogadjanak el egy olyan következetes és erős európai uniós joganyagot, amely a fogyatékosággal élő személyek jogait a foglalkoztatás területén kívülre is kiterjeszti.

5.9 Az EGSZB úgy látja, hogy a 2015 után végrehajtandó fellépések új listájának intézkedéseket kellene magába foglalnia a pszichoszociális fogyatékosággal élők, a fogyatékos nők és leányok, gyermekek és idősek, valamint az intenzív segítségnyújtást igénylők sajátos helyzetének kezelésére.

5.10 Az EGSZB kiemeli annak szükségességét, hogy a fogyatékkal élők számára teljes mozgásszabadságot kell biztosítani. Az EGSZB a fogyatékosági támogatások EU-szerte való kölcsönös elismerésén alapuló ún. európai mobilitási kártya bevezetése mellett foglal állást a fogyatékkal élők EU-n belüli – a többi uniós polgárral egyenlő alapon történő – szabad mozgása elősegítésének eszközeként. A parkolókártya példáját követve a mobilitási kártyának biztonságos hozzáférést kell nyújtania számos köz- és magánintézmény által nyújtott különböző szolgáltatásokhoz, például a tömegközlekedéshez, a múzeumokhoz stb. Az EGSZB konkrét javaslatokat vár a fogyatékosági támogatások és specifikus támogatási szolgáltatások (például állami támogatások és segítő technológiák) hordozhatósága előtt álló akadályok felszámolását illetően.

5.11 Az EGSZB fogyatékoságügyi megfigyelőközpont felállítását javasolja az EU-ban élő fogyatékosok helyzetének elemzésére, a bevált gyakorlatok megosztására és a szakpolitikai fejlesztések elősegítésére.

5.12 Az EGSZB jogilag kötelező európai minőségi keretrendszer kialakítását kéri a tagállamokban kidolgozandó és végrehajtandó közösségi alapú szolgáltatásokra nézve.

5.13 Az EGSZB amellet szál síkra, hogy az általános oktatásnak befogadónak kell lennie. Javasolja, hogy oktassák a jelnyelvet az általános iskolákban, továbbá alkalmazzanak olyan, külön erre képesített tanárokat, akik a Braille-írás használatával és más megfelelő módszerekkel segíteni tudják a fogyatékos tanulókat.

5.14 Az EGSZB helyénvalónak látja egy emberi jogi megközelítésen alapuló, közös európai fogyatékoságértékelő rendszer kidolgozását.⁽¹⁹⁾

5.15 Az EGSZB javasolja, hogy ösztönözzék a fogyatékkal élők törvény előtti azonos elismerését. Az Európai Bíróságnak és a nemzeti bíróságoknak hozzáférhetőeknek kell lenniük, és minden szükséges intézkedést meg kell tenniük a diszkrimináció felszámolására.

5.16 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a szavazati jog elidegeníthetetlen emberi jog, amelyet az ENSZ-egyezmény is elismer valamennyi fogyatékkal élő személy esetében. Emlékeztet minden érintett szervezetet, hogy kizárólag a korral és az állampolgársággal kapcsolatos kritériumok határozhatják meg a személyek azon képességét, hogy szavazhassanak, illetve jelölthessék magukat a választásokon. Az EGSZB határozottan és egyértelműen elutasítja azt a gondolatot, hogy a szavazati jogot, illetve a választásokon jelöltként való részvétel jogát – akár bírósági ítélet, akár más eszközök révén – fogyatékoság miatt korlátozzák. Az EGSZB arra kéri az EU-s intézményeket és a tagállamokat, hogy töröljék el a diszkriminatív gyámsági törvényeket annak érdekében, hogy a valamennyi fogyatékkal élő személy másokkal egyenlő alapon gyakorolhassa politikai jogait. Úgy véli, hogy a szavazási folyamatoknak, szavazóhelyiségeknek és a segédanyagoknak a fogyatékkal élők igényeihez való ésszerű igazítása elengedhetetlen a nemzeti és az európai parlamenti választásokon való részvétel jogának szavatolásához.

5.17 Az EGSZB kéri, hogy mutassák ki a meglévő szakpolitikai eszközök eredményességét a fogyatékkal élők helyzetének javítása terén. Azt javasolja, hogy erre uniós projektek, tanulmányok és kutatások finanszírozásán keresztül kerüljön sor.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ Egy olyan közös értékelő rendszerről van szó, amely az ENSZ-egyezményben szereplő jogokon alapszik, az életműködésekről, a fogyatékoságról és az egészségről szóló nemzetközi osztályozást (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF) véve alapul.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

(COM(2011) 126 végleges – 2011/0059 (CNS))

és Javaslat tanácsi rendeletre a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni hatásaival kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

(COM(2011) 127 végleges – 2011/0060 (CNS))

(2011/C 376/16)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2011. április 26-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

COM(2011) 126 végleges – 2011/0059 (CNS)

és

Javaslat tanácsi rendeletre a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni hatásaival kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról

COM(2011) 127 végleges – 2011/0060 (CNS).

Az EGSZB munkájának előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2011. augusztus 31-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott 474. plenáris ülésén (a 2011. szeptember 21-i ülésnapon) 156 szavazattal 3 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy fel kell számolni a nemzetközi párok tulajdonhoz fűződő jogaival kapcsolatos bizonytalanságot és hátrányos megkülönböztetést, és idősebbeknek tartja egy olyan jogszabálysomag elfogadását, amely két, egymástól elkülönülő rendeletet tartalmaz a házastársak és a bejegyzett élettársi közösségek vonatkozásában.

1.2 Az EGSZB szerint a témába vágó bármely szabályozás alapját a jogbiztonság, az előreláthatóság, az egyszerűsítés, valamint az igazságszolgáltatáshoz és a méltányos, megfizethető és időben nem elhúzódó megoldásokhoz való gyors hozzáférés kell, hogy alkossa, a közrenddel kapcsolatos egyedüli kivételek tiszteletben tartása mellett.

1.3 Az EGSZB szerint alapvetően fontos, hogy bármely tervezett szabályozás világos és átlátható módon védje ne csak a házastársak és a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni rendszereiből eredő jogokat, hanem a harmadik személyek érdekeit és jogait is. Ennek érdekében az alkalmazandó jog és a joghatóság megválasztására a kapcsolat megkötésének pillanatában kell kötelező módon sort keríteni.

1.4 Az EGSZB ezzel kapcsolatban felteszi a kérdést, hogy megvalósítható-e egy szabadon választható, kiegészítő európai

rendszer, az ún. „28. rendszer”, amely egyformán védené a nemzetközi párokat mind a vagyoni rendszereket, mind a vagyoni hatásokat illetően.

1.4.1 Ezenkívül így könnyebben lehetne választottbírószághoz fordulni és a peren kívüli megállapodásokat érvényesíteni.

1.5 Az EGSZB rámutat a határozatok (további – akár egyszerűsített – eljárások megindítása nélkül történő) azonnali végrehajtásának fontosságára a polgárookra nehezedő időbeli és pénzügyi terhek, valamint az igazságügyi rendszerek működését akadályozó adminisztratív nehézségek csökkentése érdekében.

1.6 Az EGSZB azt javasolja, hogy az illetékes igazságügyi hatóságok, valamint a jogászok és a polgárok számára alakítsanak ki egy tájékoztatói és képzési rendszert egy, az összes hivatalos nyelven működő interaktív webportál létrehozása, valamint a szakmai ismeretek és képességek cseréjét szolgáló rendszerek felállítása révén.

1.7 Az EGSZB az Alapjogi Ügynökségnek alárendelt, ingyenes technikai és jogi segítséget nyújtó nemzeti központokból álló európai hálózat létrehozását kéri annak érdekében, hogy minden pár tudatosan és megfelelő információk birtokában gyakorolhassa saját jogait.

1.8 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy egyetlen bíróságon összpontosuljanak azok a különféle eljárások, amelyek az örökösödésre, a házasság felbontására, a különválásra, valamint a vagyoni jogi közösség felbontására irányulnak.

1.9 Az EGSZB végül határozottan javasolja a meglévő, most módosuló vagy készülő szabályozások közötti teljes koherencia biztosítását annak érdekében, hogy a vagyoni jogi rendszerek terén egy egységes és egyszerűsített keret álljon rendelkezésre, amely minden európai polgár számára hozzáférhető.

2. A meglévő jogszabályi keret

2.1 Az EGSZB számára alapvető fontosságú a polgárok szabad mozgásának biztosítása az összes tagállam között, hogy nehézségek és bizonytalanságok nélkül élhessenek, alapít-hassanak családot és szerezhessenek tulajdont az Európai Unióban.

2.2 A Szerződések és az Európai Unió Alapjogi Chartája biztosítja a szabad mozgáshoz, a tartózkodáshoz és az igazságszolgáltatáshoz való jogot, valamint az alapvető jogokat, elsősorban a tulajdonhoz való jogot, a törvény előtti egyenlőséget, a hátrányos megkülönböztetés tiltásának elvét, a magánélet és a családi élet tiszteletben tartásához való jogot, a házassághoz és a családalapításhoz való jogot a nemzeti törvényeknek megfelelően, valamint a tisztességes bírói eljáráshoz való jogot.

2.3 Az EU-n belüli térségben a személyek megnövekedett mobilitása azzal a következménnyel jár, hogy jelentősen emelkedett a „nemzetközi” házasságok és együttélések száma, melyekben a felek eltérő állampolgársággal rendelkeznek, esetleg eltérő tagállamokban laknak vagy egy olyan tagállamban, amelynek nem állampolgárai.

2.4 Az EGSZB átlátja e jogok hatékony gyakorlásának jelentőségét a belső határok nélküli térségben, bármilyen formát öltön is a különböző tagállamok állampolgárai közötti együttélés formája, beleértve azt a lehetőséget is, hogy egy olyan tagállamban élnek, melynek nem állampolgárai. Ez a helyzet gyakran az EU több tagállamában elhelyezkedő ingóságok és/vagy ingatlanok tulajdonlásával is jár.

2.5 Európában jelenleg mintegy 16 millió a nemzetközi párok száma. A 2007-ben kötött 2,4 millió új házasság 13 %-ában (310 000) volt nemzetközi elem. Ehhez hasonlóan az ugyanebben az évben bejegyzett 211 000 élettársi kapcsolat közül 41 000 volt a nemzetközi pár.

2.6 Öt országban azonos neműek is köthetnek házasságot (Hollandiában 2001 óta, Belgiumban 2003 óta, Spanyolországban 2005 óta, Svédországban 2009 óta és Portugáliában 2010 óta), a „bejegyzett élettársi közösség” pedig 14 tagállam által elismert, rövidebb időre visszanyúló jogintézmény⁽¹⁾. E 14 ország mindegyikében megengedett az azonos neműek bejegyzett élettársi közössége, míg a mind a külön-neműek, mind az

azonos neműek közötti bejegyzett élettársi közösség csak Belgiumban, Franciaországban, Luxemburgban és Hollandiában megengedett.

2.7 Amikor az Európai Bizottság 2006-ban kikérte az EGSZB véleményét a házassági ügyekben alkalmazandó jogra vonatkozó szabályok bevezetéséről szóló zöld könyvvel kapcsolatban, az EGSZB alapjában véve helyeselte⁽²⁾ a 2201/2003/EK rendeletben szereplő joghatóság és alkalmazandó jog kérdésének módosításokkal történő kiterjesztését, miközben javasolta, hogy e pontok tekintetében a fenti módosítások egészítsék ki a házassági és gyermekelhelyezési ügyekben hozott bírósági határozatok elismerésével foglalkozó rendeletet. A házasság felbontásáról szóló zöld könyv megjelenésekor az EGSZB már megtette állásfoglalását a házassággal kapcsolatos joghatóság és alkalmazandó jog tárgyában, és most visszautal erre az igen részletes véleményére⁽³⁾.

2.8 Az EGSZB feltette azt a kérdést is, hogy helyénvaló-e különválasztva kezelni a közös vagyont (ingatlanok, ingóságok és egyéb vagyont) megosztásának kérdését, kiterjesztve ezáltal a megosztásnak az érdekelt személye szerinti hatáskörét a nem házasságokra is (akiknek szintén lehetnek közös gyermekeik).

2.9 Talán logikusabb lett volna egyrészt a házassági kötelék felbomlásával kapcsolatos valamennyi következménnyel foglalkozni, másrészt pedig szabályozni a bejegyzett élettársi közösségben élő, nem házasságba kötött szétválásból eredő minden következményt, egy egységes szabályozási keret kidolgozásával.

2.10 Ez feltehetően érthetőbbé tette volna az alkalmazandó jogszabályokat, és megkönnyítette volna a bírósági határozatok elismerését, melyek gyakran egyetlen jogerős ítéletben foglalják össze a házasság felbontásának vagy a különválásnak az összes feltételét és következményét.

2.11 Figyelembe véve a házasság és a bejegyzett élettársi közösség sajátos jegyeit, valamint azt, hogy létezhetnek jogi különbségek e két kötelék között, az EGSZB egyetért azzal, hogy célszerű két különálló szabályozási eszközzel élni: az egyik a házassági vagyoni jogi rendszerekkel kapcsolatos ügyekre vonatkozó joghatóságot, alkalmazandó jogot, valamint a vonatkozó határozatok elismerését és végrehajtását érinti, míg a másik a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni jogi hatásaival kapcsolatos ügyekre vonatkozó joghatóságot, alkalmazandó jogot, valamint a vonatkozó határozatok elismerését és végrehajtását érinti.

2.12 Az EGSZB felteszi a kérdést, hogy nem lenne-e célszerű megvizsgálni egy egységes eszköz kidolgozását, vagyis egy szabadon választható, kiegészítő európai rendszerét (a „28. rendszer”)⁽⁴⁾, melyhez a – házasságot kötött vagy bejegyzett élettársi közösségben élő – párok minden hátrányos megkülönböztetés nélkül szabadon fordulhatnak. Ezzel kapcsolatban iránymutatással szolgálhat a közös házassági vagyoni jogi rend létrehozására irányuló francia-német megállapodás⁽⁵⁾.

⁽²⁾ HL C 325., 2006.12.30., 71. o.

⁽³⁾ HL C 24., 2006.1.31., 20. o.

⁽⁴⁾ HL C 21., 2011.1.21., 26. o.

⁽⁵⁾ Lásd a francia minisztertanács (Conseil des Ministres) 2011. március 23-i ülését.

⁽¹⁾ Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Írország, Luxemburg, Hollandia, Egyesült Királyság, Cseh Köztársaság, Szlovénia, Svédország és Magyarország.

2.12.1 A házasságok és a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni jogi kérdéseit gyakran peren kívüli eljárás keretében intézik. Ebben az esetben az EGSZB véleménye szerint célszerű lenne a 28. rendszerbe a peren kívüli, választottbírói megállapodások érvényességére vonatkozó cikkeket iktatni ⁽⁶⁾, ami jelentős előnyökkel járna az európai polgárok számára.

2.13 Az EGSZB szerint mindkét eszköznek biztosítania kellene a következőket:

- világos és egyöntetű szabályok révén az alkalmazandó jog előrelátható és biztos voltát,
- koherenciát a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és különösen a családjog terén,
- a határozatok automatikus elismerését és egyszerűsített, egységes eljárás révén történő végrehajtását, végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás nélkül biztosítva az ítéletek mozgását a határozatok elismerésével és végrehajtásával kapcsolatosan,
- a joghatósággal és az alkalmazandó joggal kapcsolatos szabályok harmonizációját a – választásra kötelezett – pár helyzetének valamennyi vonatkozása tekintetében eljáró ugyanazon bíróságon keresztül,
- koherens szerkezetű és könnyen hozzáférhető jogi keret meghatározását, egységesítve és harmonizálva a terminológiát az összes téma, valamint az összes témára vonatkozó hasonló szabályokkal kapcsolatos fogalmak és feltételek vonatkozásában (pl. perfüggőség, joghatóságra vonatkozó záradék stb.).

3. Az Európai Bizottság javaslatai

3.1 A „2010. évi jelentés az uniós polgárságról – Az uniós polgárok jogainak érvényesítése előtt álló akadályok felszámolása” című dokumentumában ⁽⁷⁾ az Európai Bizottság a nemzetközi párok tulajdonhoz való jogaival kapcsolatos bizonytalanságban látja az egyik legfőbb akadályt, mellyel jogaik mindennapi gyakorlása során a polgárok a mai napig szembesülnek.

3.2 Az Európai Bizottság javaslatai az Európai Unió működéséről szóló szerződés 81. cikkének (3) bekezdésén alapulnak.

3.3 A Tanács elé két európai bizottsági kezdeményezés került a nemzetközi párok tulajdonhoz való jogára alkalmazandó joggal kapcsolatban: az első az alkalmazandó jog és joghatóság meghatározására vonatkozik, valamint a házassági vagyoni jogi rendszerekkel kapcsolatos határozatok elismerésére és végrehajtására. A második ugyanezt a kérdést érinti a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni jogi hatásainak vonatkozásában.

3.4 Az Európai Bizottság javaslatai a nemzetközi párok életének megkönnyítése érdekében – a tagállamok házasságra és bejegyzett élettársi közösségre vonatkozó anyagi jogának harmonizálása vagy módosítása nélkül – hidakat kívánnak képezni az EU különböző jogrendszerei között, azzal a céllal, hogy:

- lehetővé tegyék a nemzetközi házaspárok számára a közös vagyonukra alkalmazandó jog megválasztását az egyik házastárs halála vagy különválás esetén,
- növeljék a nemzetközi jellegű, bejegyzett élettársi közösségek jogbiztonságát, amennyiben általános szabályként a bejegyzett élettársi közösségben élő párok vagyont a bejegyzésnek helyet adó ország joghatósága alá helyezik,
- növeljék a (házastársi vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban lévő) nemzetközi párok jogbiztonságát olyan objektív szabályok együttesének bevezetésével, amelyek alapján meghatározható az illetékes bíróság és az alkalmazandó jog, egy sor hierarchizált és objektív kapcsolati tényező alapján,
- javítsák az előreláthatóságot a nemzetközi párok számára a határozatok és jogi aktusok EU-szerte történő elismerési eljárásainak egyszerűsítése által, lehetővé téve a polgárok számára, hogy különböző keresetekkel egyetlen bírósághoz forduljanak.

3.5 A javaslatok között szerepel egy weblap létrehozása is a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes Európai Igazságügyi Hálózaton belül azokról a nyilvántartásokról, amelyek a házassági vagyoni jogi rendszerekkel és a nemzeti szabályokkal kapcsolatosan léteznek.

3.6 A javaslatok az EU Miniszterek Tanácsának egyhangú jóváhagyását igénylik az Európai Parlamenttel történő előzetes konzultációt követően.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB célszerűnek tartja, hogy a házasság kötelékében élő párokra alkalmazandó szabályok megválasztására magának a házasságkötésnek a pillanatában kerüljön sor, elkerülve azt, hogy a házassággal semmilyen jogi kapcsolatban nem álló jog megválasztására kerülhessen sor, a már korábban megkötött házasságok esetében pedig, amennyiben nem került sor választásra, az alkalmazandó jog meghatározásához egy sor objektív kapcsolati tényezőről kellene gondoskodni, a közelmúltban elfogadott „Róma III.” rendeletben ⁽⁸⁾ meghatározott rendszernek megfelelően.

4.1.1 Az EGSZB szerint az alkalmazandó jog megválasztására a házastársaknak korlátozottan lehetőséget biztosító szabályok bevezetése megerősítené a jogbiztonságot, valamint egy bizonyos választási szabadságot adna az érintetteknek a vagyonukra alkalmazandó jogot illetően, miközben a harmadik személyek érdekeinek védelmét is biztosítaná.

4.1.2 A bejegyzett élettársi közösségek esetében a bejegyzésnek helyet adó államban érvényes jogra esik a választás.

4.1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az 1259/2010/EU rendelet és a COM(2011) 126 végleges dokumentumban szereplő javaslat értelmében megfelelő és világos információs rendszerre van szükség a jogválasztással kapcsolatban: ezáltal a felek kellőképpen megismerhetik a házasság felbontásának eljárását és a vagyoni jogi viszonyok szabályozását.

⁽⁶⁾ Az olasz igazságügyminisztérium javaslata. Lásd még az Európai Bíróság West Tankers, AFF ítéletét C- 185/07, 26. pont, a választottbírói klauzula érvényességéről.

⁽⁷⁾ Elfogadva 2010. október 27-én.

⁽⁸⁾ Lásd a 2010. december 20-i 1259/2010/EU rendeletet (HL L 343., 2010.12.29., 10. o.).

4.1.4 Az EGSZB a jogbiztonságot tekinti elsődleges szempontnak, ezért aggodalmának ad hangot azzal kapcsolatban, hogy valóban összeegyeztethető-e a vagyont szabályozó jogrendszernek a pár által történő megválasztása a vagyoni tényleges elhelyezkedésével, amennyiben az nem a megegyezés tárgyát képező országban található.

4.1.4.1 Az EGSZB szerint a jogbiztonságnak és ezzel összefüggésben a házastársak ingóságaik és ingatlanaik értékének a megőrzésére vonatkozó jogának a szavatolása érdekében ésszerű volna a vagyoni méltányos értékelését a házasságkötés, illetve a különválás vagy a házasság felbontásának pillanatában elvégezni.

4.1.4.2 Az EGSZB helyesnek tartaná, ha a vagyoni vonatkozó minden jogi aktusban fel lenne tüntetve a házastársak között érvényes jog: ez különösen fontos a társasági részvénnyek és részesedések, életbiztosítások, nyugdíjalapok és egyéb esetekben.

4.1.5 Az EGSZB felteszi a kérdést a harmadik személyekre vonatkozó tényleges hatást illetően, amelyet az okozhat, ha különbség van a vagyoni jog szempontjából választott alkalmazandó jog és a vagyoni tényleges elhelyezkedése között, ideértve azt is, hogy az az EU-n kívül található.

4.2 Az EGSZB szerint fontos kiküszöbölni a határozatok és a jogi aktusok elfogadását érintő problémákat, a határozatok elfogadásának gyorsítása által elért megtakarítások és időnyereség által, és elkerülve a különböző tagállamokban lévő bíróságokhoz való keresetbennyújtást.

4.3 A házassági vagyoni rendszerek megszüntetésével kapcsolatos joghatósági szabályok kiterjesztenek a házasság felbontásával vagy az örökösödési kérdésekkel megbízott bíróságok hatásköreit a házassági vagyoni rendszerek megszüntetésével kapcsolatban felmerülő kérdésekre is. Ez nagyobb jogbiztonságot jelentene a polgárok számára, mivel a házasság felbontásával vagy az örökösödési kérdésekkel megbízott bíróságok a házassági vagyoni rendszer megszüntetésével kapcsolatban is illetékesek lennének.

4.3.1 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az egyes tagállamokban elhúzódhat a belső szabályok kiigazítása, valamint a házassági vagyoni rendszerekre vonatkozó szabályok hatálybalépésének ideje.

4.4 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a határozatok szabad mozgásának biztosítását az Európai Unió egészében történő automatikus elismerésük, valamint végrehajtásuk egységes és egyszerűsített rendszere révén. Emellett a kért koherencia biztosítását is szükségesnek tartja a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés során.

4.5 Az EGSZB úgy véli, hogy általános célként a koherens szerkezetű és könnyen hozzáférhető jogi keret meghatározását kell követni; úgy véli, hogy ennek érdekében egységesíteni és harmonizálni kell a terminológiát az összes téma, valamint az összes témára vonatkozó hasonló szabályokkal kapcsolatos fogalmak és feltételek vonatkozásában (pl. perfüggőség, joghatóságokra vonatkozó záradék stb.).

4.6 Az EGSZB véleménye szerint fontos a határozatok elismerésének és végrehajtásának, valamint azok belső piacon való végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás nélküli szabad mozgásának jóváhagyása is, a polgári és kereskedelmi szabályokra vonatkozóan javasolt módosításoknak megfelelően ⁽⁹⁾, a 44/2001/EK tanácsi rendelet alapján, kivételként kizárólag a közrenddel kapcsolatos és az Alapjogi Chartának megfelelő kivételeket elfogadva.

4.7 Az EGSZB egyetért azzal, hogy helyénvaló lenne, ha egyetlen bíróságon összpontosulnának a különféle eljárások: a házasság felbontására, a különélésre, valamint a házassági vagyoni rendszer megszüntetésére irányuló eljárások. Az illetékes bíróságok ugyanazok, mint amelyeket a Brüsszel IIa rendelet alapján jelöltek ki.

4.7.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy el kell kerülni a párhuzamos eljárásokat és az eltérő anyagi jog alkalmazását a házastársak és a bejegyzett élettársak vagyona esetében.

4.8 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja az illetékes igazságügyi hatóságok tagjainak, valamint azoknak a joggal foglalkozó szakembereknek a közösségi kezdeményezések keretében történő képzését, akiknek alkalmazniuk kell majd a házastársak, illetve a bejegyzett élettársak közötti vagyoni rendszerekre vonatkozó új jogi keretet.

4.9 A házastársak, illetve a bejegyzett élettársak számára megfelelő tájékoztatást kell nyújtani a választott jognak a vagyoni gyakorolt hatásairól utóbbi áthelyezése esetében, főként a választott rendszer és a vagyoni földrajzi helyén érvényes rendszerek különbözőségének esetén.

4.10 A 2011. február 24–25-i Bel- és Igazságügyi Tanács következtetéseiben „*elismeri, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartására az olyan jogi aktusok megszüntetése során is figyelni kell, amelyek nem tartoznak jogalkotási eljárás hatálya alá*” ⁽¹⁰⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy az Alapjogi Ügynökség aktív szerepet játszhatna, és kell is, hogy játsszon a házastársaknak nyújtott technikai-jogi tanácsadás során, jogaik hatékony alkalmazása érdekében.

5. Részletes megjegyzések

5.1 A házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatban javasolt szabályozások

5.1.1 Az EGSZB egyetért a **házassági vagyoni rendszer definíciójával**, amely egyidejűleg magában foglalja a házastársak vagyoni állapotának napi szintű kezelésével kapcsolatos, valamint a házassági vagyoni rendszer megszüntetéséből fakadó vonatkozásokat anélkül, hogy érintené a vagyontárgyra vonatkozó dologi jogok természetét, a javak és a jogok minősítését, valamint az ilyen jogok jogosultját megillető jogok meghatározását, a közrenddel kapcsolatos, a tagállamok jogszabályaiból eredő egyedi kivételek tiszteletben tartása mellett.

⁽⁹⁾ Lásd COM(2010) 748 végleges.

⁽¹⁰⁾ Lásd a Tanács következtetéseit az Európai Unió Tanácsának az Európai Unió Alapjogi Chartája hatékony végrehajtásának biztosítása terén betöltendő szerepéről, 2011. február 24–25.

5.1.2 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja az illetékességgel kapcsolatos koherencia biztosítását a házasság felbontásáról és a különválásról szóló 1259/2010/EU rendelet, a házassági ügyekről szóló 2201/2003/EK rendelet, valamint a házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatos rendeletjavaslat alapján alkalmazható rendszerek között (lásd a II. fejezet 4. és 5. cikkét, valamint a III. fejezet 15–18. cikkét).

5.1.2.1 Az EGSZB véleménye szerint az egyes esetekben az eltérő rendszerek választása – amelyről az érintett felek saját jogkörükben dönthetnének – túlzott komplexitást teremthetne, a hatásköri konfliktusok lehetőségével és az ebből eredő következményekkel, jelentősen meghosszabbítva a határidőket és növelve a költségeket. Az EGSZB úgy véli, hogy célszerű lenne, ha a joghatóságot a házasságkötés pillanatában határoznák meg.

5.1.3 Az EGSZB véleménye szerint a kölcsönös elismerés elve a házassági vagyoni rendszerekre vonatkozó határozatok, köziratok és perbeli egyezségek szabad mozgása tekintetében ki kell, hogy zárja a javasoltakon túlmutató, esetleges további eljárásokat. Bármely típusú végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás (lásd a Brüsszel I és II rendeleteket) ugyanis a költségek növekedését és a határidők meghosszabbodását vonná maga után.

5.1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a két rendelet 4. cikkének hatálya alól ki kell vonni annak lehetőségét, hogy a házasságok felbontása és érvénytelenítése ügyében joghatósággal rendelkező bíróság hatáskörének a házassági vagyoni rendszerrel kapcsolatban felmerülő egyéb kérdésekre való kiterjesztését a házastársak beleegyezésétől tegyék függővé.

5.2 *A bejegyzett élettársi közösségben élők vagyoni rendszerei esetében javasolt szabályozás*

5.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy elengedhetetlen a bejegyzett élettársi közösségek sajátos jellemzőinek számbavétele a bejegyzett élettársi közösségekben élők számára felmerülő jogi következmények meghatározása érdekében, mind a partnerek közötti, mind a harmadik személyekhez kapcsolódó vagyoni jogi vonatkozások tekintetében.

5.2.2 A 127/2011/EU rendeletjavaslat (bejegyzett élettársi közösségek) III. fejezetében szereplő szabályozást illetően az EGSZB attól tart, hogy annak rendelkezései ellentmondásba kerülhetnek azon földrajzi területek jogszabályaival, amelyeken maguk a vagyontárgyak találhatók.

5.2.3 Mivel különbségek vannak azon országok rendszerei között, amelyek engedélyezik a bejegyzett élettársi közösségeket, a bejegyzett élettársi közösségek tagjai, illetve a harmadik személyek jogainak nagyobb mértékű szavatolása érdekében célszerű lenne a tájékoztatási rendszerek, valamint a közzétételi és a bejegyzett élettársi közösség tagjainak vagyonával kapcsolatos érvényesíthetőségi eljárások összehangolása, főként olyan esetekben, amikor a tulajdon olyan országban található, amely nem ismeri el ezt az intézményt.

5.3 *A tagállamokban létező vagyoni rendszerekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférés*

5.3.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az információkhoz történő megfelelő hozzáférést elsősorban a házastársak, illetve a bejegyzett élettársi közösségekben élők, de az illetékes bíróságok és a jogászok számára is, az uniós nyelveken megjelentetett gyakorlati útmutatók, illetve egy, az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén hozzáférhető webportál létrehozásával.

5.3.2 Az EGSZB véleménye szerint elengedhetetlen egy képzési program létrehozása a bíróságok, a jogászok és a jogszabályokat alkalmazók számára, amelyet a tapasztalatcserét elősegítő intézkedések kísérnek, az egyes érintett tagállamokban érvényes jogrendszerekről szóló szakmai ismeretek és tudás megfelelő terjesztésének biztosítása érdekében.

5.3.3 Az EGSZB az Alapjogi Ügynökségnek alárendelt, technikai és jogi segítséget nyújtó nemzeti központokból álló európai hálózat létrehozását kéri annak érdekében, hogy ingyenesen biztosítsák a házastársakat és a bejegyzett élettársi közösségben élőket megillető, a vagyoni jogi rendszerekre vonatkozó jogok tudatos gyakorlását.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a 2011–2015 közötti időszakra szóló európai elektronikus kormányzati cselekvési tervről – Az IKT az intelligens, fenntartható és innovatív kormányzat szolgálatában

(COM(2010) 743 végleges)

és A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az európai közszolgáltatások interoperabilitása felé

(COM(2010) 744 végleges)

(2011/C 376/17)

Előadó: **Raymond HENCKS**

2010. december 15-én, illetve 16-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a 2011–2015 időszakra szóló európai elektronikus kormányzati cselekvési tervről – Az IKT az intelligens, fenntartható és innovatív kormányzat szolgálatában

COM(2010) 743 végleges és

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai közszolgáltatások interoperabilitása felé

COM(2010) 744 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2011. szeptember 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 161 szavazattal 1 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A véleményben tárgyalt cselekvési terv az elektronikus kormányzásról szóló, 2009-ben, Malmőben tartott miniszteri konferencián megfogalmazott kérés nyomán jött létre. A konferencián az uniós miniszterek elkötelezték magukat amellett, hogy népszerűsítik a hozzáférhetőbb, interaktívabb és személyre szabott határokon átnyúló elektronikus közszolgáltatásokat. Ehhez járulnak még a digitális menetrend, illetve az Európa 2020 stratégia keretében tett vállalások.

1.2 Mivel az Európai Bizottság egyedüli jogköre ebben a tárgyban az, hogy alkalmas feltételeket és cselekvéseket javasoljon a határokon átnyúló elektronikus közigazgatási tranzakciók harmonikus kifejlesztésére Európában, az EGSZB szeretné kiemelni, hogy a malmői kötelezettségvállalások betartása végső soron a tagállamok felelőssége.

1.3 Hogy ne lehessen összekeverni más szolgáltatástípussal, az EGSZB azt javasolja, hogy az „európai közszolgáltatások” kifejezés helyett ez esetben a „európai, határokon átnyúló elektronikus kormányzati közszolgáltatások” kifejezést alkalmazzák.

1.4 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által előterjesztett cselekvési tervet, amely olyan fenntartható és innovatív elektronikus közigazgatást tűz ki célul, amely utat nyit a

személyre szabottabb és interaktívabb szolgáltatások felé, és jobban figyelembe veszi az elektronikus közszolgáltatások meghatározásában aktívabb szerepvállalásra hivatott felhasználók elvárásait és igényeit.

1.5 Az elektronikus közigazgatás népszerűsítésével együtt kell járnia a közigazgatás reformjának, valamint az ügyfelekkel való kapcsolattartás megújulásának is. Ehhez többek közt segítenünk kell a felhasználóknak az elektronikus közigazgatási eljárások véghezvitelében.

1.6 Az Európa 2020 stratégiának és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 9. cikkének megfelelően mind az Uniónak, mind a tagállamoknak meg kell hozniuk minden lehetséges intézkedést annak érdekében, hogy a lakosság minden rétege – így a hátrányos helyzetűek is – kivehessék részüket a digitális társadalomból.

1.7 Az interoperabilitást, az elektronikus aláírást és a digitális azonosítást illetően gyakran akadályt jelent a határokon átnyúló jogalap hiánya, a nemzeti jogrendszerek különbözősége, valamint a tagállamok által választott megoldások kölcsönös összeférhetetlensége. Hatékony, többoldalú, felelősségteljes kormányzásra van szükség, amely az emberek mellett megfelelő eszközökön is alapul.

1.8 Az EGSZB az európai interoperabilitási kereten belül támogatja a közös interfészekre vonatkozó szabványok szemléltetelmódját, és az információk, a tapasztalatok, valamint a szabad szoftvereken alapuló programkódok megosztását elősegítő nyílt platform létrehozását szorgalmazza, amely lehetővé teszi a javításokat és változtatásokat, és – mindenekelőtt a szükséges interoperabilitás miatt – nyílt adatformátumokat nyújt. Fel kellene használni a bizonyos közigazgatási szervek (például a vámhivatalok) által szerzett tapasztalatokat, hogy még a rendszerek összekapcsolódása előtt ellenőrizni lehessen, hogy átjárható-e a technológia, az adatok értelmezése és a rendszer szervezése. Ezzel lehet ugyanis garantálni – a közös szabályok és szilárd jogi alapok megteremtése révén – a megállapodások megvalósítását és a működés stabilitását.

1.9 Az interoperabilitás eszméje manapság fontos követelmény, de csak azokra a szolgáltatásokra alkalmazandó, ahol haszna van. Megvalósítása igen bonyolult; számos mozzanatot és technikai intézkedést kell hozzá összehangolni, hogy az adatátvitel biztonságát garantálni lehessen a polgárok számára. Ezenkívül folyamatosan változik is.

1.10 Az adatátvitel megkezdése előtt ajánlatos, hogy a tagállami közigazgatási szervek szűrjék meg az adatokat, hogy csak azok kerüljenek be az elektronikus rendszerbe, amelyek az adatcserre szempontjából hasznosak. A meglévő jogszabályok tiszteletben tartásának garantálásából kell kiindulni.

1.11 A polgárok, a vállalkozások és az egyesületek személyes adatait védeni kell, és tiszteletben kell tartani a tárolás megszüntetéséhez való jogukat. Az adatok biztonságát európai szinten kell biztosítani és garantálni, már az adatátviteli mód kialakításakor a kiszolgálók, a szoftverek, a tárolórendszerek, az adatcserre stb. szintjén egyaránt. Az adatok harmadik fél általi felhasználásának lehetőségét is ugyanezeknek a szabályoknak és követelményeknek kell alávetni.

2. Az elektronikus közigazgatás előmozdítása

2.1 Az Európai Unió 1993 óta munkálkodik azon, hogy összehangolja a digitális konvergencia megkönnyítésére és az információs társadalom kihívásainak leküzdésére irányuló tagállami fellépéseket (lásd: IDA, IDAI, IDAII, IDABC, valamint ISA program) ⁽¹⁾ egy olyan egységes európai térség kialakítása végett, amely megfizethető és biztonságos szélessávú kommunikációt, valamint minőségi és változatos, a felhasználók igényeihez szabott tartalmakat kínál.

2.2 Ennek alapján az Unió számos közleményben és cselekvési tervben lefektette az ezzel kapcsolatban követendő politikai irányokat – ezek közül néhány az elektronikus közigazgatás bevezetésének felgyorsítását célozta az alábbi öt prioritás alapján:

- egyetemes hozzáférés;
- nagyobb hatékonyság;
- nagy jelentőségű online szolgáltatások;
- kulcsfontosságú eszközök telepítése;

— a lakosság fokozott bevonása a demokratikus döntéshozatali folyamatba.

2.3 Az új cselekvési terv a digitális menetrend szerves része. Az Európa 2020 stratégiának és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 9. cikkének megfelelően mind az Uniónak, mind a tagállamoknak meg kell hozniuk minden lehetséges intézkedést annak érdekében, hogy a lakosság minden rétege – így a hátrányos helyzetűek is – kivehessék részüket a digitális társadalomból.

3. Az Európai Bizottság új kezdeményezései

3.1 Az elektronikus kormányzásról szóló ötödik, 2009-ben, Malmöben tartott miniszteri konferencián az uniós miniszterek elkötelezték magukat amellett, hogy a hozzáférhetőbb, interaktívabb és személyre szabott online közszolgáltatásoktól elvárt időbeli és pénzügyi megtakarítások révén növelik Európa versenyképességét.

3.2 Az Európai Bizottság tehát új elektronikus kormányzati cselekvési tervet javasol, amely konkrét válaszokat adhat a malmöi konferencián megfogalmazott igényekre, és elősegíti az európai digitális stratégia két kulcsfontosságú célkitűzésének elérését: hogy a tagállamok 2013-ig saját nemzeti interoperabilitási keretrendszereiket 2013-ig összehangolják a vonatkozó európai keretekkel; illetve hogy a közigazgatási szervek népszerűsítsék az elektronikus közigazgatást annak érdekében, hogy 2015-ig a lakosság 50 %-a, a vállalkozásoknak pedig 80 %-a vegyen igénybe e-kormányzati szolgáltatásokat.

3.3 A 2011–2015 időszakra szóló cselekvési tervben foglalt 40 intézkedés négy területre vonatkozik:

A. A felhasználók bevonása:

- a szolgáltatásoknak a felhasználók igényeihez szabott kialakítása;
- a szolgáltatások együttműködésen alapuló kialakítása – például a web 2.0 technológiájának felhasználásával;
- a közérdekű adatok további felhasználása;
- az átláthatóság javítása;
- A lakosság és a vállalkozások bevonása a szakpolitikák kialakításának folyamataiba.

B. Belső piac:

- akadálymentes szolgáltatások a vállalkozások számára;
- határokon átnyúló szolgáltatások megvalósítása EUszerte.

C. A közigazgatási rendszerek hatékonysága és eredményessége:

- a szervezeti folyamatok javítása (a közbeszerzések elektronikus úton történő bonyolítása, gyorsabb ügyintézés stb.);
- az adminisztratív terhek csökkentése;

⁽¹⁾ HL C 249., 1993.9.13., 6. o.; HL C 214., 1998.7.10., 33. o.; HL C 80., 2002.4.3., 21. o.; HL C 80., 2004.3.30., 83. o.; HL C 218., 2009.9.11., 36. o.

- zöld közigazgatás (elektronikus archiválás, videokonferencia lehetőségének igénybe vétele a hivatali utak számának csökkentésére stb.).

D. Az e-kormányzati szolgáltatások kifejlesztésére vonatkozó előfeltételek megteremtése:

- nyílt specifikációk és interoperabilitás (az Európai Interoperabilitási Keret alkalmazása);
- kulcsfeltételek kialakítása (az elektronikus aláírásról szóló irányelv felülvizsgálata; javaslat az elektronikus személyazonosítás és hitelesítés EU-szerte való kölcsönös elismeréséről szóló határozatra).

3.4 A cselekvési terv konkrétan a következő intézkedéseket irányozza elő:

- annak elérése, hogy a közigazgatás által kért adatokat csak egyszer, biztonságos módon kelljen rögzíteni (és a különböző közigazgatási szervek számára ne kelljen ugyanazokat az adatokat újra és újra megadni);
- az elektronikus személyazonosítási (e-ID) rendszerek használatának általános elterjesztése az egész EU-ban bizonyos, határokon átnyúló jellegű ügyintézek (pl. vállalkozás alapítása külföldön; költözés, illetve letelepedés szakmai okból; nyugdíjjogosultságok átvitele más országba; beiratkozás külföldi oktatási intézménybe) megkönnyítése végett;
- a nagyobb átláthatóság és nyitottság érdekében annak lehetővé tétele, hogy a polgárok és a vállalkozások valós időben nyomon követhessék, hogy a közigazgatásnál hol tart a kérelmük feldolgozása;
- a szolgáltatások személyre szabása, hogy jobban megfeleljenek a felhasználók egyedi igényeinek – ilyen például a dokumentumok és adatok digitális formában történő gyors és biztonságos átvitelének lehetővé tétele;
- annak lehetővé tétele, hogy az adatokat harmadik fél is felhasználhassa, elősegítve ezáltal az új közigazgatási alkalmazások és szolgáltatások tökéletesítését.

4. Általános megjegyzések

Az EGSZB egyetért azzal, hogy feltétlenül szükség van a fenntartható és innovatív elektronikus közigazgatás, valamint a határokon átnyúló akadálymentes interoperabilitás elősegítésére.

4.1 Ezzel összefüggésben emlékeztet arra, hogy az Európai Bizottság elsődleges feladata itt abban áll, hogy alkalmas feltételeket teremtsen az elektronikus közigazgatási tranzakciók kifejlesztéséhez – olyan előfeltételekről van szó, mint az interoperabilitás vagy az elektronikus aláírás és azonosítás –, valamint koordinálja a tagállami fellépéseket; magától értetődik,

hogy a kijelölt intézkedések végrehajtásában azoknak a tagállamoknak a kormányai játszanak központi szerepet, amelyek a malmói nyilatkozattal politikailag elkötelezték magukat.

4.2 Az EGSZB mindenekelőtt arra szeretné felhívni a figyelmet, hogy az „európai közszolgáltatások” fogalma, amelyet az Európai Bizottság az interoperabilitásról szóló közleményében használ, nem helyénvaló, és tévedésre adhat okot. Az *Általános gazdasági érdekű szolgáltatások: az EU és a tagállamok közötti felelősségmegosztás kérdései* című véleményében ⁽²⁾ az EGSZB megemlíti azokat a közszolgáltatásokat, amelyeket nemzeti, illetve helyi szinten nem lehet nyújtani, és így általános érdekű közösségi szolgáltatásoknak tekinthetők. A határokon átnyúló elektronikus közigazgatási szolgáltatásoknak van ugyan bizonyos európai vetületük – minthogy határokon átnyúlóak –, ám természetüknél fogva teljesen különböznek azoktól a szolgáltatásoktól, amelyeket európai közszolgáltatásoknak lehet minősíteni.

4.3 Az EGSZB támogatja az új stratégiát, amelynek lényege a korábbi, jobbra egyetemes jellegű megközelítésről egy olyan személyre szabott megközelítésre való áttérés, amely utat nyit az interaktívabb közszolgáltatások felé, és jobban megfelel a felhasználók elvárásainak és igényeinek. Ez a megközelítés a nyitott, rugalmas és akadálymentes online közszolgáltatások új generációjára épül helyi, regionális, nemzeti és európai szinten.

4.4 Az EGSZB méltányolja, hogy az Európai Bizottság lehetőséget teremt arra, hogy a felhasználók (polgárok, vállalkozások, civil szervezetek, illetve a formális párbeszéd Európai Bizottság által elismert struktúrái) idővel aktívabb szerepet játszassanak a saját igényeikre szabott elektronikus közszolgáltatások kialakításában.

4.5 Az EGSZB ezért támogatja az Európai Bizottság által előterjesztett új cselekvési tervet, amely minden érdekelt félnek lehetőséget kínál gyorsabb és jobb minőségű közszolgáltatások igénybevételére, és segít, hogy a közigazgatási szervek felülvizsgálhassák a szolgáltatásnyújtással kapcsolatos megközelítésüket és belső eljárásaikat, hogy jobban meg tudjanak felelni a gyorsaságra, rendelkezésre állásra és egyszerűsége vonatkozó új igényeknek.

4.6 Mindazonáltal a dokumentum olvasójának óhatatlanul is az a benyomása, hogy a közigazgatási szervek igen gyakran nem a felhasználókat helyezik a középpontba, az elektronikus közigazgatás szerkezete pedig a közigazgatás belső szerkezetéhez igazodik, és nem a közigazgatás alanyaihoz, ami a felhasználók számára a gyakorlatban hozzáférési problémák, eligazodási nehézségek és nem egységes külalak formájában jelentkezik.

4.7 Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy az adatvédelem és az adatszűrés kérdésével az Európai Bizottság nem foglalkozott. Az ide vonatkozó 2001-es rendeletet teljes mértékben végre kellene hajtani, és a polgárok valamennyi személyes adatát csak a bizalmas kezelésnek, a tárolás megszüntetéséhez való jognak, valamint az ezzel kapcsolatos követelmények betartásának abszolút garanciája mellett lenne szabad továbbítani. Az EGSZB fenntartásának ad hangot az effajta adatok harmadik fél általi felhasználását illetően.

⁽²⁾ HL C 128., 2010.5.18., 65. o.

4.8 A technikai és informatikai kérdéseket nem szabad bagatellizálni, mivel ezek feltételei az interoperabilitás és a biztonságos adatkezelés sikerének: a technológiáknak, valamint az adatok értelmezésének és szervezésének is átjárhatónak kell lennie. Az elektronikus közigazgatás céljával a közigazgatás és az ügyfelekkel való kapcsolattartás átszervezését kellene kitűzni; csak akkor érhetünk el minden fél számára kielégítő eredményeket, ha az e-kormányzati eszközöket nem önmagában vett végcélként tekintjük, hanem a változás eszközeinek, nem megfelelően a képzésről, az egyéni és csoportos nyomon követésről, valamint a kommunikációról sem. Nem szabad tehát úgy kezelni ezt a kérdést, hogy embereket próbálunk informatikai eszközökkel pótolni; az lenne inkább a lényeg, hogy emberi idő szabaduljon fel, amelyet ezáltal sokkal értékesebb feladatokra lehet fordítani: arra, hogy segítsünk a polgároknak megismerkedni az elektronikus eszközökkel és azok használatával, ⁽³⁾ annál is inkább, mert – ahogy az Európai Bizottság is megállapítja – a határokon átnyúló elektronikus közigazgatási szolgáltatásokat még most is felettébb ritkán veszik igénybe, és még ha fel is kínálnak elektronikus szolgáltatásokat, az európai polgárok többsége vonakodik használni őket.

4.9 Az elektronikus közigazgatás igénybevételének népszerűsítését nem szabad különválasztani az internetkapcsolat, a digitális készségek és a digitális társadalmi befogadás problémájától. ⁽³⁾

4.10 Igaz ugyan, hogy ma már nagyszámú elektronikus közigazgatási szolgáltatás érhető el, és ezek színvonala is folyamatosan javul az évek során, az EGSZB mindemellett fenntartásának ad hangot az elektronikus közigazgatásról szóló, az Európai Bizottság által ismertetett összehasonlító értékelés kapcsán, mivel az túlságosan korlátozott számú szolgáltatás vizsgálatán alapul, és így nem tekinthető reprezentatívnak. Így az, hogy az adatok tanúsága szerint Portugáliában százszázalékos lenne az online szolgáltatások rendelkezésre állása, messze nem a valóságot tükrözi. Érdemes viszont megjegyezni, hogy nem minden közigazgatási szolgáltatás esetében van szükség határokon átnyúló interoperabilitásra.

4.11 El kell azonban kerülni, hogy a digitális szakadék közigazgatási szakadékká alakuljon át. Annak, hogy a polgárok idegenkednek az elektronikus közigazgatási eszközök használatától, minden bizonnyal az az egyik oka, hogy bizalmatlanok az adatok biztonságos kezelésével és védelmével szemben. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy nélkülözhetetlen az alkalmazott módszerek és az adatok felhasználása feletti valódi demokratikus ellenőrzés bevezetése és az európai adatvédelmi biztos bevonása. Ennek hiányában ellenezné, hogy az adatokat harmadik felek is felhasználhassák, ahogyan ezt az Európai Bizottság új közigazgatási szolgáltatások létrehozásának reményében javasolja. Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy immár feltétlenül szükség van egy elektronikus közigazgatással foglalkozó, az Európai Unió, a nemzeti közigazgatási szervek, a szociális partnerek és a felhasználók képviselőiből álló konzultatív bizottság létrehozására.

4.12 Az EGSZB emlékeztet rá, hogy ebben az összefüggésben alapvető szükség van egy, a civil társadalom képviselőivel egyeztetendő „kódexre” (kötelező érvényű szabályok gyűjteményére), amely a digitális szolgáltatások felhasználóinak jogait tartalmazza.

4.13 Ami a közbeszerzéseket illeti (amelyek a termékek, szolgáltatások és munkálatok tekintetében az EU GDP-jének 18 %-át teszik ki, továbbá az egységes piaci intézkedéscsomag 12 kulcsfontosságú elemének egyikét képezik): elektronikus úton történő bonyolításuk mértéke az Unióban 60 %-ot ért el, ami messze elmarad attól a 100 %-tól, amelyet az első i2010 cselekvési terv 2010-ig célul tűzött ki.

4.14 Az elektronikus közbeszerzés Európai Unión belüli alkalmazásának kiterjesztéséről szóló zöld könyvvel kapcsolatos véleményben ⁽⁴⁾ az EGSZB olyan végrehajtásfigyelő mechanizmus bevezetését ajánlotta, amellyel nyomon követhetők az e-közbeszerzés tagállami bevezetésével kapcsolatos eredmények, akadályok, korrekciós intézkedések stb.

4.15 Az EGSZB a fent említett véleményben azt is hozzáfűzte, hogy a közbeszerzés elektronikus formában történő bonyolításának koordinálásakor ösztönözni kellene a tagállamokat arra, hogy az üzleti eljárásokkal és a nyelvi problémák leküzdésével kapcsolatosan innovatív megoldásokra törekedjenek, valamint az Európai Bizottságnak amellett, hogy vezető szerepet kellene vállalnia, példát is kellene mutatnia azzal, hogy intézményei körében bevezeti az e-közbeszerzést.

4.16 Az interoperabilitás, az elektronikus aláírás és a digitális azonosítás hatékony eszközök ugyan ahhoz, hogy népszerűsíteni lehessen az elektronikus közigazgatás határokon átnyúló szolgáltatásainak kifejlesztését, mégis gyakran csorbat szenvednek amiatt, hogy az interoperabilitásra vonatkozóan nincs határokon átnyúló és ágazatközi jogalap, a nemzeti jogrendszerek különböznek egymástól, valamint amiatt, hogy a tagállamok egymással nem kompatibilis megoldásokat választanak.

4.17 Az infrastruktúrák, az architektúrák és a közös iránymutatások hiánya miatt fennáll a kölcsönösen átjárhatatlan megoldások elburjánzásának veszélye; ennek megakadályozására közös szemléletmódot és szabványokat kellene kialakítani.

4.18 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot az interoperabilitással kapcsolatos tevékenységeiben a biztonságos adatátvitelnek, az interoperabilitási architektúráknak, valamint az új európai jogi eszközök által az IKT-re gyakorolt hatások kiértékelésének a területén – mindezt az európai interoperabilitási stratégia (EIS – *European Interoperability Strategy*) keretében.

4.19 Az EGSZB hasonlóképpen helyesli, hogy az európai interoperabilitási keretet (EIF, *European Interoperability Framework*) használják fel arra, hogy – mindazokkal a szervezetekkel közösen, amelyek közre kívánnak működni az elektronikus közszolgáltatások közös nyújtásában – meghatározzák az olyan közös elemeket, mint a szóhasználat, a fogalmak, az alapelvek, az iránymutatások, a szabványok, a specifikációk és a gyakorlatok; természetesen a többnyelvűséget is elő kell mozdítani, és alapvető, hogy ezeket az elemeket naprakészen kell tartani.

4.20 A közigazgatási szerveknek a határokon átnyúló szolgáltatások kialakításakor az interoperabilitási megállapodásokat létező, formalizált specifikációkra kell alapozniuk, illetve ezek hiányában együtt kell működniük az ugyanazonokon a területeken aktív közösségekkel. A formalizált specifikációk kiértékelésekor és kiválasztásakor a közigazgatási szerveknek strukturált, átlátható és objektív megközelítést kell alkalmazniuk.

⁽³⁾ HL C 318., 2011.10.29., 9. o.

⁽⁴⁾ HL C 318., 2011.10.29., 99. o.

4.21 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot abban a szándékában, hogy rövid időn belül közleményt intéz a közigazgatási szervekhez, amelyben az információs és kommunikációs technológiák szabványosítása és a közbeszerzés közötti kapcsolatról nyújt tájékoztatást. Ez jó eszköznek tűnik arra, hogy tágabb hozzáférést nyújtson a közületi megrendelésekhez, és megkönnyítse a mindkét részcsoport számára ezzel kapcsolatban szükségessé váló adminisztratív ügyintézését.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Erőforrás-hatékony Európa – Az Európa 2020 stratégia keretébe illeszkedő kiemelt kezdeményezés

(COM(2011) 21 végleges)

(2011/C 376/18)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2011. január 26-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Erőforrás-hatékony Európa – Az Európa 2020 stratégia keretébe illeszkedő kiemelt kezdeményezés

COM(2011) 21 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott 474. plenáris ülésén (a 2011. szeptember 22-i ülésnapon) 120 szavazattal 13 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt:

1. Összefoglalás

1.1 Az EGSZB üdvözli az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezést, azonban nem tartja azt eléggé konkrétnek. A fontos környezetvédelmi kérdések globális dimenziójára tekintettel az EGSZB utal a fenntartható fejlődésről szóló 2012. évi globális ENSZ-konferenciára készített ajánlásaira, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemtervével kapcsolatosan általa végzett munkára. ⁽¹⁾

1.2 Azt kéri, hogy az Európai Bizottság a bejelentett 20 egyedi kezdeményezésben nagyon pontos leírást adjon arról, hogy

- mit ért az „erőforrás-hatékony” alatt,
- mit tart már a technológiai optimalizálások révén is elérhetőnek,
- mely ágazatokban kell a bejelentett *jelentős mértékű átalakításokat* elvégezni, milyen elképzelései vannak erről, és mely eszközökkel tervezi elérni azokat,
- milyen változásokat tart szükségesnek a termelők és fogyasztók magatartásában, és ezek hogyan gyorsíthatók fel.

1.3 Kétségtelen, hogy az Európa 2020 stratégia révén elő kell készíteni a fenntartható, ezzel együtt pedig erőforrás-hatékony gazdaságra való átállást. Ennek ellenére ésszerű lenne elkülöníteni a fenntarthatósági stratégia és az Európa 2020 stratégia feladatait.

⁽¹⁾ Az EGSZB „Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton – Az európai szervezett civil társadalom hozzájárulása”, illetve „Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve” című véleménye (lásd a jelen Hivatalos Lap 110. oldalát).

1.4 Az EGSZB számára érthetetlen az erőforrás-hatékony-ságra vonatkozó kezdeményezésnek az Európa 2020 stratégia alá történő besorolása. Szerinte a kezdeményezés sokkal inkább a 2001-ben meghatározott és 2006-ban átdolgozott fenntarthatósági stratégia konkretizálódása; már csak azért is, mivel az időbeli célhorizont a 2020. éven messze túlmutat. Az EGSZB a fenntarthatósági stratégia újraélesztése mellett foglal állást, amely stratégiát szerinte az Európai Bizottság elhanyagolja.

2. Előzetes megjegyzés

2.1 Röviddel azelőtt, hogy az Európai Bizottság felkérte az EGSZB-t arra, hogy dolgozza ki ezt a véleményt az „Erőforrás-hatékony Európa kiemelt kezdeményezés” témáról, az EGSZB Elnöksége úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az uniós fenntarthatósági stratégia aktuális helyzetéről.

2.2 Az EGSZB testületein belül úgy határoztak, hogy e két témát ebben az egy véleményben fogják össze.

3. Erőforrás-hatékony Európa – az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezése

3.1 Az Európai Bizottság által kiadott és itt megtárgyalandó „Erőforrás-hatékony Európa kiemelt kezdeményezés” egyike annak a hét új kiemelt kezdeményezésnek, amelyet az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégia alá sorol.

3.2 A közleményben az Európai Bizottság – nem első alkalommal – megállapítja, hogy a világ erőforrásainak jelenlegi intenzív felhasználása nem csupán bolygónk számára jelent túlzott ökológiai terheket, hanem az ellátás biztonságát is veszélyezteti, annál is inkább, mivel a feltörekvő és a fejlődő országok hasonló jóléti szint elérésére törekednek, amely azonban nem fenntartható termelési és fogyasztási mintára épül.

3.3 Ennek a kiemelt kezdeményezésnek a keretében még 2011-ben összesen 20 egyedi kezdeményezést kell közzétenni, amelyek feladata az erőforrás-hatékony Európa kialakításához való hozzájárulás. Az Európai Bizottság szerint ennek érdekében „technológiai fejlesztéseket kell végrehajtunk, **jelentős mértékben át kell alakítanunk az energia-, ipari, mezőgazdasági és közlekedési rendszereket**, továbbá módosítanunk kell termelőként és fogyasztóként tanúsított magatartásunkon”.

3.4 Az Európai Bizottság megállapítja, hogy „új termékek és szolgáltatások kifejlesztésére van szükség, és új módokat kell találni a nyersanyag-felhasználás csökkentésére”, és hogy ehhez koordinált intézkedésekre van szükség, amelyeknek politikai súlyt kell kapniuk.

3.5 Először is „koherens elemzés szükséges annak megállapításához, hogy az erőforrások egy részét milyen okokból nem használják fel hatékonyan”, hogy ezt követően egy „összetett és egymásba illeszkedő részekből álló megközelítés[t valósítsunk meg] a politikák olyan kombinációja révén [...], amely optimalizálja a szinergiákat, és feloldja a különböző területek és szakpolitikák közötti ellentmondásokat”.

3.6 A kiemelt kezdeményezés átfogó célja, hogy egyetértést alakítsanak ki a hosszú távú elképzelések tekintetében, amelyek 2050-ig terjednek, és bemutatják, hogyan is néz ki egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság, hogyan alakítható át az energia- és közlekedési rendszer, valamint hogyan lehet a gazdasági növekedést az erőforrás-felhasználástól elválasztani.

4. Általános megjegyzések az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésről és a fenntarthatósági stratégiához való viszonyáról

4.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, amelyet a **fenntarthatósági stratégia** fontos, mi több, központi **elemének** tekint, de amely nem válthatja fel azt.

4.2 Egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az Európa 2020 stratégia keretén belül meg kell határozni a fejlődés döntő vonásait 2050-ig és azon túlmenően. Felveti azonban a kérdést, hogy miért kapcsolja az Európai Bizottság az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezést az Európa 2020 stratégiához, ahelyett, hogy – sokkal ésszerűbben – a fenntarthatósági stratégia konkretizálásaként tekintene rá. Már csak az a tény is, hogy az európai bizottsági közlemény gyakrabban említi a 2050-es időhorizontot, mint a 2020-as évet, azt mutatja, hogy itt hosszú távú feladatról van szó.

4.3 Az Európai Bizottság azon kijelentése, hogy egyaránt szükség van technológiai fejlesztésekre, az energia-, ipari, mezőgazdasági és közlekedési rendszerek alapvető átalakítására, valamint a termelők és fogyasztók magatartásának megváltoztatására, egybevág az EGSZB azon álláspontjával, amelyet 2004. április 28-án, „Az uniós fenntartható fejlődési stratégia értékelése” témában készült feltáró véleményében már ismertetett. Az EGSZB azonban már akkor utalt arra, hogy a fenntarthatósági politika sikeréhez elengedhetetlen, hogy a lehető legkonkrétabban meghatározzuk a szükséges változtatásokat és azok végrehajtási módját.

4.4 Éppen ez az a tényező, amely hiányzik a közleményből. Olvasmányos ugyan, ám kevés konkrétumot tartalmaz. Az EGSZB ezért elengedhetetlennek tartja, hogy az előterjesztendő

20 egyedi kezdeményezésben nagyon pontosan rögzítsék, mit és hogyan kell megváltoztatni, mely területeken várható ellenállás a változtatásokkal szemben, valamint hogy milyen módon és mely konkrét intézkedésekkel kell ezeken felülkerekedni.

4.5 Ennek kapcsán az EGSZB nagyon hasznosnak tartja az Európai Bizottság által alkalmazott felosztást:

- technológiai fejlesztések,
- alapvető átalakítás és
- a termelők és fogyasztók által tanúsított magatartás megváltoztatása.

Az Európai Bizottságnak következképpen egyértelművé kellene tennie, hogy mit tesznek lehetővé a technológiai fejlesztések, ezek hol ütköznek korlátokba, ami végül szükségessé teszi az alapvető átalakításokat az élet és a gazdálkodás bizonyos területein.

4.6 Ezt megelőzően azonban valóban szükség van az említett *koherens elemzésre*, amely azt vizsgálja, hogy miért nem használják fel még ma sem hatékonyan az erőforrásokat. A közlemény gyenge pontja, hogy éppen ez az elemzés hiányzik belőle.

4.7 Az EGSZB csak bizonyos feltételek mellett ért egyet az Európai Bizottság azon feltevésével, hogy az erőforrások nem hatékony felhasználása abból ered, hogy nem léteznek adatok arról, hogy valójában mennyibe is kerülnek a társadalomnak. Például a várható éghajlatváltozás költségeit igencsak szemléletesen részletezi az ún. „Stern-Report” című jelentés, a biológiai sokféleség csökkenésének költségeit pedig a „TEEB Bericht” című jelentés. Ennek ellenére alapvető változásra még nem került sor.

4.8 A jelenlegi alacsony hatékonyság okai valószínűleg inkább a következőkből erednek:

- a) egyelőre nincs valódi társadalmi megegyezés a jelenlegi helyzet értékeléséről („Mi hatékony/mi nem az? Mennyire élünk ténylegesen fenntartható/nem fenntartható módon napjainkban? Valójában mennyire fenntarthatóak/nem fenntarthatóak ma bizonyos gazdasági területek?”);
- b) egyáltalán nem egyértelmű, hogy mit jelent konkrétan a fenntartható fejlődés, a „zöld gazdaság” vagy az „erőforrás-hatékony gazdaság”. Nem létezik világos és általánosan érvényes kijelentés vagy meghatározás arra vonatkozóan, hogy ez mit is jelent az egyes politikaterületek számára;
- c) az egyes érdekeknek megfelelően egymástól teljesen eltérő felfogások léteznek azzal kapcsolatban, hogy mely területeken kell konkrét módosításokat végrehajtani, mind a mennyiséget, mind pedig a minőséget tekintve, hogy ennek megfelelően miben kell különbözniük a jövőbeli fejlődési irányoknak a jelenlegiektől, valamint hogy ez hogyan fog kihatni a mindennapi életre és gazdálkodásra.

4.9 Az Európai Bizottság joggal fogalmaz úgy a közleményében, hogy a nem fenntartható gazdálkodás vezetett ma ahhoz a jóléthez, amelyet sokan élveznek (és amelyből sokan ki vannak zárva). A nem fenntartható gazdálkodás negatív következményei teljes súlyukkal majd csak a jövőbeli generációkra nehezednek, és nekik kell a következményeket viselniük.

4.10 A politikának és a gazdaságnak, illetve a civil társadalomnak is nehezebbé esik ezt elismerni, és abból a szükséges következtetéseket levonni. Ezt tovább nehezíti, hogy szinte senki sem tudja elképzelni, hogy miként lehet egy „újfajta jólétet” csupán tizedannyi energia felhasználása mellett biztosítani. Ezek a bizonytalanságok félelmeket és elbizonytalanodást kelthetnek, amit megfelelő érzékenységgel kell kezelni. ⁽²⁾

Technológiai optimalizálások, alapvető átalakítás és a magatartásformák megváltoztatása

4.11 Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésben újonnan megfogalmazott célokkal (80–95 %-os CO₂-kibocsátáscsökkentés) szemben az Unióban eddig kitűzött mennyiségi célkitűzések – például a CO₂-kibocsátás 20 %-kal való csökkentése 2020-ig – visszafogottak tűnnek. Ugyanis az üvegházhatású gázok 20 %-kal történő csökkentése – figyelembe véve a jelenlegi, technológiai szempontból még nem hatékony rendszert és az új technológiákat – technológiai optimalizálás révén viszonylag könnyen megvalósítható. Ám még az eddigi, egyértelműen elégtelen cél megvalósítása során is voltak és vannak többen, akik „óvatosságra intenek”, és úgy gondolják, hogy a „gazdaság versenyképessége” már a jelzett technológiai intézkedések és optimalizálások révén is veszélybe kerül. Ennek következménye pedig az, hogy napjainkban még azt sem valószínűsíthető, hogy a gazdaság versenyképessége, ami messzemenőig lehetséges lenne technológiai optimalizálásokkal és a fogyasztás csökkentésével. Világos, hogy az átfogóbb intézkedésekkel (kulcsszó: alapvető átalakítás) szembeni ellenállás még erőteljesebb lesz.

4.12 Az EGSZB célszerűnek tartja, hogy egyértelműen utaljon arra, hogy bár az erőforrás-hatékony technológiai optimalizálása nagyon fontos a célok eléréséhez, még a leginkább erőforrás-hatékony technológiák sem jelentenek automatikusan „fenntarthatóságot” is. Ehhez kapcsolódóan csak egy példa: a német autók, amely az Európai Bizottság által tervbe vett szigorú kibocsátási szint (120 g CO₂/km) elfogadását sikeresen meg tudta akadályozni, büszke a saját új műszaki fejlesztéseire. Az Audi például azzal büszkélkedik, hogy az új A7-es (hengerűrtartalma: 2,7 liter) a maga 180 lóerős teljesítményével 100 km-en mindössze kb. 6,8 liter dízelolajat fogyaszt (és így kilométerenként 180 g CO₂-t bocsát ki). Amennyiben ezt összehasonlítjuk a korábban ennek megfelelő gépjármű-kategóriában kibocsátott értékekkel, a hatékonyságot illetően ez minden bizonnyal előrelépésnek számít, a fenntarthatósághoz azonban semmi köze. Egy Audi A7-es se nem fenntartható, se nem erőforrás-hatékony! Nem az új „zöld energia” megtestesítője, hanem inkább példa arra, hogy a fogyasztó nyersanyagokat állítólagosan hatékony technológiák révén is el lehet használni, és hogy tulajdonképpen egy teljesen új, emberekre és árukra vonatkozó mobilitási politikára van szükség.

4.13 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az Európai Bizottság csupán mellékesen és néhány mondatban foglalkozik a kiemelt kezdeményezésben azzal a mindent eldöntő kérdéssel, hogy a nyugati világ jelenlegi társadalmi jóléti modellje túlságosan nagy mértékben alapul olcsó energiák felhasználására és egy növekvő, gyakran nem hatékony anyagfelhasználásra és -feldolgozásra.

⁽²⁾ Az EGSZB már 2004-ben, „Az EU fenntartható fejlődés stratégiájának értékelése” című feltáró véleményében (lásd HL C 117., 2004.4.30., 22–37. o.) utalt erre, és hiába kérte az Európai Bizottságot, hogy tekintse különös jelentőségűnek ezt a körülményt.

4.14 Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésnek, sőt egy újra életre keltett fenntarthatósági stratégiának azonban éppen ezzel a helyzettel kellene sokkal intenzívebben foglalkoznia. Az európai bizottsági dokumentumban néhány helyen ugyan szó esik olyan *ellentmondásokról* (azaz érdekellentétekről), amelyek akadályozzák az erőforrás-hatékony megközelítést, ám ezeket a dokumentum nem fejti ki világosan, és nem teszi egyértelművé, hogy milyen módon kívánja a politika kezelni ezeket.

4.15 Az ilyen ellentmondások feloldásának nehézségét azonban jól példázza napjainkban Németország, ahol az energiagazdaság alapvető átalakításáról döntöttek anélkül, hogy a CO₂-kibocsátás csökkentésének célkitűzését megkérdőjelezték volna.

Az alapvető átalakítás

4.16 Az előttünk álló nagy feladat lényege, hogy meghatározzuk, kifejlesszük és megvalósítsuk az alapvető átalakítást, az „új” gazdaságot, következőképpen pedig az újfajta (világszintű) gazdasági versenyképességet. Az olcsó energiák és nyersanyagok felhasználásának időszaka túlzott felhasználásuk miatt a végéhez közeledik, és a jövőbeli generációknak is tartozunk annyival, hogy megtanuljunk osztozni ezeken a megfogyatkozott környezeti értékeken. A politikának következőképpen sokkal egyértelműbbé kell tennie, hogy egy olcsó energiákon és a természeti erőforrások túlzott felhasználásán nyugvó, ráadásul a környezeti költségeket externalizálni tudó gazdaság hosszú távon egyáltalán nem versenyképes. Társadalompolitikai szempontból nem az ilyen gazdaságok fenntartását, hanem átalakítását kell elérendő célnak tekintenünk.

4.17 Ehhez az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés nagymértékben hozzájárulhat, de egyedül nem képes megvalósítani azt. Az erőforrás-hatékony kérdés a fenntarthatóság más aspektusaira nem ad választ. Éppen ezért hozták létre a fenntarthatósági stratégiát, amelynek feladata, hogy meghatározza és elindítsa Európa fokozatos társadalmi és gazdasági átalakítását, és hozzákapcsoljon olyan témákat, mint a generációk közötti igazságosság és az igazságos elosztás.

4.18 Az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezésnek még az „erőforrás-hatékony” fogalmát sem sikerül definiálnia. Ez egy olyan további hiányosság, amelyre az EGSZB utalni szeretne. Üdvözlendő lenne, ha pontosabban leírnák, hogy egyes termékek, eljárások és ágazatok esetében a technika melyik fejlődési szintjét tartják erőforrás-hatékonyaknak, valamint támogatnák azt az ún. „top runner” elv keretében. Az Európai Bizottság például a hűtőszekrények energiahatékonyságának címkézésével már megtette az első lépést ebbe az irányba.

4.19 Az erőforrás-hatékony struktúrák kialakítása érdekében kétségtávan be kell vetni különböző eszközöket. Ezek egyike a termékek árképzése, amely az Európai Bizottság szerint fontos szerepet fog játszani. Helyez tehát az az utalás, amely szerint *nagyobb hangsúlyt kell helyezni a valós árképzésre, és átláthatóvá kell tenni az árakat [...], amelyeknek teljes mértékben tükrözniük kell az erőforrás-felhasználás összes társadalmi költségét.* Ez azonban 2011-ben tényleg nem számít új tudományos felismerésnek. Továbbá az sem új, hogy az EGSZB újra és újra a *külső költségek megfelelő beépítését* kérte. Ez viszont túl ritkán történik meg, ami nem csupán az Európai Bizottságon és a tagállamokon, hanem a gazdaság egyes olyan területeinek az ellenállásán múlik, amelyek

számára ez nem jár haszonnal, sőt, a szorgalmazott alapvető átalakítás éppen hogy kedvezőtlen lenne számukra. A politikának fokozatosan le kell győznie ezeket az ellenállásokat.

4.20 Ennek érdekében sürgősen tisztázni kellene, hogy milyen módon gondolják befolyásolni a „*valós árképzést és az árak átláthatóvá tételét*”. Erre vonatkozóan a stratégia azonban nem tartalmaz utalást.

5. A politika és a civil társadalom, az erőforrás-hatékonyság, az Európa 2020 és a fenntarthatóság kölcsönhatása: megfelelő kormányzásra van szükség

5.1 Amennyiben a fenntartható fejlődés, a „zöld gazdaság” kialakítása vagy az erőforrás-hatékonyság gazdaság irányába mutató átalakítás csupán vontatottan halad, a politikának tanácsos alaposan átgondolni, hogy ennek mi az oka. Az EGSZB a fentiekben már szót ejtett néhány lehetséges válaszról.

5.2 Lassan, nagyon lassan jut érvényre az a felismerés, hogy a jelenlegi gazdasági rendszerünkben végbemenő változásoknak ténylegesen alapvetőbb jelleget kell öltetniük annak érdekében, hogy valóban fenntartható fejlődésről beszélhessünk. Az EGSZB üdvözli, hogy az európai bizottsági közlemény ehhez néhány konkrét számadatot is megnevez, például azt, hogy 2050-ig a CO₂-kibocsátást az Unióban 80–95 %-kal kell csökkenteni. José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke a célértékek első megnevezésekor arról beszélt, hogy „új ipari forradalom” előtt állunk, amelyet véghez kell vinnünk.

5.3 Az EGSZB az előttünk álló vita keretében ismételt hangsúlyozza, hogy régóta esedékes hogy alapvető vitát folytassunk a „növekedés” fogalmáról. Az Európai Bizottság és a Tanács ismeri az EGSZB-nek „A GDP-n túl” témában készült, idevágó véleményeit. Ezekben világosan szerepel, hogy a régi, „növekedés = jólét” nemzetgazdasági képlet ma már nem működik.

5.4 Ezzel a gondolattal azonban sem az „Erőforrás-hatékonyság Európa” kiemelt kezdeményezés, sem az Európa 2020 stratégia nem foglalkozik kellőképpen. Ezzel ellentétben, az ott leírtak éppen azt a benyomást keltik, hogy a „növekedés” önmagában érték.

5.5 Az Európa 2020 stratégiában a következő olvasható: „Az Európa 2020 stratégia középpontjában” három prioritás szerepel:

- *„Intelligens növekedés – a tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítása.*
- *Fenntartható növekedés – erőforrás-hatékonyság, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság elősegítése.*
- *Inkluzív növekedés – magas foglalkoztatás, valamint gazdasági, szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság ösztönzése.*

Ezek a prioritások kölcsönösen erősítik egymást, és jövőképet nyújtanak a 21. század európai szociális piacgazdasága számára.”

5.6 Az EGSZB felveti azt a kérdést, hogy vajon milyen jelzést kíván küldeni az Európai Bizottság és a Tanács a fentiekhez hasonló kijelentésekkel. Úgy kell érteni, hogy korábban volt olyan növekedés, amely nem tudáson és innováción alapult? Nem volt mindig is a politika célja a magas foglalkoztatottság, valamint a társadalmi és területi kohézió támogatása? És ezek a növekedésről szóló különféle „filozófiák” automatikusan a

fenntartható fejlődéshez vezetnek? Ha igen, akkor miért nem használja tovább az Európai Bizottság és a Tanács a „fenntarthatóság” fogalmát, miért a „21. századi Európa szociális piacgazdaságának” a jövőképét vetítik elének, nem pedig mondjuk a szociális és környezeti szempontokat figyelembe vevő, azaz „szociális-ökológiai piacgazdaságát”?

5.7 Az Európai Bizottság például nagyon pontosan tudja, hogy az erőforrások következetes védelme kifejezetten hozzá tud járulni a GDP növelése helyett annak csökkentéséhez. Ha majd az elrendelt eladási tilalomnak megfelelően minden hágyományos izzót energiatakarékos izzóra cseréltek, ha majd minden épületet következetesen leszigeteltek, és ha majd valamennyi energia-megtakarítási intézkedést végrehajtottak, az energiafogyasztás például drasztikusan csökkenni fog; ezzel együtt pedig a GDP is. Ezért az EGSZB újra felhívja a figyelmet a következőkre:

- a „növekedés” fogalmát újra kell definiálni, valamint
- a GDP nem olyan mértékegység, amely tájékoztatást ad a boldogságról, a jólétről, a környezeti helyzetről, az egészségről vagy a társadalmi igazságosságról.

Az új ipari „forradalom” – a felelősség forradalma

5.8 Amikor José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke egy „új ipari forradalomról” beszél, akkor csupán a lehetséges változások radikalitását tekintve van igaza. A jövőnek egy új termelési és fogyasztási modellre van szüksége. José Manuel Barroso természetesen pontosan tudja, hogy a „forradalom” kifejezés társadalompolitikailag egyáltalán nem helyénvaló, és félelmet kelthet. A forradalmak elnyomott kisebbségektől indulnak ki, akik egy elfogadhatatlan helyzetet a „hatalom birtokosai” ellenében gyorsan és tartósan meg kívánnak változtatni.

5.9 A fenntartható fejlődésről, valamint az erőforrás-hatékonyságról folytatott viták során azonban nem kerül sor ilyen helyzetre. Éppen fordítva: nincs elnyomott kisebbség, amely az önkényeskedő struktúrák ellen lázadna. Sokkal inkább igaz azonban, hogy egész jól lehet élni egy olyan társadalomban, amely minden évben annyi olajat elhasznál, mint amennyi közel öt millió év alatt keletkezik, és amennyi évente tízezerszer több faj kihalását okozza, mint amennyi az evolúcióból következne.

5.10 Így felmerül az a feladat és kérdés, hogy hogyan alakítható ki a ma élők körében egy, a jövő generációk iránt érzett kollektív felelősségtudat, hogyan hozható létre olyan nyomás, amely a tényleges változásokat szolgálja, még ha azok adott esetben bizonyos dolgokról való lemondást jelentenek is.

5.11 Ennek kapcsán központi jelentőségű, hogy a civil társadalom és az üzleti szféra a kezdetektől megfelelő mértékben be legyen vonva a folyamatba. Pontosán ez volt, és ma is ez a 2001-ben, Göteborgban elfogadott uniós fenntarthatósági stratégia feladata.

A fenntarthatósági stratégia helyzete az Unióban

5.12 Az EGSZB évek óta nagy figyelemmel és elkötelezettséggel követte nyomon az Európai Tanács által 2001-ben elfogadott uniós fenntarthatósági stratégiát. Az EGSZB a kezdetektől fogva kérte, hogy fordítsanak kiemelt figyelmet erre a hosszú távú célkitűzésekkel rendelkező stratégiára.

5.13 Az EGSZB folyamatosan (és gyakran) kérte, hogy a fenntarthatósági stratégia **világos irányvonalakat** mutasson a polgárok, a gazdaság és a szövetségek, valamint a politikusok számára is, és ezáltal tűzzön ki **minőségi és mennyiségi célokat**. Ezeknek meghatározó tényezőknek kellene lenniük a rövid és hosszú távon meghozandó döntések során, és az Unió valamennyi politikai ágazatának a fenntarthatósági stratégia célzott elképzeléseire kellene irányulnia.

5.14 Ugyanilyen gyakran kellett azonban az EGSZB-nek sajnálattal megállapítania, hogy véleménye szerint a fenntarthatósági stratégia nemcsak hogy kevés konkrétumot tartalmaz, hanem ráadásul politikailag mellőzött helyzetbe is került.

5.15 Az EGSZB azt is üdvözölte, hogy az Európai Tanács a 2006-ban átdolgozott fenntarthatósági stratégiában az EGSZB-nek külön feladatot adott, nevezetesen azt, hogy nyújtson konkrét hozzájárulásokat az Európai Bizottság által két évente kidolgozandó értékelési jelentésekhez. Noha az Európai Bizottság 2007-ben és 2009-ben közzétett ilyen értékelési jelentéseket – amelyeket az EGSZB **utólagosan** véleményeztetett és értékelt is –, az Európai Bizottság ezen jelentések kidolgozását megelőzően **nem** kérte meg az EGSZB-től elméletileg igényelendő hozzájárulásokat.

5.16 A következő értékelési jelentésnek – az Európai Tanács által meghatározott két éves jelentések ütemezésének megtartása mellett – tulajdonképpen ebben az évben kellene megjelennie; azonban minden jel arra mutat, hogy ez nem fog megtörténni. Az EGSZB eddig nem kapott felkérést az Európai Bizottságtól a hozzájáruláshoz.

5.17 Az Európai Bizottság 2011. évre szóló munkaprogramjában ⁽³⁾ nincs arra mutató jel, hogy az Európai Bizottság előterjeszt egy ilyen köztes jelentést, ahogy az 51 oldalas dokumentumban a fenntarthatósági stratégia sem kerül megemlítésre. A legkülönbözőbb uniós stratégiák hihetetlenül nagy számára történik utalás, a fenntartható fejlődési stratégiára azonban nem. Az EGSZB ezt mélységes sajnálattal veszi tudomásul.

5.18 A fenntarthatósági stratégiáról tehát feltűnően keveset hallani, az EGSZB szerint túl keveset. A fenntarthatósági stratégiában tett számos politikai ígéretet – mint amilyen a környezeti szempontból káros támogatások listájának elkészítése – nem tartottak be. A mindennapi politikában minden az Európa 2020 stratégiáról szól, amely nem kapcsolódik ténylegesen a fenntarthatósági stratégiához.

5.19 Rendkívül rossz üzenettel bír a civil társadalom számára az a tény, hogy a fenntarthatósági stratégia szinte már nem képezi politikai viták vagy közlemények tárgyát. Az EGSZB nem érti, hogy miért van ez így, és hogy hogyan kell ezt a társadalomnak értelmeznie. Az Európai Bizottságnak tisztában kell lennie azzal,

hogy az a benyomás alakul ki, mintha az utóbbi hónapok és évek számos válsága ⁽⁴⁾ a politikai figyelmet olyan mértékben és kizárólagosan magára vonta volna, hogy ezalatt a hosszú távra szóló politikák teljesen a háttérbe szorultak.

5.20 Ennek során egyre több emberben felmerül a kérdés – az EGSZB szerint nagyon is jogosan –, hogy ezek a nagyon különböző politikai területeken halmozottan jelentkező válságok a) összefüggésben állnak-e egymással, valamint hogy b) a nem fenntartható gazdálkodást jelzik-e, vagy annak következményei?

5.21 A Tanács elnökségének „Az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának 2009. évi felülvizsgálata” ⁽⁵⁾ című jelentését könnyen lehet úgy értelmezni, hogy – legalább a Tanács számára – ez valóban így van. Már a dokumentum első mondatában ez olvasható: „A jelenlegi fejlemények sok tekintetben nem fenntarthatóak; meghaladtuk a Föld teherbíró képességének határait, és a szociális és a gazdasági töke nyomás alatt van. Noha már sokszor elhangzott, hogy változásra van szükség, az eredmények behatároltak.” A jelentés lényegében érvelés a fenntartható fejlődési stratégia mellett, amely „olyan hosszú távú [...] [koncepció] és átfogó politikai keret, amely [...] iránymutatással szolgál valamennyi uniós szakpolitikához és stratégiához [...]”. „A kihívás annak biztosításában rejlik, hogy a stratégia valódi hatást gyakoroljon az uniós szakpolitikákra, [...] és ezáltal biztosítsa a rövid és hosszú távú célok, valamint a különböző ágazatok közötti koherenciát.”

5.22 Az EGSZB által nyomtatékosított és a Tanács által is szükségesnek tartott átfogó politikai keret, amelyet az uniós fenntarthatósági stratégiának kell jelentenie, a politikai valóságban nincs jelen, hanem legfeljebb mint régi dokumentumokban és néhány felszólalásban megjelenő igény létezik. Ezt a hiányt sem az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezés, sem az Európa 2020 stratégia nem tudja pótolni.

5.23 Az EGSZB szerint fennáll annak a veszélye, hogy a polgárok elveszítik a rálátást. Nem csupán azért, mert időközben teljesen homályossá vált, hogy melyik stratégia érvényes és kötelező érvényű, hanem azért is, mert a fogalmak is zavart keltenek. Az Európa 2020 stratégiában például folyamatosan a növekedés legkülönbözőbb formáiról van szó, ám a „fenntarthatóság” vagy a „fenntartható fejlődés” fogalmak már nem jelennek meg.

5.24 Az EGSZB ezért helyénvalónak tartaná, ha az Európai Bizottság nagyon hamar és nagyon egyértelműen kifejtene, hogyan kapcsolódik egymáshoz az Európa 2020 stratégia és a fenntarthatósági stratégia. Ismét a fenntarthatósági stratégia újbóli életre keltése mellett foglal állást, valamint amellet, hogy az Európa 2020 stratégiát rendkívül fontos elemnek tekintsék a kulcsfontosságú gazdasági ágazatok átalakítására való felkészülésben.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽³⁾ COM(2010) 623 végleges, 2010. október 27.

⁽⁴⁾ Néhány a sok közül: pénzügyi válság / az euró válsága, energia-válság, éghajlati válság, a biológiai sokféleség válsága, éhezési problémák.

⁽⁵⁾ Lásd a 2009. december 1-jei 16818/09. sz. tanácsi dokumentumot.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton

(COM(2011) 363 végleges)

Az európai szervezett civil társadalom hozzájárulása

(2011/C 376/19)

Előadó: **Hans-Joachim WILMS**

2011. június 20-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton

COM(2011) 363 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 22-i ülésnapon) 141 szavazattal 2 ellenében, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt:

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye szerint a fenntartható fejlődésről szóló 2012-es riói ENSZ-konferenciának egyértelmű jelzést kell adnia a világ közvéleménye számára egy olyan gazdasági rendszer felé történő átmenetet célzó konkrét javaslatokkal, amely minőségi gazdasági növekedésen alapul, segít a szegénység és a társadalmi igazságtalanság leküzdésében és egyben fenntartja a jövő nemzedékek számára a természetes életfeltételeket.

1.2 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság közleményét, ⁽¹⁾ melyet az uniós intézmények számára a közös elemzés és helyzetfelmérés kiindulópontjának tart a Rio+20 konferenciára való előkészületek során. Ebben az összefüggésben utal az erőforrás-hatékony Európára irányuló kiemelt kezdeményezéssel és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemtervével kapcsolatos munkáira. ⁽²⁾ Mindezek fényében az EGSZB az alábbi prioritásokat határozza meg.

1.3 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a fenntartható gazdaságra való átállást a fenntartható fejlődés átfogó stratégiájába beágyazva kell megvalósítani. Az EGSZB üdvözlí, hogy immár az Európai Bizottság is rámutat a fenntartható fejlődés társadalmi vetületére. Az EGSZB szeretné, ha ez a megközelítés még erősebb hangsúlyt kapna. Alapvető jelentőséggel bír a társadalmi kohézió, az igazságosság, beleértve a nemzedékek közötti igazságosságot is, a javak igazságos elosztása, valamint az olyan társadalmi problémák megoldása, mint a hátrányos megkülönböztetés, a legkülönbözőbb forrásokhoz való hozzáférés hiánya, a szegénység és a munkanélküliség.

1.4 Az EGSZB támogatja az ILO zöld munkahelyekkel kapcsolatos politikai ajánlásait, és külön hangsúlyozza, hogy a szociális partnereket aktívan be kell vonni a zöld munkakörnyezet kialakításának folyamatába. Az EGSZB emellett teljes mélységgel támogatja a szociális alapellátásra irányuló ENSZ-kezdeményezést (*Social Protection Floor Initiative*), amely biztosítaná az alapvető szociális jogokat és szociális transzfereket, valamint mindenki számára hozzáférhetővé tenné az alapvető javakat és szociális szolgáltatásokat.

1.5 Az EGSZB üdvözlí, hogy az európai bizottsági közleményt a környezetvédelmi biztos a fejlesztésügyi biztossal közösen terjesztette be, ezáltal ugyanis határozott hangsúlyt kap a környezet, a fenntartható fejlődés és a fejlesztési támogatás közötti összefüggés. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az EU fejlesztési támogatással kapcsolatos politikájának újradefiniálása alapuljon a fenntartható fejlődés gondolatán, és ez tükröződjön a fejlesztési támogatások irányultságában, de még a helyi fejlesztési projektek kidolgozásában is.

1.6 Az EGSZB a legélesebben elítéli azt, hogy világszerte, de főként a fejlődő országokban, egymilliárd ember éheznek, ami szöges ellentétben áll az első millenniumi fejlesztési célkitűzés megvalósításával. Az EGSZB meggyőződése, hogy a forrásokhoz, az élelmiszerhez és az energiához való hozzáférés biztosításának az átfogó fenntarthatósági menetrend prioritásai közé kell tartoznia. E célkitűzések megvalósításához elengedhetetlen a civil társadalom aktív részvétele a helyi és nemzeti szintű politikák kialakításában; ezzel kapcsolatban a fejlődő országokban külön kiemelendő a nők szerepe.

1.7 Az EGSZB meggyőződése szerint a politikai eszközök széles tárházával ötvözött nemzetközi, nemzeti, regionális és helyi szintű intézkedésekre van szükség a „zöld gazdaságra” való átállás megvalósításához. Különösen olyan intézkedések

⁽¹⁾ COM(2011) 363 végleges.

⁽²⁾ Lásd a jelen hivatalos lap 110. oldalát.

tartoznak ide, amelyek biztosítják a környezeti költségeknek a piaci árakban való pontos tükröződését, emellett pedig az adózási politika környezettudatossá tételére van szükség, hogy a fiskális politika középpontjában ne a munkának, hanem a forrásfelhasználásnak a megadóztatása álljon. Az állami kiadási programokat úgy kell kialakítani, hogy a fenntartható technológiákra és projektekre irányuló beruházásokat ösztönözzék. A környezetkárosító támogatások leépítésére van szükség, ugyanakkor ennek szociális hatásait megfelelő mértékben figyelembe kell venni. Az állami közbeszerzéseket a környezetbarát termékek és szolgáltatások előmozdítására kell felhasználni. Olyan intézkedéseket kell hozni, melyek révén a világkereskedelem és a fenntartható fejlődés hatékonyabb kölcsönös támogatása válik lehetővé.

1.8 A fenntarthatóság felé vezető úton tett előrelépések méréséhez egyértelmű mutatókat kell meghatározni. Olyan módszereket kell kifejleszteni, melyekkel – a szegénység leküzdését, az emberhez méltó munkahelyek létesítését és a természeti környezet megőrzését is tekintetbe véve – az emberi jólét növekedése és az életminőség javulása alapján mérhető a GDP-n túli gazdasági előrelépés. „A GDP-n túl – a fenntartható fejlődés mércéi” című véleményének⁽³⁾ figyelembevételével az EGSZB még a Rio+20 konferencia előtt ismertetni kívánja álláspontját azzal kapcsolatban, hogy a civil társadalmat miként kellene bevonni e mutatók kidolgozásába.

1.9 Mindezek alapján a Rio+20 konferencia során olyan megbízatást kellene a „zöld gazdaságra” vonatkozóan elfogadtatni, melynek betartására céltudatosan törekszik az ENSZ. Ennek a megbízatásnak hat fő pontot kellene tartalmaznia:

- a zöld gazdaság irányában megtett előrelépés mérését,
- szabályozáspolitikai intézkedéseket a zöld gazdaságba való átmenet érdekében,
- a fenntarthatóságra történő nevelést a zöld gazdaság ösztönzése érdekében,
- fiskális politikai eszközöket a zöld gazdaság ösztönzése érdekében,
- a zöld gazdaságba történő állami beruházásokat és kiadásokat,
- a zöld gazdaság elérésére vonatkozó célkitűzéseket.

1.10 A fenti megbízatás alapján elvégzett munka eredményeit a zöld gazdaságra való átállást elősegítő intézkedési tervek és stratégiák nemzeti szinten történő létrehozására kell felhasználni a nemzeti sajátosságok figyelembevételével.

1.11 A fenntartható fejlődés és a környezetvédelem terén megvalósuló nemzetközi és ENSZ-szintű irányítást sürgetően meg kell erősíteni és fokozottan integrálni kell ahhoz, hogy előkészítse a terepet a nemzetközi közösségnek a fenntartható fejlődés irányában megteendő lépéseikhez. A Rio+20 konferenciát ki kell használni arra, hogy az ENSZ szintjén szilárd

intézményi keret jöjjön létre. Az ENSZ Környezetvédelmi Programját (UNEP) meg kell erősíteni és intézményi szinten tovább kell fejleszteni. Az EGSZB véleménye szerint az ENSZ-tagállamok politikai vezetőit tömörítő és közvetlenül az ENSZ közgyűlésének alárendelt fenntartható fejlődési tanácsra vonatkozó elgondolás alkalmas arra, hogy a fenntartható fejlődés biztosításához és a zöld gazdasági modell bevezetéséhez szükséges lépések során felmerülő kihívásoknak eleget tegyen.

1.12 A fenntartható gazdasági modellre való sikeres átállás előfeltétele, hogy azt a civil társadalom elfogadja és magáévá tegye. Az EGSZB nyomatékosan kiáll amellett, hogy a szervezett civil társadalom képviselőit aktívan vonják be a Rio+20 konferencia előkészítésébe és nyomon követésébe, valamint biztosítsák számukra azt, hogy eredményesen hallathassák hangjukat a konferencia tárgyalásai alatt és az eredmények gyakorlatba való átültetése során. Az eddigi részvételi formákat kritikus vizsgálatnak kell alávetni, hogy kiderüljön, hatékonyan töltik-e be ezt a feladatot. Az EGSZB már a Rio+20 konferenciát megelőzően aktívan támogatja ezt a folyamatot, amennyiben konferenciákat szervez a civil társadalom részvételével, valamint konzultációkat folytat a civil társadalom képviselőivel Európából és a világ egyéb tájairól.

1.13 A fenntartható fejlődés irányítását mind nemzeti, regionális és helyi szinten, mind pedig a vállalatirányítás szintjén meg kell erősíteni. Mindez a civil társadalomnak demokratikus folyamatok és létrehozandó párbeszédstruktúrák révén történő hatékony és intézményileg biztosított bevonását feltételezi azon témákba és projektekbe, melyek a gazdaság és a fenntartható fejlődés környezetkímélőbbé tétele szempontjából fontosak. Európának a Rio+20 konferencia megbeszélései során fel kell mutatnia környezeti ügyekben szerzett pozitív tapasztalatait az információhoz való hozzáféréssel, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételével és az igazságszolgáltatáshoz való jognak az ún. Aarhusi Egyezmény alapján történő biztosításával kapcsolatban, valamint törekednie kell e struktúrák globális szinten történő elterjesztésére.

1.14 Ahhoz, hogy a hosszú távú fenntartható fejlődésre a jog erejét is felhasználva fokozott figyelem irányuljon, az EGSZB támogatja a World Future Council kezdeményezését a „jövő nemzedékek ombudsmanja” tisztség intézményes létrehozására mind az ENSZ, mind pedig az egyes országok szintjén.

1.15 Az EU-nak és a tagállamoknak legelőször saját házi feladataikat kell megoldaniuk a fenntartható fejlődéssel és a zöld gazdaságra való átállással kapcsolatban. Az EU vonatkozásában az EGSZB meggyőződése, hogy az EU tárgyalási pozíciója meg fog erősödni a Rio+20 konferencián, amennyiben – vállalva történelmi felelősségét – saját magának is nagyra törő célokat tűz ki a fenntartható fejlődés kapcsán. Egyes területeken ezt már meg is tette, máshol azonban jócskán fokozni kell az erőfeszítéseket, vagy éppen el kell indítani azokat. Az EGSZB felkéri a Tanácsot, az Európai Bizottságot és az Európai Parlamentet, hogy 2020-ra minden fennálló kibocsátás-csökkentési célkitűzést maradéktalanul teljesítsenek, és vizsgálják meg azt, hogy a 2020-ra kitűzött kibocsátás-csökkentési cél nem növelhető-e 25 %-ra a jövőbeli célkitűzések költséghatékony elérése és további globális megállapodások előkészítése és megkönnyítése érdekében. Emellett a tagállamoknak sürgetően végre kell hajtaniuk minden olyan intézkedést, amely annak a célkitűzésnek a teljesítéséhez szükséges, hogy az energiahatékonyság 2020-ig 20 %-kal növekedjen. Általában véve az új többéves pénzügyi keret meghatározásakor, valamint a legfontosabb

⁽³⁾ HL C 100., 2009.4.30., 53. o.

politikai intézkedések – így a mezőgazdasági, a kohéziós, a kereskedelmi és a fejlesztési politika – kidolgozásakor és az Európa 2020 stratégia további végrehajtása során az EU-nak figyelembe kellene vennie a fenntarthatóbb fejlődést célzó környezetbarát gazdaságra való átállás politikai hatásait. A Rio+20 konferenciát követően az EU-nak át kellene dolgoznia a fenntarthatósággal kapcsolatos stratégiáját.

2. Háttér

2.1 2009. december 24-én az ENSZ közgyűlése határozatot fogadott el arról, hogy 2012-ben Rióban ENSZ-konferenciát tartanak a fenntartható fejlődésről (UNCSD).

2.2 Az EGSZB 2010-ben megvitatta az uniós megközelítést e fontos kérdéssel kapcsolatban, majd 2010 szeptemberében kiadta első véleményét ⁽⁴⁾ is a témában. Ezt követően előkészítő ülésekre került sor New Yorkban és másutt, az Európai Bizottság pedig közleményt adott ki (COM(2011) 363 végleges) az EU által a Rio+20-as csúcstalálkozó tárgyalásai során lehetőség szerint követendő iránymutatásokkal. A szervezett civil társadalom képviselőivel folytatott széleskörű konzultációra alapozva az EGSZB jelen véleményében részletesebben kidolgozza álláspontját – arra törekedve, hogy ennek számos eleme bekerüljön a Rio+20-as csúcstalálkozó uniós tárgyalási stratégiájának sarkalatos pontjai közé.

2.3 Az ENSZ-közgyűlés határozata szerint a konferenciának három célja lesz:

- a fenntartható fejlődés iránti politikai kötelezettségvállalás megújítása,
- a fenntartható fejlődésről rendezett főbb csúcstalálkozók következtetéseinek végrehajtása terén eddig elért haladás és a fennmaradt hiányosságok felmérése,
- az új és a jövőbeli kihívások kezelése.

2.4 **Jelenlegi állapot.** Bár a fenntartható fejlődés némely részterületén sikerült az elmúlt 20 év során haladást elérni, számos területen élesedik a helyzet:

- abszolút számokban mérve nőtt a szegénység: 2,6 milliárd ember él napi 2 eurónál kevesebből,
- 1,5 milliárd munkavállaló, azaz a világ összes munkavállalójának a fele dolgozik bizonytalan körülmények között; 2010-ben állapították meg az erre vonatkozó feljegyzések kezdete óta mért legmagasabb munkanélküliségi arányt,
- továbbra is nő a szén-dioxid-kibocsátás és az üvegházhatású gázok felhalmozódása a légkörben, az éghajlatváltozás pedig a Föld számos részén fokozottan kihat az életfeltételekre,

— világszinten erősödik a migráció, ez pedig tovább fokozza a környezetre és az ellátásbiztonságra nehezedő nyomást,

— a jelenlegi népesedési tendencia arra enged következtetni, hogy 2050-ig a Föld lakossága mintegy 9 milliárd főre fog nőni, ami tovább fokozza az előbbi problémákat.

2.5 **Új kihívások a láthatáron.** A Föld növekvő népessége, az életszínvonallal kapcsolatos fokozódó elvárások, valamint a növekvő nyersanyagfogyasztás az élelmiszerek, az energia és az egyéb természeti források szűkülését eredményezik. Ennek következménye az árak emelkedése, valamint komoly szociális és politikai problémák megjelenése.

2.6 Az elkövetkező évszázad egyik legjelentősebb új kihívása az, hogy egy növekvő népességű, de korlátozott természeti forrásokkal rendelkező világban kielégítő élelmiszer-, energia- és nyersanyagforrás-biztonságot biztosítsunk, illetve igyekezzünk biztosítani a Föld valamennyi lakója és a jövőbeli nemzedékek számára. Végeredményben olyan minőségi gazdasági növekedésre van szükség, amely segít megszüntetni a szegénységet és a társadalmi igazságtalanságot, miközben fenntartja a jövő nemzedékei számára a természetes életfeltételeket. A feladat sikeres megoldásához szükséges intézményi struktúrák létrehozása a 2012-es csúcstalálkozó egyik központi témája kellene, hogy legyen.

2.7 A gazdasági és pénzügyi válság az elmúlt három évben erősen foglalkoztatta a kormányfőket és a gazdasági és pénzügyminisztereket. Ezek a rövid távú égető problémák azonban nem terelhetik el a figyelmet a globális reálgazdaság egyre erősebben jelentkező problémáiról, valamint annak sürgető szükségességéről, hogy a világgazdaságot fenntarthatóbb, igazságosabb és környezetkímélőbb irányba tereljük. Az átállás maga is komoly ösztönzője új beruházásoknak és munkahelyeknek, emellett pedig nagyobb igazságosságot, kohéziót, stabilitást és ellenálló képességet eredményezhet. Hozzájárulhat a jelenlegi gazdasági nehézségek megoldásához is.

2.8 **Megújított politikai elkötelezettség.** A Rio+20 konferencia páratlan alkalmat kínál az átállás keretének kidolgozására, valamint az átállás megvalósításához szükséges magas szintű politikai elkötelezettség eléréséhez. Döntő fontosságú az, hogy a kormányfők saját maguk foglalkozzanak ezekkel a kérdésekkel, részt vegyenek a konferencián, és sikerre is vigyék azt. Mivel a konferencia központi témája a világgazdaság átállása, a pénzügyminiszterek, valamint a környezetvédelmi és a fejlesztési miniszterek részvétele is elengedhetetlen.

2.9 A fenntartható fejlődés a civil társadalom kezdeményezéseitől és részvételétől függ. A civil társadalmat mind a csúcstalálkozó előkészítésébe, mind pedig annak utómunkálataiba, valamint az eredmények gyakorlatba való átültetésébe is aktívan be kell vonni. Nemzeti és nemzetközi szintű párbeszéd fórumokat kell létrehozni ahhoz, hogy a civil társadalom szereplői között, valamint a civil társadalom és a politikai döntéshozók között párbeszéd jöjjön létre a gazdaság környezetkímélőbbé tételével és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kérdésekről.

⁽⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: „A fenntartható fejlődésről szóló, 2012-ben tartandó világszintű csúcstalálkozó előkészítése”, HL C 48., 2011.2.15., 65. o.

2.10 Az ENSZ-közügyülés határozata értelmében a következő két téma kerül napirendre:

- a zöld gazdaság a szegénység felszámolásának és a fenntartható fejlődésnek az összefüggésében,
- a fenntartható fejlődés intézményi kerete.

2.11 Nem lesz lehetőség arra, hogy egyetlen csúcstalálkozón egyetértésre jussunk mindazon intézkedések tekintetében, amelyek a gazdaság környezetkímélővé tételéhez és a fenntartható fejlődés hatékony előmozdításához világszerte szükségesek. Az EGSZB szerint ezért a Rio+20 konferenciának elsődlegesen azt a célt kell kitűznie, hogy az elkövetkező években az Egyesült Nemzeteken belül szilárd intézményi keret jöjjön létre a határozatok végrehajtása, a fenntartható fejlődés világszerte történő előmozdítása és a világ gazdaság környezetkímélővé tételére irányuló intézkedési terv megvalósítása érdekében.

3. Intézményi keret – a fenntartható fejlődésért felelős új tanács

3.1 Nemzetközi szinten 19 éve az ENSZ Fenntartható Fejlődés Bizottsága (CSD) felügyeli világszerte a fenntartható fejlődés megvalósításában elért haladást. Jelenlegi formájában azonban már nem képes elérni célját. Néhány problémát megfelelően elemzett ugyan, de mégsem volt képes ezeket határozott intézkedésekkel kezelni. Az Egyesült Nemzetek Szervezetén belül cselekvőképesebb struktúrára volna szükség a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos súlyos globális kérdések hatékonyabb kezelése érdekében.

3.2 Az Egyesült Nemzeteken belüli intézményi struktúra megerősítését célzó különböző forgatókönyvek közül az EGSZB a **fenntartható fejlődés** egy olyan új – közvetlenül az ENSZ közgyűlésének alárendelt – **tanácsára** vonatkozó, most kikristályosodó elgondolást pártol, mely egybefogná és felerősítené a jelenlegi Gazdasági és Szociális Tanácsnak (ECOSOC), illetve a Fenntartható Fejlődés Bizottságának a munkáját.

3.3 Ebben a tanácsban politikai vezetőin keresztül a világ összes országa képviseltetné magát. Feladata az lenne, hogy lépjen fel a fenntartható fejlődés valamennyi szempontjára vonatkozó globális intézkedés és a környezetkímélőbb gazdaságba való átmenet érdekében, valamint ösztönözze az élelmiszer- és energiabiztonsággal kapcsolatos új és egyre súlyosabb kérdésekre irányuló intézkedéseket is.

3.4 Az új tanácsnak szorosan együtt kellene működnie a Világbankkal és a Nemzetközi Valutalappal (IMF) is: ezek tevékenységének középpontjába a fenntartható fejlődés előmozdítását kellene új feladat gyanánt állítani.

3.5 Az ENSZ Környezetvédelmi (UNEP) és Fejlesztési (UNDP) Programjait meg kell erősíteni, hogy együttes erővel hatékonyabban járulhassanak hozzá a fenntartható fejlődés környezeti és fejlesztési dimenziójához.

3.6 **Nemzeti szintű irányítás.** A hatékonyabb struktúrák ENSZ-szintű létrehozása mellett a politikai vezetőknek arra is

fel kell használniuk a csúcstalálkozót, hogy saját nemzeti eszköztáraikat is a fenntartható fejlődés előmozdításának szolgálatába állítsák.

3.7 A fenntartható fejlődés nemzeti stratégiáit újra kell fogalmazni és át kell dolgozni, hogy a gazdaság és a civil társadalom valamennyi szereplője magáévá tegye ezeket a célkitűzéseket. A fenntartható fejlődés tanácsaihoz hasonló tanácsadó szervezetek elégséges forrásokkal kell ellátni ahhoz, hogy megfelelhessenek az ötletgyártókként és a haladás motorjaiként betöltött szerepüknek.

3.8 **Regionális és helyi szintű irányítás.** Az egész világon számos kitűnő példa van arra, hogy mennyi mindent elérhetnek a nemzeti szint alatti önkormányzatok. A csúcstalálkozón példaként kellene kiemelni a legjobb megoldásokat, a nemzeti kormányokat pedig arra kell ösztönözni, hogy helyi és regionális önkormányzataikat további előrelépésekre sarkallják, és ebben őket támogatásukról biztosítsák.

3.9 **A gazdaság és a szociális partnerek szerepe.** A példamutató megoldásokból kiindulva eljött az ideje annak, hogy a fenntarthatósági szempontból bevált vállalati gyakorlatokat úgy ösztönözzük átfogóbb módon, hogy létrehozzuk a vállalatok fenntarthatósággal kapcsolatos társadalmi felelősségvállalásáról szóló keretegyezményt, valamint az ISO 26000 alapján megvalósuló elszámolási kötelezettségről szóló keretegyezményt. A csúcstalálkozó során ösztönözni kell a fentiekkel kapcsolatos tárgyalásokat. Ebben a folyamatban a szociális partnereket is széleskörűen be kell vonni.

3.10 **A civil társadalom szerepe.** A fenntartható gazdasági modellre való áttérés csak abban az esetben lehet sikeres, ha ebben a folyamatban a civil társadalmat is aktívan bevonják. Ez demokratikus folyamatokat, valamint a civil társadalom és a politikai döntéshozók közötti párbeszéd struktúráinak a felállítását feltételezi. A környezetről, a zöldebb gazdaság felé tett előrelépésekről, valamint a fenntartható fejlődés további vetületeiről szóló információkat minden országban általánosan hozzáférhetővé kell tenni ahhoz, hogy a kulcskérdésekről szakmailag megalapozott nyílt vita alakulhasson ki. A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáféréssel, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételével és az igazságszolgáltatáshoz való joggal kapcsolatos, 1998-ban aláírt ún. Aarhusi Egyezmény sikeresen járult hozzá Európában a nyilvánosság információhoz való jogainak a kiszélesítéséhez és megszilárdításához, valamint a nyilvánosság részvételéhez és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshöz. A csúcstalálkozó során hasonló egyezmények megfogalmazását kell sürgetni a világ minden táján, a fenntartható fejlődés új tanácsát pedig fel kell kérni e célkitűzés globális keretek között való követésére.

3.11 **A jövő nemzedékek ombudsmanja.** Bár szükségleteik a fenntartható fejlődés egyik alapvető területét jelentik, a jövő nemzedékek mégsem képviseltetik magukat a vonatkozó döntéshozatali folyamatokban. Ahhoz, hogy ezt a helyzetet orvosoljuk, és a hosszú távú fenntartható fejlődésre a jog erejét is felhasználva fokozott figyelem irányuljon, az EGSZB támogatja a World Future Council kezdeményezését⁽⁵⁾ a „jövő nemzedékek ombudsmanja” tisztség intézményes létrehozására mind az ENSZ, mind pedig az egyes országok szintjén.

⁽⁵⁾ <http://www.futurejustice.org/action-the-campaign/?section=full#21>.

4. Zöld gazdaság

4.1 A gazdaság működése jelenleg nem a fenntartható fejlődésre irányul. Környezeti szempontból a természeti források túlzott felhasználását igényli, felelős a környezetszennyezésért, és nem képes megfékezni az éghajlatváltozást. Társadalmi szempontból felelős a nagyarányú munkanélküliségért és szegénységért, valamint a széleskörűen elterjedt rossz egészségügyi állapotért és hiányos képzettségért.

4.2 A gazdaság környezetkímélőbbé tétele azt jelenti, hogy működésmódját fenntarthatóbb eredményekre programozzák át. A gazdasági célkitűzéseket a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulás figyelembevételével kell felülvizsgálni. Valamennyi gazdaságpolitikai eszközt úgy kell beállítani, hogy azok a gazdaságot fenntarthatóbb fejlődési pályára állíthassák.

4.3 A gazdasági növekedés az eddigi gazdasági fejlődés során az életszínvonal növelésének fontos előfeltétele volt. Ez továbbra is központi célkitűzés kell, hogy maradjon, mindenekelőtt a fejlődő országokban, ahol a mindenki számára emberhez méltó életfeltételek megteremtése még hátravan. A zöld gazdaság a gazdasági növekedésnek a negatív környezeti hatásoktól való leválasztására irányul. Egy olyan fenntartható fejlődési stratégia elemévé kell válnia, amely a minőségi gazdasági fejlődést célozva segít a szegénység és a társadalmi igazságtalanság leküzdésében, miközben a jövő nemzedékek számára fenntartja a természetes életkörülményeket. A zöld gazdaságra való átállásnak figyelembe kell vennie az igazságosság, az együttműködés és a közös, de differenciált felelősségvállalás alapvető elveit.

4.4 Az EGSZB pozitívan értékeli azt, hogy az éghajlattal kapcsolatos nemzetközi tárgyalásokon immár figyelembe veszik a társadalmi dimenziót és az emberhez méltó munka kérdését is a szén-dioxid-szegény gazdaságra való átállás során. Mindezt a cancéni megállapodások hosszú távú globális fellépésre vonatkozó közös szemléletmódja is rögzíti. Az EGSZB támogatja az ILO zöld munkahelyekkel kapcsolatos politikai ajánlásait, és külön hangsúlyozza, hogy a szociális partnereket aktívan be kell vonni a munkakörök átalakításának folyamatába.

4.5 A gazdaság környezetkímélőbbé tételével kapcsolatos feladat nagyon átfogó, és számos különböző területen tesz szükségessé fellépéseket:

- nemzetközi, nemzeti, valamint regionális és helyi kormányzati szinten,
- számos gazdasági ágazatban,
- a legkülönbézetbb vállalatok, a szociális partnerek és egyéb gazdasági szereplők bevonásával,
- a polgárok és a fogyasztók bevonásával.

4.6 A Rio+20 konferencián a fenntartható fejlődés és a zöld gazdaságra való átállás világszerte történő ösztönzését célzó új politikai kötelezettségvállalás mellett kell síkraszállni. A

konferencia résztvevőinek le kell fektetniük a környezetkímélőbb gazdaságra történő átállás alapelveit. Emellett meg kellene bízniuk az ENSZ felelős szerveit a fenntartható fejlődés kulcskérdéseivel kapcsolatos fellépéseket tartalmazó munkaterv kidolgozásával a fenntartható fejlődés világszerte történő ösztönzése érdekében.

4.7 Az ENSZ zöld gazdasággal kapcsolatos megbízatása. Az EGSZB hat mutató vagy alapvető pont felvételét javasolja az ENSZ fenntartható fejlődéssel foglalkozó grémiumainak további munkáját elősegítő megbízatásba:

- a zöld gazdaság irányában megtett előrelépés mérését,
- szabályozáspolitikai intézkedéseket a zöld gazdaságba való átmenet érdekében,
- a fenntarthatóságra történő nevelést a zöld gazdaság előmozdítása érdekében,
- fiskális politikai eszközöket a zöld gazdaság előmozdítása érdekében,
- a zöld gazdaságba történő állami beruházásokat és kiadásokat,
- a zöld gazdaság elérésére vonatkozó célkitűzéseket.

4.8 Az EU és a tagállamok sokrétű tapasztalatokat gyűjtöttek a fenntartható gazdaság ösztönzését célzó politikai eszközök alkalmazását illetően. Ezért az EU-nak e tapasztalatokat aktívan kamatoztatnia kell nemzetközi téren is.

4.9 A zöldebb gazdaság irányában megtett haladás mérése. Egyértelmű mutatók meghatározására van szükség a fokozottabb fenntarthatóság irányában tett előrelépések méréséhez. Olyan módszereket kell kifejleszteni, melyekkel – a szegénység leküzdését, az emberhez méltó munkahelyek létesítését és a természeti környezet megőrzését is tekintetbe véve – az emberi jólét növekedése és az életminőség javulása alapján mérhető a GDP-n túli gazdasági előrelépés. Különösen olyan módszerekben kell megállapodni, melyek révén a föld, a víz, a levegő és a mindenkori ökoszisztémák különböző típusú természeti tőkéjének a gazdasági tevékenység általi igénybe vétele mérhetővé válik.

4.10 A csúcstalálkozó során meg kellene állapodni a zöld gazdaság felé tett előrelépések mérőrendszerének felállítására vonatkozó határidőkben.

4.11 „A GDP-n túl – a fenntartható fejlődés mércéi” című véleményével ⁽⁶⁾ az EGSZB már közzétette meglátásait a GDP korlátait, azok lehetséges javítását és kiegészítését és olyan új kritériumok kidolgozásának a szükségességét illetően, melyek révén a jólétre és a (gazdasági, társadalmi és környezeti) fenntarthatóságra vonatkozó további mutatók állíthatók fel. Az EGSZB még a Rio+20 konferencia előtt szándékozik közzétenni véleményét azzal kapcsolatban, hogy miként kellene a civil társadalmat e mutatók kidolgozásába bevonni.

⁽⁶⁾ HL C 100., 2009.4.30., 53. o.

4.12 Szabályozáspolitikai intézkedések. Az EU-ban számos különböző termékre és eljárásra vonatkozóan az évek során – a minimumnormák fokozatos szigorítása révén – egyre inkább megemelték a hatékonysági normákat (és különösen az energiahatékonysági normákat). Az EU-nak egy ilyen irányú folyamat ösztönzését célzó hasonló mechanizmus bevezetését kellene javasolnia nemzetközi szinten is. Indokolt lehet új nemzetközi kezdeményezések kidolgozása is a vegyi anyagok kezelésével, valamint a fejlesztés alatt álló új technológiák – így például a nanotechnológia – hatásainak szabályozásával kapcsolatban.

4.13 Fenntarthatóságra nevelés és információcsere. Néhány ország, régió, város, vállalat stb. már a gyakorlatban is igazolta, hogy a fenntartható fejlődésre való átállás sikeresen véghezvihető.

4.14 Európa aktívan ösztönözte a fenntarthatóságra való nevelést és a fenntarthatósággal kapcsolatos bevált gyakorlatokra és új kezdeményezésekre vonatkozó információs kampányokat. Az ebből eredő tapasztalatokat a zöld gazdaságot elősegítő eszközökről folytatott nemzetközi vita során is gyümölcsöztetni kell.

4.15 Fiskális politikai intézkedések. A csúcstalálkozó során további lökést kell adni a környezetbarát fiskális politikát célzó nemzeti és nemzetközi erőfeszítéseknek, amennyiben megszüntetik az értelmetlen támogatásokat, az adópolitikát pedig úgy alakítják, hogy megkönnyítse a foglalkoztatást, ám megnehezítse a környezeti terhelést, valamint a fosszilis tüzelőanyagok és egyéb természeti források felhasználását. Emellett időszerű lenne egy arra irányuló új kezdeményezés, hogy nemzetközi megállapodás alapján adóztassák meg a pénzügyi tranzakciókat, az ebből származó bevételt pedig a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos beruházásokra fordítsák.

4.16 Kutatási és fejlesztési beruházások. Az ENSZ felelős szerveit meg kellene bízni annak felmérésével, hogy a zöld gazdaságra irányuló technológiák és eszközök kutatásának és fejlesztésének mely területein lenne hasznos a kutatási és fejlesztési erőfeszítéseket nemzetközi együttműködés révén meghatványozni. Fontos a környezetkímélőbb technológiák világszerte történő sürgős bevezetése. Az ENSZ felelős szerveinek különösen a fenti technológiák gyors átadása előtt álló akadályokat kellene feltárniuk, majd lehetőséget teremteniük ezek felszámolására.

4.17 A közbeszerzések hatékony eszköznek bizonyulhatnak a vállalatok arra való ösztönzésében, hogy környezetkímélőbb termékekkel és szolgáltatásokkal álljanak elő. Európa sok tapasztalatot szerzett a „zöld” közbeszerzéseknek az Európán belüli szabadkereskedelmi alapelvek biztosítása mellett történő alkalmazásával. Az ENSZ felelős szerveinek különösen az lehetne a feladata, hogy világszerte ösztönözzék az e téren már bevált gyakorlatok alkalmazását.

4.18 Beruházási folyamatok – új Global Deal. Megbízható becslések szerint a szén-dioxid-szegény gazdaságra való átállás összeruházási szükséglete csak az energiaágazatban több ezer-milliárd eurót tesz ki a következő 40 év során. A fenntarthatósági fordulat egyéb területein szintén jelentős összegekre lesz szükség. Az ENSZ felelős szerveit meg kellene bízni azzal,

hogy a legfontosabb globális beruházási folyamatok felügyeletére hozzanak létre egy fórumot, valamint állapítsák meg, hogy hol van szükség ezek növelésére vagy átirányítására a fenntartható gazdaságra való átállás megvalósítása érdekében.

4.19 Jelentős eltérés van az egyes országok természeti, gazdasági és emberi erőforrásai között a fenntarthatósági fordulat megvalósításának lehetőségeit illetően. A 2012-es csúcstalálkozó egyik legfontosabb kihívása, hogy mélyebb tartalmat és átfogóbb terjedelmet adjon a globális megállapodásnak („Global Deal”) a kapacitásépítést, a technológiaátadást és a fenntartható beruházásokat célzó állami és magánforrások mozgósítása érdekében, hogy a legkevesbé fejlett országokat (LDC) és az egyéb fejlődő országokat méltányos módon támogassuk abbéli erőfeszítéseikben, hogy lépést tarthassanak a fenntarthatósági fordulattal. Fontos, hogy az ENSZ felelős szervei felügyeljék a fejlődő országok számára a fenntarthatósági fordulat érdekében nyújtott támogatásra vonatkozó pénzügyi és egyéb kötelezettségvállalások teljesítésében elért előrelépéseket.

5. Célkitűzések a kulcságazatokban

5.1 A zöldebb gazdaság fogalma minden fontos gazdasági ágazatban éreztetni fogja hatását. Minden ágazatnak hatékonyabbá kell tennie energiafelhasználását és az egyéb természeti források felhasználását, csökkentenie kell a szennyezésből és hulladék-előállításból eredő hatásokat, nagyobb figyelmet kell fordítania a természeti környezetre és a biológiai sokféleségre, valamint biztosítania kell az esélyegyenlőséget és az igazságosságot.

5.2 A nemzetközi fejlesztési célkitűzések jelenleg a millenniumi fejlesztési célkitűzések megvalósítására irányulnak. Az EGSZB szerint ezek 2015-re tervezett átdolgozása során a fenntartható fejlődésre nagyobb súlyt fektető új fejlesztési terveket kell megállapítani az azt követő időszakra. A csúcstalálkozón ezt közös célként kellene elfogadni, az új fenntartható fejlődési tanácsot pedig a kulcságazatokra vonatkozó célirányos javaslatok előterjesztésével kellene megbízni. Az alábbi pontokban némely kulcságazat prioritásait vázoljuk fel.

5.3 Energiaágazat. A „zöld gazdaságra” vonatkozó teljes projekten belül az energiaágazat környezetkímélőbbé tétele jelenti a legnagyobb kihívást.

5.4 A zöldebb gazdaságra való átállás az energiaágazat gyökeres fordulatát teszi szükségessé a fosszilis tüzelőanyagoktól a szén-dioxid-szegény, illetve szén-dioxid-mentes energiaforrások felé, amilyenek a megújuló energiahordozók. Ezzel egy időben a gazdaságosabb és hatékonyabb energiafelhasználás fordulata érdekében valamennyi ágazatban erőfeszítésekre van szükség a hatékonyabb energiafelhasználás irányában, hogy ezáltal megálljon vagy mérséklődjön a globális energiakereslet növekedése.

5.5 A tiszta, megfizethető és korszerű energiaszolgáltatásokhoz való hozzáférés elengedhetetlen a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés ösztönzéséhez, valamint a millenniumi fejlesztési célkitűzések eléréséhez. A nemzetközi energiaügynökség szerint világszerte több mint 1,4 milliárd embernek nincs hozzáférése villanyáramhoz. További egymilliárd embernek csak megbízhatatlan energiahálózatokhoz van hozzáférése. Az ENSZ közgyűlése nemrégiben 2012-t a „mindenki számára rendelkezésre álló megújuló energia nemzetközi évének” nyilvánította. Ez végre megadja a már sürgősen szükséges alkalmat arra, hogy a nemzetközi közvélemény figyelmét

határozottabban ráirányítsuk az energiaszegénységre, illetve a megfizethető megoldásokra és a már meglévő és globális szinten is alkalmazható vállalati modellekre. Az EGSZB aktívan részt vett a fenntartható fejlődésről és fenntartható energiáról szóló vitában, és a jövőben is hozzá fog járulni ehhez a fontos kérdéshez.

5.6. Sokan továbbra sem férnek hozzá kellő mértékben az energiához (energiaszegénység). Fontos, hogy az energiaellátás fenntarthatóbb formáira való átálláskor kiemelt cél legyen a szegényebb rétegek megfizethető áru energiával történő kielégítő ellátása.

5.7. **Mezőgazdaság, biológiai sokféleség és természeti környezet.** Az EGSZB a legelősebben elítéli azt, hogy világszerte, de főként a fejlődő országokban, egymilliárd ember éhez, ami szöges ellentétben áll az első millenniumi fejlesztési célkitűzés megvalósításával.

5.8. Az EGSZB felszólítja a nemzetközi közösséget, hogy ismerje el nemzetközi és nemzeti szinten a táplálkozáshoz való jogot, és erősítse meg a saját termőföldre való jogot, valamint a termőföldre és vízhez való hozzáférés jogát is, emellett pedig tartsa ellenőrzése alatt a kiterjedt földterületek állami szereplők és magánbefektetők általi felvásárlását („land grabbing”) a fejlődő országokban.

5.9. A világ számos részén a mezőgazdaság alapos újragondolására van szükség mind a zöld gazdaság szempontjából, mind az élelmezésbiztonság mindenki számára történő szavatolásának szempontjából, mind pedig a termőföld természeti tőkéjének és biológiai sokféleségének a megőrzését, valamint a forráshatékonyság e téren történő ösztönzését illetően. Különösen nagy szükség van a vízkészletek hatékonyabb kezelésére és védelmére. E területeken új célokat kell kitűzni.

5.10. Az EGSZB a fenntartható mezőgazdaság kulcsát a mennyiségileg elegendő, magas minőségű, regionálisan differenciált, átfogó és környezetbarát élelmiszertermelésben látja, amely óvja és gondozza a vidéki környezetet, megőrzi a sokféleséget és a termékek egyedi jellegét, valamint támogatja a sokrétű és nagy fajgazdagságú európai kultúrtájakat és vidéki területeket⁽⁷⁾. Noha világszerte magasabb fokú biológiai sokféleségre van igény, folyamatos fajvesztést kell elkönyvelnünk. Az erdészet, a bányászat és az ipar, valamint nem utolsósorban a demográfiai növekedés is veszélyeztetik a biológiai sokféleséget.

5.11. Intézkedéseket kell hozni a mezőgazdasági piacok jobb és átláthatóbb működésének elősegítésére. Fel kell lépni a piacok volatilitása és az élelmiszerárak elfogadhatatlan mértékű emelkedése ellen. A megújuló nyersanyagok energiatermelésre történő felhasználása nem mehet a globális élelmiszerellátás kárára. A biztonságos élelmiszerellátást regionális szintű tartalékképességgel kell szavatolni. Ezenkívül a mezőgazdaságból és az élelmiszer-termelésből fennmaradó biomassza nagyobb mértékű hasznosítására kellene törekedni.

5.12. A mezőgazdasági munkavállalók jogait a meglévő ILO-egyezmény végrehajtása révén kell biztosítani. Elengedhetetlen a civil társadalom aktív részvétele a fenntarthatósági projektek helyi és nemzeti szintű végrehajtásában, ezzel kapcsolatban a fejlődő országokban különösen hangsúlyozandó a nők szerepe is.

5.13. **A tengeri környezet.** A tengeri környezetet a szennyezés, a túlhalászás és az egyéb tengeri készletekkel való rablógazdálkodás jellemzi. Fontos, hogy a konferencia résztvevői bízzák meg az ENSZ felelős szerveit egy új nemzetközi eljárás bevezetésével a tengeri környezet védelmét jelenleg szolgáló mechanizmusok megerősítése és koordinálása érdekében, valamint a halállományoknak és az egyéb tengeri forrásoknak a jelenlegi szabályozásnál hatékonyabb védelme érdekében.

6. Felelős magatartás

6.1. Ahhoz, hogy hiteles lehessen, az EU-nak először saját házi feladatait kell elvégeznie a fenntarthatóság területén.

6.2. A tagállamoknak és az EU-nak

- közösen kell megerősíteniük a fenntartható fejlődés melletti politikai elkötelezettségüket, az ehhez kapcsolódó felelősséget pedig a kormányfők viselik a gazdasági és pénzügyminisztériumok, valamint a környezetvédelmi és egyéb minisztériumok megfelelő mértékű támogatása mellett,
- új lendületet kell adniuk saját fenntartható fejlődési stratégiáiknak és intézkedési terveiknek,
- a vállalkozói szférával és a civil társadalom minden részével átfogóan együtt kell működniük a csúcstalálkozó előkészítésében és nyomon követésében, valamint a fenntartható fejlődés és a zöld gazdaság ösztönzésében.

Cselekvési terv

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság aktívan követni kívánja a fenntartható fejlődéssel foglalkozó 2012. évi, riói ENSZ-konferenciát előkészítő folyamatot. Már jelen vélemény kidolgozása során is meghallgatásokat szervezett 2011. március 23-án és 2011. július 7-én.

- A vélemény elfogadását követően az előadó tevékenyen törekedni fog arra, hogy az EGSZB álláspontját a közös uniós álláspont felé vezető intézményközi párbeszédben megjelenítse.
- Az elfogadott vélemény alapján az EGSZB elmélyíti a párbeszédet az európai szervezett civil társadalommal. Közös találkozókat tervez a kapcsolattartó csoporttal, az országos gazdasági és szociális tanácsok képviselőivel, valamint a civil társadalom egyéb szervezeteivel és hálózataival, amelyek szintén most határozzák meg a Rio+20 konferenciával kapcsolatos álláspontjukat. Egy 2012 elejére tervezett, nagyobb szabású EGSZB-konferencia további mérföldkövet jelent majd a civil társadalommal folytatott párbeszéd fenti folyamatában.

⁽⁷⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: „A KAP 2013-as reformja”, HL C 354., 2010.12.28., 35–42. o. (NAT/449)

- Az Európán belüli párbeszéden túl az EGSZB a világ egyéb tájainak civil szervezeteivel fenntartott kapcsolatainak keretében is foglalkozik a Rio+20 konferencia témájával, különösen a konferenciának otthont adó Brazília, valamint Kína és Dél-Afrika vonatkozásában. Ebben a párbeszédben az előadó tevékenyen részt fog venni annak érdekében, hogy a világ különböző tájain működő civil szervezetek célkitűzései között szerepeljenek közösen megfogalmazott prioritások, és ezek az álláspontok 2012 júniusában, Rio de Janeiróban megjelenhessenek. Emellett az előadó képviseli majd az EGSZB-t a Gazdasági és Szociális Tanácsok és Hasonló Intézmények Nemzetközi Egyesületének (AICESIS) keretében zajló Rio+20 vitában. Jövőre, a konferenciával párhuzamosan Rióban több találkozót is tervezünk nemzetközi partnereinkkel.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 22-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve

(COM(2011) 112 végleges)

(2011/C 376/20)

Előadó: **Richard ADAMS**

Társelőadó: **Josef ZBOŘIL**

2011. március 8-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve

COM(2011) 112 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. szeptember 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2011. szeptember 21–22-én tartott 474. plenáris ülésén (a szeptember 22-i ülésnapon) 119 szavazattal 3 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottság jövőbeli stratégiára adott elképzelését: az alacsony szén-dioxid-kibocsátással kapcsolatos, 2050-ig szóló ütemtervet, és nyomatékosan kéri az összes európai intézményt, hogy a 2050-re vonatkozó célok megvalósításához szükséges fellépésekhez és politikai átalakításokhoz iránymutatásként teljes mértékben vegye azt figyelembe. Ebben az összefüggésben az EGSZB a forráshatékonysággal kapcsolatos kiemelt kezdeményezésben végzett munkájára, valamint a fenntartható fejlődésről szóló 2012-es ENSZ konferenciára vonatkozó javaslataira hivatkozik. ⁽¹⁾

1.2 Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, az Európai Bizottságot és a Parlamentet, hogy tegyen meg mindent a már kitűzött 2020-as szén-dioxid-kibocsátási célok maradéktalan megvalósítása érdekében, és a COP 17 tárgyalásokon elért eredményeket és a várható uniós gazdasági fejlődést szem előtt tartva vegye fontolóra az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátására vonatkozó 2020-as célkitűzés 25 %-ra való szigorítását, hogy jó úton haladhassunk a 2050-re kitűzött 80–95 %-os csökkentés felé.

1.3 Az EGSZB nyomatékosan kéri az EU-t, hogy mihamarabb fogadja el az ÜHG-kibocsátás csökkentésére vonatkozóan 2030-ig a 40 %-os, valamint 2040-ig a 60 %-os indikatív célt, és ezeket a szükséges csökkentések megvalósítására törekvő, jogilag kötelező érvényű politikákkal támassza is alá. Az effajta hosszú távú indikatív célokra viszonyítási alapként van szükség, amely megadja a szükséges kiszámíthatóságot és stabilitást a befektetők és a döntéshozók számára.

1.4 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottság számára, hogy terjesszen elő egy átfogó új intézkedéscsomagot az új célkitűzések eléréséhez szükséges hatalmas összegű beruházások ösztönzésére. A csomagnak többek között meg kellene erősítenie a kibocsátáskereskedelmi rendszert, amely a beruházási döntéseknek jó irányt mutató költségoptimalizálási eszköz lehet; emellett intézkedéseket kellene magában foglalnia

— az összes ágazat energiahatékonyságának támogatására,

— annak elérésére, hogy a fogyasztók képesek legyenek vásárlóerejüket tudatosan az alacsony szén-dioxid-kibocsátású áruk és szolgáltatások javára használni,

— a szükséges infrastruktúrába való beruházások támogatására,

— a képzés és a kapacitásépítés elősegítésére a kulcsfontosságú ágazatokban.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása érdekében sürgősen szükség van egy aktív iparpolitikára és a kutatás-fejlesztés összehangolására. Egyetért azzal a javaslattal, hogy az átállás folyamatát stratégiai elképzeléseket tartalmazó ütemtervekkel kellene irányítani, különösen az áramtermelés, a közlekedés, az építőipar és a lakásépítés, a mezőgazdaság és a hulladékgazdálkodás területén.

1.6 Alapvető, hogy a civil társadalmat a konkrét stratégiai tervekről szóló, strukturált és folyamatos párbeszéd útján teljes mértékben be kell vonni.

2. Az ütemterv

2.1 A 2050-ig szóló ütemterv olyan fellépést javasol, amely lehetővé tenné, hogy az EU teljesítse az üvegházhatású gázoknak (ÜHG) az 1990-es szinthez képest 80–95 %-os csökkentésére vonatkozó célkitűzését, amelyet a Tanács 2011 februárjában újból megerősített.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő témában: „Erőforrás-hatékony Európa – Az Európa 2020 stratégia keretébe illeszkedő kiemelt kezdeményezés” és „Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton - Az európai szervezett civil társadalom hozzájárulása” (lásd a mostani Hivatalos Lap 102. oldalát).

2.2 Ennek megvalósítása érdekében az ütemterv azt javasolja, hogy a hazai kibocsátások 80 %-kal való csökkentését vegyék tervbe 2050-ig, amiből arra következtethetünk, hogy a magasabb, 95 %-os célkitűzés a globális szén-dioxid-piaci kompenzációs lehetőségek vásárlásából származna. A legnagyobb költség-hatékonyságot az a megoldás biztosítaná, ha az 1990-es szinthez képest 2030-ra 40 %-os, 2040-re pedig 60 %-os csökkenés valósulna meg, és a 2020-ra vetített 25 %-os csökkenést is úgy lehet tekinteni, mint ennek a folyamatnak egy állomását.

2.3 Az áramszolgáltatási ágazatot tekintve az ütemterv azt javasolja, hogy 2050-re az elektromos energia közel 100 %-át állítsák elő alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákkal. Ehhez jelentős összegeket kell majd beruházni a megújuló energiákba és az egész Európát lefedő új intelligens hálózati rendszerek kifejlesztésébe, amelyeket nagyrészt egy megerősített kibocsátáskereskedelmi rendszer ösztönöz majd.

2.4 A közlekedést tekintve az ütemterv az ÜHG-kibocsátás 60 %-os csökkentését irányozza elő 2050-re. Ehhez a bioüzemanyagok továbbfejlesztésére lesz szükség, különösen a légi közlekedés és a nehézgépjárművek esetében. Az ütemterv rámutat azonban, hogy a bioüzemanyagok fejlesztése élelmezés-biztonsági és környezetvédelmi problémákkal társul, ezért kiemeli, hogy fontos a fenntarthatóbb második és harmadik generációs bioüzemanyagok fejlesztése.

2.5 Az épített környezet terén az ütemterv hangsúlyozza, hogy mihamarabb követelménnyé kell tenni, hogy az új épületek közel nulla CO₂-kibocsátásúak legyenek, és kiemeli, hogy a meglévő épületek energiateljesítményének javítása nagy kihívást jelent.

2.6 Az ipari ágazatok esetében az ütemterv az energiahatékonyság további növelésével és a kevésbé energiaigényes termelési módszerekre való áttéréssel számol. Külön megoldásokra és további külön ütemtervekre lesz szükség az egyes ágazatokra vonatkozóan. Fontos arról is gondoskodni, hogy a CO₂-kibocsátás csökkentésére irányuló intézkedések hatása ne az legyen, hogy a nagy energiaigényű iparágak egyszerűen átköltöznek a világ kevésbé szabályozott részére (kibocsátásáthelyezés).

2.7 A mezőgazdasági és erdészeti szektor esetében az energiahatékonyság növelésére és olyan gyakorlatokra van szükség, amelyek javítják azoknak a területeknek a CO₂-leválasztó és -megőrző képességét, amelyeken gazdálkodási tevékenység folyik. Az ütemterv potenciális fenntartható energiaforrásként a biomasszát is megemlíti, annak kihatásait azonban megfelelően fel kell mérni. Általában véve megoldásmódokat kell találni arra, hogy az élelmiszerek, illetve a biomassza iránti növekvő keresletet összhangba hozzuk az éghajlat-politikai célokkal.

2.8 Az összes felsorolt célkitűzés eléréséhez a következő negyven év során további, éves szinten körülbelül 270 milliárd eurónyi köz- és magánbefektetésre lesz szükség. Ez az uniós GDP 1,5 %-ának felel meg, illetve a jelenlegi beruházási szint 8 %-ának, és még így is jóval alacsonyabb azoknál az

összegeknél, amelyeket néhány olyan feltörekvő gazdaság fordít beruházásokra, amely komolyan elkötelezte magát az alacsony CO₂-kibocsátású gazdálkodás mellett.

2.9 Ennek a beruházásnak a finanszírozására további közforrásokat lehetne szerezni a kibocsátáskereskedelmi kvóták következő árverezésekor. Ahhoz pedig, hogy a magánszféra részéről is felszabaduljanak további források, módszeresebben ki kellene használni az összes közberuházási program lehetőségeit.

2.10 Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés további előnyei: csökken a fosszilis tüzelőanyagok importjától való függőség, nő az energiaellátás biztonsága, új munkahelyek jönnek létre, valamint javul a levegő minősége és a lakosság egészségi állapota.

2.11 A közlemény nem javasol konkrét új politikákat, illetve intézkedéseket. Megnevez néhány területet, ahol új stratégiákra, illetve politikai kezdeményezésekre lesz szükség uniós és nemzeti szinten ahhoz, hogy a következő 40 év alatt véghez lehessen vinni a szükséges áttérést. A 2050-ig szóló ütemterv jelentős változást hoz, mivel nem újabb kötelező célokat tűz ki, hanem intézkedéseket tartalmaz. Vitát indít, melynek során az uniós tagállamok döntenek el, hogy legyenek-e új célok vagy sem. Alapvető politikai döntés előtt állunk: választanunk kell a felülről kezdeményezett célkitűzések és az alulról kezdeményezett technológiai innovációs politika között.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az ütemterv konkrét gazdasági modelleket vesz alapul annak kimutatására, hogy melyek a 2050-ig elérendő ÜHG-kibocsátáscsökkentési célok megvalósításának leginkább költség-hatékonyság útjai. Ahhoz, hogy teljes mértékben meg lehessen bízni a módszertanban, további információkat kell hozzáférhetővé tenni a modellek kialakításáról, a bennük használt adatokról, valamint az alkalmazott érzékenységi tesztekéről. A módszertan ahhoz viszont elég szilárdnak tűnik, hogy alátámassza a fő következtetést: ahhoz, hogy 2050-re megvalósulhasson az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság, a beruházási szinteket jelentősen emelni kell.

3.2 Az EGSZB konkrétan az ütemtervnek azzal a megállapításával ért egyet nagymértékben, hogy a minél korábban elért haladás létfontosságú a költség-hatékonyság szempontjából. A korai haladás elérésének köszönhetően felgyorsulhat az új technológiák bevezetése, csökkenhetnek azok árai, elkerülhetők a rövid élettartamú, nagy szén-dioxid-kibocsátású létesítményekbe való költséges és felesleges új beruházások, és a gazdaság kellő lendületet vehet a szükséges változásokhoz.

3.3 Csak akkor hasznos egy ütemterv, ha irányvonalat ad a teendőkhöz. A szóban forgó ütemterv legfontosabb próbája az, hogy milyen mértékben válik a politikaalkotás és a döntéshozatal szerves részévé a kulcsfontosságú érintett európai szereplőknél – a kormányoknál, az energiaágazatban és más döntő fontosságú iparágakban, valamint a fogyasztók egyéni döntéseiben.

3.4 A jövőbeli politikai, gazdasági és technológiai változásokhoz szükség lesz némi rugalmasságra a konkrét lépések kiválasztásában, ezt azonban nem szabad ürügyként felhasználni a tévódázásra és a késlekedésre. Az ütemtervnek konszenzust kell kialakítania az összes kulcsfontosságú szereplő között arról, hogy milyen jellegű és ütemű haladásra van szükség, valamint a beruházás nagyságrendjének milyen mértékű emelésére van szükség. Különös prioritással kell kezelni azokat a beruházásokat, amelyek Európa energiaellátásának biztonságát hivatottak javítani, tekintettel arra, hogy Európa az elkövetkezendő években számos meglévő energiaforrással kapcsolatban bizonytalanságnak néz elébe.

3.5 Az ütemtervnek segítenie kellene továbbá abban, hogy a lakosság és a fogyasztók tudatára ébredjenek annak, hogy miért is van szükség az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállásra, és kinek milyen szerepet kell ebben betöltenie. Létfontosságú, hogy ennek igazságos átmenetnek („Just Transition”) kell lennie, amely senkit sem hoz hátrányos helyzetbe, és mindenkinek segít alkalmazkodni a szükséges változásokhoz.

3.6 Több más ország (köztük Kína, az Amerikai Egyesült Államok, Dél-Korea stb.) hatalmas erőfeszítésekkel folytatja az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák fejlesztését és bevezetését, hogy technológiailag vezető pozícióba kerüljön, és versenyelőnyre tegyen szert ebben az új, növekedésben lévő ipari ágazatban. Létfontosságú, hogy az Európai Unió is ugyanezzel az erőfeszítéssel tegyen, ha nem akar lemaradni a környezetbarát és alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák terén a vezető pozícióért folytatott éles versenyben.

3.7 Az EU 2020-ig már kitűzte maga elé a megújuló energiák részarányának növelésére, az energiahatékonyság fokozására és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére vonatkozó, úgynevezett 20-20-20-as célkitűzéseket, és rendkívül fontos, hogy ezeket a célokat maradéktalanul el is érje. Az EGSZB újfent arra kéri a Tanácsot, a Parlamentet és az Európai Bizottságot, hogy a COP 17 tárgyalásokon elért eredményeket és a várható uniós gazdasági fejlődést szem előtt tartva mihamarabb vizsgálja felül a 2020-as célkitűzéseken belül az ÜHG-kibocsátáscsökkentés legalább 25 %-ra való szigorításának ügyét, hogy jó úton haladhassunk a 2050-re kitűzött 80 %-os csökkentés felé.

3.8 Természetesen örömdetes lenne, ha ezzel párhuzamosan az éghajlatváltozásról szóló nemzetközi tárgyalások során is közelebb sikerülne jutni az új célkitűzésekkel kapcsolatos általános egyetértéshez. Az általános egyetértés hiánya azonban nem adhat okot arra, hogy az EU halogassa a további lépéseket azzal kapcsolatban, amit most kell megtennie azért, hogy el tudja érni a saját 2020-ra kitűzött céljait, hogy javíthassa energiaellátásának biztonságát, és meg tudja tartani helyét a környezetbarát technológiákért folytatott versenyben.

3.9 Az EGSZB nyomatékosan kéri továbbá az EU-t, hogy késedelem nélkül fogadja el az ÜHG-kibocsátás csökkentésére vonatkozóan 2030-ig a 40 %-os, valamint 2040-ig a 60 %-os indikatív célt, hogy belátható irányt mutasson a beruházási döntéshozók számára az energiaágazatban és más kulcsfontosságú területeken.

3.10 Az új beruházásokhoz szükséges évi 270 milliárd euró nagy összeg, de mivel mindössze az EU GDP-jének 1,5 %-áról van szó, kivitelezhető – feltéve, hogy a pénzügyi és egyéb keretek kedvező jeleket mutatnak, és ez így is marad. Az

EGSZB mélységesen egyetért azzal, hogy stabil és kiszámítható keretre van szükség, amely megfelelő garanciát jelenthet a szükséges típusú beruházások számára.

3.11 Az ütemterv célkitűzéseinek eléréséhez piaci húzóerőre (azaz versenyképes összevont uniós energiapiacra, a szükséges rácsálózati infrastruktúrára, valamint szén-dioxid-árzásra) és technológiai lökésre (vagyis a K+F támogatására, demonstrációra és gyors bevezetésre, amint az a SET-tervben ⁽²⁾ is szerepel) egyaránt szükség lesz. Az új, forradalmi jellegű alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák gyors és széles körű bevezetésének támogatása különösen fontos a tanulási görbe ívének meredekebbé tételéhez és az elterjedés ütemének fokozásához. Az ezen a területen tett korábbi költségvetési kötelezettségvállalásokat fenn kell tartani.

3.12 Az áthidaló finanszírozás különösen fontos szerephez jut, hogy azok az új technológiák, amelyek magas többletértéket jelentenek Európa számára, és hosszú távon gazdaságilag nyereségesnek ígérkeznek, ne haljanak el a fejlesztés korai szakaszában. Az EU-nak:

- pénzügyi segítséget kellene nyújtania a SET-tervben szereplő technológiák számára támogatások és hitelek testre szabott kombinációja révén,
- a közbeszerzési szabályokat összhangba kellene hoznia a SET-terv célkitűzéseivel,
- gondoskodnia kellene arról, hogy rendszeres gyakorlattá váljon, hogy a kohéziós és strukturális alapokat infrastruktúrális és egyéb projektekben az alacsony szén-dioxid-kibocsátással összefüggő célok támogatására is igénybe lehessen venni.

3.13 Az ütemterv nagy hangsúlyt fektet az európai kibocsátáskereskedelmi rendszerre, mint a szükséges változtatások és beruházások megteremtésének eszközére. Az ETS létrehozásának célja eredetileg az volt, hogy globális szinten mintaként szolgáljon és részévé váljon egy olyan nemzetközi kibocsátáskereskedelmi rendszernek, amely a 2 °C-os célkitűzéssel összhangban folyamatosan csökkenő világszintű szén-dioxid-kibocsátást irányoz elő. A cél egy olyan globális árazás bevezetése a szén-dioxid-kibocsátások kereskedelmének világpiacán, amely, miután meghonosodott, önmagában is a jövőbeni alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákba történő befektetések felé történő elmozduláshoz szükséges legfontosabb eszközzé válhatna. A jelenlegi európai kibocsátáskereskedelmi rendszer azonban önmagában még Európán belül sem képes megfelelően ösztönözni az új környezetbarát beruházások széles körű elterjedését.

3.14 Az EGSZB ezért azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy vegye fontolóra egy új, mindenre kiterjedő intézkedéscsomag kidolgozását a befektetési prioritások terén elérni kívánt gyors változások érdekében. A csomagnak mindenképpen tartalmaznia kell az ETS reformját és megerősítését (amelyet most inkább európai uniós intézkedésnek kell tekinteni, mint egy globális rendszer előfutárának), azzal a kifejezett célkitűzéssel, hogy jelentős forrásokat különítsen el a K+F támogatására, valamint az új technológiák és támogató infrastruktúrák bevezetésére. Mindemellett tartalmaznia kellene számos pénzügyi, szabályozási és fogyasztóorientált intézkedést is.

⁽²⁾ Stratégiai energiatechnológiai terv – lásd: http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/set_plan_en.htm.

3.15 Átfogó intézkedéscsomag

a) Megerősített ETS

Az EGSZB azt javasolja, hogy kerüljön sor az ETS átfogó felülvizsgálatára. Ezen belül négy terület bír kiemelt fontossággal:

- lehetőségeket kell találni rendszer kapacitásának növelésére az innováció és az új alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák bevezetésének támogatása érdekében, ahogyan a SET-tervben szerepel. Ehhez a kibocsátási egységek elárverezéséből eredő bevételeket kell felhasználni a K+F, a demonstrációs tevékenységek és a gyors használatba vétel támogatására,
- választ kell találni kibocsátáshelyezés lehetséges problémájára, vagyis az ipar EU-n kívülre telepítésére (főként a magas szén-dioxid kibocsátással járó iparágak esetében). Világszintű szén-dioxid-kibocsátási piac hiányában a határokon történő árkiigazításokat ezzel indokolni lehetne. Amíg nincs világszintű szén-dioxid-kibocsátási piac, addig az Európai Bizottságnak kellene további lépéseket tennie az olyan vállalatok versenyképességének biztosítására, melyeket valóban érint a kibocsátáshelyezés.
- felül kell vizsgálni az ágazati lefedettséget (az EGSZB régebbi véleményeiben üdvözölte az ETS kiterjesztését a légi közlekedési ágazatra és ösztönözte annak további kiterjesztését a tengeri ágazatra),
- a fejlődő országokban a költséghatékony kibocsátáscsökkentéseket ösztönző nemzetközi kiegyenlítő mechanizmusokat szigorúbbá kell tenni és ki kell bővíteni (anélkül, hogy ez mentséggént szolgálna a nemzeti csökkentési célkitűzések irányában tett erőfeszítések csökkentésére).

b) Szabályozási intézkedések: energiahatékonyság

Bizonyos területek, mint például az energiahatékonyság, nem érzékenyek túlságosan az árjelzésekre. Szigorúbb európai uniós intézkedésekre van szükség a magasabb energiahatékonysági normák meghatározása és érvényesítése érdekében a lakó- és egyéb épületek, személygépkocsik és egyéb járművek, valamint különböző fogyasztói termékek esetében. Az energiahatékonysági irányelv (COM(2011) 109) végleges alapos felülvizsgálatát javasoljuk alapos hatásvizsgálatot követően.

c) A fogyasztók szerepének növelése

A fogyasztókat motiválni kell arra, hogy proaktív módon járuljanak hozzá az alacsony szén-dioxid-kibocsátású társadalom megteremtéséhez azáltal, hogy környezetbarát termékeket vásárolnak és ilyen szolgáltatásokat vesznek igénybe. Főként a következőkre van szükség:

- javítani kell a környezetbarát megjelölések hitelességét, és össze kell hangolni normáikat,
- ösztönözni kell a hatékony és fenntartható fogyasztói termékek elérhetőségét,
- erősíteni kell az európai uniós belső energiapiacot.

A fogyasztókat meg kell győzni arról, hogy szerepet játszanak az alacsonyabb szén-dioxid kibocsátású jövő megteremtésében, valamint ösztönözni kell a közszférával folytatott együttműködési partnerségeket.

d) Infrastruktúra

Az új alacsony szén-dioxid kibocsátású technológiákat támogató, valamint az interoperabilitást biztosító infrastruktúrák, mint például az intelligens energiahálózatok, egész Európára kiterjedő, jelentős beruházást igényelnek a műszaki specifikációk koherenciája és az optimális energiamegosztás biztosítása érdekében. Javasoljuk, hogy az Európai Bizottság készítsen utókövetési tanulmányt az egész Európára kiterjedő infrastrukturális fejlesztés módjaitól kapcsolatban az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság irányában történő átmenet, valamint az ehhez kapcsolódó befektetések és intézményi struktúrák támogatására.

e) Kapacitásépítés és következmények a foglalkoztatás szempontjából

Fontos, hogy előzetesen kerüljön sor az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra való áttérés által érintett ágazatokban bekövetkező növekedés, illetve csökkenés társadalmi hatásának elemzésére és vizsgálatára, valamint hogy összetett ágazati eszközöket és intézkedéseket alkalmazzanak a szükséges készségek és kapacitások kialakítására. Átképzést vagy a segítségnyújtás más formáját kell biztosítani a régebbi szén-dioxid-kibocsátású gazdaságból kilépni kívánók számára, hogy a szerkezetátalakítás szociális szempontból igazságos legyen.

f) Adóügyi intézkedések

A szénhidrogének (és más természeti erőforrások) adómentékeinek növelésére irányuló, és eközben a foglalkoztatást és a jobb társadalombiztosítást ösztönző semleges adóügyi reformok kulcsszerepet játszanak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés irányításában. A politikai légkör valószínűleg még nem elég érett a régebbi, egész Európára kiterjedő szén-dioxid-adóval kapcsolatos javaslat újbóli felvetésére, de minden erőfeszítést meg kell tenni az ilyen jellegű reformok nemzeti szintű ösztönzése érdekében. Az EGSZB szintén üdvözli a pénzügyi tranzakciókra kivetett adóval kapcsolatos, nemrégiben tett javaslatot, és azt szorgalmazza, hogy az ebből származó bevételeket az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasággal kapcsolatos befektetések ösztönzésére fordítsák.

4. Az egyes ágazatokkal kapcsolatos észrevételek

4.1 Áramszolgáltatási ágazat. A megújuló energiaforrások költségei az elmúlt években folyamatosan csökkentek. A költségek versenyképes és elérhető szintre hozása érdekében a befektetéseket most növelni kell. Ezzel egyidejűleg meg kell őrizni az elégséges alapterhelést, illetve fejleszteni kell a tárolás és elosztás rendszereit a szél és a fotovoltaiikus energiaellátó rendszerek időszakosságából eredő problémák orvoslása érdekében.

4.2 Az intelligens hálózati rendszerek európai szintű koncepciójának kidolgozása szintén alapvető fontosságú a megújuló energiaforrások szélesebb körű integrációjának lehetővé tétele szempontjából. Az európai energiahálózat jelenlegi kapacitása az időszakos megújuló energiaforrások integrálására csupán korlátozott, és a rendszernek megfelelő áramellátási alapterhelést kell fenntartania nem megújuló forrásokból (beleértve a nukleáris energiát is). Az intelligens, integrált hálózati rendszerek kiterjedt fejlesztésére lesz szükség (beleértve az ipari és háztartási szektor szükségleteinek kezelését), valamint az elektromos energia forrásának könnyen elérhető, nagy volumenű tárolási kapacitására (akkumulátorok, tároló vízerőművek stb.). Amennyiben a nukleáris energia és fosszilis tüzelőanyagok, melyek esetében a szén-dioxid-megkötés és -tárolás megoldott,

a megoldás részét képezik, akkor ezzel nyíltan kell foglalkozni és valószínűleg eseti alapon, tagállamonként kell megoldást találni. Reméljük, hogy a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv részletesebben foglalkozik majd ezekkel a lehetőségekkel és nagyobb koordinációt irányoz majd elő az energia termelése és Európa-szerte történő továbbítása területén.

4.3 Az alacsony szén-dioxid kibocsátású technológiákba történő befektetés a beruházási szintnek a piac által nyereségesnek ítélnél gyorsabb mértékű növekedéséhez vezethet. Ehhez állami forrásokra lesz majd szükség, főként a demonstráció és a korai bevezetés céljából. Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság szempontjából mindenképpen szükséges a SET-terv továbbfejlesztése.

4.4 **Közlekedési ágazat.** Az EGSZB támogatja a közlekedési álláspontját, mely szerint átalakulásra van szükség a közlekedési ágazatban. Valamennyi létező technológia szén-dioxid-hatásfokát optimalizálni kell. Népszerűsíteni kell az olyan új technológiákat, mint a közúti szállítás villamosítása. Ösztönözni kell emellett az olyan modern bioüzemanyagok használatát is, amelyek csökkentik a jelenlegi haszongépjármű-állomány által okozott kibocsátást, és lehetővé teszik, hogy a teherforgalmat fosszilis üzemanyagok felhasználása nélkül lehessen lebonyolítani. Ösztönözni kell a hatékony tömegközlekedésre és a nem motorizált közlekedésre való modális áttérést. Ezeknek a változásoknak az elősegítése érdekében az EU-nak és tagállamainak közfinanszírozást, adópolitikákat és szabályozó eszközöket kell alkalmazniuk. Az EU-nak erős koordinációs és ösztönző szerepet kell játszania, valamint egyes szükséges specifikus változások esetében célkitűzéseket és ütemterveket kell meghatároznia.

4.5 A személygépkocsik és más járművek tekintetében a kibocsátási normák igen hatékonyan bizonyultak a kibocsátás csökkentésében. A jogilag kötelező kibocsátási normák a lehető legnagyobb kiszámíthatóságot nyújtják a gépkocsigyártók és beszállítók számára. Az EGSZB korábbi véleményeiben megjegyzéseket fogalmazott meg a közúti járművek fokozatosan szigorodó üzemanyag-hatékonysági normáival kapcsolatban, és gyorsabb előrehaladást sürgetett ezen a téren.⁽³⁾ Megismétljük ezeket az ajánlásokat.

4.6 Tudván, hogy a belsőégésű motorok hatékonyságnövelésének fizikai határai vannak, azt javasoljuk, hogy az Európai Bizottság a szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra vonatkozó ütemterv hosszú távú perspektívája alapján, a kibocsátás gépjármű-ágazatban történő csökkentésének feltétlenül szükséges voltát tekintve álljon a zero szén-dioxid-kibocsátású, fenntartható módon előállított hidrogént és tisztábban előállított elektromos áramot használó járművek kifejlesztésének és alkalmazásának gyorsítását célzó folyamat élére.

4.7 Az EGSZB-nek továbbra is fenntartásai vannak azzal kapcsolatban, hogy milyen mértékben lehet, illetve kell a bioüzemanyagok elterjedésére támaszkodni, és úgy véli, hogy a közlekedési ágazatnak mindössze olyan, nehezen villamosítható részeire korlátozva irányozza elő, ahol a bioüzemanyag-felhasználás csökkentheti a jelenlegi gépjárműállomány által okozott kibocsátást. Ennek része az is, hogy növelni kívánja az erőfeszítéseket az alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátású második és harmadik generációs bioüzemanyagok fejlesztésére.

4.8 **Az épített környezet.** Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású otthonok és egyéb épületek népszerűsítése lassan halad. A

lakáságazatban rendkívül lassú az állomány megújulásának üteme, a legfontosabb kihívás ebben a szektorban ezért a már meglévő lakóépületek energiahatékonyságának javítását célzó széles körű programok meghatározása és alkalmazása. Az EGSZB az ajánlja, hogy az Európai Bizottság minél gyorsabban kerítsen sort a következőkre:

- amint lehetséges, határozza meg a zero szén-dioxid-kibocsátás normáit az új épületek esetében, mind a magán-, mind a középületek vonatkozásában, a lakó és egyéb épületeket illetően is, a különböző éghajlati viszonyokat figyelembe véve,
- határozzon meg számszerűsíthető célkitűzéseket és programokat a már létező épületek energiahatékonyságának növelésére, lehetőség szerint minden épülettípus esetében.

4.9 **Ipar.** Ezen a területen az ütemtervnek világosan kell tükröznie az európai ipar számára javasolt folyamat politikai következményeit, mivel az hatással lehet a versenyképességre és a foglalkoztatásra. A jelenlegi célkitűzéseket teljes mértékben és ágazatonként kell elemezni az ipar szempontjából. Bizonyos ipari ágazatokban (acélgyártás, cementgyártás stb.) a szén-dioxid-kibocsátás az alkalmazott kémiai folyamatok szerves része, ezért az ÜHG-kibocsátás ezekben az ágazatokban lehetséges csökkentésének alapvető határai lehetnek, hacsak nincs lehetőség új termékekkel vagy új szén-dioxid-leválasztási módszerekkel történő széles körű helyettesítésre. Így tehát a különböző ipari ágazatokban egyedi, specifikus elemzésekre lesz szükség, valamint saját ütemtervekre az ÜHG-kibocsátás további csökkentésének módjával kapcsolatban.

4.10 Az EGSZB magyarázatot szeretne az Európai Bizottságtól arra vonatkozóan, hogy a belföldi termékekhez (illetve exportcikkhez) kapcsolódó szén-dioxid-kibocsátás tervezett elemzése és csökkentése részét képezi-e az ütemtervnek. Az exportált termékek világos szintű szén-dioxid-kibocsátása az 1990-es 4,3 gigatonnáértékről (az összes kibocsátás 20 %-a) 2008-ra 7,8 gigatonnára (26 %-ra) emelkedett. A tagállamok nyilvánvaló csökkentései semmissé válhatnak azáltal, hogy olyan termékeket, amelyek korábban az EU-ban készültek, most importálnak. Minden hatékony korlátozás ezen a területen a határokon kiszabott vámokat vagy ellenőrzéseket, illetve a belső fogyasztási szokások megváltoztatását foglalná magában, melyek mindegyike érzékeny terület.

4.11 **Mezőgazdaság és erdészet.** Az EGSZB egyetért azzal, hogy a KAP jövőbeni felülvizsgálata során – az 1990 és 2006 között elért 20 %-os csökkentésre való tekintettel – figyelmet kell fordítani az energiahatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó mezőgazdasági gyakorlatok támogatására, valamint hogy támogatni és ösztönözni kell a szén-dioxid-lekötés és -tárolás maximalizálására irányuló mezőgazdasági és erdészeti eljárásokat. Támogatni kell azokat a gazdálkodókat, akik rövid, helyi érdekeltségű ellátási láncok résztvevői. Az ágazatnak széles körű lehetőségei vannak a fosszilis tüzelőanyagokból és nem megújuló anyagokból adódó szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére. A mezőgazdaság ágazatában azonban egyértelműen felismerhetők a célkonfliktusok, vagyis egyrészt a termelés bővítésének szükségessége, másrészt pedig a szén-dioxid talajban és biomasszában való fokozott megkötésének követelménye. Hogy hogyan oldható fel ez az ellentmondás, arra nincs válasz. A szén-dioxid-intenzív élelmiszerek iránt világszerte növekvő kereslet és a biomassza fokozott felhasználása véleményünk szerint szöges ellentétben áll a műtrágyák felhasználásának csökkentésére, a szén-dioxid-tárolás kiterjesztésére, a gyepterületek felszántásának elkerülésére stb. vonatkozó elképzelésekkel, a javasolt intézkedések pedig nem szüntetik meg az ellentmondást.

⁽³⁾ HL C 44., 2008.2.16., 53–56. o.

4.12 **Hulladék.** Az európai hulladékkezelési stratégia prioritásai továbbra is a hulladékok keletkezésének csökkentése, az újbóli felhasználás, illetve az újrahasznosítás ösztönzése, valamint a környezetszennyezés és a talajromlás minimalizálása. Azt javasoljuk az Európai Bizottságnak, hogy a hulladéktalmatlanítás különböző módszereinek értékelésén felül összpontosítson a hulladékgazdálkodás és -kezelés fenntarthatóbb és alacsonyabb szén-dioxid-kibocsátású gazdasághoz való lehetséges hozzájárulására is. Alaposabb vizsgálatot érdemel a hulladék mint megújuló tüzelőanyag, illetve a hulladéklerakókban keletkező gáz (metán) energia-termelésben történő újrahasznosítása.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap létrehozásáról szóló 1927/2006/EK rendelet módosításáról

(COM(2011) 336 végleges – 2011/0147 (COD))

(2011/C 376/21)

A Tanács 2011. július 14-én, az Európai Parlament pedig 2011. július 19-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 175. cikke harmadik bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap létrehozásáról szóló 1927/2006/EK rendelet módosításáról

COM(2011) 336 végleges – 2011/0147 (COD).

Tekintettel arra, hogy a szóban forgó javaslat az 546/2009/EK rendelet által bevezetett átmeneti eltérés meghosszabbítására korlátozódik, amelyről az EGSZB a 2009. március 24-én elfogadott CESE 627/2009. sz. véleményében ⁽¹⁾ már állást foglalt, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. szeptember 21–22-én tartott, 474. plenáris ülésén (a szeptember 21-i ülésnapon) 160 szavazattal 2 ellenében, 12 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy nem dolgoz ki újabb véleményt a témában, hanem az említett dokumentumban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2011. szeptember 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai globalizációs alkalmazkodási alap létrehozásáról szóló 1927/2006/EK rendelet módosításáról, COM(2008) 867 végleges — COD 2008/0267, HL C 228., 2009.9.22., 103. o.

2011/C 376/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai fogyatékosügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt (COM(2010) 636 végleges)	81
2011/C 376/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a házassági vagyoni rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (COM(2011) 126 végleges – 2011/0059 (CNS)) és Javaslat tanácsi rendeletre a bejegyzett élettársi közösségek vagyoni jogi hatásaival kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (COM(2011) 127 végleges – 2011/0060 (CNS))	87
2011/C 376/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a 2011–2015 közötti időszakra szóló európai elektronikus kormányzati cselekvési tervről – Az IKT az intelligens, fenntartható és innovatív kormányzat szolgálatában (COM(2010) 743 végleges) és A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az európai közszolgáltatások interoperabilitása felé (COM(2010) 744 végleges)	92
2011/C 376/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Erőforrás-hatékony Európa – Az Európa 2020 stratégia keretébe illeszkedő kiemelt kezdeményezés (COM(2011) 21 végleges)	97
2011/C 376/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton (COM(2011) 363 végleges) Az európai szervezett civil társadalom hozzájárulása	102
2011/C 376/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve (COM(2011) 112 végleges)	110
2011/C 376/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap létrehozásáról szóló 1927/2006/EK rendelet módosításáról (COM(2011) 336 végleges – 2011/0147 (COD))	116

2011-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 100 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	770 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	400 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU